

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
TUTANAK DERGİSİ

30'uncu Birleşim
10 Aralık 2024 Salı

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde yer alan ve kâtip üyeler tarafından okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve turnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

II.- GELEN KÂĞITLAR

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY

1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU

1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU

1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU

- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesabı

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, bugün Van-Erciş yolunda yaşanan trafik kazasına ve Dünya İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

2.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

3.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, Türkiye'deki tutuklu ve hükümlü sayısına ilişkin açıklaması

4.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, 10 Aralık 2016'da Beşiktaş'ta şehit olanlara ve Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 29'uncu Birleşimde 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

5.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, bugün bütçesi görüşülen kurumlara, bütçenin Genel Kurulda görüşülme usulüne, Van-Erciş yolunda meydana gelen kazaya ve İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

6.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, bugün Van-Erciş, dün Çankırı-Ankara kara yolunda meydana gelen kazalarda vefat edenlere; Isparta'daki helikopter kazasında şehit olan askerlere ve Dünya İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

7.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş'a ve kendisine sormak istedikleri sorulara ilişkin açıklaması

8.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetleme fonksiyonlarına, Şerafettin Can Atalay'ın milletvekilliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

9.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, cezaevinde yaşamını yitiren Garibe Gezer'e, hasta tutsaklara ve mahpuslara, Rojin Kabaiş'e ilişkin açıklaması

10.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın ile İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde Saadet Partisi Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

11.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

12.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

13.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

14.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya ile İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

15.- Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in, yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

16.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

17.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, yasama kalitesine, Anayasa Mahkemesine ve ASAL adlı kuruluşun kurumların güvenilirliğiyle ilgili araştırmasına ilişkin açıklaması

18.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Adalet Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığının bütçelerinin aynı gün görüşülmesine ve geri gönderme merkezlerine ilişkin açıklaması

19.- İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

20.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Meclis Başkanının Gazze konusunda yaptığı çalışmalara ilişkin açıklaması

21.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

22.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

23.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Niksar Halk Eğitimi Merkezi Müdürü Şakir Bolat'ın sosyal medyadan yaptığı paylaşıma ilişkin açıklaması

24.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Meclis TV'nin 30'uncu yaş gününe ilişkin açıklaması

25.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, DEM PARTİ'li milletvekillerinin bugün yaptıkları konuşmalara ve dış politikaya ilişkin açıklaması

26.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

27.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

28.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, bugün bütçesi görüşülen kurumlara, yeni anayasa ve iç tüzük çalışmalarına, cezasızlık algısına, Türkiye'nin dış politikasına ve Suriye'deki gelişmelere ilişkin açıklaması

29.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

30.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

31.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, birleşimi yöneten Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'ya ve bütçenin Genel Kurulda görüşülme usulüne, bugün bütçesi görüşülen kurumlara ve bütçe sürecinde emeği geçenlere ilişkin açıklaması

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Genel Kuruldaki yönetim tarzına ilişkin konuşması

VI.- YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1.- İstanbul Milletvekili Doğan Bekin'in, İsrail'le ticari ilişkilerin devam ettiği iddiasına ilişkin sorusu ve Ticaret Bakanı Ömer Bolat'ın cevabı (7/19362)

10 Aralık 2024 Salı

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.02

BAŞKAN: Başkan Vekili Gülizar BİÇER KARACA

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN - Türkiye Büyük Millet Meclisinin 30'uncu Birleşimini açıyorum.

Toplantı yeter sayısı vardır, görüşmelere başlıyoruz.

Sayın milletvekilleri, gündemimize göre 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi üzerindeki görüşmelere devam edeceğiz.

Program uyarınca bugün birinci turdaki görüşmeleri yapacağız. Birinci turda Türkiye Büyük Millet Meclisi, Kamu Denetçiliği Kurumu, Anayasa Mahkemesi, Sayıştay, Adalet Bakanlığı, Yargıtay, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu, Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Türkiye Adalet Akademisi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Dışişleri Bakanlığı, Avrupa Birliği Başkanlığı, Türk Akreditasyon Kurumu bütçe ve kesin hesapları yer almaktadır.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER

A) Kanun Teklifleri

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162)¹

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163)²

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

¹ 162 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na eklidir.

² 163 S. Sayılı Basmayazı ve Cetveller 9/12/2024 tarihli 29'uncu Birleşim Tutanağı'na eklidir.

F) DANIŞTAY

- 1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU

- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU

- 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU

- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Komisyon? Yerinde.

Sayın milletvekilleri, alınan karar gereğince, tur üzerindeki görüşmelerde siyasi parti gruplarına, istemleri hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile İç Tüzük'ün 62'nci maddesi gereğince görüşlerini bildirmek üzere yürütmeye yetmişer dakika söz verilecek; bu süreler birden fazla konuşmacı tarafından kullanılabilir ve şahsı adına yapılacak konuşmaların süresi de beşer dakika olacaktır.

Ayrıca, konuşmalar tamamlanınca soru-cevap işlemleri on beş dakika soru, on beş dakika cevap olarak yapılacak ve sorular gerekçesiz olarak yerinden sorulacaktır.

Bilgilerinize sunulur.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Efendim, bu AK PARTİ Grubu bu dönem yeni bir âdet getirmiş yani bütçe kabul edilince kutlamaya gidilir, erkenden gidilmez ki.

BAŞKAN - Birinci turda söz alanların adlarını sırasıyla okuyorum:

Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına: Adil Biçer, Kütahya Milletvekili; Murat Alparslan, Ankara Milletvekili; Haluk İpek, Amasya Milletvekili; Fatma Öncü, Erzurum Milletvekili...

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, bu olay ne? Sayın Başkanım, Mahmut Bey haklı gerçekten.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Başkanım, daha biz görüşmedik. Neyi kutluyorlar efendim?

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Başkanım, şurayı bir önce şey yapın.

BAŞKAN - Ersan Aksu, Samsun Milletvekili; Orhan Kırçalı, Samsun Milletvekili; Bülent Tüfenkci, Malatya Milletvekili...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Böyle bir usul yok ki Mecliste.

CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkanım, Sayın Tanal'ı haklı görüyorum.

BAŞKAN - Cem Şahin, Karabük Milletvekili...

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Böyle bir usul yok Sayın Başkan, bütçe kabul edilince teşekkür edilir.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Sayın Bakanlarımıza "Hoş geldin." demek için ara verdiğimizde arkaya sizi bekleyelim.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Siz şu anda en iyisi "Hoş geldin." deyin toplu olarak hepimizin adına...

CAVİT ARI (Antalya) - Bu ne ya? İşin cılkını çıkardınız.

BAŞKAN - Mustafa Yavuz, Bursa Milletvekili; Harun Mertoğlu, Rize Milletvekili; Ömer Özmen, Aydın Milletvekili; Seda Gören Bölük, İstanbul Milletvekili; Abdulkadir Emin Önen, Şanlıurfa Milletvekili; Hulusi Şentürk, İstanbul Milletvekili.

Saadet Partisi Grubu adına: İsa Mesih Şahin, İstanbul Milletvekili; Bülent Kaya, İstanbul Milletvekili; Serap Yazıcı Özbudun, Antalya Milletvekili; Birol Aydın, İstanbul Milletvekili; Mustafa Kaya, İstanbul Milletvekili.

İYİ Parti Grubu adına: Yasin Öztürk, Denizli Milletvekili; Uğur Poyraz, Antalya Milletvekili; Hakan Şeref Olgun, Afyonkarahisar Milletvekili; Metin Ergun, Muğla Milletvekili; Kürşad Zorlu, Ankara Milletvekili.

Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına: Sermet Atay, Gaziantep Milletvekili; Mehmet Taytak, Afyonkarahisar Milletvekili; Feti Yıldız, İstanbul Milletvekili; Halil Öztürk, Kırıkkale Milletvekili; Yücel Bulut, Tokat Milletvekili; Kamil Aydın, Erzurum Milletvekili; İsmail Özdemir, Kayseri Milletvekili.

VELİ AĞBABA (Malatya) - Sayın Başkan, Meclis bütçesi görüşülüyor, Meclis Başkanı yok; daha önemli bir işi mi var acaba?

BAŞKAN - Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına: Salihe Aydeniz, Mardin Milletvekili; Mehmet Rüştü Tiryaki, Batman Milletvekili; Zülküf Uçar, Van Milletvekili; Onur Düşünmez, Hakkâri Milletvekili; Nevroz Uysal Aslan, Şırnak Milletvekili; Berdan Öztürk, Diyarbakır Milletvekili; Ayşegül Doğan, Şırnak Milletvekili; Osman Cengiz Çandar, Diyarbakır Milletvekili.

Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına: Cavit Arı, Antalya Milletvekili; Deniz Yücel, İzmir Milletvekili; Gökçe Gökçen Göl, İzmir Milletvekili; Özgür Karabat, İstanbul Milletvekili; Süleyman Bülbul, Aydın Milletvekili; Mustafa Sezgin Tanrıku, Diyarbakır Milletvekili; Utku Çakırözer, Eskişehir Milletvekili; Yunus Emre, İstanbul Milletvekili.

Şahısları adına lehte Doğan Bekin, İstanbul Milletvekili; aleyhte Zeynel Emre, İstanbul Milletvekili.

Yürütme adına Yılmaz Tunç, Adalet Bakanı; Hakan Fidan, Dışişleri Bakanı.

Şimdi ilk söz, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına Kütahya Milletvekili Adil Biçer'e aittir.

Buyurun Sayın Biçer. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ADİL BİÇER (Kütahya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2025 yılı bütçesi üzerine AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Genel Kurulu, ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi ve hassaten Kütahyalı hemşehrilerimi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, dün Isparta'nın Keçiborlu ilçesinde meydana gelen elim helikopter kazasında şehit olan 6 kahraman Mehmetçik'imizi rahmetle anıyorum. Görevleri başında hayatını kaybeden bu kahraman evlatlarımızın ailelerine, Türk Silahlı Kuvvetlerimize ve aziz milletimize sabırlar diliyorum; milletimizin başı sağ olsun.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı bütçemizin Türkiye Büyük Millet Meclisine, aziz milletimize ve ülkemizin geleceğine hayırlı olmasını diliyorum. Bütçenin hazırlanmasında emeği geçen başta Plan ve Bütçe Komisyonumuzun Değerli Başkanı ve üyelerine, milletvekili arkadaşlarımıza, bakanlarımıza, kamu kurumlarının temsilcilerine ve Komisyon çalışanlarına teşekkür ediyorum.

Değerli milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi, millet iradesinin temsil edildiği, demokrasimizin kalbinin attığı bir çatı, bir irade merkezidir. Gazi Meclisimiz sadece Türkiye'nin değil her daim bölgenin de istikrarı ve huzuru için güçlü bir irade ortaya koymuştur. 28'inci Yasama Döneminde olduğu gibi ulusal ve uluslararası alanda sergilediği kararlı duruşuyla milletimizin sesi olmuş,

Türkiye'nin haklı mücadelesi en üst düzeyde temsil edilmiştir. Son yıllarda Meclisimizde ulusal meselelerde sağlanan uzlaşma kültürü, özellikle İsrail'in Filistin halkına yönelik Gazze'de gerçekleştirdiği katliamlara karşı alınan kararlarla bir kez daha kendini göstermiştir. Yine, Ankara'daki TUSAŞ tesislerine yönelik hain terör saldırısı, birlik ve beraberlik içerisinde yayınlanan ortak bildirimlerle lanetlenmiştir. Bunun gibi, Kıbrıs Barış Harekâtı'nın 50'nci yıl dönümünde vurgulanan kararlılık bu Meclisin millî ve ulusal duruşunu bir kez daha gözler önüne sermiştir.

Değerli milletvekilleri, 2025 yılı bütçesi, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye'nin büyüyen, gelişen ve güçlenen ekonomisini daha da ileri taşımaya amaçlayan kapsamlı bir bütçe olarak hazırlanmıştır. Gazi Meclisimiz, 15 Temmuz hain darbe girişiminde bombalanan ama dimdik ayakta kalarak milletin iradesini muhafaza eden bir kurumdur. Millet'in Meclisi 15 Temmuzda olduğu gibi demokrasiye, bağımsızlığa ve millî egemenliğe olan bağlılığını her daim göstermiştir. Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye o karanlık geceyi geride bırakmış, Yeni Türkiye vizyonu ile küresel arenada etkin bir aktör hâline gelmiştir. Bu bağlamda, Cumhurbaşkanımızın girişimci ve insani dış politika anlayışı doğrultusunda parlamenter diplomasi faaliyetleri de hız kesmeden devam etmektedir. Meclis Başkanımızın Rusya Federasyonu'nda gerçekleştirdiği üst düzey temaslar Türkiye'nin bölgesel ve küresel meselelerde ne denli etkin bir rol oynadığını açıkça göstermektedir. Parlamentolararası dostluk grupları sayesinde geniş bir yelpazede yürütülen çalışmalar Türkiye'nin uluslararası arenadaki gücünü pekiştirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Meclisimiz yalnızca dış ilişkilerde değil dijital dönüşüm ve çevre dostu projelerle de öncü bir rol üstlenmiştir. Tutanak Bilgi Sistemi, Vekil Bilgi Sistemi ve Sağlık Provizyon Sistemi gibi dijital projeler yasama süreçlerini hızlandırmış ve verimliliği artırmıştır. Kâğıtsız Parlamento Projesi'yle hem çevreye olan duyarlılığımızı artırdık hem de uluslararası ödüller kazanarak gurur kaynağı olduk. Sıfır Atık Projesi kapsamında geri dönüşüm çalışmalarıyla enerji ve su tasarrufu sağlanmış, çevre dostu bir Meclis hedefiyle birçok yeni adımlar atılmıştır. Ayrıca, Meclis Hastanemizin donanımı artırılarak milletvekillerimize ve çalışanlarımıza dünya standartlarında sağlık hizmetleri sunulmaya başlanmıştır. Bu projeler Meclisimizin hem çevreye duyarlılığını hem de hizmet kalitesini artırma konusundaki kararlılığını göstermektedir.

Değerli milletvekilleri, milletimizin emanet ettiği bu kutlu çatı altında milletimizin teveccühüyle temsil ettiğim Kütahya ilimizde yapılan yatırımları da kısaca hatırlatmak isterim. Kütahya, Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde son yirmi iki yılda âdeta yeniden inşa edilmiştir. Eğitimde yeni okullar, üniversite binaları ve gençlik merkezleriyle Kütahya genç nüfusun ihtiyaçlarına cevap verir hâle gelmiştir. Sağlık alanında açılan modern hastanelerle hemşehrilerimiz daha kaliteli hizmet alırken adalet hizmetlerinde yeni adliye binaları ve modern altyapılar oluşturularak adaletin daha hızlı ve erişilebilir olması sağlanmıştır. Ayrıca, TOKİ projeleriyle binlerce vatandaşımızın modern konutlarla buluşması sağlanmıştır. Tarımda sulama projelerimizle ve verilen desteklerle, hayvancılık projeleriyle, organize sera, organize sanayi projeleriyle Kütahya'mızın ekonomisi güçlenmiş, istihdam artırılmıştır.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Sayın Vekilim, Kütahya'ya ne yapmışsınız da belediye elinizden gitti be!

ADİL BİÇER (Devamla) - Özellikle çiniciliğimizin uluslararası boyuta taşınması, kültürel mirasımızın korunması ve tanıtılması noktasında Hükûmetimizin destekleri unutulmazdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Biçer.

ADİL BİÇER (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bu bütçe sadece bir plan değil bir idealdir ve bu idealin adı güçlü Türkiye'dir. Her bir kalemi, her bir rakamı aziz milletimizin alın teri, hayalleri ve bize duyduğu güvenle yazılmıştır. Bu bütçe, kararlılıkla yol alan, hedefleriyle dünyaya meydan okuyan, hiçbir zorluk karşısında eğilmeyen büyük ve güçlü Türkiye'nin bütçesidir. Bu çatı altında yaptığımız her iş milletimize olan borcumuzu ödeme çabasıdır ve bilinmelidir ki bu borcu ödemenin tek yolu Türkiye'yi daha güçlü, daha zengin, daha bağımsız bir ülke hâline getirmektir. İşte, 2025 yılı bütçesi bu kutlu yolculuğun, bu büyük yürüyüşün somut bir adımıdır. Unutmayın, bu bütçe daha fazla yatırımın, daha fazla istihdamın ve daha fazla refahın bütçesidir. Biz buradayız, dimdik ayakta ve hazırız. Ne içeriden ne dışarıdan gelen hiçbir tehdit, hiçbir oyun, hiçbir hain plan bizi yolumuzdan döndüremeyecektir.

2025 yılı bütçemizin Türkiye'nin şahlanışına vesile olmasını dileyerek sözlerime son verirken bir kez daha ifade etmek istiyorum ki Türkiye büyüyecek, Türkiye yükselecek ve Türkiye kazanacak; Gazi Meclisimiz de milletimizin iradesini en güçlü şekilde temsil etmeye, bu mücadelenin sancaktarı olmaya devam edecektir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına ikinci söz talebi Ankara Milletvekili Murat Alparslan'a aittir.

Buyurun Sayın Alparslan. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MURAT ALPARSLAN (Ankara) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin başında, 2025 merkezî yönetim bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, malumunuz, bütçe hakkı kutsaldır. Bu hak demokrasi tarihinde vatandaşların uzun yıllar boyunca yaptıkları mücadele sonrasında, öncesinde vergi toplama yetkisinin kısıtlanması, sonrasında harcamaların planlanması şekliyle tezahür etmiştir. Vatandaş, birey, millet, bu hakkını seçilmiş milletvekilleri ve parlamentolar marifetiyle bütçe hukuku çerçevesinde kullanır.

Öncelikle, kurulduğumuz günden bugüne kadar Türkiye Yüzyılı'nın 2'nci bütçesini, Cumhurbaşkanlığı yönetim sisteminin 7'nci bütçesini ve kesintisiz 23'üncü AK PARTİ hükümetleri bütçesini yapma şeref ve onurunu bize bahşeden milletimize şükranlarımı sunuyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - İnşallah son bütçeniz olur.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Sizin ömrünüz de böyle geçecek Cavit Bey!

MURAT ALPARSLAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, daha önceki bütçelerinde olduğu gibi AK PARTİ'nin bu bütçesi de insanı merkez alan, "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." düsturuyla hazırlanan bir bütçedir. Bu bütçe, kolektif akılla, ortak şuurla ve yoğun katılımı hazırlanmış şeffaf, hesap verilebilir bir bütçedir. Bütçelerin hazırlanışında -hesabın ve hesap işlerinin olduğu hiç tereddütsüz olmakla birlikte- aslında hazırlayanların da hasbi olması gerekliliği hepimizce malumdur çünkü AK PARTİ milletle temasında hep samimi olmuş, milletin gündemini kendi gündemi olarak kabul etmiş, milletin diliyle konuşmuş, milletin gözüyle görmüş, milletin talep ve önceliklerini esas alarak bütçelerini hazırlamıştır ve hazırladığı her bütçenin hakkını vererek; milletin, bize emanet ettiği bir kuruşunu bile zayi etmeden, hizmetkârı olmaya devam etmiştir.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Vekilim, Urfa'nın gündeminde elektrik var, hiç gündeme getirmiyorsunuz.

MURAT ALPARSLAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, devletin ülkesi ve milletiyle bağımsız bir bütün olduğu mutlak bir gerçektir; bu gerçekten hareketle, birey ile devlet arasındaki ilişkinin tahkim edilmesi, güçlendirilmesi için pek çok alanda birtakım icraatlar hayata geçirdiğimiz gibi 2010 yılındaki Anayasa değişikliğiyle, 74'üncü maddeyle Kamu Denetçiliği Kurumunu anayasal bir kurum olarak hayata geçirdik.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Urfa'nın elektriğini ne zaman hayata geçireceksiniz Sayın Vekilim?

MURAT ALPARSLAN (Devamla) - 6328 sayılı Kanun'la 2012'de kuruldu ve 2013 yılından itibaren de Kamu Denetçiliği Kurumu devlet ile millet arasındaki ilişkinin tahkim edilmesi ve güçlendirilmesi için kendisine verilen görevleri bihakkın yerine getirdi; hem hukukun üstünlüğüne hem toplumsal düzene hem de temel hak ve hürriyetlere değinerek vatandaş ile devlet arasındaki sorunların barışçıl, etkin ve kısa sürede çözümü için pek çok işe imza attı; o günden bugüne kendisine başvuran 240 binin üzerindeki başvurucaının tamamına yakınının sorunlarını çözüme kavuşturdu. Verdiği tavsiye kararlara, bugün baktığımızda, idarelerin uyma oranı yüzde 80 civarındadır; bu, büyük memnuniyet verici bir durumdur. İnşallah, Kamu Denetçiliği Kurumu görevlerine çok daha etkin bir şekilde bu bütçeden sonra da devam edecektir.

Kamu Denetçiliği Kurumu, hem bireylerin temel hak ve özgürlüklerini koruma, idarenin eylemlerinin hukuka uygunluğunu denetleme ve bu sebeple de yargı üzerindeki birtakım yüklerin hafifletilmesi anlamında etkin görevler yerine getirmiştir ve kamu haklarının ve bireysel hak ve özgürlüklerin bir kültür olarak vatandaşlarımızca benimsenmesi için de çalıştaylar yapmış, eserler basmış ve pek çok raporlar tanzim etmiştir. Bu bütçede öngörülen 340 milyonluk bütçenin de hakkını bihakkın vererek bu konudaki görevlerini daha da güçlendirerek yerine getireceğine hepimiz inanıyoruz.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bütçe yetersiz, Kamu Denetçiliği Kurumuna o bütçe yetersiz, çalışmasını istiyorsak. Haluk İpek Bey çok iyi biliyor, yetersiz o bütçe.

MURAT ALPARSLAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, bugün malum 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü ancak dünyanın dört bir yanında ve özellikle Filistin'de, Gazze'de pek çok zulmün olduğu bir dünyada bugünü kutlamaktan hicap duyarım ama temennim şudur: Yakın zamanda Halep özgürlüğüne kavuştu, Hama özgürlüğüne kavuştu, Humus özgürlüğüne kavuştu ve Şam özgürlüğüne kavuştu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - İsrail aldı, İsrail; İsrail'e teslim ettiniz.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Alparslan.

MURAT ALPARSLAN (Devamla) - İnşallah, en kısa zamanda, dünyanın dört bir yanında zulme maruz kalan beldelerdeki halklar da özgürlüğüne kavuşur diye temenni ediyorum. Biz, o sebeple zaten her zaman "Dünya 5'ten büyüktür." diyor ve daha adil bir dünyanın mümkün olduğuna inanıyoruz.

Değerli milletvekilleri, Türkiye, güçlü demokrasisiyle, büyüyen ekonomisiyle her alanda, dünyanın dört bir yanında seyreden olaylara müdahale etmekte, barışçıl ve aktif bir şekilde bunların seyrini değiştirmekte, hem kendi tarihini hem de dünyanın tarihini yeniden yazmaktadır. Temennimiz, daha güçlü, daha büyük bir ülke ve devletle milletimizin hizmetkârı olarak çok daha fazla hizmeti yapabilmektir. Ben, devletimizin ilelebet payidar olmasını, milletimizin ilelebet bahtiyar olmasını temenni ediyor, hepinize saygı sunuyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Üçüncü söz talebi Amasya Milletvekili Haluk İpek'e aittir.

Buyurun Sayın İpek. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HALUK İPEK (Amasya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa Mahkemesinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi üzerinde AK PARTİ Grubu adına düşünce ve kanaatlerimi paylaşmak üzere söz almış bulunuyorum. Ekranları başında bizleri takip eden kıymetli vatandaşlarımızı ve Gazi Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

1982 Anayasası, tek meclisli parlamenter sistem esas alınmak suretiyle hazırlanmış, tüm kurum ve kurullar bu esas çerçevesinde oluşturulmuştur. Anayasa'mızın 175'inci maddesi Anayasa'nın nasıl değiştirileceğini düzenlerken Türkiye Büyük Millet Meclisine kurucu irade yetkisi vermiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi, bugüne kadar kurucu irade yetkisini kullanarak Anayasa'da yapmış olduğu tüm değişikliklerle demokrasi alanını genişleten, siyasi faaliyetlerin önündeki sınırları kaldıran, hak arama özgürlüğünün önündeki engelleri kaldırmaya yönelik, modern dünyaya entegrasyonu sağlayan önemli adımlar atmıştır. Temel hak ve hürriyetlerin korunması, kötüye kullanılmasının önlenmesi, durdurulması ve sınırlandırılması yeniden ve daha anlaşılır hâle getirilmiştir.

1987 yılında 175'inci maddede yapılan, yapısal somut sonuçlar doğuran bir düzenleme getirilmişti. 1987 değişikliklerinin bir diğer demokratik hususiyeti, Türk Anayasa sisteminin tarihi boyunca, ilk defa olağan bir demokratik siyasal dönem içerisinde halkoyuna başvurularak gerçekleştirilen Anayasa düzenlemesi olmuştur. 1995 yılında yapılan değişikliklerle demokratik katılım imkânlarını dolaylı olarak değil doğrudan genişleten, katı yasaklamaları, sınırlandırmaları ortadan kaldıran bir girişim olmuştur. Seçmen yaşının 18'e indirilmesi, tutuklulara ve yurt dışındaki vatandaşlara oy hakkı tanınması, parti üyeliği yaşının indirilmesi, yükseköğretim elemanlarının ve öğrencilerinin parti faaliyetlerine izin verilmesi, partilerin kadın ve gençlik kolları teşkilatlanmasına gidebilmesi hususları demokratikleşme adına atılan adımlardan bazılarına örnek olarak gösterilebilir.

1999 yılında yapılan değişiklikte devlet güvenlik mahkemelerinde askerî yargı üyesi yargıçların yer alamayacağı yönündeki değişiklik önemli bir adım olmuştur.

2001 yılında özellikle temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına dair 13'üncü maddede, temel hak ve özgürlüklerin kötüye kullanılmamasına dair 14'üncü maddede, kişi özgürlüğü ve güvenliğine dair 19'uncu maddede, düşünce açıklama ve yayma özgürlüğüne dair 26'ncı maddede yapılan değişiklikler Türkiye Büyük Millet Meclisi açısından çok büyük demokratikleşme adımları olmuştur.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Haluk Bey, "tweet" atınca hemen tutukluyorlar. Nasıl oluyor bu iş?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Olur öyle şeyler, olur.

HALUK İPEK (Devamla) - 2001 yılında yapılan Anayasa değişikliği ve 2003 yılında çıkardığımız uygulama kanunuyla parti kapatmalar zorlaştırılmış, 7 üyenin oyu şart koşularak kapatma kararı nitelikli çoğunluğa bağlanmış, AK PARTİ'ye taammüden tezgâhlanmış kapatma davası bu şekilde engellenebilmiştir.

2004 yılında yapılan Anayasa değişikliğiyle ölüm cezası Anayasa'dan kaldırılmış, temel haklar çerçevesinde büyük bir adım atılmıştır.

CAVİT ARI (Antalya) - Günümüze gelelim, 2004'lerden bu tarafa yirmi sene geçti, hâlâ o eski mağduriyet edebiyatı.

BERİTAN GÜNEŞ ALTIN (Mardin) - Hasta tutsakları tek tek öldürüyorsunuz. Binlerce hasta tutsak var Türkiye'de.

HALUK İPEK (Devamla) - 2010 yılında yürürlüğe giren 10 maddelik Anayasa değişikliği şahsımın Başkanlığında hazırlanmış, ilk defa askerî harcamalar Sayıştay denetimine açılmıştır.

CAVİT ARI (Antalya) - Hâlâ 2002 edebiyatı burada.

HALUK İPEK (Devamla) - Kadın-erkek eşitliğini hayata geçirme hususunda devlete yükümlülük yüklenmiş, 90'ıncı maddedeki değişiklikle uluslararası sözleşmeler, kanunlar hiyerarşisi açısından kanun ile Anayasa arasındaki araya yerleştirilmiştir. AK PARTİ olarak, 2006 yılında, milletvekili seçilme yaşını 30'dan 25'e indirdik. Yine, 2007 yılında halk oylaması yapılarak Cumhurbaşkanlığı seçimi yönetimine dair düzenlemelerle, halkın, Cumhurbaşkanını doğrudan seçebileceği demokratik yolun önü açılmıştır.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Urfa'ya faydası ne bu bütçenin şimdi Sayın Başkanım?

HALUK İPEK (Devamla) - AK PARTİ olarak... 2010 yılında, Anayasa Mahkemesi üyelerinin seçiminde Türkiye Büyük Millet Meclisine yetki tanınmış; Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin bir kısmının, yine yargı mensuplarının demokratik seçimlerle belirleneceği öngörülmüş, demokrasimiz genişletilmiştir. AK PARTİ 2010'da, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru yolunu açmış, askerî yargının alanını daraltmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Bu bütçede Urfa'nın payı nedir Haluk Bey?

HALUK İPEK (Devamla) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın İpek.

HALUK İPEK (Devamla) - Siyasi partilerin kapatılmasını daha ağır şartlara bağlamış, böylece özgürlüklerin ve demokrasinin önü açılmıştır.

12 Eylül askerî darbesini yapanların yargılamalarını sağlayan Anayasa değişikliği, yine aynı şekilde, 2010 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisinin muhteşem adımıyla gerçekleşmiştir.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yargıladınız değil mi 12 Eylülcüler, yargılandılar değil mi?

HALUK İPEK (Devamla) - Evet, sanık olarak soruşturmada yer aldılar.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Büyük cezalar aldılar, beraber fotoğraflar verdiniz değil mi?

HALUK İPEK (Devamla) - Evet, yapamadığınızı yaptık. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ne yaptınız ya, ne yaptınız; kim ceza aldı? Ceza alan kim var?

HALUK İPEK (Devamla) - Son olarak... 12 Eylül'e çok karşıydınız ama onları sanık sandalyesine biz oturttuk.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Onlarla berabersiniz, onların ürünüsünüz!

HALUK İPEK (Devamla) - 2017 yılında yapılan değişiklik ile yine başkanlık sistemi getirilmiştir.

Arkadaşlar, zamanım daraldığı için... Bütün bu değişikliklerle Türkiye Büyük Millet Meclisi demokratikleşmeyi genişletmiş ve tarihine altın harflerle yazmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HALUK İPEK (Devamla) - Yine, sorumluluk bizdedir, bunu tekrar yapabiliriz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri olarak, parlamenterler olarak yeni bir anayasayı yapmayı hep birlikte gerçekleştirebiliriz diyor, hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Erzurum Milletvekili Fatma Öncü'ye aittir.

Buyurun Sayın Öncü. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA FATMA ÖNCÜ (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ekranları başında bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum. 2025 Sayıştay bütçesi üzerinde grubum adına söz almış bulunmaktayım.

Çağdaş devletler içinde bütçe, vatandaş beklentileri çerçevesinde kaynakların hangi alanlara kullanılacağını sistematik şekilde gösteren bir belge olup bu belgeyi hazırlama görevi ve yetkisi millet iradesinin yegâne temsilcisi olan parlamentolara verilmiştir. Bütçe hakkının tezahürü bu şekilde gerçekleşmektedir. Ülkemizde de bütçenin kabulü ve uygulama sonuçlarının

onanması görevleri yüce Meclisimiz eliyle yürütülmekte olup millet adına bütçe hakkını kullanan Meclisimiz, bütçe kanunları ile bütçenin uygulanmasına ilişkin yürütmeye verdiği yetkinin kontrolünü Sayıştay marifetiyle yerine getirmektedir. 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, Sayıştayın görev ve yetki alanını genişleterek kamu denetimi alanında kilit bir kurum hâline gelmesini sağlamıştır. 2002 yılında başlatılan reform çalışmaları kapsamında kamu mali yönetimi sistemimiz yeniden yapılandırılmış, 2003 yılında kabul edilen 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'yla devletin tüm gelir ve giderleri ile borçlarının bütçe kapsamına alınarak yasama denetiminden geçmesi sağlanmıştır. 2010 yılında yürürlüğe giren 6085 sayılı Sayıştay Kanunu'yla kamu kaynağında kullanılan tüm faaliyetler Sayıştayın denetimi kapsamına alınarak dış denetimde ikili yapıya son verilmiştir. Bu gelişmeler, Sayıştayın daha nitelikli ve çok sayıda rapor üreten bir yapıya kavuşmasının önünü açmıştır.

Sayıştay, Anayasa'mızın 160'ıncı maddesine göre, Meclis adına kamu idarelerinin bütün gelir ve giderleri ile mallarını denetlemek ve kesin hükme bağlamakla görevlidir. Bütçe hakkının kullanılması, kamu mali yönetim sisteminin belirlenen usullere uygun şekilde denetlenmesi sorumluluğunu da beraberinde getirmiştir. Bu kapsamda, Sayıştay, kamu menfaatlerini koruma ve idarenin denetim yoluyla geliştirilmesini temin bakımından son derece önemli bir fonksiyon ifa etmektedir. Sayıştay, yürüttüğü denetimlerle yüce Meclisimize gözetim ve kontrol görevlerini yerine getirme konusunda önemli bir işlev üstlenmektedir. 2023 yılında merkezî yönetim için hazırlanan 4'ü genel rapor olmak üzere toplam 229 rapor kamu idarelerimizle ilgili önemli tespit ve sonuçları bizlere sunmaktadır. Sayıştay dış denetim genel değerlendirme raporlarında da görüleceği üzere, son beş yıllık dönemde Sayıştayın denetlediği kamu idare sayısı sürekli artış göstermiştir. Bu durum, Sayıştayın denetim kapasitesini sürekli geliştirdiğine işaret etmektedir.

Sayıştay raporları, kamu idarelerine faaliyetleriyle ilgili eksiklikleri görerek, raporlardaki önerileri de dikkate almak suretiyle iş ve işlemlerini daha iyi yürütme imkânı sağlamaktadır. Sayıştay tarafından yürütülen denetimler aracılığıyla, bütçe hakkının gereği olarak kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulmakta; kamu mali yönetiminin hukuka uygun olarak yürütülmesi, kamu kaynaklarının korunması ile hesap verme sorumluluğu çerçevesinde mali saydamlığın iyileştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktadır. İdari faaliyet raporuna göre, Sayıştay tarafından kurumlarla yapılan eğitim protokolleri neticesinde, 2023 yılı içerisinde hem belediyelere hem de genel yönetim kapsamındaki idarelere yönelik çok sayıda eğitim programı düzenlenmiştir. Uluslararası düzeyde katılım sağlanan çeşitli eğitim programları da 2023 ve 2024 yılı içerisinde hayata geçirilmiştir. Kamu mali yönetim sisteminin iyi işleyişinde yol gösterici olarak kamu idarelerinin tespit edilen sorunlarının giderilmesi ve paydaşlara fayda sağlayabilmek amacıyla Sayıştayca gerçekleştirilen rehberlik ve eğitim faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Bu nedenle, bu tür faaliyetlerin sayısının artırılmasının kamu yönetim sistemimize önemli katkı sağlayacağını altını çizmek isterim.

Sözlerime son verirken 2025 yılı bütçemizin ülkemize, milletimize hayırlar getirmesini diliyorum. Bu duygularla Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunu ve ekranları başında bütçe görüşmelerini takip eden aziz milletimizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Samsun Milletvekili Ersan Aksu'ya aittir.

Buyurun Sayın Aksu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ERSAN AKSU (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığı bütçesi üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle aziz milletimizi ve Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Sözlerime dün Isparta'da düşen askerî helikopterdeki şehitlerimize ve bugün Samsun'da defnedilecek olan Teğmen Tunahan Dağlı'ya rahmet ve ailelerine sabır dileyerek başlıyorum, kazanın son kaza olmasını temenni ediyorum.

Değerli milletvekilleri, malum, bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiseri olarak bir dönem görev yapan Jose Ayala şöyle der: "Bizler hepimiz, bir insanı öldüren kimsenin, 100 bin insanı öldürene nazaran yargılanma ve mahkûm olma ihtimalinin daha yüksek bulunduğu bu korkunç dünyayı içinde bulunduğu durumdan kurtarmak durumundayız." Evet, bütün dünyanın gözleri önünde on binlerce kişinin yaşama hakkının hiçe sayıldığı, soykırım yapıldığı başka bir çağ var mı bilmiyorum. Türkiye'nin müdahil olduğu ve binlerce sayfa delil sunduğu Uluslararası Ceza Mahkemesindeki davada soykırım failleri için verilen tutuklama kararını da dikkate alarak haykırıyoruz ki zalimler için yargılama, hemen şimdi; Gazze için adalet, hemen şimdi.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; aziz milletimizin, mazide, asırlar boyu, üç kıta, yedi iklimde hüküm ferman olması hakkı üstün tutan adil uygulamalarından ileri gelmiştir. Dük Notaras'ın fetih öncesinde "Konstantinopolis'te Latin serpuşu görmektense Türk sarığı görmeyi yeğlerim." demesinin sebebi atalarımızın ortaya koyduğu adalet medeniyetinden kaynaklanmaktadır. Türkiye Yüzyılı'na girdiğimiz bu dönemde de Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın tüm insanlığa Birleşmiş Milletler kürsüsünden haykırdığı "dünya 5'ten büyüktür" ve "daha adil bir dünya mümkün" manifestosu işte böyle bir adaletin yüzyılına yürüme çağrısıdır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 1990'larda dönemin adalet bakanları tarafından yargıdaki partizanca uygulama ve atamaların nasıl açıkça dile getirildiğini, yargının tarafsızlığının yok sayıldığını, katı laiklik uygulamalarıyla başörtüsü üzerinden manevi değerlerimize ve insanımıza âdeta savaş açıldığını, hak arama yollarının engellendiğini, başörtülü milletvekillerinin Meclise girmesini devlete meydan okuma olarak değerlendirip had bildirilerek milletvekilliğinin düşürüldüğünü, okuduğu şiir sebebiyle günün İstanbul Belediye Başkanına on ay hapis cezası verildiğini, brifing alıp talimatlarıyla hareket eden yargı sistemini ve açtığı onulmaz yaraları saymakla bitiremeyiz.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ döneminde, yargı talimat almaktan çıkmış ve millet adına karar veren milletin yargısına dönüşmüştür.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Talimat almaktan çıkmış, AKP yargısına dönüşmüş doğrudan.

ERSAN AKSU (Devamla) - Yargıda birlik süreciyle, 15 Temmuz darbe girişiminde yargı mensuplarımız adliyelere koşmuş, milletimizle beraber hareket ederek hainlere izin vermemiş ve milletin yargısı olduğunu göstermiştir.

CAVİT ARI (Antalya) - Talimat almaya gerek yok, artık idarenin tamamen etkisi altında.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - AKP'nin yargısı.

CAVİT ARI (Antalya) - İdare ne derse onu yapıyor.

ERSAN AKSU (Devamla) - Fonlanarak, masabaşında hazırlanmış, hiçbir bilimsel temeli olmayan, güya uluslararası kuruluşlara dayandırılan endeksler üzerinden Türk yargısının yıpratılmasına müsaade edemeyiz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İçeridekileri gör, boşver onları. Silivri'ye bak, Silivri'ye.

ERSAN AKSU (Devamla) - Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği kararların Konsey üyesi ülkelerce icra edilme oranı yüzde 79 iken ülkemizde icra oranı yüzde 90 olmasına rağmen ülkemizin yargısına haksızlık edilmesine müsaade edemeyiz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Boşver uluslararası kurumları, Silivri'ye bak.

ERSAN AKSU (Devamla) - UYAP, SEGBİS, e-duruşma e-tebligat, uzlaştırma ve ara buluculuk gibi uygulamalara ilave olarak, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kamu Denetçiliği Kurumu, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu gibi kurumsal yapılarıyla adalet hizmetlerini güvenli, barışçıl ve hızlı hâle getirmiş iken asılsız eleştirilere adalet teşkilatımızın kurban edilmesine müsaade etmeyiz. Kirası ödenmeyen ve tahliye edilen adliyelerden kurtulup modern adliye binalarında hizmet verilirken...

CAVİT ARI (Antalya) - İçi boş, içi. Ersan Bey, bina var ama içinde yargı yok, adalet yok.

ERSAN AKSU (Devamla) - ...yine, avukatların hususi pasaport ve mesleğe yeni başlayanlardan aidat alınmaması ve uygun kredi imkânları getirilmişken, yargıya ve yargı üzerinden partimize, Cumhurbaşkanımıza haksızlık edilmesine zinhar müsaade etmeyiz, etmeyeceğiz.

CAVİT ARI (Antalya) - Bina yapmak yetmiyor. İçinde adalet olmayan binalar var maalesef.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Rahibi nasıl serbest bıraktınız ya, bir anlatsana, rahibi nasıl serbest bıraktınız? Kim talimat verdi, rahibi serbest bırakmanız için kim talimat verdi, bir anlatsana.

ASUMAN ERDOĞAN (Ankara) - Başkanım, konuşmacının ne dediğini anlayamıyoruz. Çok konuşuyorlar, çok laf atıyorlar. Böyle bir şey olamaz.

ERSAN AKSU (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sözlerimi kuzeyin merkezi Samsun'dan bahisle tamamlamak istiyorum. Atakum ilçemizde adalet kampüsü oluşturuyoruz. Bölge adliye ve bölge idare mahkemelerinin inşasına yakın zamanda başlayacağız. Samsun Adli Tıp Grup Başkanlığı inşası büyük ölçüde tamamlandı, kırk yıllık beklenti gerçeğe dönüştü ve 2025 yılında açılışı yapılacak ve bölgeye hizmet verecek bir adli tıp kurumu binası olacak.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ERSAN AKSU (Devamla) - Tüm yargı mensuplarına hizmet vermek üzere Samsun'da güzel bir hâkimevi yapılması adına çalışmalar hızla devam ediyor. Hâkim, savcı lojmanlarımızın inşası sürüyor ve 2025 yılı içinde kullanılmaya başlanacak.

Türkiye Yüzyılı'nı adaletin yüzyılı yapma konusunda ortaya koyduğu güçlü irade nedeniyle Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a teşekkür ediyor, Adalet Bakanlığı bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Samsun Milletvekili Orhan Kircalı'ya aittir.

Buyurun Sayın Kircalı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ORHAN KIRCALI (Samsun) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin Yargıtay Başkanlığıyla ilgili bölümünde AK PARTİ Grubum adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle yüce Meclisimizi ve aziz milletimizi saygıyla muhabbetle selamlarım.

Dün Isparta'da askerî helikopterimizin düşmesi sonucu, kazası sonucu içerisinde Samsunlu hemşehrim Tunahan Dağlı'nın da bulunduğu kahraman şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum, ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı ve sabırlar diliyorum. Şehitlerimizin ruhları şad olsun, mekânları cennet olsun, şehitlerimizin şefaatine bizleri de nail eylesin.

Değerli milletvekilleri, bugün 10 Aralık İnsan Hakları Günü. Ortak insani değerlere, ilkelere ve normlara rağmen içinde yaşadığımız 21'inci yüzyılda insanlık dramlarına ve insan hakları ihlallerine maalesef içimiz kan ağlayarak şahitlik ediyoruz. İçinden geçtiğimiz bu üzücü süreçlerin gelecek yıllarda insanlık tarihindeki kara lekelerden biri olarak görüleceğinden, lanetleneceğinden ve suçluların da hak ettiği cezaları alacağından eminiz. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin evrensel değerleri ne yazık ki ayaklar altındadır. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 1'inci maddesinde belirtildiği veçheyle, dünyada, özellikle mazlum coğrafyalarda insanlar değer ve hak bakımından gerçekten de tüm insanlara eşit mi doğmaktadır? Yine, bildirgenin 3'üncü maddesinde herkesin hakkı olarak belirtilen yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği Gazze'de, Filistin'de niçin uygulanmamaktadır? Değerlerine sahip çıkmayan Birleşmiş Milletlerin reform ihtiyacını Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan "Dünya 5'ten büyüktür." ve "Daha adil bir dünya mümkündür." ifadeleriyle her platformda dile getirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; adalet mülkün temelidir. Büyük medeniyetler adaletle yükselmiş, adalet güneşinin sönmesiyle yok olup gitmiştir. Tarih boyunca kurulan büyük Türk devletleri de adalet ideali üzerinden yükselmişlerdir. 2002 yılından bu yana, AK PARTİ hükûmetlerimiz, adalet sistemimizin etkin, güvenilir, tarafsız ve bağımsız olması için tarihî adımlar atmıştır, atmaya da devam etmektedir. Hedef süre uygulamasından hâkim, savcı sayılarının ve niteliklerinin artırılmasına; hâkim ve savcı yardımcılığı uygulamasına geçilmesine, yeni ve modern adliye hizmet binalarıyla mahkeme sayılarının çoğaltılmasına; SEGBİS, UYAP, elektronik tebligat, elektronik duruşma gibi uygulamalara; arabuluculuk, uzlaştırma gibi alternatif uyuşmazlık yöntemleriyle bunların alanlarının genişletilmesine; kısaca, hukuk ve yargı sistemimizi insana hizmet eder hâle getirmek için her başlıkta çok önemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. İstinaf yargısıyla üç dereceli yargılamaya geçilmiş, bölge adliye ve idare mahkemeleri ile Yargıtay ve Danıştayın da iş yükü azaltılmıştır. İnsan onuruna hizmet eden hukuk güvenliğini Türkiye'nin ve Türkiye Yüzyılı'nın değişmez vasıflarından biri hâline getirmek için çalışmaya devam edeceğiz. Hükûmetlerimiz bu değişiklikleri yaparken dünyadaki gelişmeleri de yakinen izlemekte, uluslararası toplumun kazanımlarını da dikkate alarak gelişimini sürdürmektedir. Sürekli gelişen koşulları dikkate alarak adalet sistemimizi daha da ileriye taşımayı tarihî bir sorumluluk olarak görmekteyiz.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yargıtay, Türk hukuk sisteminin en köklü ve en büyük kurumudur. Kuruluşundan bugüne kadar Türk hukukuna yön vermiş, hukuk düzeninin yerleşmesinde ve adaletin gerçekleştirilmesinde etkin rol oynayarak öncülük etmiştir. Türk milleti adına yargılama yapan Yargıtay, Türk hukukunun oluşmasına ve gelişmesine sunduğu katkılarının yanında yüz elli altı yıldır olduğu gibi bundan sonra da toplumun yüksek adalet beklentilerine cevap vermeye devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Yargıtay, genel bütçeli idarelerimizden olup faaliyetlerini merkezî yönetim bütçe kanunlarıyla verilen ödeneklerle gerçekleştirmektedir. Yargıtay Başkanlığının 2025 yılı bütçesi 4 milyar 10 milyon 716 bin TL olarak planlanmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Kircalı.

ORHAN KIRCALI (Devamla) - Türkiye Yüzyılı'nda adalet alanında da en yüksek insani gelişmişlik seviyesini yakalamak ve aziz milletimizin her alanda refahını artırmak üzere gece gündüz çalışmaya devam edeceğiz. Bu vesileyle, mali disiplini esas alan, maliye ve para politikaları koordinasyonunu güçlendiren bir anlayış içerisinde hazırlanan 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, yüce Meclisimizi ve siz milletvekillerimizi tekrar saygıyla muhabbetle selamlarım. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Malatya Milletvekili Bülent Tüfenkci'ye aittir.

Buyurun Sayın Tüfenkci. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA BÜLENT TÜFENKÇİ (Malatya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Danıştay bütçesi üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım.

1868 yılında "Şûra-yı Devlet" adıyla kurulmuş olan ve 1924 Anayasası'yla da anayasal bir kurum hâline getirilen Danıştay, 1961 ve 1982 Anayasalarında yüksek idare mahkemesi olarak yerini almıştır. 1982 Anayasası ve 2575 sayılı Danıştay Kanunu'yla da Danıştayın yargı görevinin yanı sıra danışma ve inceleme görevleri de bulunmaktadır. Bu çerçevede, Danıştay, yürütmenin yargı yoluyla denetlenmesinde etkin, önemli görevleri haiz yüksek yargı kurumu olmasının yanı sıra yürütme erkine yardımcı bir inceleme, danışma ve karar mercisidir.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ Hükûmetinin 2016 yılında yürürlüğe soktuğu istinaf sisteminin işlerlik kazanmasıyla birlikte 2023 yılında Danıştayın iş yükü de 2016 yılına göre yüzde 56 oranında azalmıştır. İstinafın daha da işlerliği artırıldığında Danıştayın içtihat mahkemesi rolüne kavuşacağı öngörülmektedir. Danıştay bu görevleri ifa ederken tahsis edilen 2.177 kadrodan 1.635 adedini doldurmuş olup kadro sayısı toplamının yüzde 71'ini kullanmıştır. Danıştay, mali saydamlık, hesap verilebilirlik ilkeleriyle kamu kaynaklarının etkili, ekonomik ve verimli kullanılması amaçları doğrultusunda bütçesini yönetmekte, israf olarak değerlendirilebilecek herhangi bir harcama yapmamaktadır; bu husus Sayıştay raporlarıyla da sabit bulunmaktadır.

Sayın milletvekilleri, biraz da depremden çok ağır yara alan Malatya'mızdan bahsetmek istiyorum. Malatya'da yargı erkini yerine getiren adliye binamız depremde yıkıldı. Dolayısıyla idare mahkemesi binamız, ilimize yeni kurduğumuz bölge adliye mahkemesi binamız, adliye lojmanlarımız yıkıldı. Hükûmetimiz yeni adliye binasını hızlı bir şekilde ihale ederek inşaatına başladı, 2026 yılının başında inşallah faaliyete geçecek. Lojmanlarımızın da ihalesini yaptık ve inşaatları devam ediyor. İnşallah, yıkılan Adli Tıp Kurumumuzun yerine de Malatya'ya güzel bir adli tıp kurumunu kazandıracağız. Bakanımız da burada, inşallah onun gayretiyle Van binamızın ihalesini de bu ayın sonunda gerçekleştirmiş olacağız. Ayrıca, ilimizde zor şartlarda görev yapan avukatları da unutmadık, yeni adliye binasının yanında baromuz için yer tahsis ettik. İnşallah, onlar da baro hizmet binası ve sosyal tesislerini Barolar Birliğiyle birlikte önümüzdeki yıl başında açacaklar. Bu vesileyle, ben desteklerinden dolayı Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç'a hassaten teşekkür ediyorum.

Malatya'da şu an iş yeri, ahır, konut olmak üzere yaklaşık 83.585 hak sahibi bulunmaktadır. Ek süre incelemelerinden sonra bu hak sahipliğinin sayısının da artacağı muhakkaktır. Bugüne kadar 14.045 konut, 3.993 köy konutu olmak üzere 17.438 konutu hak sahiplerine teslim ettik, yıl sonu itibarıyla da 19.751 konut teslim edilecek. Rezerv alanlarında da 53.423 konutun ihalesini yaptık. Tabii, deprem bölgelerinde mücbir hâlin uzatılması da önemliydi; sağ olsun, bu konudaki girişimler de fayda verdi ve inşallah, bütçe görüşmelerinden sonra bunun da yasasını çıkararak bir yıl daha uzatmış olacağız. Değerli arkadaşlar, bunun da esnaflarımıza, özellikle bölgedeki esnaflarımıza çok fayda sağlayacağına inanıyorum.

Bir hususu da belirterek konuşmama son vermek istiyorum. Esasında bir adaletsizliği belirterek sözlerime son vermek istiyorum, o da Yeni Malatyaspor'umuza yapılan adaletsizlik. Federasyon tarafından yapılan bu adaletsizliğin giderilmesi noktasında gerçekten çok çaba sarf ediliyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Tüfenkci.

BÜLENT TÜFENKÇİ (Devamla) - Ama federasyon, maalesef, depremde yıkılan, sahası olmayan, kalacak yeri olmayan, futbolcusu dağılmış bir takımı düşürmek için büyük bir çaba sarf etti. Buradan da kendilerini kınıyorum.

Ben tekrardan bütçemizin Danıştayımıza, Adalet Bakanlığımıza ve ülkemize hayırlı olmasını diliyorum.

Herkese saygılar sunuyorum. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Karabük Milletvekili Cem Şahin'e aittir.

Buyurun Sayın Şahin. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA CEM ŞAHİN (Karabük) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2025 yılı bütçesi üzerinde AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle Genel Kurulu ve aziz milletimizi muhabbetle selamlıyorum.

Öncelikle ifade etmek isterim ki Hâkimler ve Savcılar Kurulu, hukuk devleti ilkesinin temel taşı olan adil, bağımsız, tarafsız, güvenilir ve etkin bir yargı sisteminin teminatıdır. Bu yapının gücü doğrudan millet iradesine dayanmaktadır. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 4 üyesi milletimizin doğrudan seçtiği Cumhurbaşkanı tarafından, 7 üyesi de millet iradesinin tecelligâhı olan Gazi Meclisimiz tarafından seçilmektedir. Bağımsız mahkemeler aziz milletimiz adına yargılama yaparken Hâkimler ve Savcılar Kurulu da yargı sistemimizin teminatı olarak hâkimler ve savcılarla ilgili işlemleri, hukukun üstünlüğü, mahkemelerin bağımsızlığı ve

tarafsızlığıyla hâkimlik ve savcılık teminatı esaslarına göre yerine getirmektedir. Bu durum, yargı sistemimizin demokratik bir denge içerisinde çalışmasını sağlamaktadır. Bu kapsamda, Kurul, hâkim ve savcılarımızın mesleğe kabulü, atama ve nakil işlemleri, disiplin cezaları ve meslekten çıkarma gibi hayati öneme sahip konularda titizlikle görev yapmakta, yargı sistemimizin etkinliği ve güvenilirliği için stratejik planlarını hayata geçirmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2024-2028 Stratejik Planı Genel Kurulun 7 Şubat 2024 tarihli kararıyla yürürlüğe girmiştir. Hâkimler ve Savcılar Kurulu söz konusu planla adil, bağımsız, tarafsız, güvenilir ve etkin yargının teminatı vizyonuna ulaşabilmek için yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığını güçlendirmeyi, yargıya güveni artırmayı, hâkimlik ve savcılık teminatını güçlendirmeyi, yargının etkinlik ve verimliliğini artırmayı, yargıda ihtisaslaşmayı sağlamayı ve kurumsal altyapı ve kapasiteyi güçlendirmeyi kendine amaç edinmiştir. Bu kapsamda, aile içi şiddetle etkin mücadelede ihtisaslaşma sağlamak üzere tedbir mahkemeleri kurulmuş, cumhuriyet başsavcılıklarında aile içi şiddet büroları yaygınlaştırılmıştır. Ayrıca, imar, kamulaştırma, finans, bilişim suçları ve vergi davaları gibi özel ihtisas gerektiren konularda ihtisas mahkemeleri belirlenmiştir. Bu düzenlemeler adalet sistemimizin daha kapsayıcı ve etkin bir şekilde işlemesine büyük katkı sunmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılı itibarıyla Türkiye genelinde toplam 24.682 hâkim ve savcı görev yapmaktadır. Bu personelin 16.917'si hâkim, 7.765'i cumhuriyet savcısıdır. Ayrıca, bölge adliye mahkemelerinde 2.588 hâkim ve 427 cumhuriyet savcısı olmak üzere toplam 3.015 hâkim ve cumhuriyet savcısı, bölge idare mahkemelerinde ise 540 hâkim görev yapmaktadır. Adli yargı ilk derece mahkemelerinde ise 10.437'si hâkim, 7.090'ı cumhuriyet savcısı olmak üzere 17.527 hâkim ve cumhuriyet savcısı görev yapmaktadır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2024 yılı için Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu'yla 759 milyon 957 bin Türk lirası kesintili başlangıç ödeneği tahsis edilmiş olup toplam ödenek miktarı 851 milyon 753 bin Türk lirası olmuştur. Söz konusu ödenekten aralık ayı itibarıyla 768 milyon 419 bin Türk lirası harcama gerçekleştirilmiştir. Harcamaların büyük kısmı personel giderleri ile mal ve hizmet alım giderlerinden oluşmaktadır. 2025 yılı için ise bütçe teklifi Kurulun ihtiyaçlarını karşılamak ve yargı sistemimizi daha etkin hâle getirmek adına 1 milyar 187 milyon 203 bin Türk lirası olarak belirlenmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun henüz müstakil bir binası bulunmamaktadır. Mevcut bina Adalet Bakanlığıyla ortak kullanılmakta olup Kurulun yargının kurumsal yapısını güçlendirmek adına bu konudaki ihtiyacını Genel Kurulun dikkatine sunuyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

CEM ŞAHİN (Devamla) - Bu vesileyle, Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2025 yılı bütçesinin ülkemize, milletimize, devletimize hayırlı olmasını temenni ediyor ve Genel Kurulu bir kez daha saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Rize Milletvekili Harun Mertoğlu'na aittir.

Buyurun Sayın Mertoğlu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HARUN MERTOĞLU (Rize) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün 10 Aralık İnsan Hakları Günü. Böyle bir günde, geçmiş dönem bir kurul üyesi olarak Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun bütçesi üzerine konuşmak benim için ayrı bir anlam taşımaktadır.

Sözlerime, Isparta'daki kazada şehit olan, bugün de ikinci namazı sonrasında Çayeli'de defnedilecek hemşehrimiz Teğmen Ceyhun Kalyoncu ve tüm kahramanlarımıza Allah'tan rahmet, yakınlarına sabır ve başsağlığı dilekleriyle başlıyorum. Mekânları cennet olsun, milletimizin başı sağ olsun.

Değerli milletvekilleri, İnsan Hakları Günü insanlığın ortak vicdanını ve umudunu simgeleyen önemli bir gündür. Bugün, herkesin eşit ve onurlu bir yaşam hakkını savunma sorumluluğumuzu hatırlatmaktadır. Bu hakların korunması tüm insanlığın ortak mücadelesidir. Her bireyin haklarına saygı göstermek ve bu hakları savunmak daha adil bir dünya için sorumluluğumuzdur. İnsan hakları, sadece bir hukuk meselesi değil vicdan ve ahlak mücadelesidir. Bu mücadele, toplumsal barış ve adaletin temelidir. Her bireyin haklarını koruyarak ve daha adil bir dünya inşa ederek bu bilinci yaşatmalıyız.

Değerli milletvekilleri, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi tüm insanların eşit ve onurlu doğduğunu vurgular ve hürriyet, adalet ve dünya barışının temeli olmasını amaçlar. Ancak bu ilkeler özellikle Batı dünyasında siyasi ve ekonomik çıkarlar söz konusu olduğunda göz ardı edilmektedir, gerçek bir insan hakları anlayışı sadece söylem değil sorumluluk gerektirir. Gazze'de sivillere yönelik saldırılar temel yaşam hakkının ihlalini gösteriyor. İsrail'in soykırımcı politikaları uluslararası toplumun ve Batı'nın sessizliğiyle desteklenmekte ve bu durum insan haklarının evrensel değerlerini zedelemektedir. Adalet ve barış, ilkelerin çıkar gözetmeksizin

uygulanmasıyla mümkündür ancak mevcut uluslararası düzen bu hedefe ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Mazlum halkların hakkını savunmak ve insan haklarını korumak hepimizin sorumluluğudur.

Değerli milletvekilleri, Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde Türkiye, Filistin başta olmak üzere mazlumların uğradıkları haksızlıklara karşı uluslararası arenada kararlı bir duruş sergilemektedir. "Dünya 5'ten büyüktür." ve "Daha adil bir dünya mümkün." söylemleri hakkaniyet temelli bir düzen arayışının güçlü sembolleri olmuştur. Türkiye'nin mazlum halkların sesi olma konusundaki ısrarı, insan hakları ve adalet mücadelesinde evrensel bir çağrı niteliğindedir. Bu duruş, sessiz kalmamanın, insan haklarını ve evrensel adaleti savunmanın en güçlü ifadesidir.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ iktidarları döneminde insan haklarının korunması ve geliştirilmesi konusunda pek çok düzenlemeler yapılmıştır. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkı getirilmiş; kadın, çocuk, engelli, yaşlı ve dezavantajlı grupların hakları anayasal güvence altına alınmış, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu ve Kamu Denetçiliği Kurumuyla bireylerin hak arama yolları genişletilmiş, düşünce ve ifade özgürlüğünün önündeki engeller kaldırılarak kişisel verilerin korunması anayasal bir hak hâline getirilmiştir. Bu reformlar, insan onurunu yücelten ve hak ve özgürlükleri odağına alan bir anlayışın ürünüdür. AK PARTİ insan hakları alanında toplumsal adaleti pekiştirme ve demokratik değerleri güçlendirme yolunda tarihî bir sorumluluğu yerine getirmiştir, bu yolda yürümeye de devam edecektir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; TİHEK, Paris Prensiplerine uyumlu bir insan hakları kurumu olmakla birlikte, ayrıca; ayrımcılıkla, işkence ve kötü muameleyle mücadele eden ve OPCAT kapsamında ulusal önleme mekanizması görevi gören bir kurumdur. Kurum, hak ihlallerini resen ya da başvuru üzerine incelemekte, ayrımcılık yasağı ihlali durumunda idari yaptırım uygulamaktadır. Kurumun kararları icrai niteliktedir. Ayrımcılık yasağının ihlali durumunda ilgili kamu kurum ve özel hukuk tüzel kişileri ihlalin sona erdirilmesi ve tekrarlanmasının önlenmesi için gerekli tedbirleri almakla yükümlüdürler. TİHEK, ayrıca özel raporlar da hazırlamaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen

HARUN MERTOĞLU (Devamla) - En son hazırlanan rapor, akademik bir heyetin katkısıyla oluşturulan ve iki hafta önce TBMM'de tanıtılan Filistin'de İnsan Hakları İhlalleri ve Gazze Soykırımı Raporu'dur. TİHEK'in görevlerini tam anlamıyla yerine getirmesi ve Ulusal İnsan Hakları Kurumları Küresel Ağı nezdinde ağ statüsünde akredite olabilmesi için desteklenmesi ve güçlendirilmesi gerekmektedir.

Değerli milletvekilleri, Türkiye bugüne kadar herkesin kendini özgür ve demokratik hissettiği, lafzıyla ve ruhuyla toplumun tüm kesimlerinin ortak iradesine dayanan bir anayasa yapma fırsatını ne yazık ki yakalayamamıştır. Geçmişe baktığımızda, Anayasa yapma sürecinin hep darbelerle eş zamanlı yürüdüğünü görmekteyiz ancak bu tabuyu yıkarak milletin iradesini yansıtan bir anayasa yapma sorumluluğunu Gazi Meclisimizin omuzlaması gerektiğini düşünüyoruz. Yeni dönemde Türkiye'nin, yoluna, dayatmaların ürünü değil halkın iradesine dayalı yeni bir anayasayla devam etmesi gerektiğine yürekten inanıyorum.

2025 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor; Gazi Meclisimizi, bizleri izleyen tüm vatandaşlarımızı saygıyla ve muhabbetle selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Bursa Milletvekili Mustafa Yavuz'a aittir.

Buyurun Sayın Yavuz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA MUSTAFA YAVUZ (Bursa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu bütçesi üzerine, AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Bu vesileyle, Gazi Meclisimizi ve aziz milletimizi sevgiyle saygıyla selamlıyorum.

Aynı zamanda, bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Yaşananlarla birlikte, her şeye rağmen, inşallah, bundan sonraki süreçte bu acılar yaşanmasın diyerek İnsan Hakları Günü'nü de kutluyorum.

Değerli milletvekilleri, İşyurtları Kurumu, hükümlü ve tutukluların meslek ve sanatlarının korunup geliştirilmesi veya bir meslek ve sanat öğrenmeleri amacıyla iş yurtları açmak, bunların mali ve idari işlerini bir merkezden düzenlemek ve yönetmek üzere kurulmuş; Adalet Bakanlığına bağlı, özel bütçeli kurumdur.

İşyurtları Kurumu, hükümlülere, işbaşı mesleki eğitimlerle birlikte iş ahlakı ve disiplinini, iş sağlığı ve güvenliğini de öğretmek onları tahliye sonrası yaşamlarına hazırlamak için faaliyet gösteren bir kurumdur. Kurum, kurulduğu günden bu yana, suçluyu cezalandırmak yerine, onun suç işlemesine neden olan etkenlerin ortadan kaldırılmasına yönelik iyileştirme temelli bir yaklaşımla çalışmalarını başarıyla devam ettirmektedir. Hükümlüleri sosyal ve ekonomik sektörlerle iş birliği içinde; millî, manevî,

ahlaki, mesleki ve kültürel değerlere sahip, ulusal ve uluslararası mesleki yeterliliği kazanmış bireyler olarak yetiştiren, alanında öncü bir kurumdur.

Öte yandan, 1.700'e yakın atölyede üretim odaklı meslek edindirme çalışmaları yoluyla yılda ortalama 60 bin hükümlü ve tutuklu sayısıyla ülkemizin işbaşı meslek eğitimi yapan en büyük kurumları arasında yer almaktadır.

Ayrıca İşyurtları, bölgesel ve yerel ihtiyaçlara da duyarlı olarak geliştirdiği iş yurdu atölye ve tesislerinde mobilyadan tekstile, el sanatlarından gümüş işlemeciliğine, tarım ve hayvancılıktan gıda üretimine kadar birçok alanda yapmış olduğu üretimlerle de hem ülkemizde hem de dünyada örnek bir kurum olma özelliğini taşımaktadır. Üretim temelli meslek edindirme çalışmaları kapsamında birçok alanda hem özel sektörle hem de birçok kamu kurum ve kuruluşuyla protokoller düzenlemekte, yapılan bu protokoller aracılığıyla tekstil, mobilya, hayvancılık, el sanatları, endüstriyel üretimler, metal işleri ve sosyal tesis işletmeciliği başta olmak üzere 200'den fazla iş kolunda üretim gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, ülkemizin tarım alanında işbaşı mesleki eğitim ve üretim yapan en büyük kurumu durumunda olan İşyurtları, ülke nüfusumuzun önemli bölümünün tarım alanında çalışması, ihracatımızın büyük bölümünün tarım ürünlerinden oluşması, endüstrimizde tarım ürünlerinin ham madde olarak kullanılması nedeniyle İşyurtları arazilerinin verimli kullanılması amacıyla yaklaşık 41 milyon metrekare alanda tarım faaliyeti yürütmektedir. Ülkemizin gıda ihtiyacının önemli bir bölümünü karşılarken hükümlülere de uygulamalı olarak eğitimler vermektedir.

Değerli milletvekilleri, İşyurtları Kurumu hayvancılık alanında da ülke genelinde önemli faaliyetler yapmaktadır. Bu kapsamda, hayvancılık alanında Niğde, Edirne, Foça, Dalaman, Narman, Kars, Bozüyük Açık ile Burdur E Tipi Kapalı-Açık Ceza İnfaz Kurumları İşyurdu Müdürlükleri bünyesinde 5.185 adet büyükbaş, 4.779 adet küçükbaş hayvan yetiştirilmiştir. Ayrıca, Niğde ve Dalaman Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlükleri bünyesinde toplam 2.350 hayvan kapasiteli entegre büyükbaş süt hayvancılığı tesisleri tamamlama aşamasında olup 2025 yılı itibarıyla açılacaktır. Burdur E Tipi Kapalı-Açık Ceza İnfaz Kurumu İşyurdu Müdürlüğü bünyesinde şu an itibarıyla Honamlı ve Saanen gibi yerli ırkların yanı sıra süt verimi yüksek Halep keçisiyle birlikte, aynı çiftlikte 3 farklı keçi ırkının küçükbaş süt hayvancılığı tesisi ise bitirilerek hizmete alınmıştır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

MUSTAFA YAVUZ (Devamla) - 2024 yılı itibarıyla ceza infaz kurumlarında 49 meslek eğitim merkezinde 2.777 öğrenci kayıtlıdır. Bu okullarımızda hükümlülere, tahliye sonrası nitelikli işe girmeleri ve kendi iş yerlerini açabilmeleri için kanunen gerekli olan kalfalık, ustalık ve öğreticilik belgesi verilmektedir. İşyurtları Kurumunun merkez ve taşra teşkilatı tarafından inançla, azimle ve özveriyle yapılan bu başarılı çalışmalar 2025 yılında da hız kesmeden devam edecektir.

2025 yılı bütçemizin hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Aydın Milletvekili Ömer Özmen'e aittir.

Buyurun Sayın Özmen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ÖMER ÖZMEN (Aydın) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; konuşmamın başında, dün Isparta'da meydana gelen kazada şehit olan askerlerimizi rahmetle anıyorum; askerlerimizin yakınlarına ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum.

Bu vesileyle de bugün ikinci namazını müteakiben Germencik ilçemizde ebediyete uğurlanacak şehidimiz hemşehrimiz Teğmen Mustafa Atakan Du'tun ailesine de sabırlar diliyorum.

Adalet Bakanlığının 2025 yılı bütçesini görüştüğümüz bugün de Türkiye Adalet Akademisi ve Kişisel Verileri Koruma Kurumunun bütçeleri ve yürüttüğü çalışmalar hakkında grubum adına sizleri bilgilendirmek adına söz almış bulunuyorum. Genel Kurulu da bu vesileyle saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, Türkiye Adalet Akademisi, hâkim ve savcı adaylarına meslek öncesi, göreve başlamalarından sonra da meslek içi ve diğer hukuk profesörlerine eğitimler düzenleyen; bilimsel, idari ve mali özerkliğe sahip tüzel kişiliği olan bir kamu kurumudur. Akademi, ülkemizde ve uluslararası alanda meydana gelen güncel hukuki gelişmeleri izleyerek meslek öncesi ve meslek içi eğitimler planlamaktadır. Akademi hâkimler ve savcılar dışında avukatlara, noterlere, hukuk müşavirlerine, müfettiş ve denetçilere de hizmet içi eğitim verilmektedir; 2024 yılı eğitim döneminde 3.581 hâkim, savcı adayı, 14.408 hâkim, savcı ve 5.224 kamu görevlisi uzaktan veya yüz yüze olarak bu eğitim hizmetlerinden faydalanmıştır.

Sayın milletvekilleri, adalet sistemimizi daha da ileriye taşımayı bir vizyon olarak yüklenen Türkiye Adalet Akademisi bugüne kadar Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliğiyle beraber projeler yürütmekte olup Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Birleşmiş Milletler başta olmak üzere hukuk ve adalet alanında birçok kurum ve kuruluşla iş birliği yapmaktadır. Bu kapsamda, Türk Devletleri

Teşkilatı iş birliğinde Türk Yargı Eğitim Ağı kurulmuştur. Türkiye Adalet Akademisi, bilimsel çalışmaların ve etkinliklerin düzenlendiği, ulusal ve uluslararası birçok sempozyum ve çalıştaylara da katılarak hukuksal ve yargı sistemi işleyişiyle ilgili aktüel sorunları ele almaktadır.

Türkiye Adalet Akademisi yerleşkesinde 2 eğitim binası, toplam 1.300 kişilik 24 derslik, 2 UYAP sınıfı, 200 kişilik konferans salonu, dil laboratuvarı ve hukuksal uygulama salonları bulunmaktadır. Yerleşke içerisinde yer alan Kanuni Kütüphanesinde büyük çoğunluğunu hukuk alanı kitaplarının oluşturduğu 50 binden fazla kaynak mevcuttur. Basılı kaynaklara ek olarak çevrim içi veri tabanlarına ulaşım da sağlanabilmektedir. Akademi, yayım ve dokümantasyon alanında da varlığını sürdürmekte olup uluslararası hakemli yayınları bulunan, aynı zamanda hâkim ve savcılara yönelik kültür, edebiyat alanında Akademi Kürsü dergisini de yayımlamaktadır.

Temel hak ve özgürlüklerin güçlendirilmesi, hukukun evrensel değerlerinin hâkim kılınması yolunda Türkiye Adalet Akademisi görev ve sorumluluklarının bilinciyle çalışmalarını kararlılıkla sürdürmektedir.

Sayın milletvekilleri, Sayın Başkanım; içinde bulunduğumuz dijital çağda teknolojinin hızla gelişmesi, kişisel verilerin işlenmesini kolaylaştırmış, veriler üzerinde her türlü işlemin yapılmasını mümkün hâle getirmiştir. Günümüzde kişisel verilerin mahremiyetini korumak büyük önem arz etmektedir. Bu kapsamda, 2010 Anayasa değişikliğiyle Anayasa'mızın 20'nci maddesine eklenen "Herkes, kendisiyle ilgili kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir." ifadesiyle kişisel verilerin korunması ülkemizde anayasal bir hak olarak tanınmış ve anayasal güvence altına alınmıştır. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu, 2016 yılında kabul edilmiş, kişinin mahremiyet hakkıyla ilgili bilgi güvenliği hakkının korunması da kanunda bu kapsamda değerlendirilmektedir. Kişisel verilerin hangi kurallara tabi olarak, hangi şartlarda işlenebileceği hususunu kontrol altına alma amacını güden kanun, kişisel verilerin işlenmesine ilişkin denetim mekanizmaları getirerek bu verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini engellemeyi hedeflemektedir.

Kurumun göreve başladığı 2017'den günümüze kadar CİMER kanalı da dâhil olmak üzere toplamda 45.397 başvuru alınmış olup bunlardan 43.727'si sonuçlandırılmıştır. Kurum, 2024 yılında da kişisel verilerin korunmasına yönelik konularda birçok etkinlik düzenlemiş, farkındalık ve bilgilendirme çalışmalarına devam etmiştir. Ayrıca, Barolar Birliği, Bankalar Birliği, TUSİAD ve YASED gibi pek çok paydaşla toplantılar yapmıştır. Yetişkinlere yönelik çalışmalarının yanında, çocuklara ve gençlere yönelik çalışmalar da yapılmakta, bu çalışmalarda öğrencilere güçlü parola oluşturma teknikleri, güvenli çevrim içi alışveriş ve sosyal medyada kişisel verilerin korunması gibi konularda bilgilendirmeler yapılmaktadır. Kurum, yurt içindeki faaliyetlerinin yanı sıra dünyadaki gelişmeleri de takip etmekte, yapılan çalışmalara katkı sağlamaktadır. Bu doğrultuda 2024 yılında Küresel Mahremiyet Asamblesine ve Avrupa Veri Koruma Otoriteleri Konferansı'na katılım sağlayarak ülkemizi temsil etmiştir. Ayrıca, Veri Koruma Otoriteleri İstişare Toplantısı İstanbul'da kurumun ev sahipliğinde gerçekleştirilmiştir.

Sayın milletvekilleri, bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ÖMER ÖZMEN (Devamla) - Suriye'deki iç savaş nedeniyle milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapan, zor günlerinde onlara sırtını dönmeyen, birçok kesimin ağır eleştirilerine rağmen kardeşine ensar olma inancından ve duygusundan vazgeçmeyen, mazluma kucağını açan milletimizin bu takdire şayan duruşu şimdiden tarihteki yerini almıştır. Guantanamo, Ebu Gureyb gibi işkence merkezlerinin resimleri henüz hafızamızda tazeliğini korurken bugünlerde Suriye'de Sednaya Hapishanesinden yansıyan görüntüler eşrefimahlukat olarak yaratılan insanın nasıl esfelisafiline dönüşebildiğini bizlere tekrar göstermiştir. Tüm bu yaşananlar bizleri daha adil bir dünyanın kurulması için daha fazla çalışmaya sevk etmelidir; bu gücümüz, bu imkânımız, bu inancımız vardır ve hep beraber daha adil bir dünyayı tesis etmek için birlikte çalışmak zorundayız.

Sayın milletvekilleri, 2025 yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'nin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyorum, sizleri saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Seda Gören Bölük'e aittir.

Buyurun, Sayın Gören Bölük. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığımız bütçesi için AK PARTİ Grubumuz adına söz almış bulunuyorum fakat her konuşmacı gibi ben de dün Isparta'da yaşanan elim helikopter kazasında şehit olan Mehmetçiklerimize Allah'tan rahmet, kederli ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum.

Her ülkenin bir dış politikası vardır fakat her ülkenin bir dış politika vizyonu yoktur. Önümüzdeki beş dakika içerisinde tüm dünyanın hayranlıkla takip ettiği bu vizyona biraz da olsa ayna tutmaya çalışacağım. Çok katmanlı uluslararası sistemin bu denli

belirsizliklerle dolu olduğu, çok taraflılığın ve her türlü evrensel değerin neredeyse üstünden silinirle geçildiğı, küresel adaletsizliğin daha önce hiç görülmemiş bir boyuta ulaştığı günümüzde Türkiye; dinamik, meydan okuyucu, adil paylaşımı esas alan, ülkenin kadim geleneğini, bugününü ve geleceğini temel alan, hakkaniyetli güce dayalı bir erdem ve ilkeli duruşa dayanan millî dış politika vizyonuyla, tam da bu sebeple, küresel sistemin en vazgeçilmez aktörlerinden biri olmuştur. Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan liderliğinde oluşturduğumuz Türkiye Yüzyılı vizyonumuzun temel sacayaklarından olan millî dış politikamızı ise dış tehditlere göre şekillendirmeye yetinmeyip küresel sistemdeki değişim ve dönüşüme göre strateji oluşturma yönüyle de inşa eden teşkilat ise bugün bütçesini oylayacağımız Hariciye Teşkilatımızdır.

Değerli milletvekilleri, şu anda belki de tarihin en büyük kırılmalarının yaşandığı, inandırıcılığının müthiş bir erozyona uğradığı uluslararası sistemin yeniden inşası için Batı'nın ya da bir başka devletin harekete geçmesini beklemeyen, sistemin temel unsurlarıyla bir derdi olan, bir analizi olan ve en önemlisi çözüm yolları sunan bir Türkiye var. Eleştirisini, önermelerini tek bir taraftan bakarak yapmayıp bugüne kadar kendinden görülmeyeni kendinden görerek birçok kıtada ortak insani değerler etrafında güvenilen ve iş birliği yapılmak istenen bir ülke var; tam da bu yüzden Afrika Kıtası için karşılıklı yarar ve eşit ortaklık ilkeleri temelinde geliştirilen bir dış politika var, tam da bu yüzden Afrika'nın sorunlarına Afrikalı çözümler destekleniyor, tam da bu yüzden 2003'te 5,4 milyar dolar olan ticaret hacmi 2023'te 37 milyar dolara yükseliyor ve tam da bu yüzden Oruç Reis sismik araştırma gemimiz Somali'de gözyaşlarıyla karşılanıyor.

Değerli milletvekilleri, her türlü çatışmayı elindeki yüksek teknoloji ve bağımsız savunma sanayisindeki gücüyle aşabilecek kapasitesi olmasına rağmen, kazanımlarını kendine has değerler doğrultusunda yeniden kavramsallaştırdığı diplomasiyle masada sağlamaya çalışan, krizleri ve fırsatları aynı anda yönetebilme kabiliyetine sahip olan Hariciye Teşkilatımız son dönemde geliştirdiği yeni organizasyon şemasıyla, ihdas ettiği yeni genel müdürlüklerle önemli bir reforma imza atmış ve daha da güçlenmiştir. Teşkilat yapısında geleneği muhafaza etmeyi başaran, bugünün modern teknolojilerinden ve usullerinden istifade ederek oluşturulan yeni uzmanlık alanlarıyla Bakanlığımızın yaptığı diplomatik yatırım, unutulmamalıdır ki savunma ve istihbarat alanında elimizi daha da kuvvetlendirerek oluşturduğumuz vizyona uygun millî dış politikamızı yürütmeyi kolaylaştırmıştır. Çok konulu ve çok coğrafyalı bir alanı başka türlü yönetmek de mümkün değildir.

Hedefimiz, farklı medeniyetlerle, farklı ülkelerle aynı amaç ve aynı evrensel değerlerin etrafında kendi kimliğimizi koruyarak dünya barışının gelişimine katkı sağlayacak yeni bir sistem kurmaktır. Bizim derdimiz tek bir eksen, tek bir alanda kalmak değildir. Biz, dış politikamızı yeni bir kimlik kurgulamak üzerine de yapmıyoruz. Biz, millî menfaatlerimize uygun şekilde politika üretiyor, kendimize ait bir eksen oluşturuyoruz. Biz, soğuk savaş döneminin klişe kavramlarıyla yeni bir söz söylemiyoruz. Biz, ne istediğimizi biliyoruz ve "Dünya 5'ten büyüktür." diyoruz. Biz, bir yere eklemlenme, birilerinin peşinden yürüme gayretiyle değil hakikatle, adaletle ve en önemlisi merhametle Batı'nın zihin tutsaklığıyla mücadele ediyoruz. Gazzeli çocukların hakkı olan bu mücadeleyi vermek için, Uluslararası Adalet Divanına müdahillik başvurusunda bulunurken de katil İsrail'le ticareti -birileri ne iddia ederse etsin- tamamen keserken de dünyada yaşanabilecek olası bir gıda krizini tahıl koridoruyla aşarken de yıllardır "Suriye'nin istikrara kavuşmasının yolunun terör unsurlarından temizlenmesi, halkı arasında ulusal uzlaşi tesisinden ve güvenli geri dönüşlerin sağlanmasından geçiyor." derken de Zengezur Koridoru'nun açılmasını desteklerken de 1.200 kilometrelik demir yolu ve otoyolla Türkiye'yi Basra Körfezi'ne bağlayarak Avrupa'ya yönelecek ticaretin süresini on beş gün kısaltmak için Kalkınma Yolu Projesi'ni ortaya koyarken de aynı dış politika vizyonuna bağlıyız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

SEDA GÖREN BÖLÜK (Devamla) - Tüm bunlar olurken elbette Türk Bayrağı dünyanın her yerindeki mazlumların umudu olacaktır. Elbette Türk, beklenen olacaktır; bundan korkmayın, bundan rahatsız olmayın; bu sizi huzursuz etmesin. Bu onurlu dış politikayı yürüten Türkiye Cumhuriyeti devletiyle, bu politikanın uygulayıcısı olan 261 temsilciliğiyle -ki dünyada 3'üncü sıradayız- 7/24 mesai anlayışıyla çalışan Dışişleri Bakanlığı teşkilatımızla ve bu devletin Başkanı Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'la gurur duymanız yeterli olacaktır.

2025 bütçemizin hayırlara vesile olmasını diliyorum. Genel Kurulu ve bizleri izleyen aziz milletimizi saygıyla selamlıyorum.

Teşekkürler. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Şanlıurfa Milletvekili Abdulkadir Emin Önen'e aittir.

Buyurun Sayın Önen. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA ABDULKADİR EMİN ÖNEN (Şanlıurfa) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Avrupa Birliği Başkanlığımızın bütçesi kapsamında söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle, bütçe görüşmelerimizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Hepimizin yakından takip ettiği gibi, Rusya-Ukrayna savaşı, Gazze'deki soykırım, 27 Kasımdan beri Suriye'de yakinen gözlemlmekte olduğumuz gelişmelerle birlikte oldukça yoğun bir dış politika gündeminin ortasındayız. Bu gelişmeler, beraberinde getirdikleri güncel gerçeklikleriyle değerlendirildiğinde hem Türkiye'nin dış politika stratejisinin tutarlılığını hem de diğerk aktörlerin sadece Türkiye söyledi diye karşı durduğu tezlerimizin doğruluğunu gözler önüne sermiştir.

Şöyle bir hatırlatma yapmak gerekirse Rusya-Ukrayna savaşı öncesinde Avrupa ordusu kurma fikrinden tutun "NATO'nun beyin ölümü gerçekleşmiştir." açıklamaları yapan ruh hâinden dış politikanın gerçekleriyle yüzleşme kısmına geçmiş bir Avrupa Birliği önümüzde durmaktadır. Benzer şekilde, Gazze'deki soykırım süreciyle maskesi düşen Gazze ve Filistin suistimalcileri ve bölgemizde kendi siyasi ajandasını gerçekleştirmeye çalışan aktörler deşifre olmuştur.

Son olarak, Suriye'de Türkiye'nin 2015 yılında Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi tarafından alınan 2254 sayılı Karar'a uygun şekilde çözüme yönelik tavsiyeleri dokuz yıl boyunca görmezden gelinmiştir ama gelin görün ki mazlum halkların ahi yerde kalmamış, yine bir aralık ayında zalim Esad rejimi çökmüştür. Uluslararası sorunların çözümlerinde Türkiye'ye en ağır sorumlulukları yükleyen politikalar, süreçler içerisinde Türkiye'nin tezlerine hasmane şekilde itiraz eden bu politikaların üreticileri bir kez daha kendi adlarına beklemedikleri bir sonuçla karşılaşmışlardır. Dış politikada sorunların çözümü söz konusu olduğunda insani tutumdan ödün vermeyen, siyasi ve iktisadi bedelleri ödemekten asla kaçmayan Türkiye'nin lehine gelişen dengeler şu an hem normatif hem de siyasi olarak ne kadar haklı olduğumuzu bir kez daha göstermektedir. Güncel siyasi ve iktisadi konjonktürde konumunu fazlasıyla tahkim eden Türkiye'nin düzensiz göçle alakalı onurlu geri dönüş adına yaptığı fedakârlıklar, Doğu Akdeniz ve Karadeniz'de son yıllarda yeniden anlaşılan önemi; Balkanlarda, Kafkaslarda, Kuzey Afrika'da, Sahra Altı Afrika'da ve Körfez'de geliştirdiği ilişkiler ve yeni denklem ülkemizin AB tarafından ihtiyaç duyulacak bir aktöre dönüşmesini beraberinde getirmektedir. Bu süreçlerde kaydedilen aşamaları Doğu Akdeniz ve terörle mücadelelerimizle alakalı haksız iddialar üzerinden sabote eden AB'nin artık yeni dönemin gerçekleri doğrultusunda adımlar atması gerekmektedir. Aynı şekilde, Türkiye'nin çıkarlarını yok sayarak AB lehine işletilmeye çalışılan süreçler gözden geçirilmelidir.

Türkiye'nin Suriye'de gerçekleşen iç savaş ve büyük göçle alakalı tüm uyarıları ve çabalarını görmezden gelen AB'nin politikaları çökmüştür. Türkiye ise Suriye savaşı konusunda hem insani hem askerî sınavı şanlı tarihinde olduğu gibi başarıyla vermiş ve yüz aklıyla bu insanlık imtihanından çıkmıştır. 2019 yılının ilk yarısında Türkiye-AB ilişkileri olumlu gündemle başlamış olsa da müteakip süreçte AB'nin ve AB ülkelerinin Türkiye'ye karşı Yüksek Düzeyli Ticaret Diyaloğu, Vize Serbestisi Diyaloğu, Gümrük Birliği Revizyonu gibi süreçlerde izlediği samimiyetsizlik artık sona ermelidir. Rusya-Ukrayna savaşıyla beraber siyasi, iktisadi ve askerî anlamda birçok gerçekle yüzleşmek zorunda kalan AB'nin, içinde bulunduğu şartları iyi okuması, Türkiye'nin güncel gelişmelerde üstlendiği barışçıl ve stratejik ara buluculuğunun farkına vararak Türkiye'yle eşit şartlarda bir iş birliği niyetini ortaya koyması ve uygulamalarıyla da bu samimiyeti göstermesi gerekmektedir. Ancak Türkiye, AB'nin hem siyasi hem askerî hem de iktisadi anlamda tercihi değil zorunluluğu hâline gelmiştir. Türkiye'yi bu konuma getiren Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın vizyonu ile Dışişleri Bakanımız Sayın Hakan Fidan'ın gerçekleştirdiği proaktif dış politika uygulamaları birleşmiş, normatif söylem ve kadim hariciye kültürü bugün Türkiye'yi Türkiye'den çok daha geniş bir coğrafyada kilit aktör konumuna taşımıştır. Bu gerçekliği temel alan ve hakkaniyet odaklı bir yaklaşım AB'ye de rasyonel politikalara geçiş ve bu politikaların gereğini yerine getirme ödevi vermiştir. 200 milyar dolar civarı ikili ticaret hacmi olan Türkiye ve AB'nin bu hususta atacağı adım AB Konseyinin yıllardır hakkaniyetsiz ve...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ABDULKADİR EMİN ÖNEN (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkanım. Teşekkür ediyorum.

Bu bağlamda, AB'nin güncellemeyi kabul etmesi, diğerk siyasi adımları atması Türkiye'ye sunulacak bir lütuf değil kısa ve uzun vadede partnerliğine her sahada ihtiyaç duyduğu bir ülkeye hakkını teslim etmek demektir.

Özetle, Türkiye ve Türk halkı için AB hâlâ önemli bir değerdir. Bu değerın karşılığını bulabilmesi için AB'yi kuran ülkelerin kuruluş değerlerine geri dönmesi ve sahip çıkması, adil ve barışçıl politikalarına geri dönmesi gerekiyor diyor; 2025 yılı bütçe görüşmelerimizin ülkemize ve milletimize hayırlı olmasını diliyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Hulusi Şentürk'e aittir.

Buyurun Sayın Şentürk. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

AK PARTİ GRUBU ADINA HULUSİ ŞENTÜRK (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türk Akreditasyon Kurumunun bütçesi üzerine AK PARTİ Grubu adına söz almış bulunuyor, bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kuruluşların, üçüncü taraflarca belirlenmiş teknik ölçütlere uygun çalıştığının tarafsız ve bağımsız kuruluşlarca onaylanması demek olan akreditasyon; insan, çevre sağlığının yanı sıra ürünlerin ulusal ve uluslararası pazarda serbest dolaşımını

için de hayati öneme sahiptir. Hepinizin bildiği gibi, dünya ticareti günümüzde 33 trilyon dolara dayanmış bulunmaktadır ve bu ticaretin yüzde 80'i de standardizasyon ve teknik düzenlemeler yani akreditasyon kapsamındaki faaliyetlerden doğrudan etkilenmektedir.

Değerli arkadaşlar, yine, sizlerin bildiği gibi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra galip ülkeler, gelişmiş ülkeler yeni bir dünya düzeni kurdular. Bu dünya düzeninde güya ticaretin serbestçe gerçekleştirilebilmesi için örgütler kurdular ve 1948 yılında da Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması yürürlüğe girdi ancak bu düzenlemeleri yapan gelişmiş ülkeler kendi güçlü standardizasyon ve akreditasyon altyapılarına güvenerek yine küresel pazarlarda bizim gibi gelişmekte olan ülkelere karşı haksız rekabet ortamı oluşturmaya, bunun için de yeni koruma politikalarını devreye almaya başladılar. Bu haksızlığa karşı, gelişmekte olan ülkelerin mutlaka güçlü standardizasyon, metroloji ve akreditasyon kuruluşlarına sahip olmaları lazım ki hamdolsun, ülkemizde TSE, UME ve TÜRKAK kendi alanlarında küresel aktörlerdir.

TÜRKAK, akreditasyon alanında dünyanın 10 büyük kuruluşundan biridir. Uluslararası Akreditasyon Forumu, Uluslararası Laboratuvar Akreditasyon Birliği ve Avrupa Akreditasyon Teşkilatının tam üyesi olan TÜRKAK, Almanya ve İngiltere gibi Avrupa ülkeleri ve Azerbaycan, Kazakistan ve Özbekistan gibi Türki cumhuriyetler dâhil olmak üzere 27 ülkeyle de iş birliği anlaşmaları imzalayarak etkinliğini her geçen gün artırmaktadır.

Değerli arkadaşlar, bugün itibarıyla TÜRKAK, 200 personeli ve 1.800 dış uzmanıyla 2.500 kadar kuruluşumuza akreditasyon hizmeti vermektedir. Bu hizmetler kapsamında deney ve kalibrasyon laboratuvarları, muayene ve teknik muayene ve gözetim, ürün, sistem ve personel belgelendirmesi yapan kuruluşların akreditasyonunun yanı sıra referans malzeme üreticileri, sera gazı emisyon doğrulayıcıları, yeterlilik test sağlayıcıları ve biyobankalarda akreditasyon hizmeti vermektedir. Bu hizmetinin yanı sıra TÜRKAK 2024 yılında 5.300 kişi/saat eğitimiyle de ülkemizin akreditasyon alanındaki insan kaynağı açığının kapatılması için mücadele vermektedir.

Değerli hazırun, hepinizin bildiği gibi, son dönemlerde dünyamızda sürdürülebilirlik, çevre ve yeşil ekonomi en önemli konular hâline gelmeye başladı. Bu alandaki faaliyetleri elbette sevinçle karşılıyoruz çünkü dünya hepimizin. Ancak, ne yazık ki gelişmiş ülkeler güçlü sanayi altyapılarına dayanarak bu alanda da bizim gibi ülkelere küresel ticarette haksız rekabet oluşturabilmek için belli dayatmalarda bulunuyorlar. Bu dayatmaları aşabilmek, hem kendi pazarlarımızı koruyabilmek hem de uluslararası pazarlarda etkin olarak rol alabilmek için bizim hızlı bir biçimde sanayide yeşil dönüşümü gerçekleştirmemiz ama bu gerçekleştirdiğimiz dönüşümü de yine akredite kuruluşlar tarafından belgelendirmemiz gerekiyor. Eğer bu belgelendirmeyi biz kendimiz yapamazsak nelerle karşılaşacağımızı geçmişten biliyoruz. 1990'lı yıllarda Türkiye, gümrük birliğinin tarafı olduğunda CE yani Avrupa direktiflerine uygunluk belgesi vermeye yetkili Türkiye'de atanmış bir kuruluş yoktu. Böyle bir kuruluş olmadığı için de Avrupa kuruluşları -altını çizerek söylüyorum- tanesi 30 bin eurodan, 50 bin eurodan bizim işletmelerimize belge sattılar. Ne zaman ki yerli kuruluşumuz devreye girdi, aynı Avrupa kuruluşları -yine altını çizerek söylüyorum- 50 bin eurodan 2 bin euroya bir anda fiyatları indiriverdiler. Dolayısıyla standardizasyon, akreditasyon ve metroloji alanında güçlü altyapısı olmayan ülkeleri sömürmekte gelişmiş ülkelerin üzerine yok maşallah. İşte bu yeni alanda yine yeni bir sömürüyle karşılaşmamak için akreditasyon teşkilatımız zamanında gerekli çalışmaları başlattı. Şu an sera gazı doğrulama, uluslararası havacılık alanında karbon dengeleme ve küçültme politika ve programları olmak üzere ilgili alanlarda Türk Akreditasyon Kurumu akreditasyon faaliyetleri vermektedir.

Ben, Türkiye Yüzyılı çerçevesinde böylesine önemli bir konuyu bu kadar hızlı bir biçimde gerçekleştirdikleri için Türk Akreditasyon Kurumunun yöneticilerine ve çalışanlarına teşekkür ederken 2025 bütçemizin tüm ülkemize, bölgemize ve insanlığa da hayırlar getirmesini diliyor, hepinizi tekrar saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Adalet ve Kalkınma Partisi Grubu adına söz talepleri karşılanmıştır.

Sayın Temelli'nin bir söz talebi var.

Sayın Grup Başkan Vekilleri, her grubun söz talepleri karşılandıktan sonra tekrar yerlerinizden size söz vereceğim ve söz taleplerini bu şekilde karşılayacağım.

Buyurun Sayın Temelli.

IV.- AÇIKLAMALAR

1.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, bugün Van-Erciş yolunda yaşanan trafik kazasına ve Dünya İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Maalesef bugün Van-Erciş yolunda vahim bir trafik kazası yaşandı; 3 yurttaşımızı kaybettik, 40'tan fazla yaralı var. Kaybettiğimiz yurttaşlara Allah'tan rahmet diliyorum, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Maalesef, kara yollarının ihmali sonucu gerçekleşen bu vahim kaza hepimiz açısından çok çok acı bir durumu ortaya koydu. Bu ihmallerin olmaması için aslında bütçeden halka hizmete dair kaynakların nereye, nasıl ayrılması gerektiği bir kez daha önemini bize hatırlattı.

Dün burada Sayın Yılmaz'ı dinledik "İşte, yok Osmangazi Köprüsü'nü yaptık, yok onu yaptık, yok bunu yaptık." diye saatlerce Sayın Yılmaz bize yaptıklarını anlattı ama daha Van-Erciş yolunda o buzlanmaya karşı bir tuzlama çalışması bile yapılmadığını maalesef bugün yitirdiğimiz 3 vatandaşımızla bir kez daha anlamış olduk. O yüzden diyoruz ki: Bütçe halka ayrılmalıdır, halkın ihtiyaçlarına ayrılmalıdır. Sermayenin çıkarlarına yönelik ayırdığınız her bütçe halkı canından, onu yaşamından koparmaktadır.

Bir de bu vesileyle söz almışken... Bugün İnsan Hakları Günü. Dünya İnsan Hakları Günü'nü kutluyorum. İnsan Hakları Derneğimizin bu konuda vermiş olduğu mücadeleden dolayı İnsan Hakları Derneğimizi de bir kez daha buradan kutluyorum. Maalesef, ülkemiz insan hakları konusunda, insan hakları hak ihlalleri konusunda iyi bir karneye sahip değil. Umuyorum, bugünden sonra artık hem onurlu bir barış hem toplumsal barış hem de insan hakları konusunda artık bu kötü karneyi düzeltme becerisini hep birlikte gösterebiliriz.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Günaydın, buyurun.

2.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde AK PARTİ Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Değerli milletvekili arkadaşlarım, evet, bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Ortada hem dünyada hem de Türkiye'de kutlanacak bir şey var mı emin değilim ancak daha iyi bir dünya ve daha iyi bir Türkiye için umudumuzu ve çalışmamızı kararlılıkla sürdürüyoruz.

Bugün iktidar partisi grubunun konuşmalarını dinledik. Adalet Bakanlığı, Yargıtay, HSK, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü, bu çerçeve üzerinde arkadaşlarımız konuşmalarını yaptılar. Örneğin, cezaevleri üzerine konuşan arkadaşlarımız açık cezaevlerinde keçi ırklarının süt verimlerinin nasıl artırıldığını anlattı bize. Elbette bu da bir çalışmadır, elbette bu da saptanmalıdır. Ancak söylenmesi gereken başka şeyler yok mu? Türkiye'de 295 bin hükümlü var, 47 bin tutuklu var, toplam 343 bin kişi hâlen cezaevlerinde tutuluyor ve son yirmi yılda cezaevlerinde tutulan insan sayısı 6 kat arttı; bunun olağan bir şey olmadığını altını çizelim. Ve bize her gün cezaevlerinden mektuplar geliyor. Size gelmiyor mu? "Aynı yatakta 2 kişi, 3 kişi yatmak zorunda kalıyoruz." diyorlar. Örneğin, cezaevlerini konuşurken bunu, kötü muamele iddialarını konuşmak gerekmez mi? Elbette, keçi ırklarının süt verimleri artırılır, bunu Tarım Bakanlığı da anlatır ama "cezaevleri" deyince, "insan hakları" deyince insanın önce başka bir şey konuşma konusunda bir motivasyonunun olması lazım. Tabii, cezaevlerine nasıl giriyor insanlar? Soruşturma ve kovuşturma süreçlerinden geliniyor değil mi? Acaba memlekette adil yargılanma süreçlerine uyuluyor mu? Türkiye, örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından adil yargılanma hakkının ihlal edildiği gerekçesiyle kaç kez yaptırıma tabi tutuldu? Bu sizin için bir evrensel ölçüt müdür yoksa AİHM de dış güçler midir? Gerçi şunu söyleyelim: Sizin için AİHM kararlarına uymamak bir vakayıadiye hâline geldi. Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan ağır ceza hâkimlerini siz Adalet Bakan Yardımcısı yapıyorsunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Yani ağır ceza mahkemesine uymamak, Anayasa Mahkemesi kararlarına uymamak birisinin CV'sine "Beni yükselttin." diye yazılan bir iş hâline geliyor. Sonra, aynı Adalet Bakan Yardımcısını başka adam kalmamış gibi Cumhuriyet Başsavcısı olarak İstanbul'a tayin ediyorsunuz. Başka adam kalmadı mı ya memlekette, bir bakan yardımcısını niye Cumhuriyet Başsavcısı yapıyorsunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, tamamlayın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Altını çizelim, arkadaş dedi ki: "Yargılama hedef süreleri var." Ya, örnek veriyorum, Büyükçekmece'de 2014 yılından bu yana 2014'te ihalesi yapılmış bir davanın 2021'de yazılmış iddianamesinin davasının 9'uncu

hükmü sürüyor. Dört yüz dokuz günlük yargılama hedef süresi koymuşsunuz, an itibarıyla yedi yüz gün doldu. Savcı iki mahkemedir mütalaa vermiyor; birincisine "Hazır değilim." diyor, öbüründe "Efendim, sağlık koşulları nedeniyle rapor alıyorum." diyor. Ne bekliyorsunuz? Ya, bu memlekette "Ben bu ülkenin elektronik seçim sistemine geçmesini istemiyorum." diyen, sözlerinin arasında Cumhuriyet Halk Partisini de eleştiren bir adamı, memleketin en ünlü dağcısını ve kurtarıcısını bir sabah vakti alıyorsunuz, Silivri'ye atıyorsunuz ve burada bunlardan hiç bahsetmeyeceğiz öyle mi?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, siz bu memlekette "Hâlâ İsrail'le ticaret yapıyorsunuz. Bir taraftan hamaset yaparken diğer taraftan İsrail'le ticareti sürdürüyorsunuz." diyen çocukları, 9 çocuğu alıyorsunuz, cezaevine şakır şakır atıyorsunuz. İşte, 10 Aralık günü kravatlarımızı takıp turuncu koltuklara oturduysak pozitiflikle negatiflikle bunları konuşacağız. Yoksa, keçi ırkının süt verimlerinin artırılmasıyla gün geçirecek bir memleket değiliz. O önemlidir, Tarım Bakanlığı bütçesinde konuşuruz ama bunu bu memlekette 10 Aralık günü bile konuşamıyorsunuz. Türkiye'nin hâli budur, bu hâli saptamak da hepimizin ortak görevidir. Ama şunu da açıklıkla ifade edeyim: Burada bulunan arkadaşlarla veya bulunmayacaklarla ilk seçimden sonra bu memleketi insan hakları karnesi doğru bir memleket hâline hep beraber dönüştüreceğiz.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Şahin, buyurun.

3.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, Türkiye'deki tutuklu ve hükümlü sayısına ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Ben de grubumuz adına insan onurunun, eşitliğin ve özgürlüğün evrensel bir değer olarak kabul edildiği 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'nü tebrik ediyorum.

Tabii ki hak ve özgürlükler konusu, insan hakları, eşitlik konusu, hukuk konusu, adalet konusu Türkiye'nin önemli bir yarasıdır. Az sonra kürsüden detaylı değineceğim için sadece günü tebrik etmekle kalalım. Sadece bir şeyin altını çizmek istiyorum: Cezaevlerine dikkat çekti Sayın Günaydın. Maalesef, bugün Türkiye'deki cezaevlerinde tutuklu ve hükümlü olarak bulunan vatandaşlarımızın sayısı Türkiye'nin birkaç ilinin nüfusunu geçmiş durumdadır. Bu konunun masaya yatırılması elzemedir. Bu konuyu az sonra kürsüden de detaylı konuşacağız.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, buyurun.

4.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'ne, 10 Aralık 2016'da Beşiktaş'ta şehit olanlara ve Sivas Milletvekili Abdullah Güler'in 29'uncu Birleşimde 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin tümü üzerinde AK PARTİ Grubu adına yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Teşekkür ederim Başkanım.

Bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü, Dünya İnsan Hakları Günü'nü biz de kutluyoruz. Tabii, bugün aynı zamanda hatırlamamız gereken başka bir acının da günü; bundan yaklaşık sekiz yıl önce, 10 Aralık 2016'da Beşiktaş Vodafone Arena Stadı'nın yanında 39 emniyet mensubumuz ve 8 sivil vatandaşımız şehit edilmişti PKK terör örgütü tarafından. Onları da bir kez daha burada anıyor, Allah'tan rahmet diliyorum.

Dün, Genel Başkanlar konuştu, parti sözcüleri konuştu, daha sonra Hükümet yetkilileri çıktılar, yapılan konuşmalara cevap verdiler. Orada Sayın AK PARTİ Grup Başkanı bir yorumda bulundu "Söylediğiniz rakamlar, söyledığınız indeksler, uluslararası

kuruluşlardan almış olduğunuz veriler, bunların hepsi bir algı yaratmak için, bir manipölasyon yapmak için." dedi ve konuşmasında kendisi işte, OECD'den de bazı rakamlar verdi. Şimdi, OECD rakamlarına göre OECD ülkeleri içerisinde en fazla kadın şiddetinin olduğu ülke hangisi biliyor musunuz? Türkiye. OECD'nin kendi rakamlarında. Peki, faiz oranı da mı bu uluslararası indeks raporlarında yayınlanıyor? Peki, enflasyon oranı da mı bu uluslararası raporlarda gene algı yaratmak için yayınlanıyor? İşsizlik oranları da mı bu indekslerde algı yaratmak için yayınlanıyor? Arkadaşlar, hakikatleri gizleyemezsiniz, bu bütçe görüşmelerinde zaten bakanlıklar üzerinde tek tek konuşacağız.

Ben söz verdiğiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun.

5.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, bugün bütçesi görüşülen kurumlara, bütçenin Genel Kurulda görüşülme usulüne, Van-Erciş yolunda meydana gelen kazaya ve İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri, Sayın Bakanlar; ben de Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Her iki bakanlığımızın bütçesi ve Meclis bütçemizin de hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Şimdi, tabii, önce usule dair bir itirazım var Sayın Başkanım. Bütçeyle ilgili yaptığımız görüşmeleri özel bir usulle görüşüyoruz. Grubumuz konuştuktan sonra yapılacak olan konuşmaları, zaten diğer arkadaşlarımızın, diğer partilerden milletvekillerinin söz sırasını burada görüyorum. Grup Başkan Vekilleri kendilerine olan sataşmaya bence burada cevap vermek için söz almak durumundalar; biz böyle anlaştık, böyle konuştuk. Eğer Grup Başkan Vekilleri kendileri konuşmak istiyorlarsa zaten burada süreç buna müsaade ediyor. O yüzden, sanki -daha evvel normal rutinimizde yaptığımız gibi- Genel Kurul açılmış da her konuya dair Grup Başkan Vekilleri kendi kanaatini söylüyor tarzı bir konuşma bence usule aykırı oluyor çünkü ben şu anda Gökhan Bey'in söylediği her şeye cevap verme ihtiyacı duyuyorum. Ama bunu genel olarak yapmayacağım çünkü bunun usule aykırı olduğunu düşünürken buna cevap vermeyi esasen doğru bulmuyorum.

Şimdi, düzeltmek istediğim birkaç şey var. Ben de Van-Erciş yolunda hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet diliyorum. Bunu tekrar teyitleşelim Sezai Bey. Benim aldığım verilere göre 1 vatandaşımız hayatını kaybetti, ağır yaralı olan 4 vatandaşımız var ve aynı zamanda da 50'den fazla, 69 yaralı vatandaşımız var çünkü bir kaza var, akabinde zincirleme gerçekleşen kazalarla maalesef yaralıların sayısı artıyor; bunun altını çizmek istiyorum.

Şimdi, İnsan Hakları Günü dediğimiz şey bir kutlama günü değil -ben de bir hukukçu olarak- bu bir hatırlama günü. Dünyada çok gelişmiş ülkelerde de gelişmişlik düzeyi az olan ülkelerde de farklı farklı konularda insan hakları ihlalleri var. Bakın, işte, yanı başımızda Suriye'yi görüyoruz. Yüzlerce yıldır dünyanın her yerinde maalesef bunlar var. Hemen yanı başımızda hapishanelerde olanları görüyoruz. Bunları gördüğümüz zaman, ağır insan hakları ihlalleriyle alakalı dünyada pek çok şeyin konuşulması gerektiğinin bir kez daha hatırlanması gerekiyor. Bu manada, bunları konuşurken her meseleyi birbirimize dayatmak yerine dünyanın geneline şamil olarak insan haklarının gelişmesine bir katkı olarak değerlendirmeyi daha anlamlı buluyorum.

Arkadaşlarımızın yaptığı eleştirilere dair cevapları, benzer şeylerin diğer partilerden de gelme ihtimaline binaen ben mahfuz tutuyorum. Bize bir saldırı, bir eleştiri yöneltildiğinde onlara hassaten kürsüden ayrıca cevap vereceğim.

Teşekkür ederim.

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI

1.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin konuşması

BAŞKAN - Sayın Zengin, tabii ki usul konusunda ben de oldukça tecrübelendim ve hâkimim ancak Sayın Grup Başkan Vekilleri söz talep ettiğinde ben onlara "Sözünüzün, talebinizin içeriği nedir?" diye sormuyorum. Sayın Grup Başkan Vekilleri kendileri bu konudaki takdirlerini kullanıyor, ben de bunu hatırlatmak istedim.

Kazalar ve şehitlerimizle ilgili DEVA Partisi adına bir söz talebi oldu.

Sayın İdris Şahin, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

6.- Ankara Milletvekili İdris Şahin'in, bugün Van-Erciş, dün Çankırı-Ankara kara yolunda meydana gelen kazalarda vefat edenlere; Isparta'daki helikopter kazasında şehit olan askerlere ve Dünya İnsan Hakları Günü'ne ilişkin açıklaması

İDRİS ŞAHİN (Ankara) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

DEVA Partisi olarak kazalar kaderimiz olmamalıdır diyorum. Van-Erciş yolunda meydana gelen kazada vefat edenlere, dün Çankırı-Ankara kara yolunda vefat eden 5 vatandaşımıza, yine Isparta'da helikopter kazasında şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet diliyor, kederli ailelerine başsağlığı diliyorum. Bu yönde mutlak surette önemli tedbirler alınması gerektiğini de ifade etmek istiyorum.

Bir diğer husus, bugün Dünya İnsan Hakları Günü. İnsan haklarını korumak ve geliştirmek yalnızca devletlerin değil bireyler ve toplumun da sorumluluğudur. Birlikte hareket ederek daha eşit, adil ve özgür bir dünya inşa edebiliriz. Bu gün vesilesiyle, DEVA Partisi olarak, başta iktidar olmak üzere herkesi insan haklarına saygılı olmaya, bu konuda bilinçlenmeye ve hak ihlallerine karşı duyarlı davranmaya davet ediyoruz. Her şey insan içindir...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)

1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)

1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)

1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)

1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)

1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi Saadet Partisi Grubu adına söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'e aittir.

Buyurun Sayın Şahin. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, Sayın Bakanlar; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, dün Isparta'da helikopter kazasında kaybettiğimiz şehitlerimize Allah'tan rahmet diliyorum; milletimizin başı sağ olsun.

Evet, maalesef, bugün Türkiye'de en önemli sorunumuz adalet sorunu; bu mesaj milletin mesajıdır. Bakın, bu anketi kendi Twitter adresimde yaptım; 6.125 kişi yanıtlamış, yüzde 75'i Türkiye'nin en önemli sorunu olarak adalet cevabını vermiş. Maalesef, avukatlarımızdan da aynı yakınmaları duyuyoruz. Dün avukat arkadaşlarımıza mesajlar attım Adalet Bakanlığı konuşmam için, "Yargı organının aksayan hususları nelerdir?" dedim Sayın Adalet Bakanım; gelen cevapların biri manidar, "Yargıda aksamayan bir şey yok." cevabını takdirlerinize sunuyorum.

Yargılamaların uzaması, mahkemelerin iş yoğunluğu, uzayan davalar, yargı mensuplarının liyakat sorunu, yargı organı üzerindeki şaibeler gibi konular yargı organının yapısal sorunları olarak önümüzde durmaktadır. Sayın Cumhurbaşkanının ifade ettiği "siyasetin normalleşmesi, yumuşaması" kavramını çok değerli buluyorum ancak ben Türkiye'de en önce hukukun normalleşmesi gerektiğine inanıyorum. Çünkü hukukun normal olmadığı, hukuka güvenin olmadığı bir ülkede ekonomik kriz başta olmak üzere hiçbir sorunu çözemezsiniz. Bu anlamda konuları bütüncül olarak ele alan, geniş kapsamlı bir yargı reformuna ve kitlesel mağduriyetleri çözen bir adalet reformuna ihtiyacımız vardır.

Yargının yürütmeye bağımlı hâle gelmesi önemli bir sorundur. Şimdi, siz "Yok." diyeceksiniz arkadaşlar ama "Yok." deyince bir şey yok olmuyor. Bakın, yakın bir örnekle anlatayım: Geçen gün gençlerin Sayın Cumhurbaşkanımıza bir protestosu oldu. "Sayın Cumhurbaşkanı bu eleştiriyi hak etmiyor." diyebilirsiniz, haklı da olabilirsiniz ama içinizden bir hukukçu arkadaş "Bu tutuklama kararı doğruydur." diyebilir mi? Maalesef, yargı mensupları verdiği bazı kararlarda ödül ya da cezalandırma kriterlerini göz önünde bulunduruyorlar. Kendilerini hiç riske atmıyorlar, tutuklamayı verip geçiyorlar; işte, yargının yürütmeye bağımlı hâle gelmesi bu. Sonuç: Hukuka güvenin kaybolduğu bir Türkiye. Ayrıca, burada bir başka sorun; değerli arkadaşlar, tutuklama bir ceza değildir, geçici bir tedbirdir. Oysa, hukukumuzda bu kurum maalesef bir cezalandırma aracına dönüştürülmüştür.

Liyakat sorunu yargı organının önemli bir sorunu. Uygulamada hâkim ve savcıların mesleğe kabulündeki mülakat sistemini çok eleştirdik. Sadece adalet diyoruz, hak eden kazansın diyoruz. Bu kayırmacı mülakat sistemi kaldırılmalı, yerine objektif kriterlere dayalı bir düzen getirilmelidir.

Yargılamaların uzaması ve adil olmayan kararlar yargının önemli bir sorunu. Davalar bitmiyor, vatandaş mağdur oluyor, geciken adalet ise adalet olmuyor. AK PARTİ'li arkadaşlar Hedef Süre'den bahsetti. Arkadaşlar, Hedef Süre Uygulaması güzel bir uygulama ama maalesef hedef süreye ulaşamıyor. İstinafa giden dosya geri dönmüyor. İstinaf, alınan harçlar nedeniyle devlet için bir gelir kapısı olabilir ama vatandaş için artık bir zulüm kapısı olmuştur. Bir boşanma davası, Allah aşkına, yedi sekiz yıl sürer mi? Maalesef sürüyor. Vatandaş yeniden hayatını kuracak ama kuramıyor; yedi yıl, sekiz yıl beklemek zorunda kalıyor. Basit bir iş davası iki yıl sürüyor, üç sene de istinaftan gelmiyor; işveren teminat mektubu yatırıyor, işçinin dosyadaki parası enflasyon karşısında eriyip gidiyor. Telifisi olmayan bu zararlara önlemler almak zorundayız.

Tabii, UYAP sistemi, e-duruşma, CELSE programı gibi önemli programlar yargı işleyişine katkı sunmaktadır. Bu anlamda, buradaki aksamalara dikkat çekmekte fayda var. Geçen gün CELSE programında bir konuya dikkat çekmiştim; Sayın Bakanımıza teşekkür ediyorum, hemen bir gün sonra bütün adliyelere yazı yazılmış, CELSE programında hâkimlerin izinlerinin ve raporlarının sisteme işlenmemesi gibi soruna dikkat çekilmiş. Bu konuda da kendilerine teşekkür ediyorum.

Yargı masraflarının yüksek oluşu önemli bir sorun. Basit bir kira tespit davasının masrafı 2024 yılı için 20 bin lirayı bulabiliyor. Bu tablo vatandaşın adalete ulaşma imkânını elinden alıyor. Böyle bir hukuk düzeni olmaz. Yargı üzerindeki şaibeler maalesef, yargı organının, vatandaşın hukuka olan güven sorununu ortaya çıkarıyor. Burası çok önemli. Bakın, bir vatandaş bir avukata geldiğinde neye bakmalı arkadaşlar? Avukatın tecrübesine, becerisine bakmalı ama şu anda üzülerek söylüyorum, içim acıyarak söylüyorum, bir vatandaş avukata geldiğinde ne soruyor biliyor musunuz? "Tanıdığınız hâkim, savcı var mı?" Geline nokta burası. Bu durum tüylerimizi diken diken etmelidir. Biz öyle bir hukuk düzeni kurmalıyız ki vatandaş bu soruyu sormaktan hicap duymalı, utanmalı. "Türk yargısı yanlış karar vermez." diye 85 milyona bu hedef hâkim olmalı.

Bakın, artan hukuk fakülteleri sorununa dikkat çekiyoruz, maalesef bu önemli bir sorundur. Fakültelerde verilen yetersiz eğitim, avukat sayısının çoğalması ve yetkin olmayan hukukçuların ortaya çıkması önemli bir sorundur. Komisyonda dikkat çektim, 44 tane devlet üniversitesinin hukuk fakültesi var, bunların bazılarının dekanları hukukçu değil. Arkadaşlar, işte bu çarpıklığa itiraz ediyoruz. Burada yeterli eğitim vermeyen hukuk fakülteleri kapatılmalı, hukuk fakültesine giriş barajı sınırlandırılmalı ve açık olan fakültelerdeki öğrenci sayısı sınırlandırılmalıdır.

Adalet reformu beklentimiz önemli bir beklentimiz. Bakın, vatandaşta oluşan cezasızlık algısı kavramını da ortadan kaldıracak şekilde adil, eşitlikçi ve gerçekçi bir infaz rejimi düzenlemesi yapılması büyük bir ihtiyaçtır. Uzlaştırma kurumunun kapsamının genişletilmesi, yargı organının da yükünü alacağı kanaatindeyiz. Süresiz nafaka uygulaması konusunda hakkaniyetli bir düzenleme yapılması gerektiğini faydalı buluyoruz.

KHK mağduriyeti Türkiye'nin en önemli sorunlarından biridir. Maalesef bu konu büyük bir sosyal yaraya dönüşmüştür. Suçlu ile suçsuzun ayrılması ilkesi çerçevesinde bu sorun çözülmelidir. Masum olan insanlar, yargı organının "masum" dediği insanlar görevine iade edilmeli, adil olmayan yargılamalar da Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları ölçüsünde yeniden değerlendirilmelidir; bu konu adaletin gereği olarak çözülmelidir.

Sayın Dışişleri Bakanım, itibarlı ve gelişmiş bir ülke için, istikrarlı bir ekonomi için adalet ne kadar önemliyse kararlı ve güçlü bir diplomasi, stratejik bir dış politika da bir o kadar önemlidir. Yeni ve adil bir dünya düzenine ihtiyaç duyulduğu gerçeğine vurgu yaparak sözlerime devam etmek istiyorum. Günümüzde mevcut dünya düzeni ne yazık ki artan ihtiyaçları ve giderek karmaşık hâle gelen sorunları karşılamaktan uzak bir hâle gelmiştir, bu durumda adil bir düzenin tesis edilmesi şarttır. Güçlülerin kendi çıkarlarına hizmet eden politikalar yerine her devletin hakkını ve onurunu koruyan adil bir mekanizma gereklidir. Bu noktada "dünya 5'ten büyüktür" sözleriyle altını çizdiğimiz şu ilkeyi tekrar vurgulamak isterim: Temsil gücü yüksek, daha adil ve şeffaf bir uluslararası sisteme ihtiyacımız vardır. Aksi hâlde, korkarım ki bugün herkesin dillendirmeye başladığı üçüncü dünya savaşını yaşayan nesil biz olacağız. Savaşlar, yoksulluk ve iklim değişikliği gibi nedenlerle yerinden edilen milyonlarca insan uluslararası toplumun çözüm üretmesini beklemektedir ancak mevcut sistem bu sorunlara kalıcı ve etkili çözümler sunmaktan uzak bir tablo çizmektedir. Soğuk savaş döneminin dengelerine dayanan Birleşmiş Milletler sistemi bugünün çok kutuplu, dinamik yapısına uyum sağlamakta zorlanmaktadır, dolayısıyla yeni bir dünya düzeni şarttır.

Suriye'deki son gelişmeleri yakından takip ediyoruz. Musul, Kerkük bizim için ne ifade ediyorsa Halep de Şam-ı Şerif de aynı muhabbeti ifade eder. Halep'te bir kardeşimizin ayağına diken batsa İstanbul'da bizim canımız yanar, bütün dünya bunu böyle bilir çünkü bütün bu coğrafya bizim tarihî sorumluluğumuzdur değerli milletvekilleri. Çok şükür, Şam-ı Şerif, Hama, Humus, Halep özgürleşti, altmış bir yıllık bir zulüm Baas rejimi çöktü, Suriye'de bu rejim son buldu. Şen olasin Halep, şen olasin Şam, şen olasin Suriye diyorum.

Öncelikle şunu ifade etmek isterim ki Suriye'de iç savaşın başlangıcından bu yana Türkiye hem insani yardım konusunda hem de bölgenin güvenliği, barışı ve kardeşlik hukuku çerçevesinde tarihî bir sorumluluk üstlenmiştir. Şimdi, tarih bize bir sorumluluğu daha yüklemektedir; Suriye'nin barışı, bütünlüğü, istikrarı ve imarı. Farklı etnik ve dinî grupların kapsayıcı bir yönetim anlayışıyla barış içinde yaşayacağı demokratik bir Suriye'nin inşasına katkı sunmak bizim için önemli bir misyon olacaktır. Türkiye, Suriye'nin toprak bütünlüğü, siyasi birliği, refahı, güvenliği, istikrarı için üzerine düşen her türlü sorumluluğu üstlenmeye devam etmelidir. Suriye Suriyelilerin olmalıdır. İsrail'in bazı bölgelerdeki bombalamalarını dikkate aldığımızda İsrail tehdidine dikkat edilmeli, hiçbir emperyalist aklın Suriye'nin bütünlüğünü parçalamasına müsaade edilmemelidir. Ayrıca, DEAŞ, PKK ve uzantıları olan terör örgütlerinin herhangi bir oldubitti üzerinden millî güvenliğimizi tehdit edecek adımlarına da asla müsaade edilmemelidir. Suriyelilerin güvenli ve onurlu geri dönüşlerini sağlamak, bu süreçte önemli bir görevimiz olacaktır. Zor günlerinde Suriyeli kardeşlerine el uzatan Türkiye, Şam'da açılan yeni sayfada da kardeşlerinin yanında olmaya devam edecektir.

Rusya-Ukrayna savaşı Avrupa Kıtası'nda süregelen en ciddi krizlerden biridir. Bu savaş, hem bölgesel hem de küresel istikrarsızlığa yol açmaktadır. Bir kez daha vurgulamak isterim ki savaşın kazananı, barışın kaybedeni olmaz. Bu savaşı bitirmek ve tarafların kalıcı bir barış masasında buluşmasını sağlamak en çok da Türkiye'ye yakışır. Sayın Dışişleri Bakanım, Suriye'den sonra bu sorumluluğu da sizlere emanet ediyoruz.

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecimiz sadece stratejik bir hedef değil aynı zamanda barış, istikrar ve refahın paydaşı olma arzumuzun da bir yansımasıdır. Ancak bu hedefe ilerlerken tam anlamıyla eşitlik ilkesine dayalı bir ilişki tesis edilmelidir, Avrupa Birliği'nin standartlarını benimsemeli, bu yolda reformlara kararlılıkla devam edilmelidir. Ancak üyelik sürecindeki çifte standartlar ve siyasi engellerin ilerlemeyi zorlaştırdığını da gözden kaçırmamalıyız. Daha adil, şeffaf ve yapılandırılmış bir müzakere ortamının şart olduğunun altını çizmek istiyorum.

Avrupa Birliği demişken, bir diğer stratejik ittifakımız NATO'nun temelini oluşturan dayanışma, karşılıklı saygı ve müttefiklik hukukuna uygun davranış ilkelerine büyük önem verdiğimiz bir kere daha vurgulamak isteriz. Bu bağlamda, tüm NATO müttefiklerimizi ittifakın ruhuna uygun şekilde hareket etmeye, ortak güvenlik ve savunma hedeflerimize zarar verebilecek tek taraflı adımlardan kaçınmaya ve müttefiklik hukukunun gerektirdiği sorumlulukları yerine getirmeye davet ediyoruz.

Gazze bizim yürek sızımız. İnsanlık tarihinin en büyük acılarından biridir Gazze. Yıllardır süren şiddet ve soykırım Gazze halkını insan onuruna yakışmayacak şartlar altında yaşamaya mahkûm etmiştir. Gazze'de yaşananlar bütün uluslararası toplumun sorumluluğudur. Kim ne derse desin Filistin meselesi, insani duruşumuzun, inancımızın ve tarihî rolümüzün gereği olarak bizim meselemizdir, dolayısıyla Gazze'de akan kanın durması için Türkiye daha fazla sorumluluk üstlenmelidir. Adil ve kalıcı bir barış ancak ve ancak Filistin halkının temel haklarının teslim edilmesiyle, 1967 sınırlarına dayanan, başkenti Doğu Kudüs olan tam bağımsız ve egemen Filistin devletinin tanınmasıyla mümkün olacaktır.

Kıbrıs Türk halkıyla sevincimiz, neşemiz, coşkumuz, derdimiz ve tasamız birdir. Kıbrıs davası bizim millî davamızdır. Kıbrıs'ı ana vatandan bir an dahi ayrı düşünmüyoruz. Öyle ki bizim Yörük yurdu Toroslar Akdeniz'de başlar Beşparmak Dağları'nda biter. Türkiye'nin en başından beri Kıbrıs tarafıyla birlikte çözüm odaklı bir siyaset anlayışı ortaya koyması önemlidir. Ancak atılan bütün iyi niyetli adımlar Rumların elinin tersiyle itilmiştir, bugüne kadar yürütülen çalışmalar sonuçsuz kalmış, federal çözüm önerileri tükenmiş, federasyon konusu bizim Kıbrıs tezlerimiz açısından artık kapanmıştır. Buradan uluslararası aktörlere de bir çağrıda bulunmak istiyorum: Jeopolitik olarak doğal bir uçak gemisi konumunda bulunan Doğu Akdeniz'in kapısı Kıbrıs, Türkiye için hayati önem taşımaktadır. Burada, ulusal güvenlik ve millî çıkarlarımıza aksi zorlama tezleri ve davranışları kabul etmemiz mümkün olmayacaktır. Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin son dönemdeki silahlanma harcamalarındaki artışı, Demir Kubbe hava sistemi sevkياتını da büyük bir dikkatle takip ettiğimizi belirtmek istiyorum. Kıbrıs meselesinde adil, kalıcı ve sürdürülebilir bir çözüm ancak şu temel gerçeklerin kabulüyle mümkündür: Kıbrıs Türk halkı adanın eşit sahibidir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Şahin.

İSA MESİH ŞAHİN (Devamla) - Egemen bir devlet ve eşit uluslararası statü Kıbrıs Türk halkının özden gelen haklarıdır. Bu hakların tescil edilmesi elzemdir, aksi takdirde adada kalıcı bir çözümden bahsetmek mümkün olmayacaktır.

Türk dünyasıyla ilişkiler önemli. Biz, Türk dünyası olarak farklı egemen devletleriz ama tek bir milletiz; Atamız bir, töremiz bir, özümüz bir. 300 milyonluk Türk dünyası olarak bu birlikteliği güçlendirerek bir ve beraber olmak öncelikli dış politika hedeflerimizden biri olmalı. Bu noktada, TÜRKSOY'un işlevlerinin artırılması ve geçtiğimiz aylarda karar alınan ortak alfabe

konusunu olumlu bulduğumuzu ifade etmek istiyorum. Umutluyuz, Türk dünyasının geleceği parlak olacak, yeter ki kardeşliğimiz güçlü olsun. Bugün ele aldığımız her başlık şüphesiz çok boyutlu ve karmaşık meselelerdir ancak inanıyoruz ki yapıcı diyalog, kararlı diplomasi ve evrensel değerlere bağlılık çözüm yollarının anahtarıdır.

İtibarlı dış politika, güçlü Türkiye vurgusuyla, adaletin gerçekten devletin temeli olduğu temennisiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Birol Aydın'a aittir.

Buyurun Sayın Aydın. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BİROL AYDIN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Adalet Bakanlığı bütçesi hakkında Saadet-Gelecek Grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Ben, sözlerime başlarken, Adalet Bakanlığı bütçesi hakkında söz alsam da Sayın Dışişleri Bakanımız aramızda, yaşadığımız sürece ilişkin olarak birkaç cümle ifade etmek isterim.

Ben, Sayın Bakanın teennili açıklamalarını ve tutumunu değerli gördüğümü ifade ediyorum ama ayrıca şunu da söylemeyi gerekli görüyorum; bir Fransız feylesof diyor ki: "Kendi doğumundan önce olup bitenleri bilmeyenler bir ömür boyu çocuk kalmaya mahkûmdur." 1991 Birinci Körfez Irak saldırısı, ardından 2003 Irak, ardından Arap Baharı'yla birlikte Tunus'ta, Libya'da Yemen'de, Mısır'da, şimdi de Suriye'de olup bitenleri bir bütün olarak gördüğümüz zaman; fotoğrafın bütününde bu olup bitenlerin gerçekte kime yaradığını, kimin güvenliğini teminat altına aldığını daha görmeden bugün Suriye'de olup bitenleri de coşkuyla karşılamanın anlamsız olduğunu, dereyi görmeden paçayı sıvamanın doğru olmadığını, bir baskı rejiminden sonra orada bütün halkların adalet üzere bir düzeni temin edeceği bir iklimin mümkün olup olmadığını henüz görmeden toplumu coşturmanın anlamsız olduğunu; bunun bedellerini tıpkı Irak'ta, Yemen'de, Mısır'da, Tunus'ta gördüğümüz gibi görme tehlikemizin olduğunu ifade etmek istiyorum.

Bugün adaletin bütçesini konuşacağız ama iki hafta süreyle de bütçenin adaletini konuşacağız. En son kayda girmesi gereken durumu en başta ifade etmek istiyorum: Bu bütçe, adil ve ahlaklı bir bütçe değildir yani ne yazık ki bu bütçenin adaleti yoktur ve maalesef, adaletin olmadığı yerde adaletin bütçesini konuşmak durumundayız.

Adamın birisi arızalı arabası için usta çağırmış, "Ustam bir bak, bu arabanın neyi var, neyi yok." demiş. Usta bakmış, incelemiş, sonra gelmiş, demiş ki: "Beyefendi, arabanın kornasından başka her yerinden ses geliyor." Şimdi bizim durumumuz da böyle, her yerden ses geliyor, gelmesi gereken yerden de ses gelmiyor. Yasama, yürütme, yargı mutlaka demokratik ülkeler için; istikrarlı, refahı ve özgürlüğü teminat altına alması gereken ülkeler için olmazsa olmaz ama adalet hepsinin ön şartıdır. Bizde maalesef adaletten bahsedemeyeceğimiz bir durumla karşı karşıyayız. Adalet ya vardır ya yoktur, "biraz adalet" diye bir şey yoktur; ya vardır ya yoktur. Ülkemizde birçok alanda krizler yaşıyoruz ama herhâlde bütün bu krizlerin çözümünün ön şartı adalet krizini aşmaktan geçmektedir. Sağlıkta, eğitimde, dış politikada, tarımda hangi krizlerin aşılmasını istiyorsak herhâlde önce adalet krizini ülkemizde aşmamız gerekiyor. Bizler 100 kişilik bir gemide 99'u canı, 1'i masum olduğu için o geminin batırılmaması gerektiğini kavramış bir anlayışa sahibiz. Bir ülkede binlerce insan ve bir gün değil yıllarca; bir ülkede bir insan bir gün, bir saat değil yıllarca cezaevinde kalıyorsa o ülkede adaletten bahsedilemez. Narin cinayetini -bunca zaman geçti- aydınlatamadık, fluluk devam ediyor. Adalet Bakanlığının bütçesi ne kadar olacak ki biz bu durumu anlamış olacağız. Değerli arkadaşlar, Adalet Bakanlığının ne kadar bütçesi olmalı ki Narin kimler tarafından, nasıl ve niçin katledildi bilelim. Adalet Bakanlığımızın bütçesi ne kadar olmalı ki yenidoğan çetesini en tepeden en aşağı bitirelim. Adalet Bakanlığımızın bütçesi ne kadar olmalı ki sokaklarımızda cirit atan mafya ve çeteleri bitirelim.

Değerli arkadaşlar, 2025 yılı bütçesinden Adalet Bakanlığına ayrılan miktar 280 milyar. Bu rakam ne kadar olmalı ki başta KHK'liler olmak üzere adalet bekleyen insanların derdine derman olalım biz. Bu yıl 16 cezaevi yapıldı, önümüzdeki yıl 6 cezaevi daha yapılacak. Yeni cezaevi ve yeni gösterişli adliye binaları için 20 milyar TL'ye yakın para ve kaynak kullanacağız. Cezaevleri sayısı artıyor, hükümlü ve mahkûm sayısı artıyor; peki, adaletin itibarı artıyor mu? Adalet binalarının sayısı artıyor, adalet saraylarında biriken dosya sayısı azalıyor mu? Tıpkı üniversite öğrencilerimiz gibi üniversite sayımız artıyor ama kalitemiz artmıyor. Üniversiteli öğrenci sayımız artıyor ama iş gücüne, çalışma hayatına katılacak aktif nitelikli insan sayımız artmıyor. Bu çelişkiyi, bu paradoksu ne zaman fark edeceğiz, göreceğiz?Üzülerek ifade ediyorum, bugün yeni adalet binası olarak, yeni cezaevi olarak dökülen her beton aslında adaletin üzerine dökülen betonlardır. Bu paradokstan, bu girdaptan ülkemizi çıkarmamız lazım.

Evet, biz ülke ve millet olarak, siyasi iktidar partisinin yöneticileri olarak da sınırlarımızın ötesindeki bir kısım zulümleri, bir kısım hak ihlallerini dile getiriyoruz ama ülkemizdeki hak ihlallerine karşı yükseltilen küçücük bir sese tahammül edemiyoruz. Evet, sınırlarımızın dışındaki bazı iktidarların, insanların ekmeğine, hakkına, özgürlüğüne gasbına ses çıkartıyoruz ama ülkemizde küçücük ses yükseltmelere karşı adaleti bir kılıç olarak kullanıyoruz ya da kendi iktidarımızın insanları ekmeğinden ve işinden etmesine, uzaklaştırmasına bahaneler üretiyoruz. İsrail zulmünü kınıyoruz ama ülkemizde İsrail'in zulmünü kınayan ve devam eden ticareti protesto eden insanları cezaevine sokmayı, sorgulamayı normal görür hâle geliyoruz. Bu girdaptan çıkmanız lazım.

Değerli arkadaşlar, Değerli Bakanım; sekiz yıl oldu ya, sekiz yıl. Bu kanun hükmünde kararnameyle binlerce, on binlerce insanımız işinden, aşından edildi. Mümtaz'ın Türköne'nin dediği gibi: "Bir harar oluşturuldu; içine suçlu, suçsuz her şey bocalandı." Sekiz yıldır büyük mağduriyetler yaşanıyor. Her apartmanda, her evde bu insanlarımızdan var. Bizim çevremizde bir varsa sizin çevrenizde onlarca var. Ne zaman bu derde derman olacağız? Ne zaman bu meseleyle ilgili esaslı bir adım atacağız? Bu, sürdürülebilir bir şey değil, ahufişan almış başını gidiyor.

Ben sözlerimi şöyle tamamlamak isterim: Önce adalet ve ahlak, herkes için adalet ve ahlak, her daim adalet ve ahlak diyorum ve sözlerimi, birçokunuzun bildiği, merhum Aliya İzzetbegović'in şu sözleriyle bitiriyorum: "İktidara gelirsiniz hâl ve hareketlerinize dikkat edin. Kibirli olmayın, kendinizi beğenmişlik etmeyin, size ait olmayan şeyleri almayın, güçsüzlere yardım edin ve ahlak kurallarına uyun. Unutmayın ki sonsuz iktidar yoktur, her iktidar geçicidir ve herkes er veya geç önce milletin ve nihayet Allah'ın önünde hesap verecektir." Evet, sonsuz iktidar yoktur. Herkes er veya geç hesap verecektir.

Adaletten şaşmamak dileğiyle Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi, CHP, DEM PARTİ ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'ya aittir.

Buyurun Sayın Kaya. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Saadet-Gelecek Grubu adına Adalet Bakanlığımız ve Dışişleri Bakanlığımızın bütçesiyle ilgili söz almış bulunuyorum.

Deniz Gezmiş mahkemedede yargılanırken güler, hâkim "Niçin gülüyorsun?" diye sorunca da "Efendim, arkanızda 'Adalet mülkün temelidir.' diye yazar da ona gülüyorum." demiş. Ben de ülkemizde bu kadar hukuksuzluk varken, yargı siyasallaşmışken, Anayasa Mahkemesi kararları dikkate alınmazken, Anayasa yok sayılırken bütçe görüşmeleri vesilesiyle de olsa Adalet Bakanlığı diye bir Bakanlığın olduğunu ve bu Adalet Bakanlığı bütçesi üzerinde konuşuyor olmayı tebessümle karşılayan Sayın Bakanımıza hoş geldiniz diyorum.

OHAL sona ermesine rağmen, maalesef OHAL uygulamaları birçok uygulamanızın ruhuna sinmiş ve aynı şekilde devam ediyor. OHAL süresiyle sınırlı olarak ve amacıyla sınırlı olarak çıkarılan birçok kanun hükmünde kararname, aradan geçen sekiz yıla, normalleşmenin üzerinden geçen altı yıla rağmen hâlâ bütün hususlarıyla devam ediyor.

Sayın Bakan, tatlı şeyler söylemeyi arzu ederdim ama emin olun, dost acı söylediği için acı söylemek durumundayım çünkü zaten şakşakçılar etrafınızda ziyadesiyle fazla, hiç olmazsa bizim gibi acı da olsa gerçekleri söyleyen dostların varlığı belki sorunlara vâkıf olmanız açısından ya da vâkıfsınızdır ama size destek olması açısından zannedersen önemli ve kıymetli olsa gerek.

Adalet konuşularak tesis edilmez, adalet yargı paketleriyle de tesis edilmez, adalet "Reform yapıyorum." diyerek de tesis edilmez; adalet uygulanarak yapılır, uygulanarak. Sizin mahkemelerinizin verdiği kararların hukuka uygun olmasıyla adalet tesis edilir, bütün vatandaşlarınızın adalet önünde kendisini güvende hissetmesiyle adalet tesis edilir. Yoksa en iyi yaptığınız şeydir, çok şey söylersiniz ama az şey yaparsınız, adalette de çok sözler söylüyorsunuz, çok paketler, çok reformlar yapıyorsunuz ama maalesef Türkiye'de bugün adaletle olan güvenin yerlerde olduğu bir süreci hep beraber yaşıyoruz. Yargının tarafsızlığında ciddi sorunlarımız var. Yargıdaki dosya yükü ve uzun yargılamalar, vatandaşın adaletle erişiminde çok ciddi engeller meydana getiriyor. Yargı mensuplarının niteliklerindeki düşüş, staj yapmadan kürsüye çıkan hâkim, savcılar ve bunların hizmet içi eğitimle yeterince uzmanlaştırılmaması; adaletle duyulan güvenin eksikliği; hâkim, savcı ve avukatlarımızın derinleşen sorunları; kanun hükmünde kararname uygulamaları, kayyum politikaları hukuk alanındaki başlıca sorunlarımızdır. Yirmi iki yıllık yasama çoğunluğunuza ve yirmi iki yıldır kesintisiz iktidarınıza rağmen hâlâ hukuk devleti inşa edilemedi, hâlâ hukukla ilgili bütün kurumlara, bütün mahkemelere doğrudan sizin atama yapmanıza ve yön vermenize rağmen maalesef hâlâ hukukun üstünlüğünü tesis edemediniz ve ağır insan hakları ihlalleriyle baş başa kalan bir Türkiye'yi meydana getirdiniz.

Hep ağzınızda bir sakızdır yeni anayasa. Mevcut Anayasa'ya uymayan bir iktidardan, mevcut Anayasa'ya uymayan bir Meclis çoğunluğundan nasıl olur da yeni bir anayasa ile ilgili umut beklememizi beklersiniz? Yirmi iki yıllık süreç içerisinde yapboz tahtasına döndürdünüz Anayasa'yı ve hep "Milletin ihtiyaçları." diye yola çıktınız ama günün sonunda kendi siyasal ihtiyaçlarınıza göre Anayasa'yı değiştirdiniz. Ne olur bir kez de artık milletin ihtiyaçlarını düşünün de o kendi gizli ajandanızdaki siyasal ihtiyaçlarınızı bir tarafa bırakın çünkü Türkiye'de yeni bir anayasa yapılmasının önündeki en büyük engellerden bir tanesi samimi yetsizliğiniz, bir diğeri de siyasal ajandanızdan vazgeçemediğiniz, bu samimi yetsiz tavrınızdan vazgeçmediğiniz müddetçe ne bir anayasa yapabilirsiniz ne de muhataplarınıza yeni bir anayasa yapmayla ilgili bir güven tesis edebilirsiniz.

Yargı Türkiye'de bağımsız değil çünkü HSK'nin çoğunluğuna yürütme olarak ya doğrudan ya da Meclis çoğunluğunuza dayanarak dolaylı olarak -bütün kritik makamlara- siyasal atamalar yapıyorsunuz ve bu atamaları yaparken de tartışmalı olup olmadığına bakmıyorsunuz. Bir gün Yargıtayda bir dosya kapağı açmamış bir kişiyi Yargıtay kontenjanından Anayasa Mahkemesine

ye olarak atamakta bir beis görmüyorsunuz. Cumhuriyet başsavcı yardımcısıyken İstanbul'da birçok tartışmalı işi yapmış olan, ağır ceza başkanı iken birçok tartışmalı tutuklama kararına konu olmuş olan; Anayasa Mahkemesinin, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararlarına uymayan bir kişiyi taltif edip Bakan Yardımcısı yapıyorsunuz, şimdi de taltif edip İstanbul Cumhuriyet Başsavcısı olarak atıyorsunuz, yetmezmiş gibi eşini de Sermaye Piyasası Kuruluna ye olarak atıyorsunuz; kaldı ki Sermaye Piyasası Kurulu siyasetten en fazla ari olması gereken kurumlardan bir tanesi. Bu mu yargı bağımsızlığı? Anayasa Mahkemesi kararlarına alt mahkemeler tarafından uyulmaması bizzat iktidarınızın talimatlarıyla oluyor çünkü "Anayasa Mahkemesi kararlarına uymuyorum ve doğru bulmuyorum." diyen bir Cumhurbaşkanı'nın olduğu bir yerde elbette ilk derece mahkemeleri de Anayasa Mahkemesi kararlarına dikkat etmez.

Sayın Bakanım, bireysel başvuru Hkmetinizin, iktidarınızın reformlarından bir tanesidir çünkü bireysel başvuruya kadar Anayasa Mahkemeleri devleti koruyan kararlar alırlardı. Ama anayasa hukuku gelişmeleri içerisinde bireysel başvuru hakkına yer veren bütün ülkelerde Anayasa Mahkemeleri -âdeta devrim yaparak- bütün kararlarında milleti esas almışlardır çünkü güçlü olan devlettir, devlete karşı bireyleri korumak için bireysel başvuru hakkı getiriliyor. Şayet siz, bireysel başvuru kararlarında hak ihlali kararı veren mahkeme kararlarının ilk derece mahkemeleri tarafından uygulanmadığı bir ülkede hangi devrimden bahsedebilirsiniz? Getirmiş olduğunuz bireysel başvuru hakkının nasıl bir devrim olmasından bahsedebilirsiniz? Onun için, sizden istirhamım, Anayasa Mahkemesi kararlarının ilk derece mahkemeleri tarafından yerine getirilmemesiyle ilgili hususlara son derece dikkatli bir şekilde eğilmenizdir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uymayan hâkimlerin terfisiyle ilgili engelleri yönetmeliğe siz getirdiniz ama Anayasa Mahkemesi kararlarına uymayan hâkimleri terfi ettirip taltif etmek de sizin devriktidarınıza nasip olan bir uygulama. Dolayısıyla bireysel başvuruyla ilgili bizim de önemsediiğimiz bu devrimimize lütfen sahip ıkın.

Yargıda dosya yükü ve uzun yargılamalar yargı sistemimizin en önemli, kronik sorunlardan bir tanesidir. Dosya yükü her yıl katlanıyor, düşmüyor. Türkiye'de hukuk davalarının ortalama sonuçlanma süresi 513 gün, Avrupa Birliği lkelerinin tam 2 katı. Bu mudur? Zamanında ulaşamadığınız adalet elbette adalet olmaz. Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruyla ilgili kararlarının yüzde 75'i makul sürede yargılanma hakkının ihlal edilmiş olmasına ilişkin olması, herhâlde size bir sorunun varlığını anlatmak için yeterli olsa diye sunuluyor.

Ciddi yapısal sorunlarımız var. Hakim ve savcılarımızın yoğun iş yükü, yargı bağımsızlığının zayıflığı, siyasi atamalarla liyakate dayanmayan görevlendirmeler, eğitim ve uzmanlık, psikolojik ve fiziksel şartların eksikliği, avukat arkadaşlarımızın gelir adaletsizliği, ekonomik baskıları, mesleğe girişteki kontrolsüzlük ve hukuk fakültesi sayısının artması ve hukuk fakültesi sayısının artmasıyla birlikte eğitim kalitesinin her geçen gün düşmesi yargının elbette yapısal sorunlarıdır.

Bir diğer önemli husus KHK. Kanun hükmünde kararnameyle bu ülkede insanlar irtibat ve iltisak suçlamasıyla işinden, eşinden oldu ve bunlar direkt suç işledikleri için değil yakınları suç işlemiş bahanesiyle irtibat ve iltisak gerekçesiyle ihraç edildi. Sayın Bakanım, iktidarınızın birçok önemli isminin kardeşleri, yakınları irtibat ve iltisakla ilgili işlerden çok rahat sıyrabiliyor. Ya, bu irtibat ve iltisakla hukuksuzluklara son verin ya da bu işin sırrını ve kerametini millete anlatın da onlar da bunlardan sıyrılmanın yoluna baksın. Birinci dereceden yakını, kardeşi iki numaralı darbe sanığı olan kişinin büyükelçi olarak atandığı bir ülkede siz dershanede kardeşi çalışıyor diye işten atılan kişiye adaleti nasıl anlatabilirsiniz Sayın Bakanım; bu hiç mi vicdanlarınızı sıslatmıyor? Darbenin iki numaralı isminin kardeşi büyükelçi olarak atanacak, dershanede kardeşi çalışan kişi ihraç edilecek; bu vicdansızlıktır, bu hukuksuzluktur. Lütfen artık aradan geçen sekiz yıllık süreden sonra bu hususlara bir el atın, bu yaraları artık sarın.

Kayyum politikaları... Demokrasiyi ayaklar altına alıyorsunuz artık. Bakın, bir kişinin suç işlemesi gerekmiyor Sayın Bakanım, kesinleşmiş bir mahkeme kararına da gerek duyulmuyor; soruştırma numarası verilmesi bir belediye başkanının açığa alınması için yeterli bir sebep olarak görülüyor mevzuatınızda. Bu, yasal olabilir ama hukuki değil. Dolayısıyla beraatizimmet esastır uygulamasını nereye koymuş olacağız? Suçun kişiselliği diye bir ilkemiz var. Siz belediye başkanını işlediği iddia edilen suç sebebiyle ihraç edeceksiniz, açığa alacaksınız ama belediye meclisindeki bütün belediye meclis üyelerini de cezalandıracaksınız. Peki, nerede kaldı suçların şahsiliği ilkesi? Sadece belediye başkanını değil oradaki bütün belediye meclis üyelerini cezalandırıyorsunuz. Yetmedi, o ilçenin, o ilin bütün seçmenlerini de bu şekilde potansiyel suçlu olarak görüp cezalandırıyorsunuz. Lütfen, bu kayyum uygulamalarıyla ilgili 2016'nın konjonktüründe gündeme getirdiğiniz bu olayı artık siyasal bir sopa olarak kullanmaktan vazgeçecek kanuni düzenlemeleri yapın. Siz ve ortağınız hariç bütün muhalefet partileri kanun teklifi verdi ve Mecliste duruyor ama bu noktada iş size düşüyor ve bu kanun tekliflerini birleştirerek ya da onları hiçe sayın, kendiniz bir kanun teklifi vererek, komisyondan bir an önce geçirip burada yasallaşmasını lütfen sağlayın.

Toplam 280 milyarlık bir bütçeniz var Sayın Bakanım -Arkadaşlarımız Sayın Bakanımızı meşgul etmezlerse ben de Sayın Bakanıma hitap etme fırsatı bulacağım, çok teşekkür ederim sayın vekillerim- personel giderleri 170 milyar, sosyal güvenlik destek primleri 19 milyar, mal ve hizmet alım giderleri 55 milyar, cari transferler 4 milyar, sermaye giderleri 24 milyar, sermaye transferleri 6 milyar. Sonuç olarak, bu bütçe, personel ve temel harcamalara ayrılan büyük kaynağa rağmen uzun vadeli yapısal reformları ve modernizasyonu desteklememektedir. Bu durum bize bütçenin verimli kullanılmadığının ve adalet sisteminin ihtiyaç duyduğu reformlar yerine kısa vadeli palyatif çözümler ortaya koyduğunuzun bir göstergesidir. Adaletin hızlı ve etkili bir şekilde sağlanması bu bütçe yetmeyecektir. Dosya yükü sayısı, UYAP'ta 2008 yılında 1 milyon 400 bin olan dosyalar 2024 yılında 2 milyona ulaştı. Hukuk mahkemelerindeki dosya sayısı 2008'de 1 milyonken, 2024'te tam 3 katına çıkarak 3 milyona ıktı. İdari yargıda da 2019

yılından itibaren ciddi bir artış trendine girerek 400 bin tane dosyamız... Hâkimlerimiz, savcılarımız kendilerine ayrılan bu bütçe ve imkânlarla nasıl olacak ki bunların altından kalkabilecek bir durum ortaya koymuş olsunlar.

Yine, bir diğer önemli husus Sayın Bakanım, haksız gözaltı ve tutuklamalar artık ülkede bir sorun hâline geldi. Eminim sizlerin de yüreğini fazlasıyla acıtan, İsrail'in yapmış olduğu bu soykırıma son vermesi için etkili tedbirler almasını Sayın Cumhurbaşkanımızdan talep eden 9 gencimiz gözaltına alındı. Gençlerin tek bir talebi var, Sayın Cumhurbaşkanımız ve iktidarınız elbette bazı adımlar atmıştır, azdır çoktur, eleştiririz katılırız ama daha fazlasını talep etmenin neresi suç Sayın Bakanım? Daha fazla yapın çünkü İsrail bu zulmü yapmaya devam ediyorsa sizin aldığınız tedbirler bir sonuç vermemiş manasına geliyor. "Bu tedbirleri artırın." demenin neresi suç Allah aşkına? "Filistin özgürleşsin." demenin neresi suç Sayın Bakanım? "İsrail'e Azerbaycan'dan petrol gitmesin." demenin neresi suç? Suçsa, Sayın Meclis Başkanımız köfteyi yasakladı; kolayı, meşrubatı yasakladı; onu da o zaman gözaltına alın, sorgulayın. Ne farkı var Burger King ile SOCAR firmasının birbirinden? O mali destekte bulunuyor, diğeri de petrol gönderiyor. SOCAR 1 dolar 27 sent için mi korumaya muhtaç bir şirket hâline geliyor Sayın Bakanım? Bu yetmezmiş gibi, bu gençlerimiz gözaltına alınırken birçok hukuk dışı uygulamayla karşı karşıya kaldılar, fiziksel şiddete maruz kaldılar İstanbul Kongre Merkezi'nde, tekme tokat dövüldüler Cumhurbaşkanı korumaları tarafından ve yine bu kişiler ölümle tehdit edildi "Sağ kaldığınıza şükredin." denildi. Buna dair hastane raporları da var Sayın Bakanım dosyada. Yine, bunlar İstanbul Emniyet Müdürlüğüne götürüldüğünde doğrudan nezarethaneye alındı, çıplak arama yapıldı Sayın Bakanım. Sizin de çocuklarınız var, çıplak arama başörtülü bir kardeşinizle ilgili içinize sınıyor mu? Lütfen, bununla ilgili bir an önce idari tahkikat yapın. "Hayır, böyle bir şey olmadı." diyorsanız da suç duyuruları var, bu suç duyurularında detaylı bir şekilde eşkâl tarifi var, isimler veriliyor. Başörtüleri ve feraceleri, elbiseleri yırtılıyor uzun bulundukları gerekçesiyle. İyi o zaman, 28 Şubat sürecinde de "Başörtülerini iğneyle şuradan bağlayın." diye müdahale ediliyordu. Siz de başörtüsünün ve feracenin boyuna müdahale eden bir iktidar hâline geldiniz. Cezaevine alınırken çıplak aramaya tekrar maruz kaldılar. Dakikalarca, saatlerce bu kişiler çıplak aramayla... Başörtülü bacılarımızın çıplak aramayla insanlar tarafından mahrem yerleri elleniyor Sayın Bakanım. Ben inanıyorum; bu, bizim vicdanımızı sızlattığı gibi sizin de vicdanınızı sızlatıyor. Tedbir alın diye söylüyorum, sizi suçlamak için bunları söylemiyorum. Sadece 3 infaz koruma görevlisiyle ilgili idari soruşturma açmak yetmiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (Devamla) - Haliç Kongre Merkezi'nden başlayıp İstanbul Emniyet Müdürlüğünde devam eden ve adliyedeki bu insan onuruna aykırı uygulamaları lütfen şey yapın.

Son olarak, Sayın Dışişleri Bakanım, altmış bir yıllık Baas rejimi acı bedellerle de olsa sona erdi; bu, elbette yalın bir fotoğraf olarak kıymetlidir ve değerlidir. Bildiğimiz ve net olan bir şey var: Baas rejimi sona erdi ama bilmediğimiz, endişe ve kaygı duyduğumuz, emin olun, birçok şey var sizin de kaygılarınız olduğu gibi.

2003'te de âlâyıvalalarla Bağdat fethedilerek Saddam'ın heykelleri devrilmmişti, yirmi bir yıl oldu. O dönemde Saddam'ı devirmek için İncirlik Üssü'nden uçaklar kaldırdık, sortiler yaptık. Peki, kaosa girmiş olan Irak'ın düzelmesiyle ilgili yirmi bir yılda niçin bir başarı ortaya koyamadık? On üç yıl sürdü bir hafta sonra Emevi Camisi'nde cuma namazı kılma hayaliyle çıktığınız yol.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (Devamla) - 1 milyon insan öldü, 10 milyon insan yurdunu terk etti; milyarlarca dolar maddi, sınırsız manevi kayıp; mülteci ve muhaliflere verilen desteğin ekonomimize sonuçları... Bu zaferse zaferiniz mübarek olsun Sayın Bakanım; bu fetihse fethiniz mübarek olsun Sayın Bakanım ama elbette, bir zalimin, bir diktatörün gitmesi bizleri memnun etmiştir. Sizin de kaygılarınız olduğunu biliyorum ama lütfen şakşakçılara, lütfen plaka dağıtma heveslilerine sizler de dikkat edin çünkü AK PARTİ iktidarının bu millete yaptığı en büyük kötülüklerden bir tanesi dış politikayı bir iç politika argümanı olarak kullanmasıdır; bunun bedellerini fazlasıyla ödedik, bu millete daha fazla bedel ödetmeyin diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Antalya Milletvekili Serap Yazıcı Özbudun'a aittir.

Buyurun Sayın Yazıcı Özbudun. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA SERAP YAZICI ÖZBUDUN (Antalya) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, Sayın Bakanlar ve bizleri ekranları başında takip eden değerli izleyiciler; hepinizi saygıyla selamlıyorum. Adalet Bakanlığı bütçesi konusunda Gelecek-Saadet Grubu adına söz almış bulunuyorum ama sözlerime başlamadan önce, değerli meslektaşım Sayın Bülent Kaya'nın sözlerinde maksadı aşan birtakım ifadeler oldu, onunla ilgili bir düzeltme yapacağım. Çıplak arama sadece başörtülü kadınlar için bir hak ihlali değildir; kadın, erkek herkes için ve başı açık kadınlar için de rencide edici, ciddi bir hak ihlalidir. (Saadet Partisi, CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Eminim siz bunu amaçlamadınız

ama bu sözler düzeltmeye muhtaç sözler; aksi hâlde, biz başı açık kadınların her türlü, insanlığa fevkalade aykırı muameleye müstahak olduğumuz gibi bir anlam çıkar ki sizin bunu kabul ettiğinizi hiç düşünmüyorum.

Değerli milletvekilleri, Adalet Bakanlığı bütçesi üzerine söz aldığımı belirttim ancak ben konuşmamda bütçenin rakamsal verileri üzerinde durmayacağım; uzmanlık alanım gereği Türkiye'de adalet hizmetlerinin etkinliğinin, verimliliğinin ve kalitesinin yükseltilmesi konusunda bazı önerilerde bulunmak istiyorum. Bu vesileyle, 26 Kasım 2024'te benim de üyesi olduğum kadına karşı şiddeti ve her türlü ayrımcılığı önlemek üzere kurulan Komisyonunda Sayın Adalet Bakanlığımızın yaptığı konuşmadaki bir reform taahhüdüne yer vermek istiyorum. Sayın Bakan Türkiye'de yargılama süreçlerinin yavaş işlediğini, bunun kadınlar yönünden de ağır hak ihlallerine yol açtığını belirttiler ve bu konuda çalışmalarının olduğunu söylediler. Bu çalışmalardan bir kısmı olarak da duruşmaların aralarındaki fasilaların iki ayla sınırlandırılacağını ve istinaftaki bekleme sürelerinin de altı ayla sınırlandırılacağını belirttiler ki tabii, bunlar memnuniyet verici reform önerileri. Bunların hem daha ilerletilmelerini hem de uygulamada titizlikle dikkate alınmalarını ümit ettiğimi belirtiyim.

Şimdi, Komisyonunda üzerinde durduğum, bu vesileyle bir kez daha zikretmek istediğim bir Anayasa Mahkemesi kararına işaret etmek istiyorum. Anayasa Mahkemesinin 15 Kasım 2024'te Resmî Gazete'de yayımlanan kararı aslında yargılama süreçlerinin kısaltılmasını da sağlayacak önemli bir sonuca sahip. Ne diyor bu kararda Anayasa Mahkemesi? Ceza yargılamalarında yargılama sürecini yürüten, tanıkları dinleyen ve onların davranışlarını gözlemleyen, sanığın savunmasını dinleyen ve onun davranışlarını gözlemleyen mahkeme heyetinin karar celsesine gelindiğinde değiştirilmesini adil yargılanma hakkının ihlali olarak görüyor ve bu hakkın hakkaniyetli yargılanma unsurunu ihlal ettiğini belirtiyor; çok önemli bir karar. Dolayısıyla bu kararın Anayasa'mızın 153'üncü maddesi gereğince hepimiz yönünden doğuracağı önemli sonuçlar var. Nedir Anayasa'nın 153'üncü maddesi? Hepimiz ezberledik ama tekrar söylemekte yarar var: "Anayasa Mahkemesinin kararları kesindir. Bu kararlar yasama, yürütme ve yargı organını, idari makamları bağlar." diyor. Öyleyse, demin zikrettiğim kararın da bizim yönümüzden bağlayıcı olan bir yanı var, o da şu: Eğer bizler burada hâkimler için coğrafi teminata ilişkin bir reformu yürürlüğe koyabilirsek bu kararın gereğini yerine getirmiş oluruz. Benim düşüncem, bunun en ideal çözümünün Anayasa'mızın 139'uncu maddesine yapılacak bir ekleme olduğu yönünde. Bu arada şunu da belirtmek isterim: Cumhurbaşkanlığının 29 Nisan 2021 tarihli genelgesinde çok açık olarak aslında hâkimler için coğrafi teminatın kabul edileceği taahhüt edilmiş. Dahası, Adalet Bakanlığımızın sitesinde yer alan 2019-2023 tarihleri arasında yapılmış olan Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin 35'inci sayfasında da bu taahhüde açık açık yer verilmiş. Öyleyse çıkan tablo şu: Demek ki yürütme organımızın bu konuda hiçbir tereddüdü yok. Bizim yasama organı olarak da bu konuda bir tereddüt içinde olmadığımızı düşünüyorum. Hâliyle derhâl Anayasa'mızın 139'uncu maddesine bu yönde bir ekleme yaparsak ve bunu kanunlara da aktarırsak Türkiye'de yargılamaların sürati ve verimliliği yönünden önemli bir adım atmış oluruz. Üstelik böyle bir reform, Anayasa'mızın 141'inci maddesinin son fıkrasında yer alan yargılamaların mümkün olan süratle ve düşük maliyetle yerine getirilmesi yönündeki emredici hükmün de gereğinin yerine getirilmesini sağlamış olacaktır. Bu vesileyle, Anayasa Mahkemesinin önemli bir kararına daha, önemli yerleşik bir içtihadına daha yer vermek istiyorum. Yüksek Mahkeme, alacak davalarında yargılamaların uzun sürmesinin ve bu uzun süren yargılama sürecinin enflasyonla birleşmesinin alacaklılar yönünden ciddi hak kayıplarına uğradığına hükmediyor ve bu yönde yapılan başvuruları Anayasa'mızın 35'inci maddesinde yer alan mülkiyet hakkının ihlali olarak görüyor. Dolayısıyla demin bahsettiğim coğrafi teminat bu içtihadın da gereğinin yerine getirilmesini sağlayacak ve çok daha önemlisi, aslında Anayasa Mahkemesinin 15 Kasım tarihli kararının sadece ceza yargılamaları için değil, aynı zamanda özel hukuk yargılamaları için de sonuç doğuracağını gösterecek, dolayısıyla biz bu konuda derhâl adım atmamız gerekir.

Şimdi, bu vesileyle bir başka Anayasa Mahkemesi kararına da değineceğim. Anayasa Mahkemesi 4 Haziran 2024'te Resmî Gazete'de yayımlanan bir kararıyla 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin çok sayıda hükmünü iptal etti. Bu kararname çok özel bir kararname, tam da Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine geçiş sürecinde yayınlanmış bir kararname. Dolayısıyla bu kararname yürürlükteki birçok kanunda değişiklik içeriyor ve bu değişikliklerle aslında Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemine uyarlama yapmayı hedefliyor. Ne var ki Anayasa Mahkemesi 4 Haziranda yayınlanan kararında bu kanun hükmünde kararnamenin çok sayıda hükmünü iptal etti ve şunu söyledi: "Bu hükümler Anayasa'mızın mülga 91'inci maddesindeki sınırları ihlal etmiştir, kanunla düzenlenmesi gereken konular kanun hükmünde kararnameyle düzenlenmiştir, böylece bir Anayasa ihlali vardır." Ve bize, Türkiye Büyük Millet Meclisine Anayasa Mahkemesi kararının yürürlüğe girmesi için tam bir yıllık süre tanıdı. Neden mi? Çünkü bu iptal kararının gereği olarak bizim burada kanun yapmamız gerekiyor ve bir hukuk boşluğu doğmasını diye de böyle bir süre öngördü. Sürenin altı ayı geçmiş bulunuyor. Ben buradan Sayın Adalet Bakanlığımızın da aramızda yer alması sebebiyle, Adalet Bakanlığı temsilcilerine ve Parlamento çoğunluğumuza seslenmek istiyorum. Eğer biz derhâl harekete geçmezsek o takdirde şöyle bir sorun karşımıza çıkıyor: Daha ziyade Anayasa Mahkemesi kararlarının gereğini yerine getirmek için hazırlanan kanuni düzenlemelerde süre sınırı göz ardı ediliyor. Böylece önümüze gelen kanun tekliflerinde geçmişe yürüyen ve bu suretle Anayasa'yı ihlal eden hükümler yer alıyor. İşte, bir ihlale daha imza atılmaması için derhâl kollarımızı sıvamamız gerektiğini ifade etmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, evet, bugün 10 Aralık ve biz Adalet Bakanlığı bütçesini görüşüyoruz. Bu bir tevafuk. Genç nesiller için bu kelimeyi belki açıklamak gerekiyor. Nedir tevafuk? İlginç bir rastlantı, ilginç bir örtüşme. Evet, gerçekten de 10 Aralık günü önemli bir gün çünkü İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yıkımdan kurtulmak için kurulan Birleşmiş Milletler örgütü çerçevesinde 10 Aralık 1948'de İnsan Hakları Evrensel Bildirisi yayınlandı ve bu bildiri çok önemli haklar içermekteydi, Türkiye de ilk imzacıları arasında yer aldı. Sayın Özlem Zengin'e hak veriyorum çünkü 10 Aralık günü bir kutlama günü değil; tam aksine, 10 Aralık günü bütün dünyada aslında ulusal ve küresel düzeydeki hak ihlallerinin dile getirildiği ve çözüm önerilerinin araştırıldığı bir gün. İşte, ben

de bu vesileyle, Can Atalay'ın maruz kaldığı hak ihlaline değinmeden geçemeyeceğim. Bildiğiniz gibi Can Atalay 14 Mayıs 2023'te milletvekili seçildi ve Anayasa'mızın 83'üncü maddesinin emri olarak dokunulmazlık güvencesi kazandı ve yapılması gereken neydi? Kendisinin salıverilmesi ve 2 Haziran 2023'te burada yemin ederek göreve başlamasıydı ama bu olmadı. Bunun üzerine Can Atalay Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulundu. Anayasa Mahkemesi 25 Ekim 2023'te yayınladığı kararında çok ciddi analitik bir incelemeden sonra Atalay'ın hem seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının hem de kişinin güvenliği hakkının ihlal edildiğine hükmetti ve dosyayı İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesine göndererek derhâl gereğinin yapılmasını istedi 6216 sayılı Kanun'un 50'nci maddesi gereğince ama bu yapılmadı. Bu yapılmadığı için Atalay bir kez daha Anayasa Mahkemesine başvurdu. Bu kez 21 Aralık 2023'te, Anayasa Mahkemesi önceki kararındaki hak ihlallerini tekrarlayarak yani seçilme ve siyasi faaliyette bulunma hakkının ve kişinin güvenliği hakkının ihlal edildiğini belirterek aynı zamanda bir ihlale daha işaret etti, dedi ki: "Can Atalay'ın bireysel başvuru hakkı da ihlal edilmiştir. Derhâl gereğinin yapılması gerekir." Ama bu da yapılmadı. Bu yapılmadığı gibi Türkiye Büyük Millet Meclisi 30 Ocak 2024'te ciddi bir Anayasa ihlaline mekân oldu. Neden? Çünkü burada, bu kürsüden Can Atalay'ın milletvekilliği statüsünün düştüğü açıklandı ve bunun üzerine Anayasa Mahkemesine bir başvuru daha yapıldı bu 30 Ocak 2024 tarihli açıklama için iptal istemiyle. Yüksek Mahkeme bu kez bu kararında çok ciddi bir analitik açıklamanın ardından şunu söyledi, dedi ki: "Anayasa'nın 153'üncü maddesinin açık hükmü karşısında hiçbir kamu makamının, hiçbir yargı kuruluşunun, yasama organının veya kamu yetkisini kullanan hiçbir kuruluşun Anayasa Mahkemesi kararlarının gereğini yerine getirip getirmemek konusunda takdir yetkisi yoktur. Bu kararların gereği derhâl yerine getirilmelidir. Üstelik 30 Ocak 2024'te Meclis kürsüsünden okunan o karar bir kesin hüküm değildir. Böylece Anayasa'nın 84'üncü maddesinin ikinci fıkrası ihlal edilmiştir. Bu nedenle, Anayasa Mahkemesine yapılan bu başvuruda karar vermeye yer yoktur." Ve şunu da belirtti, 30 Ocakta buradan okunan o kararın Türk hukukunda bir karşılığının olmadığını söyledi.

Şimdi, değerli milletvekilleri, Sayın Haluk İpek konuşmasında önemli bir hususa işaret etti; askerî müdahaleden bizlere intikal eden, aslında demokrasiyle bağdaşmayan birtakım hükümleri yürürlükten kaldırdıklarını söyledi. Evet, kendisine katılıyorum, çok doğru yaptılar ve biz de o zaman kendilerini destekledik ama bir hususa işaret etmek istiyorum. Askerî yönetimler doğası gereği otoriter yönetimlerdir, askerî yönetimlerden demokrasi çıkmaz ama ne yazık ki üzülerken şunu söyleyeyim: Türkiye'de askerî yönetimler dahi böylesine ağır hukuksuzluklara imza atmamışlardır. Şu anda Türkiye Cumhuriyeti devleti çok açık bir biçimde bir anayasasızlaştırma süreci içinden geçiyor. Anayasasızlaştırma ise literatürde çok açık olarak ifade edildiği gibi aslında bir anayasal çürüme yani bir kurumsal çürümeye işaret ediyor.

Değerli milletvekilleri, eğer bizleri bir arada tutan, bizlerin geleceğe güvenle bakmamızın aracı olan bu Anayasa'nın hükümlerine uymazsak, Anayasa'ya uymamayı bir alışkanlık, bir kural hâline getirirsek işte o zaman geleceğimiz için, bekamız için çok endişe duymamız gerekir. Uluslararası gelişmeler bize bu konuda çok ders verici mahiyette. Dolayısıyla günün birinde Suriye'nin içine sürüklendiği koşullara sürüklenmemek için vakit geçirmeden Anayasa'nın üstünlüğünü, hukukun üstünlüğünü, insan haklarını dikkate alan politikalara imza atmalıyız ve iktidar muhalefet olarak el birliğiyle Türkiye'yi şu an içinde bulunduğu hukuksuzluktan kurtaracak reformlara imza atmalıyız. İşte, ancak o zaman 10 Aralık gününün bir anlamı olabilir; aksi hâlde, birtakım hamaset niteliğindeki söylemlerle 10 Aralık gereği yerine getirilmiş olmaz.

Sabrınız için çok teşekkür ediyorum.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi, CHP ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Mustafa Kaya'ya aittir.

Buyurun Sayın Kaya. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

SAADET PARTİSİ GRUBU ADINA MUSTAFA KAYA (İstanbul) - Sayın Başkanım, saygıdeğer milletvekilleri; Saadet-Gelecek Grubu olarak Dışişleri Bakanlığının bütçesi üzerine grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle sizleri saygıyla selamlıyorum.

Cengiz Han'ın torunu Hülâgü Han 1258 yılında Bağdat'ın kapılarına dayandığında, Bağdat'ı işgal etmek için girişimde bulunduğu dışında "Bağdat'ın en akıllı âlimini bana gönderin, bana gelsin." diye bir çağrıda bulunur. Tabii, kimse cesaret edemez; gaddarlığıyla, katliam yapmasıyla bilinen bir isimdir. Genç bir âlim, Kadıhan gider, der ki: "Ben geldim." Fakat karşısında çelimsiz birisini görüp alaycı bir şekilde "Söyle bakalım, beni buraya getiren nedir?" diye sorduğunda Kadıhan "Seni buraya getiren bizim amellerimizdir. Nimetlerin kıymetini bilemedik, esas gayemizi unuttuk; mal, mülk, makam, mevki peşine düştük. Allah da verdiği nimetleri almak için seni gönderdi." der. Şimdi, Suriye'deki manzara, karşı karşıya kaldığımız durum bundan daha güzel anlatılabilir mi? Evet, altmış bir yıllık bir Baas rejimi, altmış bir yıldan beri çeşitli koşullarda insanlara zulmeden bir yapı ve Esad ailesi elli dört yıldan beri işbaşında; doğru. 14 tane istihbarat örgütünün olduğu, insanlara her türlü zulmün, baskının, şiddetin uygulandığı yapı; doğru. Geline nokta itibarıyla ortaya çıkan manzarada bir rahatlama olduğu da doğru. İnsanların kendilerini özgürlük noktasında, vatanlarına kavuşma noktasında daha güvende hissettikleri de doğru. Peki, yanlış olan nedir? Yanlış olan, Türkiye'deki yetkililerin yaptığı zafer sarhoşluğu içindeki açıklamalardır. Bu zafer sarhoşluğu, geçtiğimiz on dört yılı yok sayan bir zafer sarhoşluğudur.

Değerli arkadaşlar, 1 milyon insanın hayatını kaybetmesinden bahsediyoruz, fiilî olarak Suriye'nin bölünme tehlikesiyle karşı karşıya kalmasından bahsediyoruz, Şam'a 20 kilometre yaklaşmış olan İsrail güçlerinden bahsediyoruz, neredeyse İsrail'e komşu olacak bir Türkiye'den bahsediyoruz. Hâl böyleyken hâlâ, öğleden önce Sayın İletişim Başkanını dinledim, öylesine cümleler kuruyor, öylesine büyük ifadeler kullanıyor ki duyan da her şey bitti, Suriye'nin toprak bütünlüğü sağlandı, Türkiye'nin bütün tezleri hayat buldu, Suriye'de bütün renklerin dâhil olduğu iktidar kuruldu, hükûmet kuruldu zanneder. Değerli arkadaşlar, böyle bir süreç yönetimi olur mu? Böylesine, sadece sokaktaki insanların, detayları bilmeyen insanların kuracağı cümleler; devlet yetkilisi olan kişiler tarafından kurulacak bu cümleler sorunun doğru çözülmesine katkı sağlar mı? En büyük tehlike nedir? Hep beraber sizler de takip ediyorsunuz, en büyük tehlike nedir biliyor musunuz arkadaşlar? En büyük tehlike Suriye'nin Afganistanlaşması meselesidir. 1979-89 arasında birçoğumuzun çok yakinen takip ettiği gibi, Afganistan'da mücahit grupların Rusya'ya karşı verdiği direnişin ardından 89'dan sonra 2003 yılına kadar, 2003'ten sonraki dönemlerde nasıl birbirlerine girdiklerini, iktidar paylaşımı noktasında nasıl birbirlerini boğazladıklarını biliyoruz; Suriye'deki mesele şimdi budur. Bütün bunların simülasyonunu yapmak varken, bütün bunlar üzerinde çalışmalar yapmak varken ben bu zafer sarhoşluğunu anlayamıyorum. Gelinek noktayı önemli buluyorum, değerli buluyorum ama bu zafer sarhoşluğunu bir türlü anlayamadığımı ifade etmek istiyorum. Bütün kesimlerin adil bir şekilde temsil edildiği ve netice itibarıyla Suriye'nin toprak bütünlüğünün temin edildiği bir anlayışla süreç yönetilmelidir.

Bugün en büyük tehlikelerden birinin de maalesef okunmadığını veya okunduysa tedbirlerinin alındığını umut ederek söylüyorum: Şu anda Şam'da işbaşına gelen, daha önce İdlib'deki mevcut statükoda durumu kontrol eden yapının önce terör örgütü olarak tanımlanması -HTŞ'den bahsediyorum- Amerika tarafından da böyle teyit edilmesi, ardından Amerika'nın onu terör örgütü listesinden çıkarma çabası ve neticede, şu anda aynı Tarık Haşimi'nin Irak'ta DAESH için yaptığı "heyecanlı gençler" yorumu gibi bazı yorumlar görüyorum, bunları tehlikeli buluyorum. Bunları değerlendirirken umarım Hakan Fidan Bey'in bu yaptığı -burada da ifade edildi- teennili, itidalli, Dışişleri Bakanlığının yaptığı açıklamalar önemli ama ben Dışişleri Bakanlığının bu açıklamalarına rağmen süreç yönetiminin olması gerektiği gibi gitmediğini maalesef üzümlere görüyorum.

Değerli arkadaşlar, Trump ikinci dönemine hazırlanıyor. Trump attığı "tweet"lerle, paylaşımlarla Gazze'yi tehdit ediyor; Gazze'deki rehinelerin serbest bırakılması noktasında öncelikle işte, "Bırakmazsanız orayı yerle bir edeceğim." tarzında açıklamalar yapılıyor. Bunun mutlaka değerlendirilmesi gerektiğini, kurumsal aklın devrede olması gerektiğini, Trump'lı dönemde Orta Doğu'da hangi aşamaların olacağına dair mutlaka açıklamaların yapılması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca, biliyorsunuz, Trump şu anda Amerika'nın yeni kabinesindeki -tırnak içinde söylüyorum- en makul isim; diğer isimler, atadığı isimlerin birçoğu siyonist evangelical yaklaşımla, tamamen bu mantıkla Orta Doğu'ya, bölgemize bakan insanlar.

Değerli arkadaşlar, konular çok, sürem sınırlı. D-8'le ilgili birkaç ifadede bulunmak istiyorum. D-8 sadece Saadet Partililerin veya bu D-8'e sahip çıkanların duygusal bazda söyleyip de "E, 1996-1997 yılında, Erbakan Hoca döneminde kurulan bir yapıdır." düşüncesiyle şayet D-8 değerlendiriliyorsa çok büyük yanlış yapılıyor. Şöyle: Lütfen bakın, ülkelere bir bakın, ülkelerin bulunduğu konumlara bakın; Mısır'a bakın, İran'a bakın, Türkiye'ye bakın, Pakistan'a bakın, Bangladeş'e bakın, Nijerya'ya bakın, Endonezya'ya, Malezya'ya bakın. Bunlar bulundukları bölgede önemli ülkeler ve bunların 4 tanesi; Türkiye, Mısır, İran ve Pakistan bu bölgede çok önemli konumda. Sayın Bakan, bu 4 tane ülke bir an önce bundan sonraki oyunları bozmak adına aralarında saldırmazlık anlaşması imzalamalılar. Şu anda en büyük tehlike bu ülkelerin birbirine karşı düşman kesilmesidir, bunun mutlaka engellenmesi gerekir ve bu saldırmazlık anlaşmasıyla beraber gelecekteki olması muhtemel riskler ortadan kaldırılabılır.

Kıbrıs meselesi -son 15 Kasım'da biz de Cumhuriyet Bayramı vesilesiyle Kıbrıs'taydık, adadaydık- 2004-2017 arasını saymıyorum, bizim için yok hükmünde olması gereken bir zamandır, iktidarın Kıbrıs konusunda olabildiğince kafa karışıklığı yaşadığı dönemdir; federasyondur, konfederasyondur, şuydu buydu diyerek binbir türlü gerekçeyle Kıbrıs'ın pazarlık masasında malzeme yapıldığı dönemdir. 2017'den sonra iki devletli çözüm noktasındaki söylemlerin artış gösterdiğini görüyoruz, Sayın Cumhurbaşkanı Yardımcısı da oradaki toplantıda bunu özellikle ifade etti, bundan memnuniyet duyuyoruz ama şimdi bu yetmez, bir şey yapılması gerekiyor. Ben şöyle bir tehlikeyi görüyorum: Güney Kıbrıs Rum kesiminin NATO üyesi yapılması karşılığında Kuzey Kıbrıs için kazanım gibi görünecek bazı tekliflerle önümüze gelebilirler, böyle bir tuzağa düşmeyelim. Bu tuzak aynen Annan referandumunda düşülen tuzak anlamına gelir, böyle bir yanlışın içerisine düşmeyelim. Bunu asla doğru bulmadığımızı buradan ifade etmek istiyorum.

Bir de Sayın Bakan, haberinizin olmadığını umarak, düşünerek, inanarak söylüyorum. Başka bir konu, değerli arkadaşlar, şu anda, İsrail'den gelen İsrail vatandaşlarına Türkiye üç ay süre boyunca vize uygulamıyor -umuma mahsus pasaportlar için söylüyorum, belgeleri burada, bunlar Dışişleri Bakanlığının "web" sitelerinden aldığım belgeler- ama Türkiye vatandaşları İsrail'e gittiğinde İsrail vize uyguluyor ve dört yüz elli günü geçti, Gazze meselesiyle ilgili birçok gündem oldu burada ve biz bu sürede maalesef bu vize mütekabiliyeti noktasında bile bunu başaramamışız. Ayrıca, şöyle de uyarı yapmışız -bu uyarı standart olabilir- İsrail makamlarından vize aldığı hâlde yani bizden oraya giden vatandaşlarımıza Bakanlığımızın "web" sayfasından şöyle uyarılar yapıyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Kaya.

MUSTAFA KAYA (Devamla) - ...diyoruz ki: "Ben Gurion Havalimanı'nda İsraili güvenlik görevlilerinin sorularına yanıt vermeleri ve havaalanındaki güvenlik kurallarına riayet etmeleri tavsiye olunmaktadır." Standart bir açıklama gibi görünüyor ama bu, bizim insanımıza yapılan bir eziklik değil midir? Hâlâ bizim insanımıza vize uygulayan bir İsrail var, biz İsrail vatandaşlarının hiçbirisine vize uygulamıyoruz "Gel, istediğin gibi üç ay ülkemizde kalabilirsin." diyoruz. Bizim insanımız ondan vize alıyor; kendilerine göre her türlü istihbaratını yapıyor, araştırmasını yapıyor, her şeyini yapıyor ama sonra da "Aman, her şeye rağmen sana vize verdiler ama havaalanına gittiğinde onlar ne dediyse mutlaka onların dediklerine uy." diye onlara çağrıda bulunuyoruz. Değerli arkadaşlar, bu kabul edilebilir değil, bunu kabul etmiyoruz, bir an önce düzeltilmesi gerekir. Umarım, bu bütçe Türkiye'nin sorunlarının çözümüne katkı sağlar diye ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (Saadet Partisi ve İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

7.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Numan Kurtulmuş'a ve kendisine sormak istedikleri sorulara ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; evet, bugün mensubu bulunduğumuz Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesi üzerinde konuşuyoruz ancak Meclis Başkanımız burada yok. Bir meclis başkanı kendi meclisinin bütçesi konuşulurken kendi meclisindeki görüşmelere katılma ihtiyacı duymaz ise bu meclis dışarıya karşı saygınlığını acaba nasıl koruyabilir? Meclis Başkanı milletvekillerine ve Genel Kurula saygı duymaz ise biz bunu dışarıya acaba nasıl yansıtırız? Denilebilir ki -mutlaka da söylenecektir- "Meclis Başkanının bir işi var, onun için Meclis Başkan Vekili geldi." Bu bütçe programı çok önceden belli oluyor, Meclis Başkanının da bizim de milletvekillerinin de burada bulunmaktan daha önemli bir işimiz olamaz. Dolayısıyla önce, Numan Kurtulmuş'un burada olmamasını Türkiye Büyük Millet Meclisinin saygınlığı adına çok büyük bir eksiklik olarak gördüğümü ifade edeyim.

Keşke eksiklikler bununla sınırlı kalsaydı. Mesela, keşke burada olsaydı da sorsaydık -Bekir Bey yanıtlamak isterse tabii, onun yanıtını da almak isteriz- Türkiye Büyük Millet Meclisine insanlar alınıyorlar ama bazıları herhangi bir sınav ve mülakat yapılmadan alınıyorlar. Mesela, Necdet Ünüvar, tanırırsınız değil mi? Tanırırsınız, tanırırsınız çünkü 4 dönem AKP milletvekilliği yaptı. Şimdi ne yapıyor? Şimdi Ankara Üniversitesi Rektörü. Gariban boşta mı kalsın ya? Tabii, milletvekilliğinden sonra rektör olsun. Onun oğlu ne yapılmıştı? Açıktan Enerji Bakanlığına atanmıştı, şimdi Ticaret Bakanlığı'nda Genel Müdür Yardımcısı. E, babasına iş bulduk, oğluna iş bulduk; kızına iş bulmayalım mı? Kızı da Türkiye Büyük Millet Meclisine sınavsız, mülakatsız geldi ve şimdi yönetici kadrosuna oturdu. Ya, ayıp değil mi arkadaşlar! Bir insanın kendi çocuğuna milletin gözüne baka baka böylesine ayrıcalık tanınması ve koca Meclisin de buna alet edilmesi ayıp değil mi! Örnek bununla bitmiyor ki. Mustafa Destici, onu da hatırlarsınız, Cumhuriyet İttifakı'nızın ortağı; bu kez Meclise almadınız ama onu da telafi ettiniz, onun da kızı Mecliste sınavsız, mülakatsız... Ya, bir partinin Genel Başkanının, soruyorlar, diyorsun ki: "Her yerde çalışabilirdi ama Yüce Mecliste çalışmasını istedim." E, vatandaş da çocuğunun Yüce Mecliste çalışmasını istiyor; sınavsız, mülakatsız sokabiliyor mu? Yani siyasetçi kadrosu olunca bütün bu ayrıcalıklara sahip olduğunuzu mu sanıyorsunuz? Meclis bunu yaparsa -Meclisin içinden- bizim kime ne sözümüz çıkabilir, kime kendimizi anlatabiliriz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Günaydın

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bırakın sadece personel meselesini, bu Meclis kendi milletvekilinin hukukunu koruyamayan bir Meclis. İçimizden bir arkadaşımız milletin iradesiyle seçilmesine rağmen hâlâ Silivri'de cezaevinde tutuluyor. Cezaevinde tutuluyor, burada Yargıtay "haksız" kararı veriyor, kararı okutmuyor Meclis Başkanı, Yargıtay kararıyla Meclis Başkanına ayar veriyor, ayar, "Sen benim kararımı nasıl olur da okutmazsın?" diyor, bunu kararına yazıyor ve bu Meclis gıkını çıkaramıyor; muhalefet milletvekilleri hariç, grupları hariç gıkını çıkaramıyor. Sonra aynı süreç, 30 Ocakta düşürme kararı yapıyorsunuz; düşürmeyi siz okudunuz burada, hukuksuz olduğunuzu yüzünüze defalarca haykırdık, sonra Anayasa Mahkemesi bunu yok hükmünde saydı. Arkadaşlar, bunlar, çok özür dilerim, utanma vesilesi değil midir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, tamamlayın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bu Anayasa Mahkemesi kim? Ben söyleyeyim size: 15 üyesi var, 10'unu Recep Tayyip Erdoğan atadı, 3'ünü Türkiye Büyük Millet Meclisinde AKP çoğunluğu atadı, 2'sini de Abdullah Gül atadı. İşte, bu Anayasa Mahkemesi bu Meclise hukuku hatırlatıyor.

Ben söyleyeyim: Kendi hukukunu koruyamayan, kendi düzenini kuramayan, kendi içinde torpille işe insan alan, buna karşılık bahçıvanından garsonuna binlerce Meclis emekçisinin hukukunu, hakkını koruyamayıp gerekli yasal düzenlemeleri yapamayan bir Meclis dışarıya karşı da saygınlığını maalesef koruyamaz. Burada "yüce Meclis" nutukları atabiliriz ama bu Meclisin yüce Meclis olabilmesi bizim buna uygun tutum takınmamızla mümkündür, bugünlerin de geleceğine olan umutla Meclisi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kaya, buyurun.

8.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Türkiye Büyük Millet Meclisinin yasama ve denetleme fonksiyonlarına, Şerafettin Can Atalay'ın milletvekilliğinin düşürülmesine ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben de Türkiye Büyük Millet Meclisinin bütçesinin de görüşüldüğü bugünde, özellikle Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde, yasamanın, neredeyse külliyeden gelen ve teknik çalışmalarla oluşturulan kanunların el kaldırılıp indirilerek yasalaştırıldığı bir mekanizma hâline dönüştürülmesi sürecinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının yasamanın hukukuna sahip çıkması gereken bir süreçten geçiyoruz. Maalesef, milletvekillerimizin birçoğunun, hem bizim partimize hem de diğer partilere mensup milletvekillerinin birçoğunun yazılı soru önergelerinin yürütme tarafından cevaplandırılmadığı ya da lakayıt cevaplarla geçiştirildiği bir süreci yaşıyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanının, bu konuda, yasamanın asli fonksiyonlarından bir tanesi olan denetimle ilgili hususta yürütmeye ilgili bir görüşme gerçekleştirerek ya da burada, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki bütün milletvekilleriyle beraber, yasamanın gücünün farkına vararak bir çalışma içerisinde olması lazım.

Yine bir bütçe görüşmesi içerisindeyiz ama bir yargı darbesiyle burada milletvekilliği alıkonulan Can Atalay'la ilgili Meclis Başkanı, Anayasa Mahkemesi kararı dururken, hele hele kendisine ulaşmış kesinleşmiş mahkeme kararına rağmen "Dur bakalım, Anayasa Mahkemesi bu konuda bir karar versin, ondan sonra bir karar vereyim." diye bekletici mesele yapmışken, Anayasa Mahkemesinin gelen kararından sonra, Anayasa Mahkemesi kararını yok sayarak, âdeta bir yargı darbesini burada bir Meclis Başkan Vekiline okutturmak suretiyle Meclisin Can Atalay'ın milletvekilliğini düşürmüş olması Meclis hukuku açısından bir ayıptır. Bu ayıp geçen dönem de Sayın Mustafa Şentop tarafından 2 kez yaşattırıldı bu Meclise, ikisinde de Anayasa Mahkemesi işi tamir etti ama bu sefer yürütmenin hem yargı hem de Meclis Başkanı üzerindeki etkisi sebebiyle bu ayıp yeniden işlendi ve maalesef bu ayıp işlenmeye devam ediyor.

Biz, buradan, Meclis Başkanından, yurt dışındaki harcırahlarla ilgili, buradaki özlük haklarıyla ilgili değil; Türkiye Büyük Millet Meclisinin iki ana fonksiyonu olan yasama ve denetleme fonksiyonuna bir kalite getirmesiyle ilgili, milletvekilleriyle beraber bir çalışma yürütmesini beklediğimizi ifade ediyor, bu hususta Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını ve Başkanlık Divanını görevle davet ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

9.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, cezaevinde yaşamını yitiren Garibe Gezer'e, hasta tutsaklara ve mahpuslara, Rojin Kabaiş'e ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığı bütçesinin 10 Aralık günü görüşülmesi de farklı bir manidarlık ortaya koyuyor. Ben, bu vesileyle, bundan üç yıl önce cezaevinde yitirdiğimiz Garibe Gezer'i anmak istiyorum. Evet, işkenceyle cezaevinde katledildi ve hâlâ cezaevlerinde işkenceler devam ediyor. Garibe Gezer'in katledilmesine yönelik de herhangi bir soruşturma, kovuşturma gerçekleşmedi. Evet, cezaevlerinde işkence var; hem de tahmin edemeyeceğimiz kadar büyük bir işkence, büyük bir eziyet, büyük hak ihlalleri söz konusu Türkiye'deki cezaevlerinde. Bunu defalarca dile getirdik, bu konuda gerekli adımların atılmasını sürekli olarak Adalet Bakanlığından talep ettik. Tabii ki Adalet Bakanı şu anda olduğu gibi meşgul olduğu için bizim hiçbir zaman taleplerimizi

duymadı, burada dile getirilen sorunlara kulak kabartmadı. Oysa işkence bir insanlık suçudur, bu ülkenin en büyük utanıcıdır ve bu cezaevlerinde süregeliyor.

Tabii, bu sistematik işkencenin dışında, cezaevlerinde hasta tutsaklar var, hasta mahpuslar var. Hatta bunların çok çok büyük bir kısmı artık deyim yerindeyse ölüme yatmış durumdalar. Bu insanların bir an önce tahliye olup tedavi olmaları gerekirken âdeta bunlar da sistematik, farklı bir işkence yöntemiyle cezaevinde tutulmaya devam ediliyorlar.

Tabii, saymakla bitmiyor. Böyle bir günde hem cezaevlerinde hem de diğer alanlarda yaşanan hak ihlallerini burada saymak çok da mümkün değil ama bir konuya daha değinmek istiyorum: Rojin Kabaiş'in katledilmesine yönelik, yine, baktığımızda, bu konuda deliller ortada olmasına rağmen adalet mekanizması adaletin kulvarından çıkmış, âdeta idarenin yaptırımlarına, tasarrufuna gitmiş. Vali kalkıyor, orada Rojin'in babasını tehdit ediyor, "Biz ne diyorsak o." diyor. Yani bir adalet arayışının artık ortada olmadığı bir ülkeden bahsediyoruz, idare ne derse o.

Şimdi, bunlara sessiz mi kalacaksınız? Bunlarla ilgili bir soruşturma açmayacak mısınız? Bunlarla ilgili bir adım atılmayacak mı? Biz merakla bekliyoruz. Dediğimiz gibi, bu ülkede nereye dönüp baksanız büyük bir adaletsizlik tablosuyla karşı karşıya geliyorsunuz ve herkes adalet bekliyor, herkes bir şey olsun da artık bu adaletsizlik son bulsun istiyor ama buna karşılık biz burada hâlâ bu kara tabloyu izlemeye devam ediyoruz.

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun.

10.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın ile İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde Saadet Partisi Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, çok değerli milletvekilleri; ben de konuşmalara bir bütün içerisinde, tek tek hangi konuşmacıdan ilham aldığımı ifade etmeksizin, bir sataşma oluşturmadan, bir genel çerçeve içerisinde cevap vermek istiyorum.

Öncelikle, Meclisin ağırlığıyla ilgili olarak yapılan konuşmalar oldu burada. Meclisimizin eğer bir kıymetinden bahsediyorsak bunu ilk önce idrak etmesi gerekenler biz milletvekilleri; iktidar, muhalefet. Yani Meclisteki asli vazifemizin ben bu olduğu kanaatindeyim. Meclisin ve milletvekillerinin değerini düşürecek konuşmaların en çok ben burada yapıldığını görüyorum yani eğer kendi kendimizi böyle hançerlemeye devam edersek çok vahim bir şey olacak, oluyor hatta.

Bakınız, Genel Kurulda konuşan hatipler Genel Kurula hitap etmesi gerekirken Sayın Bakana, Bakanlara hitap ediyor. Bir taraftan Bakanlığın var olmadığını söyleyeceksiniz ama diğer taraftan da bütün muhataplığınızı Sayın Bakanlara yapacaksınız, bunun çok temel bir çelişki olduğunu düşünüyorum.

Bu bütçeyi kim yapıyor, bu bütçe nerede geçiyor? Biz şu an Genel Kurulun içerisindeyiz, Genel Kurulda geçiyor. O yüzden, bu konuşmaların muhatabının -ki eminim Sayın Bakanlarımız zaten dikkatle dinliyorlar, kendi bütçeleri- asli muhatabın Genel Kurul olduğunu asla ve kata unutmamak lazım. Hatta öyle ki konuşmacı arkadaşlarımızdan biri, biraz evvel, Türkiye Büyük Millet Meclisinde seçilen, milletvekillerinin reyile seçilen Anayasa Mahkemesi üyeleri için "atanmış" dedi. Ne zamandan beri bizim kendi verdiğimiz reylerle Genel Kurulda seçilen insanlara "atanmış" deniyor? O yüzden kendi ağırlığımızın, kendi gücümüzün önce bizler idrakinde olmalıyız; bunun bir altını çizmek istiyorum.

Şimdi, diğer bahsedeceğim konu Meclis Başkanlarımızla ilgili. Hem mevcut Başkanımız Sayın Numan Kurtulmuş'la ilgili olarak hem de daha evvelki Meclis Başkanımız Sayın Mustafa Şentop'la ilgili olarak söylenen cümleler var. Bizim Genel Kurul olarak, Genel Kurulda Türkiye Büyük Millet Meclisine ulaşan kesin hükmü okumamak diye bir şeyimiz yok. Buraya bir kesin hüküm ulaştığında Genel Kurulda yapılan tek şey -Sayın Başkan Vekilimiz de o gün aynı şeyi yaptı- bu hükmü okumaktır. Bizim burada bir rey hakkımız yok, oy kullanmıyoruz, sadece Genel Kurul haberdar ediliyor, Genel Kurulun bilgisine sunuluyor ve akabinde de bu, milletvekilliğinin düşme hadisesi oluyor; daha evvelkilerde de aynı şekilde olmuştur. O yüzden Anayasa'nın buradaki amir hükmünü hatırlamakta fayda var. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay arasındaki tartışmayı ayrı tutuyorum. Biz orada taraf değiliz, olmamalıyız; Türkiye Büyük Millet Meclisinin durduğu yer burada belli olmalı.

Bir diğer önemli konu: Serap Yazıcı Özbudun Hocamıza ben de katılıyorum, kendisinin söylediği cümleye katılıyorum; eğer buradaysa kendisi de bana katılmıştır. Şimdi, kamuoyunda çok konuşulan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, bitireceğim.

Önemine binaen...

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Kamuoyunda "çıplak arama" olarak söylenen ama adı mevzuatta "detaylı arama" olarak geçen konuya binaen... Bu aramaların kadın-erkek, başı açık-başı örtülü ayrımı olmaksızın usulüne uygun yapılmaması tabii ki insanlık açısından çok büyük bir sorundur; ayırım yapmaksızın bunu söylüyorum. Buradaki mesele, bu detaylı aramada - okuduğunuzda, baktığınızda mevzuata- bir defa bir makul şüphe olması gerekiyor. Benim de buradan Sayın Bakana çağırımdır: Bu aramaların muhakkak surette makul şüphe çerçevesinde yapılması lazım; bunların sıradan, rutin bir şey olmaktan çıkması, hakikaten yapılması gerekiyorsa yapılması ve yine mevzuatta çok sarih belirtilen iki temel unsuru muhakkak surette taşıması gerekiyor. Birincisi, insan onuruna uygun bir şekilde yapılması, bir diğeri de bu işlemin bir cezaya dönüşmemesi gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bitireceğim.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Aramanın kendisi insan onuruna aykırı zaten.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Şimdi bu konuyla ilgili olarak, en son yaşanan hadisede... Tabii, bunun daha evveliyatı var, onu ayrıca konuşacağız; Uşak meselesi, hâlâ gündeme geliyor ama bunu şimdi konuşmak istemiyorum fakat aklımda, onu da konuşacağız. Son hadisyle ilgili olarak zaten Bakanlığımızın devam eden idari soruşturması var, açığa alınan 3 görevli var. Ben eminim, Sayın Bakanımız, Adalet Bakanlığı bu konuyu hassasiyetle takip edecektir, bu konuyla alakalı hem idari soruşturma hassaslıkla tamamlanacaktır hem de bu konudan mağdur olduğunu söyleyenlerin savcılıkla da ilgili şikâyetleri var; savcılıklar, adli makamlar... Ki ben Türkiye'de adli kurumların büyük bir hassasiyetle çalıştığını görüyorum, çok zor bir iş hakikaten bir terazinin farklı taraflarında olmak; bizler de onların paydaşıydık, uzun yıllar avukatlık yaptık, zor bir iş yapıyoruz. O sebeple, yargı makamlarının da ben bu konuda hassasiyetle karar vereceğine inanıyorum. Burada önemli olan şey şu gerçekten...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Tek bir cümle.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu adalet meselesinde, bu terazide bu işi siyasetin bir malzemesi, enstrümanına dönüştürmeden, öncelikle insanların hakkını, onurunu önceleyerek yapmak gerektiğinin altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ederim.

SÜMEYYE BOZ (Muş) - Sayın Zengin, tecavüzü Adli Tıp raporuyla onaylanmış olan kadının beyanına, tanık beyanına rağmen salıverilen tecavüzcüler ve katiller var. Adli vakaların yargıları ne kadar...

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, Grup Başkan Vekillerine söz veriyorum.

Buyurun Sayın Kaya.

11.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, öncelikle Adalet ve Kalkınma Partisi Grup Başkan Vekilinin nasıl konuşacağımıza sınır tayin eden, kendisini Grup Başkan Vekillerinin komiseri gibi gören yaklaşımını son derece haksız buluyorum. Biz nasıl konuşacağımızı iyi biliriz, kendisi nasıl konuşacağına kendisi karar versin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu kadar mı utanmıyorsunuz ya? Buradan bunu anlıyorsan, hakikaten ya...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bir diğer husus şu: Bizim burada muhatabımız...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu ne biçim tavidır ya, ayıp denen bir şey var. Bu mudur anladığınız Bülent Bey?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bizim burada muhatabımız Adalet ve Kalkınma Partisi değil.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu kadar sakın bir konuşmadan bunu anlıyorsanız pes ya, pes!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Müsaade edin Başkanım, ben sizi dinledim, siz de cevap verirsiniz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Utanıyorum grubunuz adına, utanıyorum sizden ya!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Birazdan cevap verirsiniz, yerinizden cevap vermenize gerek yok.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Utanıyorum ya, bu nasıl bir şeydir? Bu kadar nezaketle yapılan bir konuşmaya...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Gerek yok. Komiserlik yapmayın, biz burada nasıl konuşacağımızı biliriz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz mi komiser olacaksınız?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Lütfen susar mısınız?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ne demek? Susmayacağım!

BAŞKAN - Sayın Zengin...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Lütfen susar mısınız?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz mi komiser olacaksınız?

BAŞKAN - Sayın Zengin, size de söz vereceğim, lütfen...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Birazdan söz alır konuşursun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz bana "komiser" falan diyemezsiniz, bu kadar da değil.

BAŞKAN - Sayın Zengin...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Birazdan konuşursun, benim nasıl konuştuğuma cevap veremezsin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Haddinizi bilerek konuşun, doğru düzgün konuşun.

BAŞKAN - Sayın Zengin, size de söz vereceğim.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Benim nasıl konuşmam gerektiğine sen karar veremezsin!

MEHMET ŞAHİN (Kahramanmaraş) - "Sen" değil "siz"!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bana söyleyemezsin...

BAŞKAN - Sayın Zengin, lütfen; Sayın Kaya bitsin, size de söz vereceğim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - "Komiser"miş, bana söyleyemezsin!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Lütfen yerinizden sessizce dinleyin, sonra söz alırsınız, söz verilirse konuşursunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz kendinizi memlekete komiser zannediyorsunuz, hayret bir şey! "Komiser" kelimesinin bile anlamını bilmiyorsunuz be!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Lütfen, Sayın Grup Başkan Vekili...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkanım, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde "iktidar" ve "muhalafet" diye bir ayrım yoktur. Meclisin 1'inci partisi vardır, 2'nci partisi vardır; 3, 4, 5, 6... Dolayısıyla burada iktidarmış gibi kendilerini muhatap almamızı beklemesinler.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İktidarız biz, ne demek "iktidarmış gibi"? İktidarız ya, siz daha hiçbir şeyin anlamını bilmiyorsunuz!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - İktidar burası, orası değil; Mecliste partilerden bir partidir Adalet ve Kalkınma Partisi.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hiçbir şeyin anlamını bilmiyorsunuz ya! İktidar kim o zaman? Orada oturan bakanlar kimin bakanları acaba?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Kaldı ki Meclis çoğunluğu bile olmayan total bir örnektir Adalet ve Kalkınma Partisi, müttefiki olan partinin desteği olmadan çoğunluğu olmayan bir partidir.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Ya, sen Meclise nasıl girdin? Sen Meclise kimin kucağında girdin?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Yerinizden sessizce ve saygılı bir şekilde dinleyin.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Bülent Bey, sen Meclise kimin kucağında girdin, hatırla bunu. Meclise kimin kucağında girdin?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Otur yerine, saygılı dinle; sonra söz alır cevap verirsın.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Terbiyesiz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, ben mi susturayım, siz mi gereğini yaparsınız...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Kimlerin kucağında girdin? Bırakın, öyle...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Otur yerine, saygılı ol!

Bir diğer husus, Sayın Başkan...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Haddini bilerek konuşacaksın!

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Haddimi bilirim, bildirmesini de bilirim!

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Haddini bileceksin! Sen kimin kucağında girdin Meclise?

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, lütfen...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Haddimi de bilirim, bildirmesini de bilirim.

BAŞKAN - Grup Başkan Vekilimize söz vereceğim, gereken cevabı verecek.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Sayın Başkanım, haddini aşan lafları konuşmasına müsaade etmeyin.

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, ben Meclisi nasıl yöneteceğimi sizden öğrenecek değilim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İstemem bu adama cevap vermek. Hadsiz! Gerek yok; kafası çalışmıyor, anlamıyor söylenen lafları.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Haddini çok aştı, olmaz öyle.

BAŞKAN - Sayın Grup Başkan Vekilimize söz vereceğim, gereken cevap verilecektir zaten.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İstemem, istemem; söylenenleri anlama kabiliyeti yok.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Terbiyesiz adam! Ses çıkarmıyoruz diye şey yapıyorsun ya!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaya, tamamlayın lütfen.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Kimin kucağında gidiyorsun oralara?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Söylenenleri anlama kabiliyeti yok. Değmez, sesimi yükselttiğime bile değmez de vatandaş hakkı...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sessizce dinleyin, cevap verirsiniz.

Sayın Başkan, burada Cumhurbaşkanı tarafından hazırlanıp Meclise sunulan bir bütçeyi konuşuyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin bu bütçeyi değiştirme yetkisi yok, kabul eder veya reddeder. Reddetmesinin de bir sonucu yok çünkü yeniden değerlendirme oranıyla geçen seneki bütçe aynen yürürlüğe giriyor. Böyle bir ortamda ben yürütmeyi muhatap almayacağım da kimi muhatap alacağım? Sonra, Sayın Bakanlar burada çok kıymetli bir şekilde bizleri dinliyorlar, notlarını alıyorlar, günün sonunda da çıkıp kürsüden söylemiş olduğumuz sözlerle cevap veriyorlar. Sayın Bakanları muhatap almanın neresi Genel Kurula karşı bir düzensizlik, bunu bir...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - O zaman "Bakanlık yok." demeyeceksin kardeşim, Bakanlık buradaysa efendi efendi Bakanlığı kabul edeceksin.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Efendim, yerinizden cevap vermeyin lütfen, saygı çerçevesini muhafaza edelim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ne zaman istersem o zaman cevap veririm. Efendi olmayana kural tanımıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kaya, tamamlayın lütfen sözlerinizi.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Dolayısıyla burada bizim tek bir muhatabımız var, o da buraya gelen yürütmedir. Saygılı bir üslupla yürütmeye, taleplerimizi, milletin taleplerini iletiyoruz; sağ olsunlar, onlar da saygılı bir üslupla, yerlerinden cevap vermeden notlarını alıyorlar. Eminim, yanlış söylediğimiz sözler varsa düzeltirler, doğru söylediğimiz sözler varsa da katılırlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın, son kez açıyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Diğer bir husus, sanki bu Meclise ulaştırılan her kesin hüküm iletildiği günün sonrasında Genel Kuruldan ulaştırılmış diye konuşuyorlar. Sebahat Tuncel'in buraya ulaşan kesin hükmü hangi süreye kadar bekletildi, niçin okunmadı? Binali Yıldırım'ın okutmadığı kesin hükümleri Sayın Şentop göreve gelir gelmez bir grup toplantısında kendisine ayar verilince niçin okumak mecburiyetinde kaldı? Sayın Numan Kurtulmuş -kesin hüküm geldi Meclise ama Anayasa Mahkemesine başvuru kesin hükmü engelleyen bir şey değil ki- bekledi, okutmadı; niye okutmadı? Ola ki Anayasa Mahkemesinden bir hak ihlali kararı gelirse önceki örneklerde olduğu gibi, Enis Berberoğlu ve diğer Ömer Faruk Gergerlioğlu örneğinde olduğu gibi "Meclis mahcup olmasın, bekleyelim." dedi. Sayın Kurtulmuş çok rahat bir şekilde şunu bekliyordu: Anayasa Mahkemesi bir karar verecek, önceki örneklerinde olduğu gibi Yargıtay buna uyacak; dolayısıyla ben de bir demokrasi kahramanı olarak bunu bekletmiş olacağım ama Yargıtay "Uyumuyorum kardeşim ben bu sefer." dedi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Evet, son kez açıyorum Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Toparlıyorum.

Dolayısıyla Sayın Numan Kurtulmuş'a düşen tek bir şey vardı, madem Anayasa Mahkemesinin kararını bekletici mesele yaptın, Anayasa Mahkemesinden Can Atalay'ın lehine karar geldi; Anayasa Mahkemesinin kararını değil de Yargıtayın kararını dinleyeceksen o zaman niye bekletici mesele yaptın? Çünkü o karar daha önce kesinleşmişti, Anayasa Mahkemesinin verdiği karar üzerine kesinleşmedi ki. Dolayısıyla sadece Sebahat Tuncel'in ismini zikrettim ama 2007-2008'lerden beri birçok karar var yani burada okutulmadan dönem sonuna kadar bekletilen en az 5-6 karar var. Onun için, işinize geldiği zaman "Canım, aslında biz de bunu istemiyoruz ama Anayasa böyle emrediyor." demekten vazgeçin; işinize geldiği zaman kararı bekletiyorsunuz, işinize gelmediği zaman Genel Kurulda okutuyorsunuz. Bu çifte standardınız net bir şekilde ortaya konulmuş. Beni yalanlayın, daha önce gelen her kesin hüküm hiç bekletilmeden Genel Kurulda okutuldu deyin de ben de o zaman çıkıp sizlerden özür dileyim ama yok, birçok kesin hükmü burada beklettiğiniz hâlde onu burada apar topar...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Son kez Sayın Başkanım...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Başkanım, sabaha kadar devam edelim böyle, iyi ya! Ne konuştuğunu kendisi de bilmiyor, konunun bağlamından da kopuyor ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yeter artık Sayın Başkan, yeter yani!

BAŞKAN - Sayın Kaya, bir daha uzatmayacağım, son kez açıyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan, hukuksuzluklar, dertler o kadar çok ki maalesef zaman yeterli olmuyor.

Ben Genel Kurulu çok daha fazla meşgul etmemek üzere bu konudaki düşüncelerimi ifade ederek...

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - "Meşguliyet" doğru, en doğru laf.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bizim bütçede muhatabımız yürütmedir, zaten Adalet ve Kalkınma Partisinin kanun tekliflerinin imza süreçlerini tamamlayan bir grup olduğunu Sayın Yusuf Tekin söylüyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

12.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Aslında ben Sayın Zengin'in söylediği bir şeyi önemli buluyorum. "Genel Kurula hitap edilmeli, bütçeyi Meclis yapıyor." dedi, Sayın Zengin'in bunu belirtmesi iyi oldu. Bütçeyi Meclis yapmıyor, bütçeyi Meclis yapsaydı zaten bugün çok farklı bir sistem içinde bunu konuşuyor olabilirdik. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde bütçenin nasıl hazırlanıp buraya geldiğini, bakanların da zaten seçilmiş milletvekillerinden olmadığı bir sürecin içinde olduğumuzun farkında olmalıyız. Dolayısıyla eğer bütçeyi Meclis yapsaydı başka bir şeyi konuşuyor olurduk. Kaldı ki bırakın Meclisin yapmasını, Meclisin bütçeye zerre kadar müdahalesi bile olamıyor. Plan ve Bütçe Komisyonunda verilmiş olan hiçbir önerenin bile kabul edilmediği, Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi içinde hazırlanan bütçenin geldiği gibi geçtiği, buranın, deyim yerindeyse, bir tasdik merkezi olduğu bir durumla karşı karşıyayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Temelli.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Meclisin bütçeyi yapabildiği bir sistem ile bugün karşı karşıya olduğumuz sistem farklı. Kaldı ki o yüzden, tabii ki biz bakanları eleştireceğiz, bakanların bütçesini değerlendireceğiz. Bu konuda, muhalefet olarak zaten kamuoyunu bilgilendireceğiz, topluma bu bilgileri aktaracağız. Bunu yapmadıktan sonra burada gölge boksu yapacak hâlimiz yok, bundan daha doğal ne olabilir? Bakanların eleştirisine karşı bu tahammülsüzlüğü de anlamış değiliz. Ortada icraatları vardır. Bu kadar olumsuz icraatlarında bir de ısrar vardır. Tabii ki eleştirmeye devam edeceğiz. Lütfen tahammül gösterin, lütfen üsluba da dikkat edin diye bir kez daha uyarmak istiyorum.

BAŞKAN - Sayın Günaydın, buyurun.

13.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Şüphesiz bir spekülasyon peşinde değilim ama Meclis, sözlerin havada uçtuğu değil tartışmaların ayaklarından tutularak yere oturtulduğu bir zemin olmalı.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Doğru, aynen öyle olmalı.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Şimdi, sayın mevkidaşımın sözlerini not aldım, yanıtlamak isterim. Milletvekillerinin Meclise saygı duyması meselesi. Efendim, Necdet Ünüvar'ın kızı, Mustafa Destici'nin kızı buraya sınavsız alınacak, yüz binlerce çocuğumuz işsiz ortalıkta dolaşacak ve biz bunu dile getirdiğimiz zaman...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Anayasa Mahkemesi üyesini bura seçiyor, bura.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İzin verir misiniz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Anayasa Mahkemesi üyesini Meclis seçiyor, Meclis seçiyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İzin verir misiniz.

Biz bunu dile getirdiğimiz zaman Meclise hançer sokacağız. Meclise hançer sokmak nedir biliyor musunuz?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Anayasa Mahkemesi üyesini Meclis seçiyor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - İşte, onlar böylesine ayrıcalıklı muameleyle Meclise alındığı an Meclise hançer sokuyoruz. Ben sizden bir iktidar partisi Grup Başkan Vekili olarak -vicdanı olan tüm AKP'li milletvekillerinin de...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Şunları da çıkaralım ya, onların ha bire...

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

Tamamlayın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - ...benim gibi düşündüğünü var sayıyorum- "Bu ayrıcalıklı uygulamayı biz de kabul etmiyoruz." demenizi beklerim ama siz bunu bizim hançer sokmamız olarak tanımlıyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Şu sizin kendi arkadaşlarınızın ha bire verdiği şeyleri çıkaralım.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Biz olanı saptarız, gerçekleri halının arkasına saklayarak kimse saygınlık kazanamaz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben şimdi çıkaracağım onları.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Keşke iktidar partisi Grup Başkan Vekili olarak siz, benim yaptığım gibi, Meclis Başkanının burada bulunması gerektiğini...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bana akıl vermeyin! Bak, arkadaşınıza ne zaman... Bana akıl vermeyin.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, Özlem Hanım, sürekli konuşmayın ya! Bak, saygı gösteriyorum ben size.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hiç alakası yok! Ben dün sizi gördüm.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ne olur, yapmayın bunu yani.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben dün sizi gördüm.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Meclis Başkanının burada bulunmamasını siz de benim gibi eleştirebilseydiniz bu, doğru bir tutum olurdu.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben dün sizi gördüm.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Meclis Başkanı da bundan sonra burada olmak zorunda kalırdı.

Ayrıca, şunu ifade edeyim: Atanma sözcüğüne takılmış arkadaşımız...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Takılırım tabii.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - ...ve Cumhurbaşkanı atıyor, Abdullah Gül atıyor, Recep Tayyip Erdoğan atıyor; sizin burada AKP çoğunluğuyla seçtiğiniz insanlar sizin önünüze isim olarak konuluyor; gidiyorsunuz, orada oy kullanıyorsunuz. Bunun fonksiyonunun adı atanmadır, bu gerçeği ben değiştirecek miyim?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı?)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hiç alakası yok.

BAŞKAN - Sayın Günaydın, tamamlayın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hani "Bu böyle olmadı." deyince bu gerçek sayılmamış mı kabul edilecek?

Dolayısıyla sevgili arkadaşlar, ne olur biliyor musunuz? Biz de orada iktidar partisi sıralarında oturacağız.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Biraz zor otursunuz, biraz zor.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Doğrusu, Meclisin çoğunlukla Anayasa Mahkemesi üyesini seçmesidir yani mutlak iktidara sahip olanlar...

(AK PARTİ sıralarından laf atmalar, gürültüler)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Yahu, gürültü yapıp durmayın be, gürültü yapıp durmayın da bir dinleyin; bir şey söyleyeceğim, bir şey söylüyorum.

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Ne ayıp bir söylem ya, ne ayıp bir söylem. Gürültü yapmak ne demek ya!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dinlemek ve anlamaya çalışmak insanın kendisini geliştirmesi için bir adımdır.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Sen kendini geliştir be!

SEDA GÖREN BÖLÜK (İstanbul) - Niye başka bir Grup Başkan Vekilinin sözü size gürültü gibi geliyor Gökhan Bey? Niye gürültü gibi geliyor?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Şunu söylemeye çalışıyorum: Orada Cumhuriyet Halk Partisi iktidarda bile olsa mutlak çoğunluğuyla herkesi atamak yerine muhalefete de eşit miktarda oransal olarak üye tanımalıdır diyorum. Neyine itiraz ediyorsun? Ya, cehalet çok kötü bir şey. Neyine itiraz ediyorsun?

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) - Cehaleti görüyoruz, çok kötü bir şey!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dolayısıyla bu kadar cehaletin paçalardan aktığı bir ortamdan saygınlık beklemek de maalesef mümkün olmuyor, not etmek isterim.

Teşekkür ederim.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun...

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) - Bunların konuşmalarının hepsini iade ediyoruz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya iade ettiğinin hepsini ben sana 500 kere ediyorum. Sen benim ne dediğimi anla önce, sen benim ne dediğimi anla önce. Önce dinle ki sonra anla, anlatabiliyor muyum?

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Terbiyesizlik yapmayın.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen ne dediğini bil öyle konuş! Ne dediğini bilmiyorsun ki sen ya!

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Her şeyi sen atıyorsun, yanlış. Ben oraya gelirim hepsini atamamalıyım diyorum, neyine karşı çıkıyorsunuz bunun?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen git, Genel Başkanını al, Beşar Esad'la görüş de gel hadi!

MUSTAFA DEMİR (İstanbul) - Bu kadar çamurluk niye, bu kadar çamurluk? Şunun bir ayarını tutun. Bana bakın CHP'liler, şunun bir ipini tutun, ipini çekin ya!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sen dinledin mi beni? Neyine karşı çıkıyorsun?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, bir Grup Başkan Vekiline söz verdim, lütfen...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, Allah kahretmesin ya! İnsan biraz dinler ya! İnsan biraz akıl sahibi olur ya!

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Senin çapın da vizyonun da...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - En çok dönekler en çok bağırırmış zaten ya! En çok dönekler en çok bağırırmış zaten ya!

(CHP ve AK PARTİ sıraları arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Şam'ın, Suriye'nin...

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, Grup Başkan Vekiliniz konuşuyor, lütfen...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Beşar Esad'la görüş sen git, haydi!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sen var ya sen, sıkıştın mı yalan söylemekten başka hiçbir şey yapamayan zavallı yaratıksın. Zavallısın sen, zavallı!

BAŞKAN - Sayın Günaydın... Sayın Günaydın...

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Düne kadar "akraba" diyordun, düne kadar dostundu. Düne kadar dostun değil miydi?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Zavallısın sen, zavallı!

BAŞKAN - Sayın Günaydın... Sayın Günaydın... Özlem Hanım'a söz verdim. Lütfen...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ne konuşuyorsun, neden bahsediyorsun sen! Ya, her gün mü bunu yaparsın sen ya! Yazık ya, yazık, adam gibi duruyoruz yerimizde. Terbiyesiz adam ya!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Düne kadar dostunuz değil miydi? Beraber tatile gitmiyor muydunuz?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Çapı bu kadar ya, vizyonu bu kadar ya!

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sen de HTŞ'yle görüş, HTŞ'yle; terör örgütüyle git görüş.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ne oldu, daha düne kadar akrabanızdı, beraber tatil yapıyordunuz?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sayın Tahtasız, sen konuşma!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Benim konuşma hakkım var, konuşurum. Ne oldu, zoruna mı gidiyor hemen?

BAŞKAN - Sayın Zengin...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Önce, cevap verebilecek bir ahlakın ve aklın olsun, anlatabiliyor muyum?

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Sen HTŞ'yle git görüş, HTŞ'yle.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Görüşeceğiz, onunla da görüşeceğiz.

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Görüşürsün, normal.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım...

NERMİN YILDIRIM KARA (Hatay) - Normal, git görüş. Terör örgütü ilan ediyorsun, git onunla görüş.

(AK PARTİ ve CHP sıraları arasında karşılıklı laf atmalar, gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Milletvekili, Sayın Kara...

Buyurun Sayın Zengin.

14.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya ile İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın yaptıkları açıklamalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, hakikaten çok enteresan bir durum: Biz, şimdi, sakın sakın cevap veriyoruz; Sayın Kaya çıkıyor, beni komiser olmakla itham ediyor.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Pek sakın cevap vermiyorsunuz, yerinizden ha bire laf atıyorsunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yok, sakın, çok sakın...

Komiser olmak, ikinci cevabınıza...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Hayır, hiç sakın değilsiniz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bakın, ikinci cevabınız çok rahatsız ediyor. Burada ben söylüyorum: Komiserlik tavrı sergileyen sizsiniz. Biz burada iktidarı. "İktidar mısınız?" Evet, öyleyiz.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Efendim, iktidar değilsiniz tabii ki.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Siz anlamasanız da biz iktidarı, anlamasanız da.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde iktidar değilsiniz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Anlattığınız her bir konuda tamamen alakasız şeylerden bahsediyorsunuz.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - O, size göre öyle.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben Genel Kurulda sizin tavrınızı size bir ayna olarak tuttum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Keşke o aynayı biraz da kendinize tutsanız Özlem Hanım. O aynayı biraz da kendinize tutun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bir çelişki içindesiniz; eğer Adalet Bakanlığının olmadığını düşünüyorsanız o zaman dönüp oraya bakmazsınız, bakmazsınız.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Kendinize tutun o aynayı.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu çelişkiyi yaşamazsınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben sizi tutarlı olmaya davet ediyorum, başka bir şeye değil.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Biz tutarlıyız. Biz sizi vicdanlı olmaya davet ediyoruz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ve bu Meclisin ağırlığına sahip çıkmaya davet ediyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Hep beraber çıkalım.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu Meclis hepimizin Meclisi, burada yapılan konuşmaları da bütün kamuoyu izliyor. Ben çok sakın sakın... Burada anlatıyoruz, bakın, buradaki geçiş... Kim rey verecek? Eğer biz rey vermezsek Adalet Bakanlığının bütçesi nasıl geçecek, Dışişleri Bakanlığının bütçesi nasıl geçecek?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Geçer, yeniden değerlendirme oranıyla kabul edilir, geçer bütçe; merak etmeyin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İşte, bu demektir; "Bütçeyi burası yapıyor." demek bu demektir.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Geçer geçer, problem yok.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Ben bunun Genel Kurul tarafından ve kamuoyu tarafından anlaşılmasını istiyorum.

Şu akıl makıl hikâyesine de gelmeyelim. Eğer istiyorsanız yapalım hepimize bir IQ testi; bakalım kim ne kadar geçiyor, çok meraklıysanız.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Yapalım, biz açığız ona.

LÜTFİYE SELVA ÇAM (Ankara) - Kesinlikle!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, birleşime yirmi dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 14.26

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.08

BAŞKAN: Başkan Vekili Gülizar BİÇER KARACA

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 30'uncu Birleşiminin İkinci Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)

1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)

1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)

1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)

1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)

1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)

1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Sayın Çilez, bir söz talebiniz var.

Buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

15.- Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in, yerinden sarf ettiği bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Biraz önce Meclisteki konuşmalar esnasında Sayın Bülent Kaya'nın, Saadet Partisi Grubundan arkadaşımızın grubumuza ait söylediği lafların üzerine ben de bir söz söyledim. Bu sözümün herhâlde biraz ağır olduğu veya değişik anlaşıldığı yönünde kendilerinden bir uyarı aldık. Bu uyarının neticesinde şunu özellikle söylemeyi arzu ederim: Biz, söylediğimiz kelimeye herhangi bir şekilde argo veya başka bir anlam yüklenmesini asla kabul etmeyiz. Eğer burada söylediğim kelimeyi argo manada anladıysa ben öyle bir kelimeyi argo manasında söylemedim. Burada partilerimizin hepsi seçilmiştir, bütün arkadaşlarımız seçilerek gelmiştir, ittifak

kültürü içerisinde gelenler vardır ama siyaseten de konuşulması gereken çok şey vardır. Eğer burada öyle bir anlaşılmaya mahal verdiysem kendilerinden ben bu anlayıştan özellikle vazgeçmelerini isterim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - Özür dile, ne olacak ya?

BAŞKAN - Sayın Çilez, tamamlayın lütfen.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Arkadaşlar, bir dakika ya; kime, ne yapacağını söylemeyin, siz karışmayın, bir şey söylüyoruz herhâlde.

BAŞKAN - Sayın Çilez, devam edin lütfen.

HASAN ÇİLEZ (Amasya) - Burada, seçilmiş milletvekillerine biz hepimiz azami düzeyde saygı gösteriyoruz. Eğer yanlış anlaşılmaya mahal verecek bir kelime, sözüm olduyorsa ben bütün Genel Kuruldan bundan dolayı özür dilerim. Böyle bir özrü ben dilerim, bunu da bir erdem olarak görürüm. Özellikle arkadaşlarımızın gönlünü de kırdıysam haklarını helal etmelerini diler, saygılar sunarım.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Kaya.

16.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Amasya Milletvekili Hasan Çilez'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Başkanım, ben de milletvekilimizin özür dileme erdeminden dolayı teşekkür ediyorum kendisine, konuyu uzatmak istemiyorum ama kendi listelerinden seçilen 4 HÜDA PAR'lı ve 1 DSP'li milletvekili eğer bunu bir argo olarak görmemiş ve bu sözü normal olarak görüyorlarsa ben de Genel Kurulda başka bir söz söylemeye ihtiyaç hissetmiyorum.

Teşekkür ederim Başkanım.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- E) YARGITAY (Devam)
- 1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- F) DANIŞTAY (Devam)
- 1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)
- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)
- 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)
- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)
- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)
- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)
- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)
- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)
- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri görüşmelere İYİ Parti Grubunun söz taleplerini karşılayarak devam edeceğim.

İYİ Parti Grubu adına ilk söz talebi Denizli Milletvekili Yasin Öztürk'e aittir.

Buyurun Sayın Öztürk. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA YASİN ÖZTÜRK (Denizli) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı bütçe teklifleri üzerinde İYİ Parti adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bütçe, yalnızca gelir ve giderlerin toplandığı bir tablo değildir; bütçe, iktidarların millete karşı sorumluluklarını ve önceliklerini yansıtır; bütçe, eşitliği sağlayan bir araçtır; bütçe, refahın garantisidir; bütçe, geleceğe yatırımdır; bütçe, toplumsal barışın anahtarıdır. Bu nedenle, bütçe yalnızca bir muhasebe meselesi değil milletin beklentilerini, ihtiyaçlarını ve haklarını karşılamakla ilgili ahlaki bir meseledir. Bir bütçe aynı zamanda yönetenlerin millete nasıl baktığını, kimin yanında durduğunu gösteren bir aynadır. Eğer bütçe sosyal hizmetlere, eğitime, sağlığa öncelik veriyorsa bu, millettten yana bir yönetim anlayışını gösterir ancak bütçe lüks harcamalara, temsil ve tanıtım giderlerine, şatafatlı projelere ayrılıyorsa bütçe millettten kopmuş bir yönetimin göstergesidir. Bu noktada, 2025 yılı bütçesine baktığımızda, milletin refahı yerine sarayların, şatafatın, israfın bütçesiyle

karşı karşıya olduğumuzu görebiliyoruz. Bu bütçede millet yoktur; bu bütçede işçi, çiftçi, emekli, öğrenci yoktur. Bu bütçe, iktidarın kendisini ayakta tutmak için millete, vatandaşına dayattığı zulüm bütçesidir.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ'si iktidarı 2025 yılı için Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesini 17 milyar 817 milyon 190 bin lira olarak öngörmüştür. Dikkat çeken ve sorgulanması gereken bazı harcama kalemleri vardır; örneğin, temsil ve tanıtım giderleri. 2025 yıl için temsil ve tanıtım giderlerine 230 milyon liranın üzerinde bir rakam ayırmışsınız. Bu rakam lüks ve şatafatın, milletten kopuk yönetim anlayışının apaçık bir göstergesidir. Millet bir bardak çayı dahi zor bulurken siz bu 230 milyon lirayı nasıl, hangi vicdanla harcayacaksınız? Hangi temsil, hangi makam, hangi tanıtım; sormak istiyorum. Milletın parasını böyle hoyratça harcarken vicdanlarınız hiç mi sızlamıyor? Sürekli olarak vatandaşımıza "Tasarruf edin." diyorsunuz ama "temsil ve tanıtım giderleri" adı altında harcamalarınızı katlamaktan geri durmuyorsunuz; lüks araçlar, şatafatlı etkinlikler, pahalı tanıtım kampanyaları için bu bütçeyi harcıyorsunuz. Kendi propagandanızı yaparken eliniz ve gönlünüz çok açık ancak konu danışmanlarımızın kıdem tazminatına gelince "Bütçe yeterli değil." diyorsunuz.

Bu arada, Genel Kurul çalışmalarında ses kayıtlarının, yapay zekâ teknolojisi kullanılarak konuşma ve konuşmacı tanıtma özelliklerinin tutanaklara dönüştürülmesi, bu tutanakların yönetilmesi, basın ve yayın süreçlerinin elektronik ortama taşınması ve arşivlenmesi gibi yenilikçi bir dönüşümü sağlayan, Tutanak Bilgi Sistemi'nin kurulmasında emeği geçen Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Sekreterliği ve idari teşkilatına bilakis teşekkür ederim. Ayrıca, Cumhurbaşkanı Yardımcısı Sayın Cevdet Yılmaz'ın bu yıl bütçe konuşmasını kitapçık hâline getirmeyerek tasarruf örneği göstermesini de gözlemledik. Lakin, sadece bütçe kitapçıklarından tasarruf etmek olmaz. Sayın Kurtulmuş'un da beytülmal olan Meclis bütçesini kullanırken Hazreti Ömer'in beytülmalı nasıl kullandığını örnek almasını bekliyoruz çünkü milletin emanetiyle yapılan her harcama geleceğimizin inşası için bir sınavdır, aynı zamanda kendisinin de imtihanıdır. Unutmayalım, tasarruf sadece sembolik adımlarla değil israfın kökünü kazıyarak ve adaletli yönetim sergileyerek mümkün olur.

Arkadaşlar, açıkça ifade ediyorum: Bu bütçe milletin refahı için değil iktidarın kendi propagandasını yapması için ayrılmıştır. Bunu gören Meclis Başkanı hiç boş durur mu? Zati muhteremin "Nasıl olsa hesap soran yok." diye Meclis bütçesinin önemli bir kısmını kendi tanıtım ve propagandası için kullanması kadar doğal bir şey de yok. Şimdi "Nereden çıkarıyorsunuz?" diyenler olabilir. Bu nedenle, huzurunuzda kendisine birkaç soru sormak isterdim ama görüyorum ki komisyon sıralarında Bekir Bey var, kendisine iletirler. Göreve geldiğiniz günden bugüne Mecliste yaptığınız konuşmaları sekiz cilt hâlinde Meclis matbaasına bastırdınız mı? Bakın, Büyükelçiler Konferansı, Valiler Buluşması, Rusya Federal Meclisi Federasyon Konseyi, genel kurulu, kongre konuşmaları vesaire; ikiye bin adet bastırılan toplam 16 bin adet kitabı Meclis bütçesinin hangi kaleminde gösterdiniz? Bu kitapları kimlere ne maksatla dağıttınız? Şahsi propagandanızı Meclisin bütçesine neden alet ediyorsunuz? Geçmişte hangi Meclis Başkanı bunu yaptı? Bu arada, dağıtım listesini tekrar gözden geçirmenizi tavsiye ederim. Sizin bedavaya dağıttığınız bu kitapları, matbaada milletin parasıyla bastırdığınız bu kitapları listede ihtiyacı olan biri var ki ikinci el 450 liraya satıyor; onun da görüntüsü bu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar) Millete her fırsatta dayattığınız "tasarruf" kavramı bu süreçte neden aklınıza gelmedi? Valilerle, büyükelçilerle ya da Rusya Federasyonunda yaptığınız konuşmaları çok merak eden varsa keşke bunları kitap hâlinde bastırıp Meclis bütçesine 1 milyona yakın bir yük getirmek yerine, Genel Sekreterliğimize talimat verseydiniz de dijital platformlarda, biraz önce teşekkür ettiğimiz dijital platformlarda yüklenmesini sağlasaydınız hem daha az maliyetli hem de daha erişilebilir bir çözüm olmaz mıydı? Vatandaşlardan tasarruf etmesi beklenirken devlet kaynaklarını bu şekilde har vurup harman savurmayı kendinize nasıl bir hak olarak görüyorsunuz? Bu sorularıma cevap vermeyi düşünüyor musunuz yoksa siz yine sessiz mi kalmayı tercih edeceksiniz? Bu mu sizin şeffaflığınız? Bu mu sizin vicdanınız? Bu ülkenin vatandaşları lüks ve gereksiz harcamaları artık kaldıramayacak durumda. Eğer bu yapılanlar "gereklilik" adı altında yapılıyorsa o gerekliliklerin detaylarını açıklamak da sizin görevinizdir çünkü harcanan her kuruş milletin cebinden çıkmaktadır.

Sayın Başkanımıza Türkiye Büyük Millet Meclisinin işleyişi ve personel politikaları hakkında da birkaç soru sormak istiyorum. Sayın Başkanım, son on yıl içinde Meclisimize kaç personel alımı gerçekleşmiştir? Bu alımlar hangi yöntemlerle yapılmıştır? Özellikle istisnai kadrolar aracılığıyla hangi departmanlara, kaç kişi atanmıştır? Bu atamaları yaparken hangi kriterleri dikkate aldınız? Kamuoyunda istisnai kadroları liyakat yerine siyasi bağlantılarla doldurduğunuza dair endişeler duyulmaktadır. Bu konuda ne tür önlemler aldınız? Bu soruların yanıtları Meclisimizin daha etkin ve verimli çalışması için hayati öneme sahiptir. Bu nedenle personel politikalarınızın detaylı bir şekilde incelenmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir.

Ayrıca, Destek Hizmetleri Başkanlığı bünyesinde görev yapan personele çöp poşetleri içinde iş kıyafeti dağıtılması, dağıtılan kıyafetlerin yırtık ve sökükle olması hem ihaleleri yandaşlarınıza vermenin fütursuzluğunun hem de sizin çalışanlarınıza ne kadar değer verdiğinizin açık bir göstergesidir ve en basitinden ayıptır.

Değerli milletvekilleri, bugün bu soruların cevabını almadan bu bütçenin vicdanlara hitap ettiğini söylemek mümkün değildir çünkü bu ülkenin vatandaşları, bırakın eşyalarını yenilemeyi, evlerindeki bir musluğu bile değiştiremeyecekleri ekonomik çaresizlikle boğuşmaktadır. Bugün milletin cebinden çıkan her kuruşun hesabını sormak bizim boynumuzun borcudur. Şunu hatırlatmak isterim ki bu makamlar milletin makamıdır, bu bütçe milletin bütçesidir. Harcamalarınızın her kuruluşunda milletin hakkını gözetmek zorundasınız. Vatandaşlara tasarrufu öğütlerken makamlarınızda lüks ve şaşaa içinde yaşamınız ne adaletle ne vicdanla bağdaşır. Eğer topyekûn bir tasarruf politikası uygulanacaksa bunun önce sizin makamlarınızdan başlaması gerekir. Milletten

fedakârlık bekliyorsanız bu fedakârlığın öncüsü sizler olmak zorundasınız, iğneyi önce kendinize batırabilmelisiniz. Şeffaflık, hesap verebilirlik ve adalet bir yönetimin temel taşlarıdır. Eğer bu temel taşlar yoksa o yönetim milletin değil yalnızca kendi çıkarlarının temsilcisidir. Bugün burada sorduğum soruların cevabını almak milletimiz adına en temel sorumluluğumuzdur.

Değerli milletvekilleri, AK PARTİ'si iktidarının Kamu Denetçiliği Kurumuna 2025 yılı için öngördüğü 340 milyon 972 bin liralık bütçe hakkında da birkaç cümle söylemek istiyorum. Bu Kurumun görevi vatandaşın haklarını korumak, kamu kurumlarının hukuka ve hakkaniyete uygun çalışmasını sağlamaktır. Ancak sormak istiyorum: Kamu Denetçiliği Kurumu bugüne kadar milletin adalet çağrısına ne ölçüde yanıt verebilmiştir? Yapılan şikâyetler genelde kâğıt üstünde kalmakta, önerileri ise iktidar tarafından görmezden gelinmektedir. Bu Kurum millet için değil iktidarın hatalarını örtbas etmek için mi çalışmaktadır? 340 milyon lira bu kadar işlevsiz bir Kuruma ayrılacaksa bu kaynak başka bir alanda, örneğin sağlık ya da eğitimde neden kullanılmıyor?

Bugün Türkiye'nin gerçeklerini görmezden gelemeyiz. Milletimiz derin bir ekonomik krizle mücadele ediyor. Enflasyon, işsizlik, hayat pahalılığı, barınma sorunu, hepsi katlanarak büyüyor. Vatandaşlarımızın artık dayanacak gücü kalmadı. 1 kilo peynirin fiyatı asgari ücretlinin bütçesini zorluyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Başkanım, tamamlıyorum.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Öztürk.

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Elektrik, doğal gaz ve su faturaları artık birer yıkım hâline gelmiş durumda. Kırılar uçmuş, gençler ve aileler ev bulamıyor, insanlar başlarını sokacak bir dam için bankalara ve yüksek faizlere mahkûm edilmiş durumda. Hastanelerde yaşanan skandallar, ilaç yokluğu, randevu sistemindeki kaos vatandaşlarımızı çaresiz bırakıyor. İnsanlar en temel sağlık hizmetine erişemiyor. Üniversite mezunları iş bulamıyor. Gençlerimiz yurt dışına gitmek için fırsat kolluyor. Ülkemizin geleceği göz göre göre heba ediliyor. Kadına yönelik şiddet artmış, kadınların iş gücüne katılımı ise azalmıştır. Eğitimde fırsat eşitliği sağlanamamıştır. Bütün bu sorunlar ortadayken milletin ihtiyaçlarına yönelik bir bütçe hazırlamak yerine sizler sarayın lüks harcamalarının bütçesini hazırlıyorsunuz. Bu, adaletsizlik değil de nedir? Bu bütçe millettten yana değil saraydan yana, şatafattan yana bütçedir. Milletin sırtına yüklediğiniz vergilerle bu düzeni sürdürmek istiyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YASİN ÖZTÜRK (Devamla) - Peki, neden bu bütçeleri asgari ücretliyi rahatlatmak için kullanmıyorsunuz? Çünkü sizin önceliğiniz yalnızca tek bir kişiyi ve onun sarayını memnun etmek, siyasi kariyerinizi parlatmak için ülkeyi har vurup harman savurmaktır; bizim önceliğimiz ise milletin refahıdır. İşte aramızdaki tek fark da budur. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Antalya Milletvekili Uğur Poyraz'a aittir.

Buyurun Sayın Poyraz.

İYİ PARTİ GRUBU ADINA UĞUR POYRAZ (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. İYİ Parti Grubumuz adına Adalet Bakanlığı bütçesi hakkında söz almış bulunmaktayım.

Önümüzde bir bakanlığın bütçesi olduğu doğru ancak adaletin bütçesi olmadığı muhakkak. Zira devriktidarınızda adaletsizlik bedava. Artık, terazi, hakkı değil adaletin bedelini tartışıyor. Yargı, kanunla, vicdanla değil varlığını tehdit eden korkunun esaretiyle hüküm veriyor; büyük Türk milleti adına değil mesleğe kabul ve yükselmedeki referanslar adına hüküm veriyor. Adalet, zayıf, güçsüz, hakkı yenen es geçiyor, güçlünün yanında ne hikmetse hemen tecelli ediyor. Bu topraklar uzun zamandır adaletten yoksun ve bu yoksunluğun mekânı sadece mahkeme salonları ya da adliye koridorları değil okullarda, hastanelerde, sokaklarda, karakollarda, üniversitelerde, tarlada, ticarete, tüketimde, her yerde. Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yarattığı tek adamın ve tek adamcıkların devlet organlarına değdikleri, dokundukları her yerde bir şekilde ya bozarak ya kırarak ya da çürüterek bütün kurum ve kuruluşlarda adaletsizlik zehirli sarmaşık gibi kök saldı.

Evet, Türkiye'de kuvvetler ayrılığı yok. Zira saraydan başka bir kuvvet de kalmadı. Bir meseleyi siz çok yanlış anladınız: Kuvvetten birlik doğmuyor değerli milletvekilleri; kuvvetler şiddet doğuruyor, kuvvetten korku doğuyor, kuvvetten endişe doğuyor, kuvvetten güvensizlik doğuyor; adalet bu yüzden tecelli etmiyor, edemiyor, doğmuyor. Dahası var, parası olmayan dava bile açamıyor çünkü siz parası olmayana "Devlet okulunu beğenmiyorsan çocuğunu özel okula yolla." diyorsunuz, "Devlet hastanesini beğenmiyorsan özel hastaneye git." diyorsunuz, "Devletin mahkemesinin beğenmiyorsan kendi adaletini kendin tesis et." diyorsunuz. İşte, hikâyemiz de tam burada başlıyor. İşte bu, toplumdaki cinnet hâlinin başlangıç noktası. Dostoyevski'nin "Ecinniler" hikâyesi bu ve 21'inci yüzyılda Türkiye'mizde cereyan ediyor. Vatandaş kendi adaletini kendi tesis etmeye çalışıyor. Ne zaman geleceği belli olmayan yetkili servisi bekler gibi adaleti beklemek istemeyen vatandaş işini çetelere başvurarak çözüyor; biraz riskli, biraz pahalı ama sonuç alan vatandaş için hızlı ve kesin etkili. Türkiye'nin çeteler cenneti olmasının bir sebebi de bu.

Sayın İçişleri Bakanı göreve geldiği günden itibaren her sabah yeni bir çetenin çökertildiğine dair haberlerle uyandık. Bir Allah'ın kulu da sormadı: "Ya, arkadaş, yirmi iki yıllık iktidarda her gün bir çete çökertiliyorsa bu kadar çete hangi aralıkta kuruldu, hangi aralıkta faaliyete geçti, hangi aralıkta bu kadar çete korkutucu güç ve nama sahip oldu? Peki, bu çetelerden kaç tanesi hakkında iddianame düzenlendi, kovuşturma sonucunda kaç tanesi hakkında ceza verildi, bu cezaların da kaç tanesi onaylandı? 'Cibali Karakolu' kafasıyla yapılan operasyonların başarı kriteri nedir? Hukuku esas alarak duruş sergileyen hâkim ve savcıların kolluk tarafından ne işler açıldı başlarına?" Bu soruların cevapları yerine Kabine toplantısında "Biz topluyoruz, siz salıyorsunuz." tartışmalarıyla aklanmaca oynanıyor. Eş zamanlı da bir türkü tutturulmuş "cezasızlık algısı" diye. Millete ceza yağdırana kadar sokaktaki cinnet hâlini çözün. Yaşamak ile yaşamamak arasında hiçbir fark kalmadığında adalet ile adaletsizlik arasında hiçbir fark kalmamış sayılır; kısaca, suç ve suçsuzluk eşitleniyor demektir. Bu durumda kimse kendisini suçtan uzak tutmayacak, tutamayacaktır; suçsuz ve güçsüz olacağına "Suçlu ve güçlü olayım." diyecektir. Siz, anarşiyi çiğ etle besliyorsunuz, cumhuriyet devletini kesip kesip anarşi canavarını besliyorsunuz.

Değerli milletvekilleri, adalet duygusu olmayınca geride kalan sadece bir mekanizmadır ve o çarkları sadece iktidar lehine dönen bu mekanizma hakkında da geçen sene yine bu kürsüden Adalet Bakanlığı bütçesinde konuşmuştum. O gün yaptığım uyarılar ve bugün geldiğimiz noktayı beraber değerlendirdiğimizde bu mekanizmanın tüm değerlerimizi öğüten bir canavara dönüştüğünü üzülerek ifade etmeliyim. 2024 yılının başında Yargıtay üyeliğine atanan dönemin İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı ne demişti hatırlayalım: İş takibi ve aracılık yapan, rüşvete tevessül eden yargı mensuplarını, tarifeler üzerinden satışa arz edilen yargı kararlarını yazdığı mektupla HSK'ye bildirmişti ve o mektupta "Yargı içinde oluşmaya başlayan çete ve çetecikleri toptan yok etmemiz gerekiyor." yazıyordu. Sayın Bakanın o dönemlerde bu konuda attığı "tweet"ler ve yaptığı açıklamaların üzerinden bir sene geçti ve bu bir sene içinde, yine aynı adliyede, bu sefer ponzi kurulduğu iddiası gündeme düştü. Mesela, bu soruşturmaların neticesinde ne oldu, bu seneyi geçen seneden farklı kılan ne var? Ben size söyleyeyim: Daha temkinli hareket eden çetecikler, henüz isimlendirilmemiş örgütler var. Bu "Unutmayınız!" kartlarıyla mülakatlardan geçip o kürsülerde yer alan kadrolar var. Akıllı telefonlarda keşfedilen yeni iletişim uygulamaları var. Hatırlayın, "WhatsApp"ı Emniyet dinliyor, yok FaceTime'ı istihbarat dinliyor." diye akıllı telefonları uygulamalarla doldurdunuz. Yargının emrindeki kolluğun yargıyı tufaya düşürdüğü dönemler bu memleketin olağanı hâline geldi. Dedim ya, bir canavar yaratıldı ve değerlerimizle besleniyor; sokaktaki vatandaş bırakın, dokunulmazlık sahibi milletvekillerinin bile korktuğu bir mekanizma hâline geldi. Adliye saraylarından kimse adalet beklemiyor artık, tanıdık arıyor ve o tanıdık muhakkak ve muhakkak bir şekilde bulunuyor. Rahmetli anneannem "Sahtekâr ile tamahkâr birbirini tez bulur." derdi.

Adalet bu toprakları terk etti; hâkim ve savcı maaşları da eridi gitti, yoksulluk sınırına biraz daha yaklaştı. Anayasa Mahkemesinin iptal kararında "Yüksek Mahkeme üyelerine verilen ek tazminat birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılara da verilmeli, aksi eşitlik ilkesine aykırıdır." denildi. Siz ne yaptınız? Yüksek Mahkeme üyelerinin gösterge rakamını indirdiniz. Vallahi adalet duygunuz yok, temel sorun da bu zaten. "Yarınından kaygılı bir yargıcın adaletle karar vermesi, bu hâlde bir sistemin doğru işlemesi ne ölçüde mümkündür?" diye sormuştum geçen sene yine bu kürsüden. Bir sene içinde sorumda değişen tek şey "yarınından kaygılı" yerine, artık "ay sonunu getirmekten kaygılı" oluyor. Hâkim, savcılar; uğradıkları mobbingleri mi, cemaat ve tarikat listesindeki isimlerin öne geçmesini mi, liyakatin değil iktidara sadakatın esas alınmasını mı, siyasi angajman olmadan mesleğe girememeyi mi, girse de yükselememeyi mi, bir de tüm bunların üzerine ay sonunu nasıl getireceklerini mi düşünsünler? Bakınız, bu çarpık düzen eskiden yargı dünyasında istisna olarak karşımıza çıkarken, HSK'nin önündeki dosyalardan da vâkıf olduğumuz üzere, artık sistemin olağanı hâline geliyor. Gelecek endişesi yaşayan, yer ve yetki teminatı lafta kalan, iktidar hışmından korkarak karar veren yargı teşkilatı hızla ponziler kurmaya doğru sürükleniyor. O genel müdür, şu vekil, bu bakan, külliye danışman, danışmanın didisi, didisinin didisi derken hâkim, savcıdan talep bitmiyor. İnisiyatifleri sınırında bu talepleri karşılansalar bile talep sahipleri doymuyorlar, azalmıyorlar, tükenmiyorlar.

Rahmetli Baki Kuru Hocamızın hep tekrarladığı bir ifade vardı: "Bir hukukçunun en yüksek mertebesi avukatlıktır." Avukatlık, şu an bu Genel Kurulda milletvekili sıfatıyla bulunan bizlere en yakın meslektir. Zira vatandaşın yasamadaki temsilcisine "milletvekili" yargıdaki temsilcisine de "avukat" denir ancak bugün avukatlık mesleği de can çekişmektedir. Plansız programsız, bakkal dükkânı gibi açılan hukuk fakültelerinin neticesi bugün sayısı 200 binlere ulaşmış avukatlar ordusunu oluşturdu. Bu sene meslektaşlarım "adalet" diye yürüdüler, avukatlar için adalet. Genel Kurulda pek çok avukat, hukukçu milletvekili var; meslektaşları "adalet" diye haykırırken eminim ki hepsinin içi acıdı. Güzelim ülkemizin geldiği yer tam işte burası; avukatın "adalet" diye yürüdüğü, "Yargı bağımsızlığı tesis edilsin, hukukun üstünlüğü ilkesine uygun hareket edilsin." diye isyan ettiği bir ülke. Milletvekilliğinin ve Meclisin ne hâlde olduğunu ise millet yerine saray vekilliğini tercih edenler yanıtlayabilirler.

Ben yine bugün burada uyarı yapmış olayım: Adalet ve Kalkınma Partisi sıralarında oturan değerli milletvekilleri, emin olun ki saraya paraşütle inmiş danışmanlar yangında son kurtarılabilecekler listesine bile isimlerinizi yazmayacaklar; işte o gün "Temsil edilmiyoruz, adalet istiyoruz." diye haykırmak zorunda kalacaksınız ve yine emin olun ki bizler İYİ Parti olarak çiğnenmiş hakkınızı ve hukukunuzu o gün savunacağız. Üzücüdür ki hayata geçirdiğiniz politikalar ve sonuçları itibarıyla hak, çiğnemesi ve yemesi kolay; emek, sömürülmesi gereken, sıkılıp posası çıkartılması gereken bir nesne; alın teri, sadece ifrazat; her alanda bu böyle. CMK ücret tarifesi avukatın emeğinin karşılığını almasından çok uzak; kamu avukatlarının özlük hakları desenez, kanuni düzenlemesi bile yok; stajyer avukatlara hazine den staj ücreti ödenmesini düşünmüyorsunuz bile; emekleri çalınan, ekonomik sıkıntılarla cebelleşen avukatlar üstüne bir de vergi yüküyle eziliyorlar. Bildiğimiz tek şeyi ise çok iyi yapıyorsunuz, yandaş besleme. Avukatlık öyle bir hâlde getirildi ki ne saygınlığı ne değeri ne itibarı kaldı. Bu sene görevlerini yerine getirirken şiddete uğrayan, hatta yaşamlarını kaybeden

meslektaşlarımız küçük puntolarla yazılan haberlerden ibaret kaldılar; dedim ya, adalet insanımızı es geçiyor ve avukatlar da buna dâhil.

Unutmadan; adalet teşkilatına yıllarını vermiş, hiçbir cemaat ve tarikatla bağlantısı olmadan yıllarca sadece devlete sadakat göstermiş emekli hâkim ve savcılar da duyarsızlık dehlizlerinizde unuttunuz. Lokal köşelerinde şerefleriyle yaptıkları mesleklerinin nasıl skandallarla savrulduğuna yanıyorlar. Gidip ziyaret ediyorum, hâlâ sanki kürsüdelemiş gibi kendi hayatlarına ve acılarına ilişkin sır vermiyorlar ama hepsinin gözleri doluyor, buğulanıyor. Bunu hak etmediler, hiçbirimiz bunu hak etmiyoruz, inanın, sizler de bu adalet sistemini hak etmiyorsunuz. Çözüm ise basit: Adalet teşkilatını temizlemelisiniz cemaatlerden, tarikatlardan; ideolojik takıntısı aklının önünde olanlardan, siyasi adanmışlardan arındırın. Biz İYİ Parti Grubu olarak sonuna kadar bu arındırmaya destek vereceğimizi ilan ediyoruz.

Değerli Parlamento üyeleri, adalet bu toprakları terk etti dedim. Geçen sene yine bu kürsüden "Birkaç istisna haricinde Türkiye'de hukukun eğitimi verilmiyor, diploması dağıtılıyor." demiştim. Bu sene yapılan ve başarı oranının yüzde 42,7 olduğu Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı'yla bu sözlerim tescil edildi. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı demişken, bu sınavın yapılacağını teşkilat, adalet teşkilatı dört yıl önceden biliyordu; buna rağmen, sınavın ne zaman yapılacağı, bir sene içinde kaç kez yapılacağı, hangi alandan soru olacağını içeren yönetmelik sınava aylar kala gazeteden ilan edildi. Sınavda bazı derslerden soru sorulmadığı fark edilince dokuzuncu yargı paketiyle üç ders eklendi; "Ya, yine unuturuz, hafazanallah." diyerek yönetmelikle yeni hukuk alanları ekleme etkisi oluşturuldu. Bir ay oldu, yönetmelikte değişiklik yok; dedim ya, adalet bu toprakları terk etti.

Hatırlatıyorum "Ekonomik kriz bizi teğet geçiyor." diyordunuz, o kriz eninde sonunda Türkiye'yi delip geçti. Bugün ceplerdeki delik işte o gün atılan kurşunlardır. Şimdi, adalet Türk milletini teğet geçiyor. Bugün tüm vicdanlarda faili meçhul kurşun delikleri vardır. Akıl, vicdan ve kurallar, devleti ve toplumu tanımlayan, bu iki mevhumu bir arada tutan meselelerdir, bir araya gelmesine "adalet" diyoruz. Bu es geçilen, teğet geçen adalet artık bitip tükendiğinde geriye yalnızca zulüm ve şiddet kalacaktır; zulmün ve şiddetin büyük kurşun delikleri, kapanmayan yaraları kalacaktır. İşte, yaşanan bu toplumsal cinnet hâli bu boşluklardan duyduğumuz çılgınlardır, haklı ve gerçek çılgınlardır onlar. Türkiye, Ecinniler romanı gibi cinnet hâlinindedir. Tüm suçlular es geçilmekte, tüm haklar çiğnenmektedir. Emek ve alın teri haksız ama güçlülerce gasbedilmektedir. Cezasızlık yüceltilmektedir, zulmü ve şiddeti abat etmektedir. Orada da temeli adalet olan bir mülkten bahsetmek mümkün değildir. Orada bir devletten bahsedilemez ve o devleti de hiçbir dizi senaryosu kurtaramaz.

Sabrınız için teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Afyonkarahisar Milletvekili Hakan Şeref Olgun'a aittir.

Buyurun Sayın Olgun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA HAKAN ŞEREF OLGUN (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, ekranları başında bizleri dinleyen aziz Türk milleti; hepinizi saygıyla selamlarım.

Bugün burada Adalet Bakanlığı bütçesini tartışırken Sayın Bakanın Plan ve Bütçe Komisyonunda yaptığı açıklamaların gerçeklikten ne kadar kopuk olduğunu bir kez daha dile getirmeye çalışacağım. Sayın Bakan maalesef yargının çöküşünü başarı hikâyesi gibi sunmaya çalışmaktadır ancak ne adliye koridorlarında hakkını arayan vatandaşlarımızın ne de bağımsız bir yargı arayışında olan hukukçuların artık bu masalları dinlemeye sabrı kalmamıştır. Ceza adaleti sistemine yönelik reformlar yapıldığı iddia edilse de cezasızlık kültürü devam etmektedir. Kadına yönelik şiddet, çocuk istismarı ve nefret suçları gibi ciddi suçlarda etkin soruşturma ve kovuşturma süreçleri işletilmemekte, failer çoğu zaman cezasız kalmaktadır. Ayrıca, adalet sisteminin fiziki altyapısının iyileştirildiği belirtilmişti ancak yeni adliye binalarının inşası adaletin tecellisi için yeterli değildir. Önemli olan, bu binalarda adil, hızlı ve etkin yargı süreçlerinin işletilmesidir. Maalesef, yargı süreçlerindeki gecikmeler ve adalet erişimindeki engeller hâlâ ciddi bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Sonuç olarak, Sayın Bakanın sunduğu pembe tablo vatandaşlarımızın günlük yaşamlarında deneyimledikleri adaletsizliklerle örtüşmemektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Bakan yargı reformlarıyla övünürken Türkiye, Dünya Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde son sıralara düşmeye devam etmektedir. Raporun 2024 yılı sonuçlarında Türkiye'nin ne yazık ki hukukun üstünlüğü konusunda yıllardan beri hızlı bir şekilde düşüşte olduğu görülmektedir. Toplamda 0,42 puanı bulunan Türkiye, bu skorla 142 ülke arasında 117'nci sırada; Nijer, Angola ve Honduras'ın altında; Meksika, Gine ve Nijerya'nın üstünde kendisine yer edinebilmiştir. 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği Türk yargı sisteminde dönüm noktalarından biri olmuştur. Ancak bu dönüm noktası hukukun üstünlüğüne hizmet etmek yerine yargının siyasallaşmasının kapısını sonuna kadar açmıştır. O dönemde daha demokratik bir yargı vaadiyle sunulan değişiklikler aslında yargı bağımsızlığını ortadan kaldıran bir sürecin başlangıcı olmuştur. Bugün bunun acı sonuçlarını hep birlikte yaşıyoruz. Anayasa değişikliğiyle Hâkimler ve Savcılar Kurulunun yapısında köklü değişiklikler yapılmıştır. Değişiklikler sonucunda Hâkim ve Savcılar Kurulu üyelerinin önemli bir kısmı iktidarın etkisi altındaki mekanizmalar tarafından atanır hâle gelmiştir. Hâkimler ve Savcılar Kurulunun adaletin teminatı olması gerekirken iktidarın bir sopası hâline geldiği açıktır. 2010

yılından itibaren yapılan atamalarda liyakat yerine sadakatin ön planda tutulması, yargının siyasal bir aparat gibi görünmesine neden olmuştur. Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin seçiminde Meclisin etkisi artırılmış ancak bu etki çoğulculuk ve dengeye değil tek taraflılığa hizmet etmiştir. Bu yapı yargı bağımsızlığını güvence altına almak bir yana, bağımsızlığın sonunu getirmiştir.

Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde Türkiye'nin durumunun yıllara göre karşılaştırılmasına bakıldığında kırılmanın 2017 yılında yapılan Anayasa referandumuyla getirilen Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminden sonra zirveye çıktığı görülmektedir. Tek adam rejimi olarak eleştirdiğimiz ve Cumhurbaşkanına tanınan büyük yetkilerle totaliter rejim hâline dönüşen yönetimle ülkemizin hukukun üstünlüğü puanı 0,46'dan 0,42'ye düşmüştür. Hâkim ve savcılarının atama ve terfi süreçlerinin siyasallaştığını tüm dünya görürken yargının bağımsız olduğu nutukları atılmaktadır.

Sayın Bakana soruyorum: İktidarın hoşuna gitmeyen kararlara imza atan hâkimlerin yer değiştirdiği, ihaleye fesat karıştıran güçlülerin ceza almadığı ancak muhalefet edenlerin mahkemelerde süründürüldüğü bir sistemde bağımsız yargıdan söz etmeniz abesle iştigal değil midir? Bu ülkenin yargıçları bağımsız karar veremiyor çünkü biliyorlar ki bağımsız bir kararın bedeli ya sürgün ya da kariyerlerinin sona ermesidir. Yargı sisteminin bu hâle gelmesinin sorumlusu Adalet Bakanlığı ve bugüne kadar görev yapmış bakanlardır. Tuz kokmuş sayın milletvekilleri; bu çürümüş yapıyı, adaletin yeniden tesis edilmesi adına bir an önce değiştirmeliyiz. Yeni bir yargı inşa etme zamanı gelmiştir. Hukukun üstünlüğünü, liyakati ve bağımsızlığı esas alan bir yargı sistemi kurmalıyız. Buradan iktidar mensuplarına sesleniyorum: İktidarınız sona erdiğinde, inanın, bizden daha çok savunacaksınız bu hususları.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Sayın Bakan kadın cinayetlerinin önlenmesi için büyük çaba sarf ettiklerini söylüyor. 2024 yılında kadına yönelik şiddet vakaları rekor düzeye ulaşmıştır. Çocuk istismarı davalarında faillerin büyük bir kısmı hâlâ cezalandırılmıyor. Sayın Bakana soruyorum: Bu failler hangi adalet reformuyla korunuyor? 2023 yılında işlenen kadın cinayetlerinin yüzde kaç etkili bir şekilde soruşturulup kovuşturuldu? İstanbul Sözleşmesi'nden çıkıldığından bu yana kadın cinayetlerinde artış yaşanırken bu karardan sorumlu olanlar kimler? Bu sorulara cevap veremiyorsanız bu kürsüde "adalet" kelimesini kullanmayın lütfen.

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre 2024 yılının ilk on ayında toplam 343 kadın cinayeti ve 207 şüpheli kadın ölümü gerçekleşmiştir. Son dört yıl kıyaslaması yapıldığında ise 2024 yılının ilk on ayı 2021, 2022 ve 2023 yıllarında yaşanan kadın cinayetlerini geçmiş durumdadır. Aralık ayında açıklanan verilere göre ise 2024 yılının Kasım ayında 32 kadın cinayeti ve 26 şüpheli kadın ölümü rapor edilmiştir. Bu hâliyle 2024 yılının ilk on bir ayında toplam 375 kadın cinayeti ve 233 şüpheli ölüm olmak üzere toplam 608 ölüm kayıtlara geçmiştir. Allah aşkına, başarı bunun neresinde, anlatın da anlayalım.

Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü'nün 2023 verilerinden birkaç örnek vermek istiyorum. Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan soruşturulan kişi sayısı 200.611; sadece cinsel istismar suçundan soruşturulan kişi sayısı 69.773; toplamda cinsel suçlardan dolayı hakkında soruşturma açılanların sayısı 2023'te 270 bini aşmıştır. Her yıl artan bu rakamlar adalet sisteminin suçluları caydırmakta ne kadar başarısız olduğunu göstermektedir. Sadece 2021 yılında cinsel saldırı yani tecavüz vakalarında 9.441 dosya açılmış, bu dosyalardan yalnızca 6.396'sında mahkûmiyet kararı çıkmıştı. Peki, ya diğerleri, onlar nerede? İşte, bu soruların cevabını veremediğiniz sürece bizlere reformlardan bahsetmeyin. Bu rakamlar yalnızca birer istatistik değildir; her biri bir insanlık dramını, parçalanmış hayatları ve korunmayan masumları temsil etmektedir.

Adalet Bakanlığının temel görevi, adalet sisteminin etkin işlemlerini sağlamak, suçlularının hukuka uygun şekilde yargılanmasını temin etmek ve mağdurların haklarını koruyacak bir yapıyı tesis etmektir ancak bu görevlerin yerine getirilmediği de ortadadır. Adalet Bakanlığı, suç oranlarını düşürmek ve toplumsal güvenliği sağlamak için kapsamlı politikalar üretmek yerine suç istatistiklerini manipüle etmeye ya da kamuoyuna daha az görünür hâle getirmeye çalışmaktadır. Oysa biz rakamlarla oynayan değil gerçek sorunlarla yüzleşen ve adaletin tesisi için cesur adımlar atan bir Adalet Bakanlığı istiyoruz. Suçluları serbest bırakan, mağdurları ise susturan bir sistemin savunulacak bir yanı yoktur.

Arkadaşlar, Türkiye'de adaletin ne hâle geldiğini anlamak için uzun uzun raporlar okumaya gerek yok; sokakta yürüyen bir vatandaşa sorun, "adalet" denildiğinde size nasıl bir yüz ifadesiyle cevap verdiğini görün. Bu ülkenin adalet sisteminin toplumda yarattığı güven kaybı artık tehlikeli boyutlara ulaşmıştır. Şimdi burada Adalet Bakanlığı bütçesinin hangi sorunları çözeceğini sormak gerekiyor: Yargının tarafsızlığını mı? Hayır. Vatandaşın hak arama yollarını mı? Asla. Mahkemelerin bağımsızlığını mı? Bu soruya herkes güler. Bir vatandaş düşünün, hak aramak için mahkemeye gidiyor ama daha kapıdan içeri girmeden "Bu davadan bir şey çıkmaz." diye düşünüyor. İşte, adalet güven bu kadar sarsılmış durumda. Adaletin siyasallaşması sadece bireyleri değil toplumu bir bütün olarak zehirlemektedir. Haksız yere cezaevinde yatan masumlar, serbest bırakılan suçlular; bu sistemde kimse kendini güvende hissetmemektedir.

Değerli milletvekilleri, bakın, yüksek enflasyon ve düşük faiz politikasını tercih eden bu Hükûmet, sadece ekonomiyi değil adalet sistemini de çökertmiştir. Enflasyon canavarı, sadece cebimizi değil hukukun işleyişini de yakıp yıkmıştır. Bir işçinin 100 bin liralık alacağının bir yılda sadece 9 bin lira faizle değerlendirildiği bir sistemde adalet aramak mümkün müdür? İşçi, hak ettiği kıdem tazminatı için dört beş yıl mahkemelerde sürünüyorsa, bu süre içinde alacağı para âdeta tereyağı gibi eriyorsa o işçi hakkını nasıl

savunacak? Kiracıların hâli daha da vahim, kira davaları en az dört beş yıl sürüyor; bu süreçte kiracı düşük kira bedelini ödemeye devam ediyor, ev sahibi ise kan ağlıyor. Üstüne üstlük enflasyon almış başını gitmiş, tahliye kararı çıkana kadar belirlenen yeni kira bedeli bile anlamını yitiriyor. Bu ortamda kiracı neden ara bulucuda uzlaşsın? Uzlaşsa ne olacak? Uzlaşıp evden çıktığında 2 katı fiyatla başka bir ev kiralayacak. Şimdi, soruyorum sizlere: Elinizi vicdanınıza koyun, böyle bir ortamda siz olsanız uzlaşıp mıydınız? Kira anlaşmazlıkları nedeniyle çıkan tartışmada insanlar birbirini öldürüyor, yaralıyor. Son iki yılda kira uyuşmazlıkları yüzünden en az 11 kişi öldü, 46 kişi yaralandı. Bu, sadece basına yansıyanlar, gerçek rakamları tahmin bile edemiyoruz ama tüm bunlar Hükûmetin umurunda değil çünkü bu düzen adaletin değil rantın düzeni.

Adaletin olmadığı bir ülkede ekonomik büyümeden, kalkınmadan, toplumsal huzurdan söz edemezsiniz. Adaleti çürütürseniz ekonomiyi çökertirsiniz; adaleti çürütürseniz toplumu çökertirsiniz. Şimdi buradan açıkça soruyorum: Bu bütçeyle adaleti mi güçlendireceksiniz yoksa patronları ve rantçıları daha da mı zengin edeceksiniz? Bugün yargının esas sorunu, şu ya da bu eksiğin tamamlanması, şu ya da bu yanlışın düzeltilmesi değil yargının tek adam himayesine sokulmuş olması, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ile Anayasa Mahkemesi üyelerinin büyük çoğunluğunun Cumhurbaşkanı, geri kalanının da iktidar çoğunluğunun oluşturduğu Meclis tarafından seçiliyor olmasıdır. Hâl böyle olunca bu HSK'den başka bir şey beklemek de yanlıştır. Sizlere bir örnek vermek istiyorum. Hâkimler ve Savcılar Kurulu son olarak 22/10/2024 tarihinde Yargıtay üyeliği seçimi yapmıştır. Yargıtayda 12 ceza dairesi, 12 hukuk dairesi mevcuttur. Yargıtay üyeliğine seçilenlerin 4'ü başsavcı, 2'si Adalet Komisyonu Başkanı ve Genel Sekreter Yardımcısıdır, sadece 2'si kürsüden gelen hâkimdir yani dalında uzmanlaşmış ve alt derece mahkeme kararlarını denetleyebilecek nitelik ve vasıfta olması gereken Yargıtay üyeliğine, yıllarını idari görevle geçirmiş, kürsüyü yıllardır adliye binası gezerken görmüş, en büyük özellikleri iktidarın isteklerini emir telakki etmiş kişiler seçilmiştir. Hadi hepsi tamam da bu ülkede liyakat sahibi bir kadın hâkim de mi yoktur, 8 üye de erkektir? Bunun özellikle cevaplanmasını istiyorum. Hâl böyle olunca tabii ki davalar uzar, benim işçimin kıdem tazminatı, ev sahibinin tahliye davası yıllarca inceleme sırası bekler, çıkan kararlar da yanlış ve hatalı çıkar. Bu durum ise tabiri caizse "Böyle HSK'ye böyle Yargıtay." dedirtir. Özellikle siyasi davalara bakan mahkemelerin artık tamamen AKP'ileştirilmiş, dolayısıyla siyasi iktidarın ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda karar veren mahkemeler hâline getirilmiş olması da cabasıdır. Sayın Adalet Bakanına soruyorum: Başkanı bulunduğunuz HSK'de Danıştay ve Yargıtay üyeliği için yapılan seçimlerde hangi prensipleri, hangi ilke kararlarını uyguladınız? Seçilen arkadaşların liyakat ölçüsü nedir?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) - Seçmiş olduğunuz üyelerden kaçının ceza dairesinde, kaçının hukuk dairesinde görev aldığını hiç merak edip sordunuz mu?

Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; ülkemizde Cumhurbaşkanını protesto etmenin, sokak röportajlarında, haşa, Cumhurbaşkanını eleştirmenin tutuklanmayla sonuçlandığı bir karanlık dönem yaşanmaktadır.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Olgun.

HAKAN ŞEREF OLGUN (Devamla) - CMK'de sıralanan tutuklama sebeplerine "Erdoğan'ı eleştirme" maddesini eklediniz, kalkmış "Düşünce ve ifade özgürlüğü, basın özgürlüğü, fikir özgürlüğünün olmadığı bir yerde gelişme olmaz." açıklamaları yapıyorsunuz; hadi oradan! Nasuh Mahruki'nin tutuklama gerekçesine bakalım: "Seçimlerde devletin kurum ve organları tarafından usulsüzlük yapıldığı yönünde algı oluşturmak." Eğer algı yönetimi suçsa sizin İletişim Başkanlığınızın her gün bu gerekçeyle tutuklanması gerekmez mi? Çünkü algı yönetiminin kitabını yazan bir kurumdan bahsediyoruz. Toplumda iktidarın lehine algılar oluşturmak, gerçeği eğip bükme ve propaganda yapmak da bir algı yönetimi değil midir diyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.(İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Muğla Milletvekili Metin Ergun'a aittir.

Buyurun Sayın Ergun.(İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA METİN ERGUN (Muğla) - Sayın Başkan, muhterem milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığının 2025 yılı bütçesi üzerinde İYİ Parti Grubu adına söz almış bulunuyorum. Yüce heyetinizi saygılarımla selamlıyorum.

Muhterem milletvekilleri, Dışişleri Bakanlığı, devletimizin en önemli ve stratejik kurumlarından biridir. Ülkemizin menfaatlerinin savunulması açısından kritik öneme sahip olan bu kurumun bütçesinin bu hassasiyetle ele alınması gerekmektedir ancak bütçe teklifi incelendiğinde ne yazık ki bu kuruma gereken önemin verilmeyeceği açıkça görülmektedir. Zira, 2025 yılı için teklif edilen rakam yaklaşık 39 milyar 35 milyon liradır. Özellikle son dönemde, küresel ve bölgesel dinamiklerle yeniden şekillenen sarsıcı jeopolitik gerçekler karşısında bu rakamların yeterliliği şüphelidir. Dolayısıyla İYİ Parti olarak biz, bölgemizde ve dünyada yakıcı olayların yaşandığı bir dönemde Dışişleri Bakanlığımız için bu bütçenin yeterli olmadığı kanaatindeyiz. Zira, Türkiye, Orta Doğu, Doğu Akdeniz ve Karadeniz gibi dünyanın en hareketli ve çatışmalı bölgelerinin kesişim noktasında yer almaktadır. Bu durum da dış politikamızın etkinliğinin ve kriz yönetimi kapasitesinin güçlendirilmesini zorunlu kılmaktadır ancak mevcut bütçe teklifinin bu hassasiyetle hazırlanmadığı görülmektedir. Bu sebeple, bütçe teklifinin uluslararası ilişkilerdeki yeni dinamikler ve ülkemizin stratejik hedefleri doğrultusunda yeniden değerlendirilmesinde fayda telakki ediyoruz.

Muhterem milletvekilleri, biraz önce de ifade ettiğim gibi, Dışışleri Bakanlığı, Türkiye'nin en stratejik kurumlarının başında gelmektedir ancak bugün karşımızda bu önemli kurumu tarihsel misyonundan uzaklaştıran ciddi sorunlarla karşı karşıyayız. Bu sorunların ise en önemlilerinden biri Bakanlıkta yaşanan kurumsal sorunlardır ve bu durum dış politikamızın etkinliğini zayıflatmaktadır. Özellikle partili Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin yürürlüğe girmesinden sonra iktidarın keyfi uygulamalarının artmasıyla kamu kurumlarında yaşanan sıkıntılar giderek derinleşmiştir. Genel olarak kamu yönetiminin maruz kaldığı kurumsuzluk ve kuralıslık ortamından Dışışleri Bakanlığı da nasibini almış ve bu kurumda liyakat yerine sadakatin esas alındığı bir anlayış egemen hâle gelmiştir. Bu anlayışa örnek verecek olur isek Dışışlerinde ehliyetli, liyakatli ve tecrübeli kurum personelleri pasifize edilerek partizanlığa ve ideolojik kayırmacılığa dayanan bir personel rejimi uygulamasına geçilmiştir. Usta-çırak ilişkisine dayanan bir kariyer yolculuğuyla tecrübe kazanan Dışışleri mensupları yerine siyasi saiklerle dışarıdan atanan ve genelde ideolojik yaklaşımlara sahip olan kadrolar ön plana çıkarılmıştır. Bu durum da Dışışleri Bakanlığının kurumsal birikimini, kurumsal kültürünü ve dış politikaların sürekliliğini zaafa uğratmaktadır. Dışışleri Bakanlığının kurumsal yapısına ve Türk dış politikasına büyük zararlar veren bu uygulamaların derhâl terk edilmesi gerekmektedir. Unutulmamalıdır ki sadakatten liyakat doğmaz.

Sonuç olarak, etkili bir dış politikanın oluşturulması ve uygulanması Bakanlığa ehliyet ve liyakatle giren ve buna göre kurum içinde terfi ettirilen kadrolarla ancak mümkün olur.

Muhterem milletvekilleri, öngörülebilirlik ve güven bir ülkenin uluslararası ilişkilerinde en büyük sermayesidir ancak üzümlere ifade etmek zorundayız ki iktidar bu iki temel unsuru izlediği dış politikada dikkate almamıştır. Şahsi ve ideolojik yaklaşımlar devletin geleneksel diplomasi çizgisini geri plana itmiş, Türkiye'yi bir belirsizlik kaynağına dönüştürmüş durumdadır. Yani politikalar kurumsal tecrübe ve öngörüye göre ya da tarihî verilerin ışığında gelecek perspektifi oluşturarak değil kişinin şahsi tavır ve tutumuna göre belirlenir olmuştur. Kısacası, kurumsal olmaktan çıkmış, kişiselleşmiştir. Bu yüzden aynı kişi hem dost hem de katil olabilmektedir. Uzun vadeli stratejik bir vizyonla hazırlanması ve bu doğrultuda uygulanması gereken Türk dış politikası ne yazık ki gündelik iç politikanın aracı hâline getirilmiştir. Ulusal çıkarlar yerine şahsi ilişkiler ve ideolojik saiklerle hareket edilmesi Türk dış politikasını ideolojik bir körlüğe mahkûm etmiştir. Bu yaklaşımın neticesinde ortaya çıkan olumsuz sonuçlar sadece müttefiklerimizle değil komşularımızla olan ilişkilerimizi de zedelemiştir. Hâl böyle olunca Türkiye dış politikada krizlerin ve güvensizliklerin eksik olmadığı uzun bir dönemi yaşamak durumunda kalmıştır. Bu ve buna benzer sebeplerle Türkiye'nin uluslararası arenada yalnızlaşması iktidarın kuralıslık ve plansız politikalarının bir sonucudur diyebiliriz. Bununla beraber, dış politikada sergilenen öngörülemezlik sadece itibar kaybına değil aynı zamanda güvenlik risklerine ve ekonomik kayıplara da yol açmıştır. Dolayısıyla Türkiye'nin yaşadığı ekonomik krizin yapısal sebeplerinden biri de dış politikadaki yanlış uygulamalar neticesinde ortaya çıkan öngörülemez ve güvenilmez imajdır.

Muhterem milletvekilleri, geleneksel Türk dış politikasının temeli olan dengeci yaklaşımdan ideolojik temelli müdahaleci bir aktivizme evrilen anlayışın ülkemize en çok zarar verdiği alan ne yazık ki Suriye politikasıdır. 2011 yılından itibaren Suriye'nin iç işlerine müdahale olarak ortaya çıkan yanlış adımlar hem sınır güvenliğimize yönelik endişeleri artırmış hem de milyonlarca Suriyeli sığınmacının ülkemize gelmesine neden olmuştur. Geldiğimiz aşama itibarıyla Türkiye'nin güney sınırından terör örgütlerine komşu hâle gelmesi ihtimali maalesef bu yanlış politikaların doğrudan bir sonucudur. Bu neticenin ortaya çıkmasına sebep olanlar bugüne kadar hiçbir bedel ödememişlerdir. Ancak, milletimiz bu hataların bedelini ekonomik sıkıntılar, güvenlik tehditleri ve uluslararası arenada kaybedilen itibarla çok ağır şekilde ödemiştir ve hâlen de ödemeye devam etmektedir.

Muhterem milletvekilleri, insanlık dışı uygulamalarıyla Suriye'de yıllardır hüküm süren Esad diktatörlüğünün yıkılmasının başta Suriye halkı olmak üzere ülkemiz ve bölgemiz açısından hayırlı sonuçlar doğurmasını temenni ederiz. Bu yeni durum bizim açımızdan memnuniyet vericidir lakin Esad sonrasında Suriye'nin girdiği yeni yolun da aydınlık olduğunu söyleyebilmek pek mümkün değildir. Bu yeni dönem hem Suriye'nin barış ve istikrarı bakımından hem de Türkiye'ye yönelik risk ve tehditler açısından endişe vericidir. Bu sebeple zalim ve kanlı Esad rejiminin devrilmesinin yaratacağı jeopolitik risk ve tehditler konusunda ciddi bir analiz yapmak Türkiye açısından bir mecburiyettir. Dolayısıyla bu yeni durumun etrafı bir analizinin yapılması ve bu doğrultuda ulusal çıkarlarımızın gerektirdiği politikaların uygulanması temel öncelik olmalıdır. Önümüzdeki dönemde Suriye'de çağdaş bir anayasa oluşturma, yeniden idari yapılanma ve demokrasiye geçiş süreçleri konusunda son derece dikkatli olunmalıdır. Bu kapsamda, Anayasa'nın etnik ve mezhepsel temele göre değil bireysel hak ve özgürlüklere dayalı bir bakış açısıyla hazırlanması ve laik bir düzenin tesisi Türkiye için öncelikli bir politika olmalıdır diye düşünüyoruz. Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve birliğinin korunması Türkiye'nin Suriye politikasının ana hedefi hâline getirilmelidir kanaatindeyiz. Bununla beraber, vatanlarına dönüşleri konusunda artık hiçbir engel kalmayan Suriyeli sığınmacıların geri dönüş süreci de hızlı ve güvenli bir şekilde işletilmelidir. Sığınmacıların briket evlere veya herhangi bir yere değil Fırat'ın doğusundaki demografik manipölasyonu da sona erdirecek şekilde geldikleri ata, dede yurtlarına dönmeleri gerekmektedir. Kısacası hem Suriyelilerin hem de bu meseleden dolayı vatandaşlarımızın yaşadığı sıkıntılar ivedilikle sonlandırılmalıdır. Ayrıca, Suriye'nin yeni döneminde Suriye'deki Türkmen varlığının hak ve menfaatleri konusundaki gelişmeler dikkatli bir şekilde izlenmeli ve soydaşlarımız Irak'ta olduğu gibi sahipsiz bırakılmamalıdır. Türkmenlerin yeni Suriye'nin kurucu unsuru olmaları ve anayasal bir statüye kavuşturulmaları sağlanmalıdır.

Muhterem milletvekilleri, şimdi de Türk dünyasının bir parçası olan fakat zulümle, işkenceyle millî varlıkları tehdit altında olan soydaşlarımızın yaşadığı sıkıntılardan bahsetmek istiyorum. Malumunuz olduğu üzere Doğu Türkistan'daki soydaşlarımız olan Uygurlar uzun yıllardır sistematik bir şekilde soykırım boyutlarına varan baskı ve zulüm politikalarına maruz kalmaktadır. Uygur

Türklerinin maruz kaldığı bu zulüm politikalarının temel sebebi onların sadece ve sadece Türk ve Müslüman olmalarıdır. Türkiye'nin, Uygurlara yönelik baskı ve zulüm uygulamalarına karşı daha aktif bir politika izlemesi, uluslararası kamuoyunda Doğu Türkistan davasının sahiplenilmesi ve bu doğrultuda çalışmalar yürütmesi gerekmektedir. Ne yazık ki Doğu Türkistan konusunda iktidarın böyle bir politikası yoktur. Diğer taraftan, Irak'ta 1987'den bu yana ilk kez geçtiğimiz kasım ayında nüfus sayımı gerçekleştirilmiştir. Bu konuda özellikle Kerkük'te ciddi usulsüzlükler yapıldığı ortaya çıkmıştır. Tarihî Türkmen şehri Kerkük'ün demografik kimliğini değiştirmeyi ve Kerkük'ün siyasi geleceğinde Türkmen soydaşlarımızı etkisiz hâle getirmeyi hedefleyen bu usulsüzlüklerle ilgili olarak Dışişleri Bakanlığı nezdinde ne yazık ki son derece cılız bir tepki gösterilmiştir. Türkmeneli'nde yaşayan bütün soydaşlarımızın hak ve menfaatlerini korumak ve Kerkük'ün siyasi kimliğini değiştirmeyi ve Türkmenleri yok saymayı amaçlayan her türlü girişime engel olmak için gerekenler yapılmalı ve soydaşlarımıza sahip çıkılmalıdır.

Muhterem milletvekilleri, bir ülkenin uluslararası alandaki itibar göstergelerinden biri de pasaportunun gücü ve itibarıdır. Son yıllarda iktidarın uyguladığı kontrolsüz göç politikalarının sonucu olarak vatandaşlarımızın Avrupa Birliği ülkelerine seyahatlerinde yaşadığı vize problemi gün geçtikçe artmaktadır. Avrupa Birliği ülkelerindeki üniversitelere kayıt yaptırdığı hâlde vize alamayan çok sayıda öğrencimiz vardır. Vize problemleri konusunda hızlı ve etkin adımların atılması ve vatandaşlarımızın yaşadığı bu problemlerin ortadan kaldırılması elzem hâle gelmiştir.

Son olarak, son dönemlerde Heybeliada Ruhban Okulunun açılmasıyla ilgili bazı beyanatlar kamuoyuna yansımaktadır. Yunanistan Lozan Anlaşması'ndan doğan yükümlülüklerine uymayıp soydaşlarımızın temel haklarını ihlal ederken Ruhban Okulunun ön şartsız şekilde açılması gerektiğine yönelik beyanatları hoş görmek mümkün değildir. Bu noktada, öncelikle Yunanistan'ın uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi ve soydaşlarımızın haklarına saygı duyması konusundaki politikalara ağırlık verilmelidir.

Bu duygu ve düşüncelerle konuşmama son verirken 2025 yılı bütçesinin hayırlı olmasını temenni ediyor, hepinizi saygılarımla selamlıyorum. (İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Ankara Milletvekili Kürşad Zorlu'ya aittir.

Buyurun Sayın Zorlu. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

İYİ PARTİ GRUBU ADINA KÜRŞAD ZORLU (Ankara) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Bugün Dışişleri Bakanlığı bütçesi hakkında grubumuz adına söz almış bulunuyorum. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken dün elim bir kazada kaybettiğimiz şehitlerimize -ki 6 şehidimiz dile kolay, bugün onları toprağa veriyoruz- bir kez daha bu salondan Allah'tan rahmet; yakınlarına, sevenlerine başsağlığı dileklerimi iletmek istiyorum.

Tabii, Türk dış politikasının oldukça geniş bir coğrafyada, Asya'dan Orta Doğu'ya, Kafkaslardan Afrika'ya, Avrupa'dan Amerika'ya kadar birçok sahada faaliyet sürdürdüğü ve doğrudan ya da dolaylı olarak etki kapasitesini artırmaya çalıştığı görülmektedir. Bu yönelimin sadece diploması aracıyla açıklanamayacağı, bunun yanında ekonomik, siyasi, ticari ve askerî alanda doğru ve katkı sağlayıcı adımların atılmasının gerekliliği de ortadadır. Dolayısıyla iç teşkilatlanmamızın dış politika hedeflerimize uygun bir şekilde tanzim edilmesi bir tercih değil bir zorunluluktur. Bu bakımdan, mevcut 2025 yılı için Bakanlığımızın teklif edilen bütçesinin yetersiz olduğu -bu genel bütçe içerisinde yüzde 0,26'lık bir paya tekabül etmektedir- ki gerçekten Türkiye'nin mevcut koşulları, yapmak istedikleri, ortaya çıkabilecek birtakım kaos senaryoları çerçevesinde Dışişleri Bakanlığının daha fazla bir bütçeyle desteklenmesinin çok daha sağlıklı olacağı kanaatindeyiz.

Sayın Bakan, değerli milletvekilleri; bugün özellikle bu kürsüde son günlerde yaşanan Suriye'deki gelişmelerin aslında ne anlama geldiğine ve ülkemizin nereye doğru evrilebileceğine yönelik bazı tespitlerimizi ve kaygılarımızı paylaşmak istiyorum çünkü uzun yıllar süren iç savaşla birlikte yaşanan yıkım ve zulümden en çok etkilenen Türkiye olmuştur. Suriye'de on üç yıl gibi uzun süren bir savaşın ardından rejimin devrilişini sağlayan ve Şam'a giden yolu tüm dünyayı şaşırtacak şekilde kısaltan gelişmeler Türkiye'nin çok taraflı dış politikasını ve güvenliğini yakından ilgilendirmektedir. Kabul etmek gerekir ki 27 Kasım'da İdlib'de HTŞ'ye bağlı gruplarca başlatılan harekâtın on gün gibi kısa bir süre içinde Şam'da zaferle sonuçlanabilme ihtimali aylar önce kimsenin öngörebileceği bir durum değildi. Şimdi, şu soruların sorulmasını ve bu düzlemde bir yakın gelecek planlaması yapılmasını tarihî bir sorumluluk olarak görmekteyiz. Son yaşananlar çerçevesinde, 2018'den bu yana Birleşmiş Milletlerin de terör örgütleri listesinde yer alan; keza Türkiye, Amerika, Avrupa Birliği ülkeleri ve daha birçok ülke ve kuruluşun da böyle nitelendirdiği HTŞ'yi mevcut koşullar öne çıkarmıştır. ABD'nin ve bazı Batılı ülkelerin de bir süredir bu yapılanmayla temasları olduğu malumunuzdur. Peki, şimdi bu yapılanma yeni dönemde nasıl bir değişime sahne olacak ve muhataplığımızı belirleyen kriterler neler olacaktır? Dün uluslararası haber kaynaklarına yansıdığı üzere Katar'ın HTŞ üst yönetimiyle temasa geçtiğini anlıyoruz. Bunu diğer bölge ülkelerinin de izleme ihtimali çok yüksek gözükmektedir.

Sayın Bakan, sizin yaptığınız açıklamayı da bugün takip ettik, Şam'a yönelik bir elçilik açma ihtimalinden bahsettiniz. Şimdi, birazdan bahsedeceklerim ile aslında sizin bu açıklamanızın bir yerde örtüştüğünü de fark ediyorum. Ve şu hususu da

belirtmek gerekir ki söz konusu yapılanmanın son on günlük süreçte elde ettiği yeni silahlar ve imkânlarla bu tahkimatı nasıl bir noktaya taşıyacağı da belirsizliğini korumaktadır. Örneğin, sadece Halep'te 80 bin top mermisi elde edildiği belirtilmektedir. Bu durum genel olarak "muhalifler" şeklinde adlandırılabilir geniş gruplar arasında farklı güç devşirmelerine de neden olabilecektir. Öte yandan, an itibarıyla HTŞ'nin Şam'da kurduğu yeni yönetimi İdlib merkezli Suriye Kurtuluş Hükûmetine devrettiği açıklanmıştır. Dolayısıyla bu yeni durumda da İsrail'in saldırılarıyla birlikte bu mevcut yapılanmanın buna bir reaksiyon gösterdiği anlamını çıkarmak mümkündür. Bu doğrultuda, Suriye önümüzdeki dönemde makul bir istikrara mı yoksa birbirini tetikleyen yeni bir savaş alanına mı sahne olacaktı? Doha'da gerçekleşen Türkiye, Rusya ve İran arasındaki toplantıdan çıkan sonuç, özet itibarıyla, bir geçiş döneminin ardından yeni bir anayasayla seçimlerin gerçekleştirilmesini işaret etmektedir; bir başka şekliyle, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin daha önce aldığı kararlar doğrultusunda bir ilerleyişi ifade etmektedir. Öyleyse bu anayasa süreci hangi aktörler tarafından ve hangi ilkeler çerçevesinde şekillendirilecektir?

Değerli milletvekilleri, bunca belirsizliğin ve soru işaretinin olduğu ilerleyişte Türkiye açısından baktığımızda şu gerçeğin hakkını vermek gerekiyor: Bugün Suriye'deki yeni dengelerin oluşumunda Türkiye önemli bir aktör olarak sahada yer alma fırsatına sahiptir; eğer görece bir istikrar ortamı yakalanabilirse özellikle ülkenin çok ihtiyaç duyduğu yeniden yapılanması ve inşası konusunda en etkin durumdaki ülkelerden biri hâline Türkiye gelebilecektir. Fakat elbette bunun için yapılması gerekenler vardır; değilse, bu fırsatlar daha büyük tehlikeleri beraberinde getirecektir. Soğukkanlı, rasyonel ve esnek bir hareket tarzıyla her türlü yeni gelişmeye hazırlıklı olunmalı, ikili ve çok yönlü uzlaşmaların sağlanabilmesi imkânı mutlaka saklı tutulmalıdır. Zira, Rusya ve İran'ın sahadaki değişim güzergâhı, 2'nci Trump döneminin etkisi ve ülkenin toprak bütünlüğünün sağlanması hedefinden uzaklaşılması ihtimali birçok farklı senaryoya da bizi karşı karşıya bırakabilecektir.

Şimdi, bu tespitler doğrultusunda kısa vadede şu adımların atılması düşünülmelidir: Sayın Bakanım, Türkiye, muhaliflerden oluşan bir uluslararası konferansın öncülüğünü yaparak daha en baştan yeknesak, uzlaşmacı ve iş birliğine dayalı bir yönetim sürecine zemin hazırlayabilir. Suriye Geçici Hükûmeti, Millî Koalisyon ve sahadaki diğer aktörleri bir araya getirecek böyle bir organizasyon dünyanın da dikkatini az önce bahsettiğim ilişkilere, bu ilkeler manzumesine ve sorumluluk alanına çekecektir. İster Azez'de ister Şam'da ve hatta Gaziantep'te böyle bir tarihî toplantıya tanıklık etmek mümkündür şu anda.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Suriye'nin toprak bütünlüğü, istikrarı ve kalıcı barışını esas alan bu yaklaşım tarzı elbette Türkiye'nin geniş sınır hattında konuşlanmaya çalışan terör tehlikesinden ayrı düşünülemez. Zira barış ve istikrarın tesisi gerçekçi ve sürdürülebilir bir siyasal sistemin kurulmasıyla sağlanabilir. PKK/YPG terör örgütünün burada bir devletçik kurma hedefinin yerle bir edilmesi bu anlamda mutlaka atılması gereken adımdır. Suriye'deki halkların; Arap, Kürt, Türkmen ve diğer tüm etnik unsurların bir arada ve huzur içerisinde yaşaması da elbette terör örgütlerinin ortadan kaldırılmasıyla tahkim edilebilecektir. Son gelişmeler PYD/YPG terör örgütünün bu kaotik ortamdan istifade ederek Suriye'nin orta ve güney bölgelerinde Fırat'ın batısına geçmek suretiyle kontrol ettikleri alanı genişletme eğiliminde olduklarını göstermektedir. Türkiye'nin güvenlik kaygıları ve bu amaçla gerçekleştirdiği meşru askerî operasyonlar dikkate alındığında terör koridorunun kesip atılması ve sınır güvenliğimizin sağlanması mutlaka ama mutlaka gerçekleştirilmelidir. Tel Rıfat ve Münbiç'in ardından nihai hedef tamamlanana kadar tavizsiz bir şekilde bu kararlı duruş devam ettirilmelidir. Örgütün gelir kaynağını oluşturan ve zengin petrol yataklarının olduğu Deyrizor bölgesindeki PKK/YPG varlığı da göz ardı edilmemelidir; tahminlere göre tüm Suriye'nin faydasına sunulması gereken bugün yıllık 2,5 milyar dolar değerindeki petrol sadece bu bölgeden terör örgütü yoluyla gasbedilmektedir.

Bununla birlikte, Suriye'deki demografi değişimine daha fazla izin verilmeden, ülkenin genelinde yaşanan göç hareketliliğini tersine çevirmek bir mecburiyet hâline gelmiştir. Bu yeni dönemde bir oldubittiyle otonomi, federasyon ve benzeri yapılanmalara hız kazandırılması ihtimali karşımızda duran en büyük tehlikelerden biridir. Savaş öncesi durum hatırlandığında, Suriye'nin tüm şehirlerinin homojen olmadığı görülecektir; Şam da, Lazkiye de, Halep de böyledir. Hiçbir yapılanmanın Suriye içerisinde bir devletçik oluşturmaya izin verilmemelidir. Dolayısıyla sığınmacıların geldikleri yerlere dönüş yapmaları artık sadece Türkiye'nin demografik geleceği için değil Suriye'nin de toprak bütünlüğü ve yeniden yapılanması bakımından hayati bir önem taşımaktadır. Bakınız, şu an ülkemizde bulunan Suriyeliler'in yüzde 42'sinin Halep bölgesinden geldiği tahmin edilmektedir. Suriye içerisinde de bir göç hareketliliği yaşanmakta olduğu düşünülürse -ki bilhassa İdlib'den bu hareketlilik şu anda yoğunlaşmaktadır- hiç vakit kaybetmeden nihai dönüşleri esas alan bir duruş sergilenmelidir. Cumhurbaşkanı Sayın Erdoğan'ın dün Kabine toplantısı sonrasında yapmış olduğu açıklamalar ve diğer yetkili makamların bu yöndeki değerlendirmeleri Suriyeli sığınmacıların geri dönüşü hakkında ciddi bir çalışma sinyali vermektedir. Bu çalışmaların olumlu netice vermesi gelinen aşamada milletimizin en büyük beklentilerinden biridir. Bu vesileyle, tüm kurum ve kuruluşlarımıza bu kürsüden çağrıda bulunmak istiyorum: Suriyeli sığınmacıların güvenli, gönüllü ve onurlu dönüşleri için Türkiye uluslararası mekanizmalarla iş birliğini artırmalıdır ve Avrupa Birliğiyle yapılan geri kabul anlaşması mutlaka bu süreçte sonlandırılmalıdır, geri dönüşler için tüm imkânlar ve araçlar sonuna kadar kullanılmalıdır. Öncelikle, ülke genelindeki kayıtlı sığınmacıların geldikleri bölgelere göre envanteri güncellenmeli, gerekirse hane hane kayıtlı sığınmacıların geri dönüş motivasyonları bizzat artırılmalıdır. Bir diğer önemli husus da geri dönüş yapmış olan, bugünlerde dönecek olan sığınmacıların yeniden ülkeye girişlerine kesinlikle izin verilmemelidir. Eğer bu yapılmaz ise şu an olumlu bir seyir izlediği gözlenen dönüş mekanizması ciddi bir yara almış olacaktır.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hâl böyleyken mevcut durumdan dersler çıkararak koşullarımızı uygun yeni bir yasal düzenlemeye taşımamız gerekmektedir. Avrupa'yı örnek alacak olursak bu ülkelerin kendi geçici koruma yönergelerinde bir yıllık bir

sınırlama öngörülmüştür, en fazla altışar aylık sürelerle de iki yıla kadar uzatmak mümkündür. Bizde ise geçici korumanın ruhuna aykırı olarak bir sınır bulunmamaktadır. Onların sınırlama koyduğu yerde şu evrede bizim kararlılığımızı göstermek adına bu süreyi neden ucu açık bırakmaya devam ediyoruz? İşte bu yüzden geçtiğimiz temmuz ayında 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda değişiklik yapılması için bir kanun teklifi verdim. Bu teklifle, geçici koruma süresi bir yıl ve altışar aylık sürelerle en fazla iki yıl daha yani en fazla üç yıllık bir sürede bu geçici korumanın sonlandırılması öngörülmektedir; bu çok yeterli bir süredir ve şu an ülkemizin ihtiyaç duyduğu yasal düzenleme de böyle geliştirilmelidir. İnşallah, son gelişmelerle birlikte böyle bir düzenlemeyi Türkiye Büyük Millet Meclisinde hep birlikte yapabiliriz.

Son olarak, biraz önce de ifade edildi, Kerkük'teki gelişmeler; sayımın ardından endişeli bir bekleyiş devam ediyor. Bu konuda biraz önce arkadaşımız bizim endişelerimizi de ortaya koydu. Ben burada Sayın Bakanımızın da olduğu böyle bir ortamda bir önerimi tekrar gündeme getirmek istiyorum; bununla ilgili birçok soru önergesi verdim, değerlendirmelerde bulundum. Mutlaka Ovaköy Sınır Kapısı'nın açılması gerektiğini düşünüyorum Sayın Bakanım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zorlu.

KÜRŞAD ZORLU (Devamla) - Bu, Türkiye için aslında sadece ticaret değil güvenlik açısından bir zorunluluktur. Baktığımız zaman, terör örgütlerinin geçiş noktasına Semelka Sınır Kapısı başta olmak üzere bu hat üzerinde bir türlü engellenemeyen geçişler vardır ve şimdi geline aşamada Irak'la uzlaşma içerisinde bu, Ovaköy Sınır Kapısı'nı da açmak zamanı gelmiştir. Bunu açtığımız andan itibaren, göreceksiniz, bu hareketlilik çok azalacak ve bugün yüzünü bize dönmüş olan Türkmen kardeşlerimizin Türkiye'yle olan bütünleşme süreçleri, ticari kapasitesi daha da artacak ve orada daha büyük bir alanda yaşama ve vücut bulma fırsatı elde edeceklerdir.

Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sağ olun, var olun. (İYİ Parti sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

17.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, yasama kalitesine, Anayasa Mahkemesine ve ASAL adlı kuruluşun kurumların güvenilirliğiyle ilgili araştırmasına ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Bu bütçenin 2'nci gününde konuşmalara devam ediyoruz. Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Anayasa Mahkemesinin, Adalet Bakanlığının, Yargıtayın bütçesi görüşülüyor.

Şimdi, Meclise ilişkin değerlendirmelerde bulunduk, biraz da yasama kalitesi üzerine konuşalım. Türkiye Büyük Millet Meclisi torba kanunlar üzerinden bir usul geliştirdi. Profesyonel hukukçuların bile kanun metinlerini işleyemediği, takip edemediği bir düzeni ısrarla sürdürüyoruz. Her eleştirimizde AKP Grubu "Bu sefer son. Torba kanunlara biz de karşıyız." diyor ve karşımıza bir başka torba kanun hatta onların dizgesi geliyor.

Peki, ne olmuş bugüne kadar? Biz 1 Haziran 2023'ten bu yana yani 28'inci Dönem başladığından bu yana...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - ...39 kanunu ve Cumhurbaşkanlığı kararnamesini Anayasa Mahkemesine taşımışız. Sadece bu yeni yasama döneminde yani 1 Ekimden bu yana, yarın, Öğretmenler Kanunu başta olmak üzere çıkarılan 8 kanunun tamamını Anayasa Mahkemesine götüreceğiz. Arkadaşlar şöyle derlerdi eskiden: "Bu Cumhuriyet Halk Partisi Anayasa Mahkemesi önünde yatıyor." Vallahi, siz yasaya, kanuna, hukuka uygun olmayan düzenlemeleri bir biri ardına yaparsanız biz, maalesef, mevcut milletvekilliği görevlerimize bir de Anayasa Mahkemesi dilekçesi hazırlama görevini eklemek zorunda kalıyoruz. Peki, ne yapıyor Anayasa Mahkemesi? Mesela, 1 No.lu Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi'ni lime lime etti -altı yıl evvel çıkmış- önünüze bıraktı ve

üstelik de dedi ki: Bunun âdeta bütün hükümleri hukuksuzdur, kanunsuzdur; size bir dokuz ay daha süre veriyoruz, dokuz ay daha kanunsuz olarak devam edin, ondan sonra bir düzenleme yapın.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ben soruyorum ya: Bu yakışıyor mu bu memlekete? Yani önce Meclisin bu yasama kalitesini düzeltmesi lazım.

Bir başka husus, Anayasa Mahkemesinin, önüne gelen konularda tıpkı kanununda olduğu gibi toplumun hassasiyetini oluşturan kanunlara öncelik vermesi lazım. Anayasa Mahkemesi zaten geç karar veriyor, verdikleri kararlar her ne hikmetse altı ay sonra Resmî Gazete'de yayımlanıyor ve dolayısıyla iş işten geçmiş oluyor. Bu bağlamda, biz, Anayasa Mahkemesinin, önüne gelen dosyaları ivedilikle ele almasını, önem sırasına göre ele almasını ve değerlendiren kararını vermesini diliyoruz.

Diğer taraftan, Adalet Bakanlığıyla ilgili de söyleyecek çok söz var. Bakın, elimde kurumlara güvenle ilgili bir liste var.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, tamamlayın lütfen.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - ASAL adı verilen bir kuruluş Ağustos 2024 tarihinde yapmış; Diyanete güven bu memlekette yüzde 2'ye düşmüş, Adalet Bakanlığına ve mahkemelere güven yüzde 1,4 kardeşim. Yani Türkiye'de daha güvenilir olmayan bir kurum sayın dersiniz vatandaş sayamıyor.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Duyduk! Duyduk!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sen neye kıızıyorsun bilmiyorum da bu vatandaşın tavrı, sana da oy veren vatandaşın tavrı.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkan, şuradan konuşun, şuradan; zaten konuşacaksınız yani.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bir başka önemli husus daha var...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Eskiden böyle bir uygulama mı vardı Allah aşkına ya?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ben şunu anlatayım da sana cevabımı sonra vereyim.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Çıksın şuradan konuşsun grubu adına; grubu adına konuşsun, yetmiş dakika süre var.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bir başka önemli husus daha var: Eğer bir vatandaşın eğitim düzeyi artarsa Adalet Bakanlığına güveni düşüyor ve ne kadar gençleşirse o hâlde de Adalet Bakanlığına ve mahkemelere güveni düşüyor. Şimdi, burada, milletvekilinin garip bir şekilde bağırması mı yoksa buradan bir ders çıkarması mı lazım? Koskoca memlekette...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Günaydın, son kez açıyorum, tamamlayın lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Artık yeter ya...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bu memlekette size oy verenler de dâhil olmak üzere vatandaş mahkemelere güven duymuyor; yaş düştükçe, eğitim arttıkça güvensizlik artıyor.

ALİ İNCİ (Sakarya) - Buradan konuş, ne gerek var oradan konuşuyorsun ya?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yetmiş dakika hakkın var, çık buradan konuş.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Burada bağırarak bir yere varacağını zannediyorsun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Bu adam bunu sorun etmek yerine benim sözümü kesmeye gayret ediyor. Dolayısıyla bütün bunları hakkıyla değerlendirmemiz, milletvekili olduğumuzun farkına varmamız; bu kanunları, bu sorunları halının altına süpürmek yerine hakkıyla değerlendirmemiz lazım. Elbette Sayın Bakan da mahkemelere ve Bakanlığa bu güvenin neden düştüğü konusunda bir açıklama yapacaktır. Arzu ettiği takdirde ASAL'ın araştırmasını kendisine vereceğim.

Teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sayın Başkanım... Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Biz gidelim, Grup Başkan Vekilleri konuşsun; biz gidelim o zaman.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, sen şimdi ne diyorsun bir söylesene bana! Sen ne diyorsun ya, ne diyorsun sen?

ALİ İNCİ (Sakarya) - Buradan konuş.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, yetmiş dakika hakkın var, çık şuradan konuş.

SAYIN BAYAR ÖZSOY (Kayseri) - Çık buradan konuş.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Kardeşim, Grup Başkan Vekilinin nereden konuşacağına sen mi karar vereceksin! Ne diyorsun sen!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Ya, böyle bir şey olmaz!

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Burada Grup Başkan Vekili var, ne anlatıyorsun sen ya! Bu, bu Meclisin teammülü, teammülü; senden mi öğreneceğim ben?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - O zaman biz gidelim, Grup Başkan Vekilleri konuşsun ya!

ALİ İNCİ (Sakarya) - Hayret bir şey ya!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Önce bir içeriğe ilişkin bir şey söylemeyi öğren! İçeriğe ilişkin bir şey söyle ya! Ne anlatıyorsun sen ya! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen hatiplerin söz hakkına saygı duyalım, lütfen.

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Biz gidelim o zaman, Grup Başkan Vekilleri kalsın, Grup Başkan Vekilleri konuşsun o zaman ya! Böyle bir şey yok.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - O parmağını falan sallayıp durma! O parmağını falan sallama, anladın mı!

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar, lütfen...

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Arabaya binmeye benzemez bu, arabaya binmeye benzemez! İstanbul'un arabalarına binip binip dürüstlük anlatıyor!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Onu ben bir tarafına şey yapmıştım senin, onu hâlâ anlamadın mı sen?

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Arabaya iyi biniyorsun, arabaya! Kornaya basıyor musun, kornaya?

BAŞKAN - Lütfen, arkadaşlar lütfen...

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Başkanım, bizler çıkalım, 6 Grup Başkan Vekili kalsın burada, onlar konuşsun, biz gidelim.

CAVİT ARI (Antalya) - Zaten kimse yok! Ya, 3-5 kişi varsınız! Kaç kişi varsınız, şuraya bak! Bu sizin bütçeniz kardeşim, iktidarın bütçesi; kendi bütçenize sahip çıkın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, ne diyorsun sen ya! Bu arkadaş neye itiraz ediyor ya! Neye itiraz ediyor bu adam ya! Neye itiraz ediyor, ben anlamadım ya! Neye itiraz ediyorsun sen ya!

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Yetmiş dakika hakkın var, çıkarsın buradan yetmiş dakika konuşursun. Yetmiş dakika hakkın var, çık buradan konuş.

BAŞKAN - Sayın Grup Başkan Vekilleri...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, sana ne! Nereden konuşacağıma sen mi karar vereceksin ya! Ne diyorsun sen? Sen mi karar vereceksin?

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Sen ne diyorsun?

CAVİT ARI (Antalya) - Sana ne kardeşim, işine bak ya İsmail! İşine bak sen!

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - İBB'nin arabasına bindiğini de anlat, nasıl biniyorsun? Arabaya nasıl biniyorsun, onu anlat!

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sana onu mahkemede gösteririm.

CAVİT ARI (Antalya) - Grup Başkan Vekiliniz var, ondan önce siz konuşuyorsunuz.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Hayret bir şey ya, vallahi billahi! İnandırıcı gibi değil ya, bu kadar ukalalık olmaz ya!

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Ya, İstanbul Belediyesinin arabasına biniyor beleşe, bize dürüstlük öğretecekler! Böyle bir şey var mı?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Mahkemede sana da bineceğim ya, az kaldı.

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun lütfen.

18.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Adalet Bakanlığı ile Dışişleri Bakanlığının bütçelerinin aynı gün görüşülmesine ve geri gönderme merkezlerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Bu tahammülsüzlüğü anlayamıyoruz. Sabahtan beri böyle bir tahammülsüzlük burada devam ediyor. Burada söz kurmamızın nedeni aslında tabii ki halkın, toplumun sorunlarına çare aramak. Burada iki tane önemli Bakanlık var şu anda ve iki önemli Bakanlığın aynı günde görüşülüyor olması aslında çok ciddi bir sorun. Hem Adalet Bakanlığının hem Dışişleri Bakanlığının keşke ayrı ayrı günlerde ve tek gündemle görüşülüyor olması sağlanabilseydi belki tartışmaları çok daha sağlıklı götürebilirdik. Çünkü birikmiş çok devasa sorunlar var ve biz de hazır Bakanlar buradayken bu sorunları birlikte tartışmak, bu sorunları yöneltmek istiyoruz. Şimdi buna dair bir tahammülsüzlüğe biz de karşıyız. Lütfen, işte "Şu saatte bitsin, bu saatte bitsin, erken gidelim." yeri değil burası. Bunların tam da konuşulacağı yer ve konuşacağız, sözümüzü de lütfen kesmeyin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

İSMAİL GÜNEŞ (Uşak) - Bitsin derdimiz yok, etkin ve verimli olmasıyla bir derdimiz var.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Temelli, buyurun.

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Şimdi, önemli konulardan biri geri gönderme merkezleri Sayın Bakan.

Ya, biz ne zaman konuşsak muhakkak Sayın Bakan başka birisiyle konuşuyor.

BAŞKAN - Sayın Bakan...

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Şimdi, bu geri gönderme merkezlerinde yaşanan sorun çok ciddi bir sorun.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Bakan, bakar mısınız ya!

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Bakan, çok önemli bir meseleden bahsediyorum, mutlaka dinlemenizi istiyorum.

Bu geri gönderme merkezleri... Mesela, en son Reşit Bekir, yedi ay önce tahliye edilmiş ve ÖSO'ya teslim edilmiş, yedi aydır işkence videoları düştü. Yine, perşembe günü tahliye edilecek Dijwar Nesri İsmail var; ne olacağı belirsiz. Gülistan Abdo, geri gönderme merkezlerinde ve çok ciddi sağlık sorunları var, buna rağmen geri gönderme merkezlerinde. Süleyman Hasan...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, tamamlayın lütfen.

SEZÂİ TEMELLÎ (Muş) - Bu isimleri birkaç tane örnek olsun diye veriyorum ama cezaevinden tahliye olup neden geri gönderme merkezlerine gidiyor? Hâlbuki, aileleri burada, neden ailelerinin yanına gitmiyor ya da bu insanlar başka bir ülkeye gitmek istemelerine rağmen neden ısrarla Suriye'ye teslim ediliyor; ÖSO'ya, oradaki çetelere? Suriye'de ne var, hangi muhataplığınız var da Suriye'de sanki şu anda bir devlet var, Suriye'de sanki bir hukuk var, Suriye'de sanki bir nizam varmış gibi bu insanları oraya teslim etmeye ve işkence görmelerine neden yol veriyorsunuz? Dolayısıyla bu, ciddi bir sorundur. Bu soruna bir an önce eğilmeniz gerekiyor.

Teşekkür ederim.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)

1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)

1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)

- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)

- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)

- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, İYİ Parti Grubu adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Gaziantep Milletvekili Sermet Atay'a aittir.

Buyurun Sayın Atay. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA SERMET ATAY (Gaziantep) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin Türkiye Büyük Millet Meclisi bütçesi üzerine konuşma yapmak üzere Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

2025 yılı bütçemizin Meclisimize, devletimize, milletimize hayırlı olmasını diliyorum. Bütçe Kanunu Teklifi'nin Genel Kurula gelme sürecinde emeği geçen başta Plan ve Bütçe Komisyonu üyelerimize, Sayın Bakanlarımıza, milletvekillerimize ve bürokratlarımıza teşekkür ediyorum.

Milletimizin bağrından çıkan serdengeçtilerin Gazi Mustafa Kemal Atatürk liderliğinde ortaya koydukları millî ruh Türkiye Büyük Millet Meclisinde tecelli etmiştir. Yüce Türk milleti esaretin prangalarını Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında paramparça etmiştir. Biz, millî ruh demokrasimizi cumhuriyetle taçlandırmış, maziden atıye sönmeyecek bir hürriyet ateşi yakmışızdır. Türkiye Büyük Millet Meclisi demokrasi demek, hürriyet demek, istikrar demektir. Gazi Meclisimiz Kurtuluş Savaşı'nı bizzat yöneten bir Meclistir. Keza, 15 Temmuzda millî iradenin gasbına yeltenen hainlerin ilk hedeflerinden biri yine Gazi Meclisimiz olmuş fakat Türk milleti destansı bir direnişle onlara da geçit vermemiştir. Türk milletinin irade ve egemenliğinin temsil kurumu olan Türkiye Büyük Millet Meclisi millî hassasiyetlerin, millî gayelerin, millî birlik ve kardeşliğin ana karargâhıdır. Bu yönüyle de bakıldığında binlerce yıllık devlet geleneğimizde Türkiye Büyük Millet Meclisinin yeri müstesnadır çünkü Türkiye Büyük Millet Meclisi yüce Türk milletinin özüdür. Milliyetçi Hareket Partisi olarak Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin liderliğinde çalışmalarımızı bu bakış açısıyla yapıyoruz.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan ve liderimiz Sayın Devlet Bahçeli tarafından kurulan Cumhur İttifakı milletimizden görmüş olduğu yüksek teveccühle 2017 yılında Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçilmiştir. Ülkemiz yönetimde istikrarın, temsilde adaletin temin edildiği bir yönetim sistemine kavuşturulmuştur. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemiyle Türkiye Büyük Millet Meclisi temsil ve yetki bakımından güçlendirilmiştir. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemi katı kuvvetler ayrılığına dayanmakta, yürütmeyi de yasamayı da millet seçmektedir. 12 Eylül 1980 darbesinin üzerinden geçen kırk dört yıllık süreçte 28 Şubat postmodern darbe, 27 Nisan 2007 e-muhtıra ve 15 Temmuz darbe girişimiyle sürekli taciz edilen demokrasimiz her türlü vesayetten kurtarılmalıdır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin üzerine düşen en önemli görev, darbe anayasasını ortadan kaldırıp geniş uzlaşi zemininde yapılacak yeni anayasayı ortaya koymaktır. Ülkemizin kuruluşunun temel felsefesine uygun olarak, toplumda en geniş katılım oranlı olacak şeffaf anayasa yapmak milletimize karşı biz milletvekilinin görevidir. Bu görev bilinciyle, Milliyetçi Hareket Partisi olarak Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Bey'in öncülüğünde 100 maddelik anayasa teklifimizle Anayasa değişikliğine hazırız. Yürürlükteki 1982 Anayasası'nda bugüne kadar 19 defada 184 ayrı konuda değişiklik yapılmasına rağmen vesayetin derinlerine nüfuz etmiş, iz ve kalıntıları bir türlü silinememiştir. Parça parça yapılan bu değişiklikler nedeniyle Anayasa'nın sistematiği ve konu bütünlüğü bozulmuş, milletimizin içinde bulunduğu sorunlara çözüm bulunamayacağı gözler önüne serilmiştir.

Türkiye'nin yeni bir anayasaya ihtiyacı olduğu açıktır. Milliyetçi Hareket Partisinin amacı, görüşü ve düşüncesi bu yöndedir. Anayasa konusunu günlük siyasi çekişmelerin, değersiz polemiklerin, köksüz anlaşmazlıkların dışında tutmalıyız. Milliyetçi Hareket Partisi olarak liderimiz Sayın Devlet Bahçeli Bey'in öncülüğünde; sivil, demokratik, insan hak ve hürriyetlerine dayanan, devletin ve milletin hukuksal omurgasını belirleyecek, Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle uyumlu; geniş, katılımcı bir anayasa hazırlığı için müspet ve yapıcı tutumu korumaktayız.

Anayasa'nın ilk 4 maddesine ve cumhuriyetimizin kuruluş ilkelerine sadık kalınarak zamanın ihtiyaçlarına dinamik ve kalıcı cevaplar verebilen anayasanın yapılmasının yanındayız. Bu anlamda hazırlanacak anayasa, Türk ve Türkiye Yüzyılı'nın esasları doğrultusunda, cumhuriyetin 100'üncü yıl dönümünün de ivmesiyle terör, yoksulluk, hayat pahalılığı ve işsizlik musibetlerini yenmiş bir ülke olmamıza destek vermelidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi anayasa yapma yetkisine ve kudretine sahiptir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisinin üzerine düşen başka bir önemli görev de Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma usul ve esaslarını düzenleyen İç Tüzük'ün yeniden düzenlenmesi olacaktır. 1973 yılında yürürlüğe giren, Türkiye Büyük Millet Meclisinin çalışma esas ve usullerini belirleyen İç Tüzük'ün aradan geçen elli yılı aşkın süre içerisinde çeşitli maddelerinde birçok değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerde İç Tüzük'ün kendi sistematiği içerisinde kalması engellenmiştir. Özellikle Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle gelen değişikliklerde ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda azami oranda katılım ve uzlaşıyla İç Tüzük'ün güncellenmesi gerektiğini vurgulamak istiyoruz. Mevcut bazı hükümler hiç uygulanmazken İç Tüzük'te dayanağı olmayan bazı uygulamalarda çok güçlü teamüller oluşmuştur. Milliyetçi Hareket Partisi olarak daha demokratik, hızlı, etkin, şeffaf, katılımcı ve kaliteli yasama sürecinin ortaya çıkarılmasını sağlayacak yeni bir İç Tüzük'ün hazırlanması konusunda katkı ve destek vermeye hazırız.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi idari teşkilatı bizlerin çalışma ortamı, temizlik, yemek, basın-yayın, güvenlik, teknolojik destek ve bu gibi alanlarda hizmet sunduğu gibi yasama ve araştırma faaliyetlerine yönelik de önemli katkı sağlamaktadır. 28'inci Yasama Döneminde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına 2.726 kanun teklifi sunulmuş, 79 kanun ve 66 karar kabul edilmiştir. 4'ü uluslararası anlaşmanın onaylanmasının uygun bulunmasına ilişkin olmak üzere toplam 492 kanun teklifi taslağı hazırlanmıştır. Yine, bu dönemde Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda 157 birleşim, 723 oturum gerçekleştirilmiş, bin iki yüz sekiz saat yirmi yedi dakika çalışma yapılmış, 47.318 sayfa tutanak tutulmuştur. İhtisas ve Meclis araştırması komisyonlarında ise bin yüz altmış altı saat elli altı dakika çalışılmış, 33.533 sayfa tutanak tutulmuştur. Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu, komisyonlar ve diğer tutanak hizmetleri kapsamında iki bin beş yüz otuz sekiz saat yirmi dakika çalışma yapmış, 84.860 sayfa tutanak tutulmuştur. 28'inci Yasama Döneminde araştırma ve bilgi sunum hizmetleri kapsamında yasama ve denetim faaliyetlerine ilişkin 461 konu odaklı araştırma gerçekleştirilmiştir. 4.167 kitap, 738 süreli yayın kütüphane koleksiyonumuza kazandırılmıştır, 10.700 okuyucuya kütüphane hizmeti verilmiştir. Türkiye Büyük Millet Meclisi Açık Erişim Sistemi'nden 2 milyon 730 bin kişi faydalanmıştır. Osmanlı Türkçesiyle yazılı tüm arşiv belgeleri dijitalleştirilerek kayıt altına alınmıştır. Ayrıca, tamamen kurum içi olanaklarla geliştirilen arşiv yönetim sistemi sayesinde birimlerin ürettiği arşiv belgeleri, mikrofilm merkezindeki tüm süreli yayın koleksiyonları kontrol altına alınarak belgelere hızlı ve güvenli biçimde uzaktan erişim mümkün hâle getirilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepimizin bildiği üzere, Meclis kampüsümüzde uluslararası standartlara sahip teknolojik cihazlarla 80'i sağlık personeli olmak üzere toplam 100 personelle hizmet veren bir hastanemiz bulunmaktadır. Meclis Hastanemizden 2023 yılında toplam 146.706 kişi, 2024 yılında Ekim ayı itibarıyla 110.093 kişi yararlanmıştır. Hastanemizde birçok branşta hizmet sunulmakta iken, hizmet kalitesini artırmak için ortopedi, üroloji ve 2'nci kardiyoloji polikliniğinin de hizmete açıldığını görmek bizleri mutlu etmiştir. Ayrıca, hastanemizin daha iyi standartlarda hizmet vermesini sağlamak amacıyla Bilkent Şehir Hastanesine bağlanması yönünde çalışmalar da sürdürülmektedir. Hem hastane teknik kapasitesinde artış yönünde yürütülen çalışmalar hem de hizmet kalitesini artırmaya yönelik girişimler devam etmektedir. Bununla birlikte, siz sayın milletvekillerimizin ihtiyacı hâlinde bu donanımdaki hastanemizi değerlendirmenizi temenni ediyorum.

Hizmete ara verilen Tepe Kafeterya binası ve çevresi gerekli bakım, onarım ve peyzaj düzenlemeleri yapılarak 20 Mayıs 2024 tarihinde hizmete açılmıştır. Yalova Sosyal Tesislerinde Sinema Kafeterya'nın ise 2025 yılı başında hizmete açılacağı bilgisini sizlerle paylaşmak isterim. Ala Eğitim ve Sosyal Tesislerinde kafeterya yapımı işi devam etmekte olup kısa bir süre içerisinde burası da siz değerli milletvekillerinin hizmetine sunulacaktır.

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı yani TOKİ'yle imzalanan protokol kapsamında ise Millet Meclisine verilen Florya Atatürk Köşkü ve Sosyal Tesislerinin güçlendirme ve restorasyon işi devam etmektedir. Tesisin 2025 yılı içerisinde hizmete açılması hedeflenmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Meclisimiz her gün ülkemizin dört bir yanından ve yurt dışından gelen ziyaretçileri ağırlamaktadır. 28'inci Yasama Döneminde 27 Kasım 2024 itibarıyla 82.731'i araç olmak üzere 589 bin kişiye, 2024 yılı Ocak-Kasım ayları aralığında ise 41 bin kişiye ziyaretçi kabul ve yönlendirme hizmeti sunulmuştur. Rakamlardan görüleceği üzere Meclisimiz yoğun bir ziyaretçi akınıyla karşılaşmaktadır. Ziyaretlerin sorunsuz, güvenlik içerisinde yapılması, milletvekillerimizin çalışmalarının aksamadan yürütülebilmesi için son derece önemli olan Güvenlik Koordinasyon Kurulunda zaman zaman kararlar almaktayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERMET ATAY (Devamla) - Hemen bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Sayın Atay, tamamlayın.

SERMET ATAY (Devamla) - Güvenlik Koordinasyon Kurulunda aldığımız kararlar siz değerli milletvekillerimizin hem güvenliğini sağlamaya hem de sizlerin yasama faaliyeti çalışmalarını aksatmadan yürütebilmenize yardımcı olmaya yönelik kararlardır. Bu kararların icrasında görev yapan Türkiye Büyük Millet Meclisi Koruma Daire Başkanlığına bağlı emniyet güçlerinin yapmış olduğu çalışmaların amacı, başta siz değerli milletvekilleri olmak üzere ziyaretçilerin, bürokratların, Meclis çalışanlarının güvenliğini sağlamaktır.

Sayın milletvekillerimiz, özellikle grup toplantılarının olduğu günlerde oluşan yoğun trafik neticesinde Dikmen Nizamıyesi'nin girişindeki araç yığılmalarını azaltmak amacıyla yeni bir Dikmen Giriş Kapısı oluşturulmuş ve Türkiye Büyük Millet Meclisinin hizmetine sunulmuştur. Bu kapı sayesinde araç yoğunluğu azalmış, siz değerli milletvekillerimizin Dikmen Giriş Kapısı'nda yaşadığınız giriş sorunu giderilmiştir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; az önce bahsettiğim rakamlardan anlaşılacağı üzere, Genel Kurul çalışmalarının yapıldığı günlerde vatandaşlarımızın yoğun bir şekilde ziyaretçi olarak geldiği Türkiye Büyük Millet Meclisi ülkemizin vitrini olması sebebiyle ayrı bir önem taşımaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

SERMET ATAY (Devamla) - Bu çerçevede, milletvekillerimize, personellerimize -bitiriyorum az kaldı- ziyaretçilere yönelik hizmetin kaliteli, hızlı, etkin, verimli olabilmesi için özveriyle çalışan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Sayın Numan Kurtulmuş'a, Başkanlık Divanı üyelerimize, Genel Sekreterimiz başta olmak üzere her kademedeki Meclis personelimize teşekkür ediyoruz.

Sözlerime son verirken 2025 yılı bütçemizin bizlere, tüm ülkemize hayırlı olmasını diliyor, yüce Meclisimizi ve ekranları başlarında bizleri takip eden vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Afyonkarahisar Milletvekili Mehmet Taytak'a aittir.

Buyurun Sayın Taytak. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA MEHMET TAYTAK (Afyonkarahisar) - Sayın Başkan, kıymetli milletvekilleri; Kamu Denetçiliği Kurumu ve Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu bütçeleri üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Genel Kurulu ve ekranları başında bizi izleyen Türk milletini saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlamadan önce, Isparta'da meydana gelen helikopter kazasında şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet, yaralılarımıza acil şifa, büyük Türk milletine sabırlar diliyorum.

Kıymetli milletvekilleri, Kamu Denetçiliği Kurumu Hazreti Ömer zamanından günümüze kadar ulaşan köklü bir devlet mekanizmasıdır. Hazreti Ömer bütün vatandaşların şikâyetlerini iletebileceği bir kurum olarak muhtesip kurumunu oluşturmuştur. Muhtesipler özellikle şehirlerde ve pazar yerlerinde gözetmen olarak bulunmuş, ortaya çıkan anlaşmazlıkları çözmüşlerdir. Bu anlayış Osmanlı Devleti zamanında da kadılık olarak devam etmiş, kadılar da vatandaşların şikâyetlerini dinleyerek idareyle aralarındaki iletişimi sağlamıştır. Yani Kamu Denetçiliği Kurumu Türk ve İslam devlet tecrübesine yabancı bir kurum değildir. Günümüzde ise Kamu Denetçiliği Kurumu "İnsanların en hayırlısı insanlara faydası olandır." inancıyla "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." ilkesini kendisine rehber edinmiş, devlet ile millet arasında adalet ve barış köprüsü olmuştur.

Değerli milletvekilleri, geçmişten günümüze Türklerin hâkim olduğu her bölgede çeşitli kültür ve din mensupları tarih boyunca birlikte yaşamıştır çünkü Türkler her dinin mayasında sevginin, her medeniyetin hamurunda muhabbetin olduğuna inanmışlardır yani Türkler tarih boyunca adalet ve hoşgörü anlayışıyla hareket etmişlerdir. Yüzyıllar boyunca hükmettikleri topraklarda hiçbir milleti zorla değiştirmemiş, asimile etmeye çalışmamış, tam aksine herkesin kendi inancını ve kültürünü özgürce yaşamasına olanak sağlamıştır. Bu sadece bir yönetim anlayışı değil aynı zamanda bizim özümüzden gelen bir erdemdir.

Değerli milletvekilleri, 1948'de insan haklarının anayasası olarak kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi insanın doğuştan sahip olduğu kişisel hak ve özgürlükleri tanımlar. Her insanın yasa önünde eşit; işkenceye, kötü muameleye ve onur kırıcı cezalara tabi tutulamayacağını ilan eder. 1948'de kabul edildiği tarih olan 10 Aralık her yıl Dünya İnsan Hakları Günü olarak kutlanmaktadır. Bugün Dünya İnsan Hakları Günü'dür. Ancak insan hakları kavramının, özellikle dile getirenler tarafından içi boşaltılan bir kavram hâline gelmesi her şeyden önce insanlık için büyük bir sorundur. Türk milleti tarihle yaşıt, asırlara yön vermiş, çağlar açıp çağlar kapatmış, dünyaya nizam vermiş bir medeniyete sahiptir. Türk medeniyeti insana daha iyi, daha güzel bir dünya

sunmayı şiar edinmiş, gücünü tarih boyunca devam ettirmesinin temelini insan sevgisinden almıştır. Yunus Emre "Sevelim sevillelim." der, Mevlana "Ne olursan ol yine gel." der; Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u fethettiği zaman Hristiyanlara din ve mezhep özgürlüğünü tanıır, Yusuf Has Hacib Kutadgu Bilig'de şöyle der: "Güneş doğar ve bu dünya aydınlanır, aydınlığını bütün halka erişirir." Mustafa Kemal Atatürk de Onuncu Yıl Nutku'nda şu ifadelerle yer vermiştir: "Asla şüphem yoktur ki Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasfı ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki inkişafıyla atının yüksek medeniyet ufkunda yeni bir güneş gibi doğacaktır." 1070 yılında "İnsanlığa ışık saçın." diyen bir ecdada sekiz yüz elli yıl sonra güneşle cevap veren şanlı bir milletin torunları olarak tarihin üzerimize yüklediği misyonu göz ardı edemeyiz. 1948'de İnsan Hakları Bildirgesi'ni yayınlayanların insan hakları karnesi ortadadır. Tarihi kanla, soykırımla, vahşetle dolu olan Batı ve Batı'nın bu ülkedeki uşakları insan hakları masalları anlatmak yerine önce Kızılderililerin hesabını versin; önce, Afrika'nın doğal kaynakları için öldürdükleri milyonlarca Afrikanın hesabını versin; önce, katlettikleri binlerce Cezayirinin hesabını verirsin; önce "Demokrasi getireceğiz." diye yerle bir ettikleri Orta Doğu'nun hesabını versin; önce, İkinci Dünya Savaşı'nda yaptıkları Yahudi soykırımının, sonra bir yıldır Gazze'de sürdürülen ve bu sefer Yahudiler tarafından yapılan Filistin soykırımının hesabını versin; ufak, cansız bedeni kıyıya vuran Aylan Bebeğin hesabını versin. Kırk yıldır ülkemizde kardeşi kardeşe kırdıran, teröre destek verenler, omuz verenler, silah verenler önce Bedirhan bebeğin, Aybuke Öğretmenin, Eren Bülbul'un hesabını versin. (MHP sıralarından alkışlar) Gittiği her yerde coğrafyaya huzur getiren, çıktığı topraklardan kan ve gözyaşının eksik olmadığı bir millete, insan onuruna saygıyı hayati önceliklerinin unsuru kılan Türk milletine kimse insan hakları dersi vermeye kalkmasın. Genel Başkanımız Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin ifade ettiği gibi, insan hakları diyerek insanlık onurunu çiğneyen mahluklara bu dünyayı zindan etmek zorundayız. İnsan haklarını sözde değil özde ve samimiyetle savunan tek ülke Türkiye'dir. Batılı ülkeler insani değerlerin siyasetini ve ticaretini yaparken Türkiye vicdan seferberliğiyle yardım yolunu gözleyenlere koşturmaktadır.

Kıymetli milletvekilleri, emperyalizmin değirmenine su taşıyanların Türk ve Türkiye düşmanlığı Halep Kalesi'ne asılan Türk Bayrağı'yla ayyuka çıkmıştır. Şam zalim Esad'dan kurtulunca, Münbiç'ten terör örgütleri defedilince en çok içimizdeki hainler üzüldü. Suriye'de Türkiye'deki kadar Esad'cı yoktur, Amerika'da bizdeki kadar Amerikan uşağı yoktur; hem Suriyelilerin gitmesini istiyorlar hem de bunu çözecek olan süreci baltalamaya çalışıyorlar, Türkiye'ye 30 kilometre bile uzak olmayan bin yıllık Türk ve Müslüman şehirlerinde yaşananlara kayıtsız kalmamızı bekliyorlar.

Genel Başkanımız ve Türk milletinin bilge lideri Sayın Devlet Bahçeli Beyefendi'nin 22 Ekim 2024 tarihinde ifade ettiği gibi, "Orta Doğu'da nelerin olup bittiğini tam olarak kavrayamayanların bir müddet ekranlardan uzak kalması veya büyük bir pişkinlikle arziendam etmeye devam etmeleri kendilerinin bilecekleri bir iştir. İnsanlığın umudu Türk milletidir; Türk beklenendir, Türk bilinenidir, Türk özlenendir, Türk çağırlandır, Türk yolu gözlenendir." Kim ne derse desin, tarih bizi bekliyor.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken, sekiz yıl önce bugün, 10 Aralık 2016 tarihinde Beşiktaş'ta meydana gelen patlamada şehit olan tüm polislerimize ve bütün şehitlerimize Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum. Gazi Meclisi, yüce heyetinizi ve büyük Türk milletini saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Feti Yıldız'a aittir.

Buyurun Sayın Yıldız. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA FETİ YILDIZ (İstanbul) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Adalet Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Ceza İnfaz Kurumları bütçeleri üzerine Milliyetçi Hareket Partisi adına söz almış bulunuyorum. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın milletvekilleri, tarih boyunca düşünürler, filozoflar, hukukçular, din adamları adaletle ilgili fikirler üretmiş, teoriler geliştirmiştir ama bu düşünceler ve teoriler bir yönüyle eksik kalmıştır çünkü "hukuk" kavramı doğası gereği eksiktir. Tarihsel tecrübe temelinde şunu söyleyebiliriz: Bütün yasama faaliyetleri gelecekteki davalarda doğru ve haklı kararın ne olacağını önceden belirlemeye uğraşır ancak yasa koyucu bütün ihtimalleri önceden göremez. Zira insan bütün zamanları, şartları ve insanın temel ihtiyaçlarını karşılayacak ilme ve kudrete sahip değildir. Adalet duygusunu insanın fitratına yerleştiren, onu var eden Allah'tır. İnsanlar adalet duygusuyla doğar ve bunun bir sonucu olarak her insan hangi eğitim seviyesinde olursa olsun adaletli bir eylem ile ziddi olan zulmü birbirinden ayırt eder; bu kabiliyet tüm insanlarda vardır.

Sayın milletvekilleri, bugünkü adaletin, adalet kavramının şekillenmesinde önemli bir etkiye sahip olan Yusuf Has Hacib başyapıtı Kutadgu Bilig'de adalet ile devletin bekası arasında doğrudan bir ilişki olduğunu vurgular. Sevgi, nefret, heves, öfke gibi duyguların adaleti gölgeleyeceğini lirik bir şekilde anlatır. Hukuk, siyaset, iktisat halk arasındaki ilişkilerde adil olunduğu müddetçe devletin yaşayacağını aktarır. Osmanlı Türk devletindeki yetişen ulema devletin asırlarca ayakta kalmasını adalet anlayışıyla açıklar.

Sayın milletvekilleri, önceki konuşmacı arkadaşlardan, milletvekillerinden, Grup Başkan Vekillerinden Anayasa Mahkemesi, Yargıtay kararlarıyla ilgili eleştiriler, düşünceler duyduk. Ben de bu konuda bazı şeyler söylemek istiyorum. Sayın milletvekilleri, Anayasa'yla güvence altına alınmış temel hak ve hürriyetlerden herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlal edildiği iddiasıyla başvurulacak bir hak arama yolu olarak bireysel başvuru 23 Eylül 2012 tarihinde açılmıştır. Anayasa Mahkemesi incelemeler sonunda hak ihlalinin bir mahkeme kararından kaynaklandığını tespit ederse ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için

yeniden yargılama -bak, yargılamanın yenilenmesi değil hukukçu arkadaşlar- yapmak üzere dosyayı ilgili mahkemeye gönderir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmadığı durumlarda başvuru lehine uygun bir tazminata hükmedilir. Yani bunu belirtmeden geçemeyeceğim, maalesef, bazı hukukçular yeniden yargılama ile yargılamanın yenilenmesini birbirine karıştıracak kadar bu işlerden haberdar değildir.

Sayın milletvekilleri, bir de şu hususun altını çizmek zorundayız: Anayasa Mahkemesi bazen kendini diğer mahkemeler adına doğrudan karar vermeye yetkili görüyor. Bu durum yargı bağımsızlığı ve anayasal düzene aykırıdır, bunu aklımızdan çıkarmayalım. Bu karmaşaya son vermek için bireysel başvuru hakkı yeniden düzenlenmeli, temel kriter olarak da kanuna açıkça aykırılık hâlleri ve takdir yetkisinin keyfî ve kötüye kullanılmasıyla sınırlandırılmalıdır.

Sayın milletvekilleri, yanlış uygulamalar sebebiyle bireysel başvuru, maalesef, yargı sistemimizi zayıflatan sistemseller sorun hâline gelmiştir. Bireysel başvuru bir olağan ya da olağanüstü kanun yolu değildir. Ancak Anayasa Mahkemesi diğer mahkemelere dönük olarak emir ve talimat niteliğinde karar veremez. Daha önce de belirttiğimiz gibi, mevcut anayasal düzen bir kenara bırakılarak Anayasa Mahkemesinin süper temyiz mahkemesi olduğu şeklinde toplumsal bir algı oluşturulmak istenmektedir. Anayasa Mahkemesi böyle bir rol üstlenemez. Anayasa Mahkemesi ve Yargıtayın her ikisi de ayrı ayrı yargı konularında yüksek mahkemedir. Bu nedenle, aralarında bir derece farkı olmadığı gibi kararlarının etkisi bakımından da bir öncelik, sonralık sıralaması yoktur.

Sayın milletvekilleri, kuvvetler ayrılığı ilkesi çeşitli şekillerde zedelenir. Bunlardan biri de yargısal aktivizmdir. Yargısal aktivizm bazen yasama organının etkisizleşmesi, bazen yasama kararlarının iptali, bazen de yargının yasama organının yerine geçmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

Değerli arkadaşlar, hukuk normu koyma iradesi milletin seçilmiş temsilcilerine aittir yani milletvekillerine aittir. Anayasa Mahkemesi bazı kararlarıyla seçilmiş organlar üzerinde tahakküm kuran, kürsüden yasa yapan mahkeme konumuna düşmektedir. Ceza hukukunun konusu suçtur, infaz hukukunun konusu da suçludur. İyi bir infaz rejimi olmadan ceza ve ceza muhakemesi ne kadar iyi olursa olsun ceza adaleti tam olarak sağlanamaz. Bunun için de bana çok yazılıyor, çok müracaat yapılıyor yani mükerrirlik meselesi, çoğunuza da geliyordur. İnfaz Kanunu'muzun 108'inci maddesinin üçüncü fıkrasında "İkinci defa tekrerrür hükümlerinin uygulanması hâlinde hükümlü koşullu salıvermeden yararlanamaz." diyor. Bu uygulama bazen büyük adaletsizliklere sebep oluyor. Bir misal vereyim, zamanım da bitmek üzere: Bir kişinin ilk cezası 600 TL, ikinci cezası da bir ay yani mükerrir. Bu kişi bir müddet sonra bir suç daha işledi, yirmi yıl ceza aldı. Bakın, önceki 600 TL ve bir ay hapis cezası sonucu olarak yirmi yıl hapis cezasının tamamını kapalı ceza infaz kurumunda geçirmek gibi vicdanları sızlatacak bir sonuçla karşı karşıyayız. Bunun için de çözüm kolay, İnfaz Kanunu'nun 108/3'ü tamamen çıkarıp atalım yani uygulamayı da 3/4'e çevirebiliriz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

FETİ YILDIZ (Devamla) - Bir dakika daha şey yaparsanız...

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Yıldız.

FETİ YILDIZ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, on dakika içerisinde Türkiye'nin hukuk meselelerini elbette çözemeyiz ancak cezaevlerinde yaşlı ve hasta tutukluların raporlarına da bakılarak, örgütlerin oyunlarına da gelmeden, bu kişilerin cezalarının en azından iyileşene kadar tehir edilmesi, infazın ertelenmesi yapılmalıdır; bu bir.

İki: Eğer bazı kanunlarda eksikler var diyorsak, çok sık bugünlerde tutuklama itirazları duyuyoruz, bunun için de Ceza Kanunu başta olmak üzere, Siyasi Partiler Kanunu, Seçim Kanunu, İnfaz Kanunu ve yamalı bohçaya dönmüş Anayasa'yı gelin hep birlikte değiştirelim diyor, bütçenin hayırlı olmasını diler, hepinizi tekrar saygıyla selamlarım. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Kırıkkale Milletvekili Halil Öztürk'e aittir.

Buyurun Sayın Öztürk. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA HALİL ÖZTÜRK (Kırıkkale) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığı Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Hâkimler ve Savcılar Kurulu ve Türkiye Adalet Akademisi bütçesi üzerine söz aldım. Genel Kurulu ve ekranları başında bizleri izleyen değerli vatandaşlarımızı saygıyla selamlıyorum.

Değerli milletvekilleri, Türk devlet geleneğinde adalet düşüncesi ve kanunlarla yönetme iradesi devletin devamlılığı ve toplum düzeninin tesisi için vazgeçilmez esaslardır. Yusuf Has Hacıb Kutadgu Biliğ'de adalet olan yerde kurt ile kuzunun beraber yaşayabileceğini dile getirmiş, buna mukabil İstiklal Şairi'miz Mehmet Akif Ersoy "Kenardicle'de bir kurt aşırса koyunu, gelir de adliilahi sorar Ömer'den onu." ifadesiyle adalet anlayışımızı edebî bir dille devam ettirmiştir.

Değerli milletvekilleri, hukukun üstünlüğü ve yargının bağımsızlığı, millî kültürümüzün derinliklerinden günümüze kadar ulaşan ve geleceğimizi de teminat altına alan temel ilkelerdir. Hukuk herkes içindir ve herkesin üstündedir; yargı ise hiçbir zümrenin tekelinde olmamalıdır. Bu ilkelerin kurumsal kimlikte vücut bularak yaşatılması ise devlet olmanın gereği ve sonucudur. Gerek hukuk sisteminin toplum nezdinde güven uyandırması gerekse adalet hizmetlerinin kalitesi de yine bu düşünceyle mümkün olacaktır. Bununla birlikte, vatandaşlarımızın günlük yaşamıyla doğrudan temas eden başta Adalet Bakanlığının ve ilgili kurumların vatandaşlarımızın yine doğrudan erişeceği bir hukuki yapıyı önemsemesi toplumsal düzenin devamlılığı ve refahı için ön şart olarak kabul edilmelidir. Bu bağlamda dünyada örnek bir çalışma olan UYAP sisteminin varlığını takdirle anmak isterim. UYAP vatandaş portalı üzerinden vatandaşlarımızın adli hizmetlere hızlı ve etkili bir şekilde erişim sağlaması son derece önemlidir.

Yine, Covid-19 tecrübesinin ardından dijitalleşme süreçleri hız kazanmıştır. Bu kapsamda avukatlık mesleğine yönelik e-duruşma uygulamaları hem adalete erişimin kolaylaştırılması hem de inovasyon çağının gereklerine uyum sağlanması açısından değerli bir adım olmuştur ancak bu süreçte hukuki muhakeme ilkelerinin korunması büyük bir hassasiyetle ele alınmalıdır. Noterlik hizmetlerinin de çağımızın bilişim anlayışına bağlı bir şekilde iyileştirilmesi ve bu hizmetin yaygınlaştırılması yine takdirle ifade edeceğimiz bir husustur. Mahkemelerin iş yükünü hafifleten ara buluculuk, uzlaşma ve tahkim mekanizmalarındaki başarıların devam etmesi ise son derece önemlidir. Türkiye Adalet Akademisinde uygulama atölye modeli, hâkim ve savcıların kürsüye daha nitelikli ve eksiksiz bir şekilde hazırlanması açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Bu süreçte hâkim ve savcı yardımcılığı müessesesinin yeniden uygulamaya konulması da dikkat çekicidir. Hem geçmişteki tecrübelerimize dayanarak hem de güncel ihtiyaçlarımızı gözetenek yeniden hayata geçirilen bu sistemin ülkemize hayırlı olmasını diliyoruz.

Adalet Bakanlığının medya, siyaset ve yargı ilişkileri bağlamında basın sözcülüğü müessesesi kurma çabaları da son derece önemlidir. Dezenformasyonla mücadele kapsamında bu müessesenin etkinliğinin artırılması da son derece faydalı olacaktır. Yine, Ankara Adalet Sarayı başta olmak üzere gerek temeli atılan gerekse yeni adalet sarayları da vatandaşlarımıza adli hizmetlerin sunulması adına mühim gelişmelerdir. Bunlarla birlikte hâkim ve savcı sayısındaki artış dolayısıyla hukuki davalardaki bekleme süresinin azalmasına yönelik atılan adımların da yargı sistemimizin işleyişine hız katacağı kanaatindeyiz. Tam bu noktada bir parantez açarak şu hususa değinmek isterim: Mahkemeler davanın taraflarına ve avukatlara duruşma gün ve saati belirlemede ancak bu duruşmalar zaman zaman birkaç saatlik gecikmeyle başlamaktadır. Adalet mekanizması yargılama sürecinde adaleti sağlarken Sayın Bakanım, zamanın kıymetini de göz önünde bulundurmalı, yargı kurumu verdiği randevulara hassasiyetle uymalıdır. UYAP sistemi üzerinden mahkemeler denetlenmeli ve meslektaşlarımız olan avukatların duruşma koridorlarında saatlerce süren bekleyişleri sona erdirilmelidir.

Değerli milletvekilleri, Türk Ceza Kanunu'nun hakaret suçuna ilişkin düzenlemesinde yapılan değişiklikle bu suç uzlaşma kapsamından çıkarılmış ve ön ödeme sistemine dâhil edilmiştir. Ancak bu sistemde mağdur avukatlarının soruşturma vekâlet ücreti karşılanmadığı için avukatlar açısından ciddi sorunlar ortaya çıkmaktadır. Avukatlar vekâlet ücreti yükünü taşımakta zorlanmakta ve bu durum hak arama özgürlüğünü kısıtlamaktadır. Ayrıca UYAP üzerinden harç ödemeden suç duyurusunda bulunma imkânı sunulsa da bu platformun karmaşıklığı hukuki bilgiye sahip olmayan mağdurlar için etkili bir çözüm olmamakta, bu durum mağdurların haklarını aramalarını zorlaştırmakta ve mağduriyetlerini artırmaktadır. Bu nedenle, ön ödeme sistemine soruşturma vekâlet ücretinin dâhil edilmesini sağlayacak yeni bir düzenleme yapılması gerekliliği de ortaya çıkmaktadır.

Bir başka hususa değinmek gerekirse, Sayın Bakanım, mevcut düzenlemeye göre meslekte on beş yılını dolduran avukatlar yeşil pasaport hakkından faydalanabilmektedirler ancak bu sürenin azaltılması yönünde herhangi bir hukuki engel bulunmamaktadır. Bu sebeple ilk aşamada meslekte on yılını doldurmuş avukatların bu haktan yararlanması için düzenlemeler yapılmasını ve uzun vadede de bütün avukatlara yeşil pasaport verilmesi hususunu düzenleme altına almalıyız diye düşünmekteyiz.

Yargı Reformu Strateji Belgesi'nde de vurgulandığı üzere, yine kamuda çalışan avukatların özlük haklarının iyileştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Özellikle çalışma ve emeklilik hayatını doğrudan etkileyen ek göstergelerinin artırılması bir gerekliliktir. Bunun yanında, kamu avukatlarının vekâlet ücretinin etkin, adil ve şeffaf bir şekilde dağıtılmasını sağlamak amacıyla hukuki düzenlemeler yapılmalıdır. Hukuk eğitiminin kalitesini artırmak ve mesleğe girişte daha nitelikli bir değerlendirme yapmak adına hukuk fakültelerine giriş sınavlarında başarı sıralaması kriterleri kademeli olarak yeniden düzenlenmelidir. Elli beş yıl önce yürürlüğe giren ve günümüz koşullarında yetersiz kalan Avukatlık Kanunu gelişen mesleki ihtiyaçlar doğrultusunda kapsamlı bir revizyona tabi tutulmalıdır.

Adalet Bakanlığının kurumsal kimliği içerisinde daha adil olması bağlamında öne sürdüğümüz önerilere ek olarak hâkim ve savcılara coğrafi teminat hakkının tanınması, CTE personelinin de kapsayacak şekilde Adalet Bakanlığının tüm personeli için adalet hizmetleri sınıfının oluşturulması, ceza infaz kurumunda çalışan personele fazla mesai ücretinin ödenmesi, Adalet Bakanlığı kadrosunda çalışan sağlık çalışanlarının özlük ve mali haklarının Sağlık Bakanlığı kadrosunda çalışan meslektaşlarıyla eşlenmesi, uzman kâtip kadrosu ihdas edilmesi, özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyükşehirlerimizde hâkim ve savcılara tahsis edilen lojmanların kapasitelerinin artırılması ve Adalet Bakanlığının diğer personelinin de lojman imkânından faydalandırılması, hâkim ve savcı sınıfı dışında kalan personelin görevlerinden dolayı işledikleri suçlar nedeniyle haklarında açılacak soruşturma ve kovuşturmanın 4483 sayılı Kanun kapsamında veya bu kanun hükümlerine benzer bir mevzuatla Adalet Bakanlığı merkez teşkilatında oluşturulacak bir birimden izin alınması koşulunun getirilmesi, adliyelerde çalışan icra müdür ve müdür yardımcılarının

zorunlu tayin durumlarının yazı işleri müdürlüğünde olduğu gibi kaldırılması hususunu Sayın Bakanımızın takdirlerine sunmak istiyorum.

Değerli milletvekilleri, Türk dünyasıyla olan siyasi, ekonomik, sosyal ve kültürel birlikteliğin hukuk alanında da tanzim edilmesi son derece mühimdir. Bu bağlamda, Türk devletleri çatısı altında diğer uluslararası hukuki birliklere ve mahkemelere alternatif olarak bir yapının kurulması yerinde olacaktır. Bu hususta yapılan çalışmaları yakinen takip etmekle birlikte 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü münasebetiyle önemli bir hususa değinmekte fayda görüyorum. Türkiye "insan hakları" kavramı çerçevesinde yalnızca Avrupa Konseyi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesiyle değil aynı zamanda Birleşmiş Milletlerin denetim mekanizmalarıyla, AGİT'le ve İslam İşbirliği Teşkilatına bağlı insan hakları komisyonlarıyla da yakın ve saygın ilişkiler yürütmektedir. Bu doğrultuda, Türk Devletleri Teşkilatı kapsamında da bir insan hakları komisyonu kurulması önerilmektedir. Bu komisyon pilot düzeyde danışma mekanizmalarıyla başlayarak bölgede insan haklarının korunmasına katkı sunabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

HALİL ÖZTÜRK (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

HALİL ÖZTÜRK (Devamla) - Özellikle farklı coğrafyalarda yaşayan Türk soylarının karşılaştığı insan hakları ihlalleriyle ilgili başvuruların takip edilmesi inanıyorum ki Türkiye Cumhuriyeti'nin bu alandaki liderliğini pekiştirecektir.

Yarın, 11 Aralıkta, vefatının 49'uncu yılında saygıyla anacağımız büyük Türkçü Hüseyin Nihal Atsız'ın "Millî ülküler yüzyıllar boyunca değişmeden yaşar." sözünü hatırlatıyor, adil olma ülküsü ve hukuk devleti şiarıyla yüzyılını geride bırakan Türkiye Cumhuriyeti'nin daha yüzyıllar boyunca adaleti Kutup Yıldızı gibi görerek onun pusulasında hür bir şekilde yaşamaya devam edeceğini Gazi Meclis kürsüsünden şerefle belirtmek istiyorum. Bu vesileyle, 2025 yılı Adalet Bakanlığı bütçesine onay vereceğimizi, destek vereceğimizi belirtiyor; bütçenin oluşturulmasında emeği geçen başta Sayın Bakan olmak üzere, Bakan Yardımcılarımıza ve bürokratlara teşekkür ediyorum.

Genel Kurulu tekrar saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Tokat Milletvekili Yücel Bulut'a aittir.

Buyurun Sayın Bulut. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA YÜCEL BULUT (Tokat) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Gazi Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Konuşmama başlarken 2009 yılı Aralık ayında Tokat ili Reşadiye ilçesi Sazak köyünde şehit olan 7 askerimizi vefatlarının seneidevriyesi olması nedeniyle bir kere daha rahmetle anıyorum. Aynı zamanda, dün Isparta'da helikopter kazasında hayatını kaybeden, şehit olan 6 askerimize de Cenab-ı Allah'tan rahmet diliyorum.

Değerli milletvekilleri, milletçe tarihî gelişmelere şahitlik ettiğimiz olağanüstü bir süreçten geçiyoruz. Yanı başımızda bir devir kapanırken bir yenisi açılıyor ve uzun bir bekleyişin sonrasında yanı başımızda, komşu bir ülkede bir diktatörün yönetimi hepimizin gözleri önünde son buldu. Böylesine olağanüstü ve sancılı dönemlerde tabii ki bir özellik vardır: Böyle olağanüstü ve sancılı dönemlerde gerçek çoğu zaman çok az kişiyi ilgilendirir; acısını yaşayanların, yasını tutanların, öfke kusanların, ideolojik ezberlerini tekrar edenlerin, olanı biteni hayretle izleyenlerin arasında gerçeği bulmak ve yol haritasını belirlemek her zaman çok kolay olmayabilir. Tam bin yıldır bu coğrafyada var olan, bir imparatorluk bakiyesi olan bu genç ve güçlü cumhuriyetin elbette ki tarihî sorumluluğuna uygun olarak gerçeği bulması, tespit ve tescil etmesi, buna göre de yol haritası belirlemesi elzemdir ve kaçınılmazdır. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin sarsılmaz devlet aklının bu meselede de gerçeği bulacağına, gerçeği göreceğine ve buna göre bir istikamet belirleyeceğine zerre kadar şüphe duymuyor ve elbette ki devletimize güveniyoruz.

Suriye'de yaşanan hadiselerin ortaya koymuş olduğu birçok gerçek var ama bunlardan kanaatimce en ön plana çıkması gereken kuşkusuz şudur ki hakiki bir medeniyet tasavvuru olan ve bu medeniyet tasavvurunu besleyen kültürü, birikimi, örfü, adeti, geleneği, inancı ve itikadı olan toplumlar birer millet olarak yâd edilirler, milletteşme sürecine girmiş bir toplum olarak kabul edilirler. Milletlerin kurduğu devletler işte bu yapı üzerine, bu ruh ve mana üzerine devleti inşa edebildikleri vakit hürriyetlerini ve egemenliklerini teminat altına alırlar; devlet geleneği ancak ve ancak böyle bir birikimin üzerine inşa edilebilir. Dolayısıyla sağlıklı bir sosyolojik yapıya dayanmayan yahut da yönettiği insan malzemesine yabancılaştırmış yönetimler için mukadder olan kader, günün birinde mutlak surette çökmek olacaktır. Dolayısıyla dünyada hiçbir sistemi ve rejimi millî birlik, beraberlik ve kardeşlikten öte ayakta tutabilecek bir silah henüz icat edilmemiştir. Millî birlik ve beraberliğin elbette ki ham maddesi ve temeli kültürdür. Kültür, en safiyane ifadesiyle, en basit ifadesiyle bir coğrafyada yaşayan insanların o coğrafyayla, o toprak parçasıyla oluşturdukları gönül bağıdır; sadece onunla değil o topraklar üzerinde yaşayan diğer toplumlarla oluşturduğu gönül bağıdır. Bu gönül bağının çözülmesi sosyal çürümeyi, sosyal çürüme de beraberinde sosyal çözülme tetikler. İşte, şükürler olsun ki tam bin yıldır bu coğrafyadayız. Kürt'üyle,

Türk'üyle, Laz'ıyla, Çerkez'yle tek bir potada ve aynı işe odaklanmak suretiyle ortak kültürü inşa etmiş ve bugün de o ortak kültürün üzerine Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuş, son bağımsız devletimizi kurmuş bir milletiz. Dolayısıyla bizi civarımızdaki diğer devletlerden ayıran en temel özelliğin bu olduğu kanısındayım. Nitekim, yüz bir yıl önce son bağımsız Türk devletini kuran Mustafa Kemal Atatürk de çok basit ve veciz bir sözle Türkiye Cumhuriyeti'nin temelini özetlemiş ve "Türkiye Cumhuriyeti'nin temeli kültürdür." demişti. O kültür inancı işaret eder, o kültür itikadı işaret eder, o kültür Anadolu coğrafyası üzerinde yaşayan insanların birbiriyle sarsılmaz gönül bağıını inşa eder. Bundan yüz beş sene önce Mustafa Kemal Atatürk Anadolu'ya çıkarken Anadolu'da elbette ki silah yoktu, mühimmat yoktu; Anadolu'da belki insan malzemesi bile yoktu ama buna rağmen Mustafa Kemal Atatürk'ün Anadolu'ya çıkmasını sevk eden bir neden vardı. Ordular terhis edilmişti, devlet içi dışı edilmişti, vatan işgal edilmişti ama büyük bir cesaretle onu Anadolu'ya sevk eden bir neden vardı çünkü elindeki her şeyini kaybetmiş olan bu millet, Anadolu'da her bir evladını birbirine bağlayan çelikten bir halat olan kültürünü kaybetmemişti; itikadını, imanını ve inancını kaybetmemişti. Nitekim, Mustafa Kemal Atatürk de aynen şu ifadelerle bunu teyit ediyor; "19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığım zaman elimde zerre kadar bir maddi gücüm yoktu ama Türk milletinin asaletinden kaynaklanan ve benim vicdanımı dolduran büyük bir itikat ve inanç vardı. İşte, ben Millî Mücadele'yi bu inanç üzerine, Türk milletinin vicdanında somutlaştırmış ve bu inanç sayesinde kazandım." diyerek Türkiye Cumhuriyeti'nin silahla yahut da büyük askeri güçle değil Türk milletinin birbirine kenetlenmiş evlatlarının ortaya koyduğu itikat ve inançla kurulduğunu ifade ediyordu. Dolayısıyla değerli milletvekilleri, bu coğrafyada bizi var eden temel değerler Anadolu üzerinde hangi etnik kökenden, hangi mezhepten, hangi köyden ve meşrepten geliyor olursa olsun Anadolu insanını birbirine bağlayan ve tam bin yıldır bizi burada vatan coğrafyasında payidar kılan ve kâinatın son gününe, ilanihaye son gününe kadar da burada İslam dünyasının bir umudu olarak İslam dünyasını bir Kutup Yıldızı olarak var edecek olan bu değerlerimizdir. Peki, bir devlette, bir sosyolojide, bir insan topluluğunda inanç olmazsa, itikat olmazsa, değer olmazsa, birikim olmazsa, kültür olmazsa, gönül bağı olmazsa ne olur? Ne olacağını kaç gündür televizyonlarda seyrediyoruz. Kendi milletine, yönettiği insanlara yabancılaşanların, onlarla gönül köprülerini koparanların bir gecede ellerindeki bütün düzeni kaybettiğine hep birlikte şahitlik ettik. Böyle devletler bu şekilde bir gecede kurulur, sonra hiç hayal etmedikleri bir vakitte bir gecede ortadan kaybolurlar. İşte, elinizde hiçbir şey yokken sadece inancınız, imanınız ve itikadınız varsa yüz bir yıl önce Türk milletine bahşedildiği gibi, bu iman ve inançtan yeni bir devlet inşa edebilirsiniz ama bunların hiçbirisi yoksa elinizde kurulu olan bu devleti de bir gecede kaybedebilirsiniz. En güçlü silahlara sahip olabilirsiniz, en iyi üniformaları yaptırabilirsiniz, dünyayı ürkütmek için en iyi askerî geçit törenlerini tertip edebilirsiniz, yıkılmaz ve sarsılmaz bir görüntü verebilirsiniz ama toplumunuz sosyal çözülmeye, sosyal çürümeye sürüklenmişse bunu geri döndürebilecek bir kudret, bir silah henüz bugüne kadar keşfedilmemiştir.

Şimdi, elbette ki yüz bir yıl önce iktisadi emperyalizmin ordularına karşı burada büyük ve muzaffer bir zafer kazanmıştık ama bir eksiğimiz var, yüz yıl sonra cumhuriyetin 2'nci yüzyılını araladığımız şu günlerde göremediğimiz bir nokta var; o da nedir? O da Türkiye Cumhuriyeti neredeyse yüz yıldır ama özellikle son yirmi yıldır çok büyük bir kültür emperyalizminin baskısı altında. Elimizdeki en büyük silahımız olan kardeşliğimizin, en büyük silahımız olan dayanışma ruhumuzun, millî birlik ve beraberliğimizin elimizden alınabilmesi için sinsice ve ustaca yoğun bir propagandayla karşı karşıyayız. Sosyal dokumuz çözülmek isteniyor, ahlaksızlık bir hastalık gibi toplumun her tarafına; Kürt çocuğuna, Türk çocuğuna, Laz çocuğuna, Çerkez çocuğuna ama bu milletin, bu coğrafyanın çocuklarına enjekte edilerek sosyal bir çürümeye Türk milleti karşı karşıya bırakılmak isteniyor. İşte, bütün bunlara karşı Milliyetçi Hareket Partisi yarım asırdır "Titre ve kendine dön." derken herhâlde gençleri heyecana getirmek için bir slogan arayışında değildi. "Titre ve kendine dön." diyerek kendisine ait olmayan, kendi değerlerine yabancılaşan toplumumuza karşı ve "aydın" sıfatını üzerine almak suretiyle Batı'nın papağanlığını yapmaktan, Batı'nın fikirlerinin kölesi olmaktan başka hiçbir marifeti olmayan bir gruhun bu topluma tazyiklerine karşı Türk'üyle Kürt'üyle, milletimizin bütün unsurlarıyla kardeşçe, müstakil ve bağımsız bir fikir dünyası, Anadolu'ya has bir fikir dünyasıyla sorunlarını çözme iradesini ortaya koymaya çalışıyordu. Tabii ki bu gayretlerimizin neticesi olarak bugün geldiğimiz noktada şunu görmek zorundayız: Sayın Genel Başkanımızın bundan birkaç ay önce yapmış olduğu çağrıya maalesef ki -artık alışık olduğumuz şekilde, MHP'den gelen her çağrıya- hoyratça karşılık verenler bu çağrıya da karşılık vermişlerdi. Bugün geldiğimiz noktada, Suriye'deki gelişmelere bakarak, bölgedeki gelişmelere bakarak geri dönüp baktığımızda hâlâ bu çağrının anlam ve mahiyetini kavrayamayanlar emin olunuz ki bu coğrafyanın müstemleke memurlarıdır ya da emperyalizm beslemeleridir. Biz, şimdi, Türkiye'de tarihî birikimimize, mazimize ve geçmişimize uygun olarak yeni bir adım atıyoruz. "Ne işimiz var Suriye'de?" "Ne işimiz var Libya'da?" "Ne işimiz var Irak'ta?" diye soranlar, devlet aklının ürettiği her politikaya karşı itiraz edenler ve bunu da meşrulaştırabilmek ve konumlarını sağlama alabilmek için Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözüyle bu işe meşru zemin oluşturmaya çalışanlara karşı biz de diyoruz ki: Atatürk "Yurtta sulh, cihanda sulh." sözüne yani tek bir cümleye sıkıştırılamayacak kadar büyük bir ufka sahip, büyük kudret sahibi bir liderdir. "Ne işimiz var Irak'ta?" "Ne işimiz var Libya'da?" diye soranlara biz de şunu söylemek istiyoruz: İşimiz var ve orada görevimiz var çünkü Atatürk yalnızca "Yurtta sulh, cihanda sulh." demedi, 1922 yılında Millî Mücadele'yi kazandığımızda aynen şunu söylemişti: "Türkiye'nin bugünkü mücadelesi sadece kendi nam ve hesabına olsaydı belki daha kısa vadede bitirilebilirdi. Türkiye büyük ve mühim bir gayret sarf ediyor çünkü müdafaa ettiği, bütün mazlum milletlerin, bütün Şark dünyasının davasıdır ve bu nihayete erinceye kadar Türkiye kendisiyle beraber olan Şark milletleriyle yürüyeceğinden emindir." diyor. Dolayısıyla görevi nereden aldığımızı soranlara, görevi Millî Mücadele'nin kahramanlarından aldık. "Tayyip Erdoğan bunları niye yapıyor?" diye soranlara...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Bulut.

YÜCEL BULUT (Devamla) - "Cumhurbaşkanımız bunları niye yapıyor?" diye soranlara, "Devlet Bahçeli bunları niye söylüyor?" diye soranlara açık yüreklilikle, Millî Mücadele'nin kalpaklıklarının, Kuvvacılarının, şehit düşmüş ecdadımızın bize verdiği görevin bir gereği olarak yapıyoruz diyoruz. Ve ayrıca şunu da belirtmek istiyorum: Tüm bunları söylerken bizim kimsenin toprağında gözümüz yoktur ama çağları aşan bir şekilde mazlum milletlere verilmiş bir sözümüz vardır. Dünyadaki hiçbir kavme, millete ve mezhebe karşı bir hıncımız yoktur; adaletin, kardeşliğin dünyaya hâkim olacağı bir dilek ve azmimiz vardır. İşte, verilen sözün ve hiçbir zaman bitmeyecek bu azmimizin adı İlayikelimetullah'tır. İlayikelimetullah, aynı zamanda, Cumhuriyet Protokolü'nün 4'üncü maddesine dercedilerek millî bir hedef hâline gelmiştir. Ecdadımızdan aldığımız mirası kararlılıkla sürdürmeye, nerede gözyaşı varsa oraya koşmaya, nerede mazlum varsa yetişmeye, Türk oğlu Türk gibi davranmaya, onun gibi hareket etmeye kararlıyız diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Erzurum Milletvekili Kamil Aydın'a aittir.

Buyurun Sayın Aydın. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA KAMİL AYDIN (Erzurum) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesi hakkında Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Yüce heyetinizi saygıyla selamlıyorum.

Sözlerimin hemen başında, dün Isparta'da meydana gelen elim helikopter kazasında Hakk'a yürüyen, aralarında Erzurumlu hemşehrim Taha Nergiz'in de olduğu kahraman şehitlerimizi rahmetle anıyor, kederli ailelerine ve aziz milletimize başsağlığı diliyorum.

Yine, komşu ilimiz Artvin'de meydana gelen heyelan faciasında araçlarıyla toprak altında kalarak can veren gençlerimize Allah'tan rahmet diliyor, ailelerine ve sevenlerine taziye dileklerimi büyük bir tazim içerisinde ifade ediyorum.

Yine, Van'da bu sabah meydana gelen trafik kazasında kaybettiğimiz bir kardeşimize rahmet ve 51 yaralıya da acil şifalar ve büyük geçmiş olsun dileklerimi buradan ifade etmek isterim.

Sayın milletvekilleri, yapılan bilimsel çalışmalar ve uygulamalardan mülhem siyasetin yegâne amacının huzur, güvenlik ve refah olduğu bilinen, açık bir gerçektir. İnsanlık tarihinin hemen hemen her döneminde olduğu gibi bugün de içinde bulunduğumuz kadim Orta Doğu ve Anadolu coğrafyası taşıdığı tarihî, kültürel, ekonomik ve stratejik öneme ve konuma binaen bir tür uluslararası mücadele alanına dönüşmüştür. Günümüzde yaşanan küresel olaylar, krizler, kaoslar ve dahi "savaşlar" diye adlandırabileceğimiz sorunların kahir ekseriyetinin yine bu kadim coğrafyada vuku bulduğuna maalesef tanıklık etmekteyiz. Bir çırpıda ifade etmek isterim ki akla ilk gelenlerin başında İsrail'in Filistin'i işgal ve imha girişimleri ve bu amaca matuf soykırım faaliyetleri, Lübnan'a müdahalesi, aynı zamanda Ukrayna-Rusya savaşı ve buna bağlı yeniden derinleşen siyasi ve stratejik kutuplaşmalar, Irak ve Suriye'de yaşanan kanlı vekâlet savaşları, Ege ve Doğu Akdeniz'de yeni oldubitti girişimleri, Güney Kafkasya'da iç karışıklık hareketleri ve Balkanlarda potansiyel çatışma hazırlıkları gelmektedir.

Sayın milletvekilleri, geçirdiği acı tecrübelerden ve binlerce yıllık devlet olma ve devlet etme geleneğinden aldığı ilham ve güçle bölgenin demokrasi, istikrar ve denge simgesi Türkiye Cumhuriyeti devletinin duruşu, tutum ve faaliyetleri takdire şayan bir biçimde hem uluslararası sorumluluklara bağlı kalarak yapıcı katkı sağlama hem de iç güvenlik ve huzur açısından herhangi bir risk ve tehlikeye maruz kalmama odaklıdır. Birkaç somut örnekle açıklamak gerekirse, Rusya'nın Ukrayna'yı işgal sürecinin en başında Batılı müttefik ülkeler ölü balık tutumu sergilerken Türkiye 2014 yılında Kırım'ın ilhakının kabul edilemez olduğunu açıkça ifade etmiş ve devamındaki süreçte de Montrö Antlaşması'ndan kaynaklı boğazların geçiş kurallarını harfiyen uygulamış; yine, savaştan çok barışın nihai çözüm olduğunu mütemadiyen ifade ederek karşılıklı tarafları çözüm masasına oturtmayı başarmış ve akabinde küresel krizin ayak sesleri niteliğindeki tahıl koridorunu çözüme bağlamış ve karşılıklı savaş esirleri takasına önayak olmuştur. Öte yandan, iç huzur ve güvenliğin temini ve bölgesel barışa katkı sağlama adına Irak, Suriye, Doğu Akdeniz, Libya ve Sahra Altı Afrika'da ulusal ve uluslararası yetki ve anlaşmalar ışığında Türkiye proaktif bir inisiyatif olarak her iki bağlamda da barışın teminine katkı sağlamıştır. Yine, İsrail'in nobranlığını, kural tanımazlığını ve insan haklarını yok sayan soykırım ve işgal girişimlerini en üst perdeden ve her türlü uluslararası platformda dile getirmiş ve bu bağlamda uluslararası camiayı da sorumluluğa davet etmiştir.

Sayın milletvekilleri, kutlu ülkemiz ve aziz milletimiz adına tüm bu bölgesel ve küresel krizlerden sorunsuz ve zararsız çıkma adına çok ince hesap ve uygulamaların yapıldığı bir süreçte uluslararası kurum, kuruluşların ve dahi müttefiklerimizin bölgemizde yaşananlara karşı Türkiye Cumhuriyeti'nin uluslararası antlaşmalardan kaynaklı sorumluluk ve haklarından dolayı olumlu katkılarına rağmen ön yargılı, tek taraflı ve çifte standartlı tutum sergilemelerini de göz ardı edemeyiz. Fakat bundan daha vahim ve üzücü olanı ise bölgesel huzur, iç güvenlik ve emniyetin temini adına Birleşmiş Milletlerin 51'inci, NATO'nun 5'inci maddeleri gibi uluslararası antlaşmalardan yetki alarak terörle mücadele amaçlı sınır ötesi operasyonların yapılmasına rağmen, içeride gördüğümüz, siyasi direnç ve muhalefettir maalesef. Direncin nedeni olarak "Analar ağlamasın." ya da "Daha fazla şehit gelmesin." savunma mekanizmaları öne sürülürken aslında aynı saik ve beklentiyle bu operasyonların yapıp güvenli bölge oluşturma gerçeğinin görülmesi istenmemesi ise tam bir garabettir çünkü gösterilen direncin temelindeki asıl gaye ve amaç üzüm yemek değil bağcıyı dövmekten ibarettir. Yani verilen siyasi destek karşılığında Kandil'e duyulan vefa borcunun ödenmesi söz konusudur.

Hâlbuki amaçlanan hedefler ve atılan adımlar aslında tarihin her döneminde, ihtiyaç duyulduğunda kendini gösteren millî ve insani bir refleks gereğidir. Diğer bir ifadeyle, görülen şey; sadece sıkıntı, kriz ve kaoslarda aranan, beklenen ve gözlenen, Türk'ten insanlık ve vefa talebidir. Dolayısıyla bölgede tüm bu olup bitenler karşısında tavrımızın sade ve açık olması yani büyük bir yangının söndürülmesi gayretinin yanı sıra içeriye sığramaması düşüncesinden kaynaklandığı da oldukça açık ve sarıhtır.

Sayın milletvekilleri, başarılı ve istikrarlı bir siyasi vizyonun ancak ve ancak güçlü temel ilke ve prensipler üzerine inşa edilebileceği uluslararası genelgeçer gerçeğinden hareketle, Türkiye Cumhuriyeti devleti, Cumhuri İttifakı'nın kararlı iradesiyle 21'inci yüzyılı Türk ve Türkiye Yüzyılı vizyonu perspektifiyle yorumlayıp bölgesinde lider, dünyada ise devler liginde olmayı yüksek ilke ve ideal hâline getirmiştir. Bu yüksek hedef ve ideal gereği iç ve dış siyasetin uyumlu ve eş güdüm içerisinde önce ülke ve millet ali menfaatlerini önceleyip dünyanın her bağlamda hızla değişim ve dönüşüme muhatap olduğu bir süreçte tüm yenilik ve gelişmelere vâkıf ve hazırlıklı olma zorunluluğu vardır. Bu düşünceyle açıkça ifade etmeliyiz ki Dışişlerimiz hem iç teşkilat yapısında hem de ülke dışı hariciye faaliyetlerinde zamanında yaptığı yeniden yapılanma, yenilenme ve genişleme faaliyetlerinde büyük bir mesafe ve başarı katetmiştir; bunun en büyük yansımaları olarak, Bakanlık bünyesinde kurulan yeni birçok birim, merkez ve sayıları artırılan temsilciliklerin yanı sıra buralarda verilen hizmet çeşitliliği dikkatleri çekmektedir. Çünkü bugün dünya kritik bir yol ayrımındadır, beş yüz yıllık kutlu bir kurumsal geleneğe sahip Hariciyemiz her organik ve organize yapı gibi tutarlı bir sistemle ayakta ve hayatta kalmayı başarabilmiştir; bunun en tipik göstergesini başta Afganistan, Libya ve son dönemde Lübnan'da üstlendiği insani görev ve sorumluluklardaki kusursuz icraatlarında açık ve net bir şekilde görmekteyiz çünkü genel siyasette olduğu gibi Türk dış politikasının temelinde de "önce insan" düsturu hâkimdir.

Sayın milletvekilleri, ünlü bir devlet adamı anılarında özellikle uluslararası ilişkiler bağlamında tecrübelerini paylaşırken sistematik ve hazırlıklı olmayı özenle vurgulayarak şöyle der: "Nereye gideceğini bilmeyen, bir yere gider." Şunu açıkça ifade etmek isterim ki nereden geldiğini ve nereye gideceğini yani gelenekten geleceğe her türlü bilgi, beceri, donanım ve tecrübeye sahip güçlü Hariciye teşkilatımız sadece diplomasi faaliyetleriyle değil zamanın ruhuna uygun imkân ve fırsatları da başarılı bir biçimde değerlendirmektedir. Dolayısıyla bütün bu görev ve sorumlulukları yerine getirirken Bakanlığımızın yetkin kadroları yurtda da dünyada da barışı içselleştirip önceleyerek Türkiye Cumhuriyeti devletinin ve Türk milletinin yüksek ideallerini layıkıyla temsil etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Aydın.

KAMİL AYDIN (Devamla) - Bu duygu, düşünce ve nice başarı dileklerimle Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak Dışişleri Bakanlığının bütçesini onaylayacağımızı ifade eder, en kalbî şükranlarımı sunarım. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Kayseri Milletvekili İsmail Özdemir'e aittir.

Buyurun Sayın Özdemir. (MHP sıralarından alkışlar)

MHP GRUBU ADINA İSMAİL ÖZDEMİR (Kayseri) - Sayın Başkan, saygıdeğer milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığımızın 2025 yılı bütçesi üzerine Milliyetçi Hareket Partisi Grubumuz adına söz almış bulunmaktayım. Gazi Meclisimizi ve ekranları başında çalışmalarımızı takip eden aziz milletimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum.

Belirsizliklerin arttığı, zulüm ve çatışmaların yaygınlaştığı; barış, istikrar ve huzurun giderek kaybolmaya başladığı, düzensizliklerin vasat bulduğu, adaletsizliğin kol gezdiği bir zaman diliminde olduğumuz malumdur. Birinci Dünya Savaşı'nın henüz kapanmayan hesaplarının yeniden görüldüğü, İkinci Dünya Savaşı'nın getirdiği dengelerin kaybolduğu bir dönemde kurumsal yapısı sağlam ve geleneği olan devletlerin öne çıktığı bir sürecin içerisindeyiz. Bir yandan yerelleşmeye dayalı paradigmlar uluslararası alanda hâkim yaklaşım olarak görülse de diğer yandan otoritesi kaybolan devletlerin ve sömürgecilikten henüz kurtulabilmiş rejimlerin mevcudiyeti rekabet sahalarının yayılmasına sebep olmaktadır. Bu gelişmelerin tamamı beraber ele alındığında dış politika perspektifimize, millî güvenliğimizin kapsamına giren unsur ve konularla beraber hedeflerimizi ilgilendiren meselelerle de yüzleşmek durumunda olduğumuz gerçeğiyle karşı karşıyayız. İşte, bu sebeple dış politikamız ve bekamız 21'inci yüzyıl hedeflerimiz için en öncelikli alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Böylesi bir dönemde Türk dış politikası, devlet geleneğimizde Türk Silahlı Kuvvetlerinden sonra en köklü yapıya sahip olan Hariciye teşkilatı ve çok saygıdeğer mensuplarının varlığıyla hem bugünlere hem de yarınlara değerli hizmetler sunarak fark yaratmaktadır.

Diplomatik saygınlığımız yalnızca misyonlarımızın sayısı ve görev yaptığı sahalarla ilgili değil kriz alanlarının hemen hepsinde varlık gösterip barış ve istikrara katkı sağlayacak bir olgunlukla kendisini göstermektedir. Ukrayna ve Rusya arasında süregelen savaşta çatışmaların derinleşmemesi, bölgesel seviyeye yayılmaması ve taraflar arasındaki kanalların sürekli açık kalması, Orta Doğu bölgesinde devam eden gerginlik ve savaşlarda insani ölçümüzün esas kabul edilerek üçüncü taraflarca da benimsenmesi, Afrika kıtasında karşılıklı çıkarların gözetilmesiyle yeni bir tarih yazılmaya başlanması, Asya'da yükselen yeni değerlerle yenilikçi ve vizyoner adımların atılması gibi genel hususlar Türk dış politikasının prestijini artırmakla kalmamış, etki alanını da genişletmiştir.

Devlet geleneğimizde mevcudiyetini sürdüren doğuda gün doğusuna, güneyde gün ortasına, batıda gün batısına, kuzeyde gece ortasına kadar olan ilkemizden kaynaklı saha etkinliğimiz yüksek bir potansiyele ulaşmıştır. Türkiye Cumhuriyeti hem kendisi hem de yakın ortak ve gerçek müttefikleriyle yeni yüzyılın kuvvet ve kader merkezlerinden biri olduğunu yaşanan her örneklerle beraber tescillemiştir. Millî menfaatlerimizin maksimize edilerek tehditlerin minimize edildiği anlayışımızla yeni yüzyılda insanlığa daha adil bir düzeni inşa etme sorumluluğunu yerine getirebilecek bir güce erişmiş olmamız memnuniyet vericidir.

Saygıdeğer milletvekilleri, Türk dış politikasının konu başlıkları hiç şüphe yok ki çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Hele ki sorunların hiç olmadığı kadar iç içe geçtiği bir dönemde, tabir yerindeyse fırtınalı denizde gemiyi limana selamete ulaştırabilmek ustalık gerektirmektedir. Bu kapsamda Hariciyemizin kurumsal gelenekleri ve birikiminin yanında yeni meseleler karşısında sürekli gelişime açık bir zihin yapısına ihtiyaç duyulduğu açıktır. Var olan hedeflerimizin yanı sıra, yüzleşmek ve çözmek durumunda bulunduğumuz meydan okumalarının hepsini beraber değerlendirdiğimizde Dışişleri Bakanlığımızın yapısal anlamda gelişime her zaman açık ve dinamik bir anlayışla idare edilmesi gerektiği ortadadır. Bahsettiğimiz bu husus sadece birbirinden değerli diplomatlarımızın güncel koşullara göre yetiştirilmesiyle kısıtlı kalmamakta, aynı zamanda kurumsal yapının da verimlilik açısından dikkate alınması gerçeğini kapsamaktadır. Bölgeler bazında genel müdürlük seviyesinde çalışılan alanların önümüzdeki yakın dönemde belki de yeni bir yaklaşımla değerlendirilebilecek teşkilat yapısına kavuşturulması elzem hâle gelebilecektir. Küresel ve süper güç olma hedefimizin lokomotif kurumlarının başında gelen Dışişleri Bakanlığımızın kapsam ve sorumluluk itibarıyla daha sağlıklı ve diplomatik ihtiyaçlarımızı karşılayabilen yüksek bir seviyeye taşınması hiç kuşku yoktur ki küresel etkinliğimizi artıracaktır.

Diğer yandan, 21'inci yüzyılın yükselen değeri ve merkezlerinden bir tanesi olan Türk dünyası için bu coğrafyadaki sorumluluk bölgesi kapsamında çalışacak Türk dünyası bakanlığının kurulması da hedef ve çalışmalarımızı daha verimli hâle getirebilecektir. Türkiye Cumhuriyeti, yalnızca Anadolu coğrafyasına, Karadeniz, Akdeniz ve Ege'de hâkim ve egemen olacak kadar küçük bir vizyona, tarihsel ve insani bir sorumluluğa sahip ülke değildir. Bizim için mevcut şartlar Osmanlı sonrası yaşanan kayıplarımızla sadece elde kalanı korumaktan çok daha öte bir seviyeye ulaşmıştır. Artık nüfusumuz neredeyse 100 milyona dayanmış, güç potansiyeli ve çarpanları artmış, varlık gösteremeyeceği hiçbir alan ve coğrafya kalmamış olan Türkiye Cumhuriyeti'nin münasebetleri yalnızca kendi komşuları, Avrupa Birliği ya da NATO'dan ibaret değildir. Başlı sıkışan her mazlum gözünü bize çevirmektedir. Herhangi bir konuda adım atacak her ülke Ankara'nın tutumunu dikkate almak durumundadır. Dahası, karar ve iradelerimiz tavsiye niteliğinden çok daha ileri bir aşamaya erişmiş, kaderini bizimle beraber gören millet ve devletler ortaya çıkmıştır. Mazisi bizimle olan ancak son yüz yıldır yaşam alanı kalemle çizilen coğrafyalar geline aşamada bedeli ödenmiş ve kanla yazılan tarihe dar geldiğini göstermektedir. Dolayısıyla Türk ve Türkiye Yüzyılı hedeflerimiz için büyük bir ivmeyle hareket ederken, Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin getirdiği kurumsal gelişime açık adımları da vakti gelmişken atmak durumundayız. Yaklaşan büyük buhranı göğüslemek bir yana, bu buhran sonrası için hazır olmak ve her coğrafyaya hâkim duruma gelmek için Dışişleri Bakanlığımızın kurumsal yapısını sürekli gelişime hazır hâle getirebilmeliyiz.

Muhterem milletvekilleri, 27 Kasım'da Suriye'nin Halep kentinin batısında başlayan çatışmalar on bir günlük sürenin ardından Şam'ın el değiştirmesi ve Esad rejiminin düşmesiyle sonlanmıştır. İlave olarak Tel Rıfat ve Menbiç'teki PKK-PYD terör örgütü varlığı da Suriye Millî Ordusu ve müşterek kuvvetler tarafından sonlandırılmıştır. Mevcut durumda ise Tel Abyad bölgesine doğru Suriye Millî Ordusu'nun ilerleyişi sürmektedir. Ayrıca, Deyrizor bölgesi etrafında da yine PKK-PYD terör örgütüne karşı bazı aşiretler ile diğer unsurların mücadelesi devam etmektedir. Geline aşamada muhalifler rejimin kendisi olmuş, rejim ise Suriye'den kaçmıştır. Temennimiz, siyasi sürecin bir an evvel başlaması ve en uzun sınıra sahip olduğumuz Suriye'nin kalıcı huzur ve barışa erişmesidir.

Bu çerçevede, önümüzdeki dönemde üç temel esasın muhafaza edilmesi elzemdir. Bunlar, Suriye'nin toprak bütünlüğünün korunması, iç savaş öncesi demografik yapının muhafazası ve başta PKK-PYD terör örgütü olmak üzere, tüm buradaki örgütlerin meşruiyet bulma çabasının önlenmesidir. Böylelikle elde edilecek siyasi çözümle vatandaşlarının iradesiyle idare olunacak bir Suriye'nin varlığı ümit edilen huzur iklimini yakalayabilecektir. Başta Türkiye'de bulunan misafirlerimiz olmak üzere, iç savaş sebebiyle ülkelerinden ayrılmak durumunda kalan Suriyelilerin kendi topraklarına onurlu ve başları dik bir şekilde dönmelerinin yolu açılmıştır. Bilinmelidir ki Suriye coğrafyasında bizim hasmımız PKK ve IŞİD, hismımız ise Kürtler ve Araplardır.

Diğer yandan, İsrail'in Suriye toprakları üzerinde hiçbir gerekçe ve hukuka dayanmadan sürdürdüğü mütecaviz eylemlere karşı da teyakkuzda olunması gerekir zira sahadan gelen bilgilere bakılırsa Gazze'den kaynaklı soykırım suçunu boynuna asmış bulunan İsrail'in Suriye'deki işgal girişimleri yalnızca Golan Tepeleri'yle sınırlı kalmayacak gibi durmaktadır. Dikkat buyrulursa İsrail Şam'a 20 kilometreye kadar yaklaşmıştır. Bu durum yakın bir süre içerisinde İsrail'le fiziki temas hattına girebileceğimiz anlamına da gelmektedir. Bu şartlar altında angajman kurallarımızı acilen belirlemeliyiz. Cumhuriyet tarihimizin en hassas döneminden geçerken Ankara merkezli yaklaşımımızı ve Ankara vizyonunu hayata geçirme zorunluluğumuzu bizlere tarih tekrar hatırlatmaktadır. Büyük Türkiye ülkümüz işte böyle hayat bulacak, Türk ve Türkiye Yüzyılı inanç, azim ve kararlılıkla mutlaka hayata geçecektir.

Bu vesileyle Dışişleri Bakanlığımızın bütçesine Milliyetçi Hareket Partisi olarak olumlu yönde oy vereceğimizi ve desteklediğimizi belirtiyor, Değerli Bakanımız Sayın Hakan Fidan'ın şahsında Dışişleri Bakanlığımızın çok saygıdeğer mensuplarına Cenab-ı Allah'tan üstün muvaffakiyetler diliyor, Gazi Meclisimizi sevgi ve saygılarımla selamlıyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Aksakal, sataşmadan bir söz talebiniz vardı.

Buyurun lütfen.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

19.- İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın, İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

30'uncu Birleşim öncesi Genel Kurulda Saadet Partisi Grup Başkan Vekili Sayın Bülent Kaya ile AK PARTİ Milletvekili Sayın Hasan Çilez arasında yaşanan ve Meclise nasıl girdiklerine yönelik tanımlama konusundaki tartışma üzerine karşılıklı özür seremonisinde Sayın Kaya Sayın Çilez'e yönelik "kendi listelerinden seçilen bir DSP milletvekili bu tanımı bir argo olarak görmemiş ve bu sözünü normal olarak görüyorsa" diyerek aynı düzeyde bir diyalogun parçası olmuştur. Tartışma içeriğini tutanaklardan okudum. Elbette bu diyalogda Sayın Çilez'in tanımlaması ne beşerî ilişkilerin ne de Yüce Meclisin saygınlığına ve ağırlığına yakışmayacak düzeydedir ve elbette herkes kabul etmelidir ki bu argo bir tanımlamadır ancak kendi aralarındaki bir tartışmaya DSP'yi örnek göstermek suretiyle cevap vermeyi tercih etmek de bir fikrî yetersizlik olarak aynı düzey değerinde kabul edilmelidir. Zira, parti organlarının siyasi partiler ve seçim yasaları kapsamında gerçekleşen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) - Bitiriyorum hemen, bir cümle.

BAŞKAN - Sayın Aksakal, devam edin, tutanaklara geçsin, açamıyorum.

MEHMET ÖNDER AKSAKAL (İstanbul) - ...eylem, strateji ve kararları bu şekilde bir sohbete malzeme yapılmamalıdır. Bu sebeple, konuya muhatap sayın milletvekillerini ayıpladığımı ifade ediyor, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Şahin, söz talebiniz var, buyurun.

20.- İstanbul Milletvekili İsa Mesih Şahin'in, İstanbul Milletvekili Mehmet Önder Aksakal'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Meclis Başkanının Gazze konusunda yaptığı çalışmalara ilişkin açıklaması

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Öncelikle bir yanlış anlaşılmayı düzeltmek isterim: Sayın Bülent Kaya'nın açıklamasında Demokratik Sol Partiye asla bir sataşma söz konusu değildir, sadece bize yapılan ithamla ilgili "Aynı usulle siz de bir ittifak kurdunuz." yani oraya bir atıfta bulunulmuştur yoksa asla DSP'ye bir sataşma söz konusu değildir. Zaten söz konusu konuşmayla ilgili, arkadaşımız da maksadını aşan sözleri için bir düzeltme yapmıştır. Kendisine de o düzeltme için teşekkür ediyoruz. Daha fazla bu konuyla da Meclisi meşgul etmenin doğru olmadığını düşünüyorum.

Başka bir söz için ben aslında söz istemiştım Değerli Başkanım. Bugün konuşmamızda Gazze konusunda bir konuyu eksik bıraktığımızı düşünüyorum, o da Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışmalarının hakkının teslimiyle ilgili konu.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Şahin.

İSA MESİH ŞAHİN (İstanbul) - Burada, Sayın Meclis Başkanımızın Gazze konusunda yaptığı çalışmaları tebrik etmek gerekir. Uluslararası mahkemelerde davaların takibi, yapılan paneller, yayımlanan kitaplar, uluslararası sergilerle bu konuya dikkat çekme önemli bir çalışmadır diye düşünüyorum. Bunun yanında en önemlisi -tarihî bir görevdi- Sayın Mahmud Abbas'ın burada ağırlanması önemli bir adımdı diye düşünüyorum. Bütün bunları düşündüğümüzde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin, Gazze konusundaki hassasiyetlerinden dolayı hem Meclis Başkanımıza hem de bütün çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyorum.

Bir konu daha... Meclis Başkanımızın bütün uluslararası kamuoyunda dikkat çektiği bir husus önemlidir. İsrail'e yapılacak diplomatik baskılarla ilgili İsrail'in Birleşmiş Milletler üyeliğinin askıya alınması çağrısı da önemli bir adımdı diye düşünüyorum. Bütün bu olumlu adımlardan dolayı da Meclis Başkanımıza ve çalışma arkadaşlarına teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, birleşime otuz dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 17.54

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.49

BAŞKAN: Başkan Vekili Gülizar BİÇER KARACA

KÂTİP ÜYELER: Sibel Suiçmez (Trabzon), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 30'uncu Birleşiminin Üçüncü Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)
 - 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)
 - 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)
 - 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)
 - 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)
 - 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)
 - 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)
 - 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
 - 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şimdi Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Mardin Milletvekili Sayın Salihe Aydeniz'e aittir.

Buyurun Sayın Aydeniz. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA SALİHE AYDENİZ (Mardin) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; televizyonları başında bizi izleyen halklarımızı ve cezaevlerinde haksız hukuksuz bir şekilde rehin tutulan siyasi tutsakları saygıyla selamlayarak başlamak istiyorum.

Ayrıca, bugün sabah Van-Erciş kara yolunda iki feci kaza gerçekleşti. Bu gerçekleşen kazalarda can kayıpları ve çok sayıda yaralı olduğunu öğrendik. Can kayıpları için Allah'tan rahmet, ailelerine sabırlar diliyoruz ve yaralıları için de acil şifalar diliyoruz.

Evet, bugün yine bütçe konuşacağız. Yıllardır dönüp dolaşıp aynı şeyi konuşuyoruz ama asıl noktayı kaçırıyoruz. Hiçbir kurum ve kuruluşun bağımsız olmadığı, misyonunu yerine getirmediği kısacası adaletin ve hukukun tesis edilmediği bir ülkenin ekonomisi refah seviyesine ulaşmaz. Dolayısıyla burada konuşulan bütçe görüşmeleri de hiçbir anlam ifade etmemektedir. Bütçe aslında teknik bir sayı tablosu değildir; aksine, tercihleri ifade eden, ekonomik, politik beyanlardır. Bütçeler o ülkedeki halka yaklaşımın insani boyutunun en açık ifadesidir; her şeyden önce, toplumsal bir meseledir. Her seferinde olduğu gibi bu yıl da toplumsal paydaşların bütçe hakkı yok sayılmaktadır. "Ben yaptım, oldu." Tam bir tek adam rejimi durumu söz konusu.

Biz DEM PARTİ olarak hazirandan bu yana başlatmış olduğumuz, yoksulluğun ve adaletsizliğin bütçesine karşı Ekmek ve Adalet Kampanyamızla tüm kadınların, gençlerin, emekçilerin, engellilerin, çocukların, halkların, inançların bütçe taleplerini Meclise taşıdık, taşımaya da devam edeceğiz.

Kamu Denetçiliği Kurumu, yurttaşların haklarını idare karşısında hızlı ve ücretsiz olarak ayırabilmesi, iyi yönetim ilkelerinin yerleşik hâle gelmesi ve demokrasi ile temel insan haklarının geliştirilmesi hedefiyle kurulmuştu. Maalesef, gelinen aşamada çözüme etkili olamamış, yeterince güven oluşturamadığı için kendi inisiyatif ve performansını sergileyememiştir. Kuruma yapılan başvuru sayısının azlığı, alınan kararların yetersizliği bunun en somut göstergesidir. Bu Kurumun işlevsizliği yurttaşların hak arayışına olan inancını zayıflatmakta, hak arama yollarını tıkamaktadır. Parlamento tarafından yurttaşların hakkını korumak için görevlendirilen bu Kurumun neredeyse idare gibi hareket etmesi ve çoğunlukla idare lehine kararlar alması bağımsızlık ilkesinin tamamen ihlal edildiğinin bir göstergesidir.

Kurumun yayınladığı verilere baktığımızda 2024 yılının Ocak-Haziran dönemlerinde Adalet Bakanlığına ait 1.250 şikâyetle en fazla şikâyet edilen Bakanlık olduğunu görüyoruz. Bu Bakanlık Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı da takip ediyor.

Partimiz özellikle hasta tutsaklar için defalarca kez Kamu Denetçiliğine başvuruda bulundu ancak sonuç olarak yalnızca mevzuatlar hatırlatılarak bunlar cevapsız bırakılmıştır. Ağır hasta mahpusların sağlık hakkına erişimi, cezaevindeki kötü koşullar ve yaşanan insanlık dışı uygulamalar karşısında bu Kurumun sessizliği kabul edilebilir bir durum değildir. Birçok yurttaş Kamu Denetçiliği Kurumunun yerine CİMER'in daha çok işlevli olduğunu söylüyor.

Sosyal devlet anlayışının terk edildiği, halkın haklarının değil belirli çıkar gruplarının öncelendiği bir düzende adalet ve eşitlik sağlanamaz; bu bir yönetim krizidir ve bir ahlak krizidir aynı zamanda. Bu düzeni değiştirmek, halkın iradesine güvenmekle ve halkın haklarını savunmak için birlikte mücadele etmekle mümkündür.

Sayın milletvekilleri, Meclis bütçesini konuşurken danışmanların sorunlarını ve taleplerini de dile getirmeden olmayacak tabii ki, bir kez daha burada onların hem taleplerini hem sorunlarını hatırlatalım. Danışmanlar kadroya geçirilmeli, dışarıdan ve kamudan gelen danışmanların özlük hakları sağlanmalıdır; maaş göstergeleri artırılmalı, tazminat hakkı sağlanmalıdır; promosyon ödemeleri düzenlenmeli, giyim ve yol yardımı yapılmalıdır. Bu vesileyle Meclis çatısı altında çalışan bütün emekçilere bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Şunu da belirtelim: AKP iktidarı döneminde Meclis asıl işlevinden çıkarılmış, iktidarın ihtiyacına göre yasaları, kanunları onaylayan merciye dönüştürülmüştür.

Bütün olumsuzlukların yanı sıra Mecliste "enerji verimliliği ve yeşil Parlamento" gibi çalışmalarla ekolojik adımların atıldığını görmek de mutluluk vericidir. Bu konuda emeği geçen arkadaşlara da teşekkür etmek istiyorum.

Evet, Türkiye'nin en büyük ve en derin sorunu tabii ki Türkiye'nin demokratik bir ülke olmamasından kaynaklıdır. Bundan dolayı birçok sorun gibi Kürt sorunu da derinleşerek devam etmektedir. Osmanlı'nın çok kültürlü yapısının yerine ulus devlet anlayışının benimsenmesiyle Kürt kimliği sistematik olarak yok sayılmış, asimilasyon politikalarına maruz bırakılmıştır. 1921 Anayasası ademimerkeziyetçi yapısıyla Kürtler için umut verici bir dönem başlatmış ancak bu dönem kısa sürmüştü, 1924 Anayasasıyla merkeziyetçi bir yapı tesis edilmiştir. Yerel yönetimlerin yetkileri büyük ölçüde kısıtlanmıştır; bugün kayyum uygulamalarıyla bu anlayış sürdürülmekte, halkın iradesi gasbedilmekte ve seçilmiş yöneticilerin yerine kayyumlar atanmaktadır; seçilmiş milletvekilleri tutuklanmakta, Kürtlerin kendi kendini yönetmesi hakkı engellenmektedir. Bu tutumla Türkiye demokrasisi ve seçme seçilme hakkı işlevsiz kılınmaktadır aslında.

1925'te Şark Islahat Planı'ndan bugüne, köy yakmaları, zorunlu göçler, demografik yapının değiştirilmesi gibi uygulamalarla Kürt kimliğinin bastırılması hedeflenmiştir. O günden bugüne bu politikalar da farklı göç dayatmalarıyla devam etmektedir. Kürt sorunu, Kürtlerin kendi olmaktan çıkarılma çabasıdır, Kürt halkının siyasi iradesine ket vurulmasıdır, inkârcı ve imhacı yöntemler karşısında boyun eğmeye zorlanmalarıdır, öz kimliklerinden vazgeçmeleri için ekonomik şiddet uygulanmasıdır, Kürtlerin çağdaş eğitim araçları ve uygulamalarından mahrum bırakılmalarıdır, kendi öz kimliklerine dayalı kültürel ve toplumsal bir yasal statü tanınmamasıdır.

Kürt sorunu yalnızca Türkiye sınırları içerisinde değil sınır ötesi savaş politikalarıyla da derinleştirilmektedir Rojava'da kadınların, halkların oluşturduğu kuzeydoğu Suriye yönetiminin hedef alınması, dün Afrin'de olduğu gibi bugün de Münbiç'te oynanan kirlî oyunlarla demografik yapının değiştirilmek istenmesi Kürt halkının ulusal kimliğine yönelik uluslararası boyut kazanan tehditlerdir. Bu bir ulus olma sorunundan öte, aslında ulus olmaktan çıkarılma sorunudur yani bu bir Kürt kördüğümüdür. Kürt sorununa güvenlikçi politikalarla yaklaşmak Türkiye'yi çoklu krizler içinden çıkılmaz bir hâle getirmiştir. Milyonlarca dolar bir hiç uğruna heba edilmiş; ekonomik, siyasal, toplumsal krizlerin derinleşmesine sebep olunmuştur. Nasıl ki Gordion kördüğümünün çözümü bir dönüm noktası olduysa Kürt meselesinde yaratılmak istenen kördüğümünün çözümü de başta Türkiye ve Orta Doğu'da olmak üzere tüm toplumların demokratikleşmesini ve özgür bir yaşamı mümkün kılacaktır.

Bu nedenle, Kürt sorununu demokratik yol ve yöntemlerle çözmek bu Meclisin 100'üncü yılında tarihî bir sorumluluğudur; bu sorumluluğun fırsatı ve iradesi burada mevcuttur. Gelin, bu tarihî fırsatı kaçırmayalım ve bu tarihî fırsatı hep beraber değerlendirelim. Türkiye'nin demokratik geleceği için cumhuriyeti demokratikleştirelim ve halkçı bir cumhuriyeti tüm halkların eşit bir şekilde yararlanabileceği bir sistemle taçlandıralım diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Batman Milletvekili Mehmet Rüştü Tiryaki'ye aittir.

Buyurun Sayın Tiryaki. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Batman) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Anayasa Mahkemesi, Sayıştay ve yargı kararlarının uygulanmaması konusunda görüşlerimi sizlerle paylaşacağım. Öncelikle hepinizi sevgi ve saygıyla selamlıyorum.

Bir selam da bir 10 Aralık İnsan Hakları Günü'nü daha cezaevinde geçirmek zorunda kalan sevgili Eş Başkanlarımız Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'a; Kobani kumpas davasında ceza verdiğiniz ve hâlâ tutsak olan Ali Ürküt, Günay Kubilay, Alp Altınörs, Bülent Parmaksız, Nazmi Gür, İsmail Şengül, Zeynep Karaman, Zeynep Ölbeci, Pervin Oduncu, Dilek Yağlı'ya; sırf kayyum atayabilmek için on yılı aşkın bir süredir devam eden davada bir ceza vererek hükümlü hâle getirdiğiniz Hakkâri Belediyesi Eş Başkanımız Mehmet Sıddık Akış'a, cezaevinde rehin tuttuğunuz bütün seçilmişlerimiz adına sevgili Selçuk Mızraklı ve Bekir Kaya'ya; milletvekilliklerini gasbettiğiniz Can Atalay'a, Leyla Güven'e ve Semra Güzel'e; cezaevlerinde tutsak olarak tuttuğunuz bütün devrimci avukatların şahsında Selçuk Kozağaçlı'ya ve ismini saymakla bitiremeyeceğim bütün siyasi tutsaklara sevgi ve saygılarımı sunuyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Anayasa Mahkemesi uzunca bir süredir tartışılıyor yapısıyla, yetkileriyle, verdiği kararlarla; elbette her kurum gibi Anayasa Mahkemesi de kararları da tartışılır ve tartışılmalıdır. İlginç olanı, AKP ve MHP'nin, Cumhur İttifakı'nın Anayasa Mahkemesinin kararlarını tartışması, kararlarını uygulamaması hatta kapatılması doğrultusunda görüşler ifade etmesidir. Buradan Anayasa Mahkemesini savunacak değilim, tarihi kara sayfalarla doludur; HEP'ten DEP'e, HADEP'ten DTP'ye kadar çok sayıda siyasi parti hakkında kapatma kararı vermiştir. Yalnızca Kürt halkının temel haklarını savunan siyasi partiler hakkında değil laiklik karşıtı oldukları için Refah Partisi gibi partiler hakkında, yine bu iddiayla Türkiye Birleşik Komünist Partisi gibi partiler hakkında komünizmi savundukları için kapatma kararları vermiştir. Anayasa Mahkemesi aslında Adalet ve Kalkınma Partisini de laiklik karşıtı faaliyetlerin odağı olarak görmüştür, çoğunluk kararı bu yöndedir. Sadece üçte 2'lik çoğunluğa ulaşılmadığı için AKP hakkında kapatma kararı vermemiştir. Roboski katliamı davasını "Usuli eksiklikler var." diyerek reddeden de OHAL kanun hükmünde karnamelerini, yüz binlerce insanın soruşturmasız ve yargılamasız biçimde kamu kurum ve kuruluşlarından ihraç edilmesini Anayasa'ya uygun bulan da bu Anayasa Mahkemesidir. Üzülerek belirtmek isterim ki Anayasa Mahkemesi "Ankara'da yargıçlar var." dedirten, temel hak ve özgürlüklerin güvence altında olduğunu hissettiren kararlar vermemiştir. İşte, AKP ve MHP, AYM'yi bile Türkiye için çok görmektedir. İşte, AKP ve MHP, bu Anayasa Mahkemesinin verdiği kararları bile uygulamamaktadır.

Bakın, belki de ilk kez duyacağınız bir şey söyleyeceğim Anayasa Mahkemesiyle ilgili. Biliyorsunuz, Anayasa Mahkemesi 15 üyeden oluşuyor. Bu 15 üyeden 10'unu Sayın Erdoğan, 2'sini Sayın Abdullah Gül, 3'ünü de Türkiye Büyük Millet Meclisi seçti. Tabii ki bu Türkiye Büyük Millet Meclisinin seçtiği 3 üye AKP'li vekillerin çoğunluğunun oyuyla seçildi. Eminim, her bir üyenin, Anayasa Mahkemesi üyesinin bir kamu yöneticisi olarak, bir hukukçu olarak, bir akademisyen olarak yeterlilikleri vardır, ben onların şahsi yeterliliklerini tartışmıyorum ama emin olun, bir bölümü hakkında "bağımsızlık" ve "tarafsızlığı" aynı cümle içerisinde kullanamazsınız. İçinde AKP'li milletvekilleri var Anayasa Mahkemesinin, içinde AKP'li milletvekili adayları var Anayasa Mahkemesinin; içinde Yargıtaya paraşütle getirilmiş, tek bir dosyanın kapağını açmadan Yargıtay kontenjanından Anayasa Mahkemesi üyeliğine getirilmiş kişiler var. Anayasa Mahkemesi üyeleri arasında Adalet Bakanının Yardımcısı var ve yine içerisinde İçişleri Bakanının Yardımcısı var. Bu üyeler de yine paraşütle Sayıştaya getirilip Sayıştay kontenjanından Anayasa Mahkemesi üyesi yapılmış kişiler. En son Anayasa Mahkemesi üyeliğine atanan kişi de Cumhurbaşkanının İdari İşler Başkanıydı. İşte böyle bir Anayasa Mahkemesinden bahsediyoruz. Bu Anayasa Mahkemesinin kararlarını bile uygulamıyor Adalet ve Kalkınma Partisi. Anayasa Mahkemesi bu kararların uygulanmamasından sonra ne diyordu? Bir basın açıklaması yapmak zorunda kaldı Anayasa Mahkemesi, dedi ki: "Kamu gücünün eylem, işlem ve ihmallerinin Anayasa'ya uygunluğunu kesin ve bağlayıcı olarak karara bağlama yetkisi yalnızca Anayasa Mahkemesine aittir." Bakın, böyle bir açıklama yapmak zorunda bırakıldı az evvel üyelerini saydığım Anayasa Mahkemesi. Anayasa Mahkemesi Başkanı 2018'de, altı buçuk yıl önce "Anayasa'nın açık hükümleri karşısında Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmaması söz konusu olamaz." diye bir açıklama yaptı, Anayasa Mahkemesinin kuruluş yıl dönümünde. Anayasa Mahkemesi kararlarını uygulamıyor da bu siyasi iktidar, sanki Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını mı uyguluyor? AİHM kararlarını da uygulamıyor bu siyasi iktidar. Hangi kararları uygulamıyor? Ünlü iki tane karar var. Bir tanesi Kavala davası; Gezi'ye duydukları öfke nedeniyle, yargısal hiçbir gerekçesi yok. İkincisi de Kobani kumpas davasında yargılamalar sonucunda Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin verdiği sevgili Selahattin Demirtaş kararıyla ilgili. Ne diyorlar? Yani hani uygulamamakla başka bahaneler üretirsiniz ama Cumhurbaşkanı çıkıp hepimizin gözünün içine baka baka "AİHM kararları bizi bağlamaz. Karşı hamlemizi yapar, işi bitiririz." diye açıklama yaptı. Cumhurbaşkanının AİHM kararlarıyla ilgili böyle açıklamaları var. Zaten, biliyorsunuz, bir komploya dayalı olarak bir soruşturma başlatılmıştı; Kobani kumpas davası. Baştan sona -bakın, özel yetkili bir mahkemeden bahsetmiyoruz- özel yetkili bir heyet tarafından yürütülen bir davaydı, özel yetkilendirilmiş bir savcı tarafından yürütülen bir soruşturmaydı. Savcının tayini 2018'de İzmir'e çıktı; 2018 Temmuzundan 2019 Mayısına kadar odasını boşaltmadı, yetkili olmadığı hâlde aynı soruşturmayı burada sürdürmeye devam etti, bir sonraki yıl HSK kararnamesiyle buraya geri getirildi. Bu

özel yetkili savcı "tweet" dışında hiçbir şey olmadığını bildiği için her şeyi yaptı bu süre içerisinde. Bütün Emniyet müdürlüklerine yazı yazdı "Delil toplayın." diye, bütün savcılıklara yazı yazdı "Delil toplayın." diye; "İtirafçıların kapısını çalın, bütün itirafçılardan bu dosya için beyan alın." diye başvuruda bulundu. Bütün kamu kurum ve kuruluşları bu davaya müşteki olarak katıldılar. Savcılıkça 3.500 sayfalık bir iddianame, 324 klasörlük ek belge düzenlendi, bunları mahkemeye verdiler 30 Aralık 2020 tarihinde. 7 Ocak 2021 tarihinde mahkeme bu dosyayı kabul etti, bu iddianameyi ve eklerini kabul etti. Kabul ederken dedi ki: "Dosya büyük bir titizlikle ve hassasiyetle incelenmiştir." Bakın, sekiz günlük süreden bahsediyoruz, 30 Aralık ve 7 Ocak; bunun bir günü yılbaşı tatiline, iki günü de hafta sonuna geliyor. 3.500 sayfa ve 324 klasörü altı günlük süre içerisinde titizlikle inceleyerek tutukluluğun devamına karar vermişti bu mahkeme. Daha sonra iddianame hazırlandı, mahkemeye verildi ve bu mahkemenin, özel olarak seçilmiş, özel olarak görevlendirilmiş mahkemenin başkanı çete lideri çıktı, özel yetkili olarak görevlendirilmiş heyetin başkanı çete lideri çıktı ve emekliye ayırdınız o çete liderini. İşte böyle bir mahkemeye arkadaşlarımızı hükümlü hâle getirdiniz.

Şimdi başa dönelim: "Karşı hamlemizi yaparız, işi bitiririz." diyordu ya Cumhurbaşkanı; bakın, o nasıl yapılmış, o karşı hamle çok önemli. 20 Kasım 2018'de Ankara 19. Ağır Ceza Mahkemesinde görülen dosyada Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi "Siyasi gerekçelerle tutuklama kararı verilmiştir." diyerek hak ihlali kararı verdi. 21 Kasım tarihinde, bir gün sonra Cumhurbaşkanı işte o meşhur açıklamayı yaptı. 7 Aralık tarihinde bir başka soruşturmada açılmış bir davada en üst sınırdan verilmiş bir cezayı bölge adliye mahkemesi hızla, on beş gün içerisinde onayladı ve hükümlü hâle getirdi. 2 Eylülde, üç yıldır tutuklu olduğu dosyada, duruşmaya getirilmeden, haricen, 19. Ağır Ceza Mahkemesindeki tutuklu olduğu dosyada tahliye kararı verdi mahkeme. Neden? Çünkü ona ihtiyacı kalmamıştı, artık hükümlü hâle getirilmişti. Hükümlü hâle getirildikten sonra avukat arkadaşlarımız mahkemeye başvurdular ve mahsup edilmesini istediler. Mahsup edildikten sonra otomatikman serbest bırakılacaktı; serbest bırakılmadan bir gün önce savcılar yeni bir soruşturma ile, içeriği aynı fakat başka numaralı bir soruşturma ile sevgili Selahattin Demirtaş ve Figen Yüksekdağ'ın tutuklanması için sulh ceza hâkimliğine başvurdu ve bir gece yarısı kararıyla, tam bir komployla bir daha tutuklama kararı verildi.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkan, müsaade ederseniz.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Tiryaki.

Buyurun.

MEHMET RÜŞTÜ TİRYAKİ (Devamla) - İşte, Türkiye'deki yargılamanın özeti Kobani kumpas davasıdır; Türkiye'deki yargının özeti Anayasa Mahkemesi kararlarının uygulanmamasıdır, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulanmamasıdır.

Son olarak, bu yapıyla Sayıştayla ilgili kısa bir şey söyleyip bitireceğim. Bakın, biz Sayıştayın bu ülkenin bütün kurumlarını her yıl denetlemesini istiyoruz eksiksiz olarak ama uzunca bir süredir Türkiye'de yerel yönetimler Sayıştay tarafından denetlenmiyor. Neden? 2018, 2019, 2020, 2021, 2022, 2023 ortalaması yüzde 35'tir büyükşehir belediye başkanları dışında. Ne il belediyelerini ne ilçe belediyelerini Sayıştay denetlemiyor. Neden bazı kurumları yüzde yüz denetliyor da belediyeleri denetlemiyor? Çünkü o belediyelerin yolsuzluk kaynağı olduğunu biliyor AKP. Bundan sonra, muhalefetin eline geçtiği için Sayıştayın nasıl denetlediğine bakacağız diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Van Milletvekili Zülküf Uçar'a aittir.

Buyurun Sayın Uçar. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ZÜLKÜF UÇAR (Van) - Sayın Başkan, teşekkür ederim.

Ben de öncelikle ekran başında bizleri izleyen değerli halklarımızı ve bugün cezaevlerinde hâlâ esir tutulan bütün siyasi tutsakları saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Tabii, bu sabah Van'da ağır bir kaza yaşandı, 1 yurttaşımızı kaybettik, birçok yurttaşımız yaralandı. Vefat eden yurttaşımıza Allah'tan rahmet, yaralılara da acil geçmiş olsun dileklerimi buradan iletmek istiyorum.

Değerli milletvekilleri, demokratik toplumlarda toplum kendisini nasıl yönetir, anayasalar nasıl yapılır, yasalar nasıl yapılır? Temsilî demokrasi yerine doğal toplum değerleri esas alınarak doğrudan demokrasi veya çoğulcu demokrasi uygulamasıyla. Doğrudan demokrasilerde halk karar gücüdür; halk, adalet sistemine katılır. Doğrudan demokrasi, halkın toplumu yöneten yasaları aracısız, temsilcisiz yaptığı sistemin adıdır. İşte, halkın karar gücü olduğu, adalet sistemine doğrudan katıldığı yönetim anlayışlarında adalet bakanlığına ihtiyaç yoktur. Bakın, bugün Rojava Toplum Sözleşmesi'nde "adalet bakanlığı" diye bir kurum yoktur, halk meclisleri vardır. Adalet bakanlığının yürütmenin elinde bir güç olduğu hâllerde yargı bağımsızlığından söz edilemeyeceği bunun gerekçesi olarak gösterilir ve bizde de Adalet Bakanının Hâkimler ve Savcılar Kurulunun Başkanı olduğu, Hâkimler ve Savcılar

Kurulu üyelerinin çoğunluğunun Cumhurbaşkanı tarafından belirlendiği bir sistemde yargı kurumlarının bağımsız olduğu söylenip gelir, oysa bakanlığın olduğu her yerde iktidar temsil edilir ve iktidarın olduğu yerde adaletten söz edilmez. Bu gerçeğin en bariz örneğini -az önce sevgili meslektaşım Rüştü Vekilim söz etti- Kobani kumpas davasında bizler çok açık bir şekilde gördük. Çöktürme planının bir parçası olarak partimizin Eş Başkanları, milletvekilleri ve birçok siyasetçinin tutuklandığı, rehin alındığı ve son olarak siyasi talimatlarla cezalandırıldığı bir sürecin utancına hep birlikte şahitlik ettik. Bütün süreçte savcı ve hâkimler Emniyet ve istihbaratın birer memuru gibi çalıştılar. Bunun en açık kanıtlarından biri 26 Ekim 2018 tarihli Terörle Mücadele Şube Müdürlüğü antetli 5 sayfalık imzasız bilgi notudur. Notta, soruşturmanın nasıl yürütüleceği, kimlerin gözaltına alınması gerektiği tariflenmiş ve "TCK madde 302'den iddianame düzenlenmesi hâlinde anayasal mevzuatımıza göre parti kapatma sonucunun da ortaya çıkacağı hukuken değerlendirilmektedir." denilmiştir. Bakar mısınız, mahkemeye açıkça şu emrediliyor: "Davayı öyle bir şekilde yürütün ki hem siyasetçilere ağır cezalar verelim hem de HDP'yi kapatalım." Sonra da yargı bağımsızdır diyoruz, peki...

Yargılama devam ederken bu kez de iç hukuk aşıldı, evrensel hukuk hedefe konuldu; Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları hiçe sayıldı, uygulanmadı. Kumpas ağı her yönüyle öyle bir işletildi ki hâkimler dahi suç örgütünden seçildi. Davanın hâkimi olan Bahtiyar Çolak'ın Atadedeler suç örgütünün üyesi olduğu ortaya çıktı. Bu örgütün kendini derin devletin ticari ayağı olarak tariflemesi de aslında her şeyi açıkça ortaya koyuyor.

Bakin, bu davada kumpası gizlemenin bir yolu olarak en başta 6 ve 8 Ekim iddiaları öne sürüldü. Ne oldu peki? Atanan hâkimler dahi verilen, önlerine konulan kararı dahi okuyamadı ve bu iddialardan arkadaşlarımızın hiçbirine ceza veremedi; arkadaşlarımızın tamamı bu suçlamalardan beraat etti, takke bir kez daha düştü.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Uçar.

ZÜLKÜF UÇAR (Devamla) - Bu Bakanlığın bütçesini konuşmadan önce Bakanlığın adaletle bağıni sorgulamamız lazım ve artık şundan kendim şahsen eminim ve eminim ki AKP milletvekilleri de dâhil olmak üzere bu ülkede artık hiç kimse yargının tamamen bağımsız olduğuna ya da bağımsız olduğuna inanmıyor. Elbette biz şunu her zaman söyledik, yine söylüyoruz, bilinsin: Talimatla alınan bütün kararlara rağmen biz adaletin sesi olmaya devam edeceğiz. Bugün, yargılama neticesinde ceza alan Figen Eş Başkanımız suçlu değil, suçlu bu kumpası kuranlardır; Selahattin Başkan suçlu değil, suçlu olan bu kumpası kuranlardır; Nazmi Gür Vekilimiz, Alp ve diğer bütün arkadaşlarımız suçlu değil, suçlu olan bu kumpası kurup yargıyı, yargı bağımsızlığını tamamen ortadan kaldıranlardır.

Teşekkür ederim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Hakkâri Milletvekili Onur Düşünmez'e aittir.

Buyurun Sayın Düşünmez. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA ONUR DÜŞÜNMEZ (Hakkâri) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri, saygıdeğer halkımızı, eski Eş Genel Başkanlarımız Figen Yüksekdağ'ı ve Selahattin Demirtaş'ı ve zindanda direnen bütün siyasi tutsak arkadaşlarımızı buradan saygıyla sevgiyle selamlıyorum.

Van'da trafik kazasında hayatını kaybedenlere Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum.

Bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Evet, Türkiye insan hak ve özgürlükleri konusunda zerreyimiskal ilerleme kaydetmeden bir yılı daha geride bırakıyor ama bilinsin ki ezilen, sömürülen, yok sayılan, her türlü haksızlığa uğrayan halklar ve kesimler için insan hak ve özgürlükleri konusunda yeni yılda da mücadelemizi kararlılıkla sürdüreceğiz. Bu vesileyle, her hafta Galatasaray'da direnen Cumartesi Annelerimize de saygılarımı iletıyorum. Galatasaray Meydanı'ndaki kotanın bir an önce kaldırılmasını temenni ediyorum. Yıllardır akıbetini sordukları faili belli cinayetlerin aydınlatılması dileğiyle...

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bugün burada yargı kurumlarına ilişkin bütçe görüşmelerimizi yaparken sadece rakamlara değil bu rakamların temsil ettiği değerlere de odaklanmalıyız. Zira, Yargıtay ve Danıştay gibi yargı sisteminin en önemli unsurlarının bütçelerini konuşmak, aynı zamanda adalete, hukukun üstünlüğüne ve toplumsal güvene dair bir muhasebe yapmayı gerektirir. Yargının içine düştüğü derin krizden bahsetmeden geçmek yalnızca bir görev ihmalı değil aynı zamanda bir vicdan ihlali olacaktır çünkü yargının temel işlevi olan adalet dağıtımı bugün bizzat kendi yapısal çürümüşlüğü altında ezilmektedir. Maalesef, Türkiye'nin yargı sistemine dair kamuoyunda oluşan algı adaletin bağımsız dağıtıldığı bir mekanizmadan ziyade, yolsuzluk, çeteleşme ve siyasi kadrolaşmanın batağına saplanmış bir yapı olduğudur. Bu algının kaynağı da ne yazık ki sadece dedikodular ya da spekülasyonlar değil bizzat yargı içinden yükselen itiraflar ve raporlardır.

Sayın milletvekilleri, İstanbul Anadolu Adliyesi Başsavcısı İsmail Uçar'ın Hâkimler ve Savcılar Kuruluna gönderdiği raporu hatırlatmak isterim. Bu raporda yargı sistemindeki rüşvet ağları, çeteler ve usulsüzlükler tüm çıplaklığıyla ifşa edilmiştir. Başsavcı, rüşvet tarifelerinin dahi belirlenmiş olduğunu, sulh ceza hâkimliklerinden erişim engeli kararlarına, usulsüz tahliyelere kadar adaletin bir alım satım konusu hâline geldiğini açıkça ifade etmiştir. Yargının yozlaşmasıyla ilgili bu tespitler yalnızca hukuki değil aynı zamanda ahlaki bir çöküşün işaretleridir. Öyle bir noktaya geldik ki FETÖ'cü yargı mensuplarını aratır hâle geldiklerini yine kendi içlerinden işitiyoruz. Bu, sadece bireysel bir yozlaşma değil aynı zamanda yargının kurumsal yapısının ne denli zedelendiğini gösteriyor. Çürük elmalarla açıklanamayacak kadar sistematik bir sorunla karşı karşıyayız. Bugün hâkim cübbesini taşıyan bazı isimlerin düne kadar bir partinin ilçe teşkilatlarında görev aldığını bilmeyen yok. 2017 yılında avukatlıktan hâkimliğe geçen 900 kişinin 800'ünün iktidar partisi üyesi olduğu iddiaları aslında bu düzenin bir fotoğrafıdır. 15 Temmuz'un ardından yargıda gerçekleştirilen tasfiyeler sonrası yeni cemaat mensuplarının atanması bu çöküşün zeminini hazırladı. Liyakat esasından vazgeçilerek siyasi sadakate dayalı atamalarla doldurulan yargı kadroları adalet sisteminin altını oymaya devam etmektedir. Yargıdaki bu durum sadece bir idari eksiklik değil aynı zamanda toplumsal barış ve güvenliği tehdit eden bir krizdir.

Değerli milletvekilleri, bu krizden kurtulmak için radikal bir reform gerekmektedir. Arnavatlık modelinden esinlenerek tüm yargı mensuplarının liyakat esasına göre yeniden incelenmesi elzemdir. Anayasa Mahkemesi, Yargıtay ve Danıştay üyeleri dâhil olmak üzere bütün hâkim ve savcıların mesleki yeterliliklerinin bağımsız bir komisyon tarafından değerlendirilmesini talep ediyoruz. Böyle bir sistem, adalete güveni yeniden tesis etmek için önemlidir. Unutmayalım ki adalet her şeyin temelidir. Adalet yoksa ne hukuk kalır ne de demokrasi. Yargı, çetelerin, yolsuzluk ağlarının ya da siyasi güçlerin elinde oyuncak hâline gelirse toplumun hiçbir kesimi kendini güvende hissedemez. Yargı, herkesin eşit muamele gördüğü bir alan olmak zorundadır; aksi hâlde devletin meşruiyeti de tartışılır hâle gelecektir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ONUR DÜŞÜNMEZ (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Düşünmez.

ONUR DÜŞÜNMEZ (Devamla) - Burada onaylayacağımız bütçe yalnızca yargının fiziksel işleyişine değil aynı zamanda onun ahlaki ve kurumsal bağımsızlığına da bir katkı sunmalıdır; aksi hâlde halklarımızın yargıya, adalete olan inancı daha da zayıflayacaktır.

Son olarak, adaletin gerçek anlamda tecelli edebilmesi için yargı çalışanlarından stajyer avukatlara kadar herkesin emeği karşılık bulmalıdır. Yetkililere hatırlatırız ki özlük hakları ve çalışma koşullarındaki eksiklikler sadece çalışanların değil adalet sisteminin de yarasıdır.

Bu bütçe görüşmeleri vesilesiyle sizleri adaleti gerçek anlamda tesis edecek reformlara destek vermeye davet ediyorum. Türkiye'nin adaletin sadece güçlüler için değil herkes için olduğu, halkların adalete olan inancının yüksek olduğu bir ülke olması için birlikte hareket etmeliyiz.

Saygılar sunuyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Şırnak Milletvekili Nevroz Uysal Aslan'a aittir.

Buyurun Sayın Aslan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Sayın Başkan, Değerli Genel Kurul, ekranları başında bizleri izleyen değerli halklarımız ve cezaevinde direnen tüm tutsaklar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bugün adındaki bir harfin bile hakkını vermeyen Adalet Bakanlığının bütçesi üzerinde söz aldım. Bugün sadece kısıtlı süredeki konuşmalarda bile Türkiye adalet sisteminin her bir çarkıyla günbegün, bir kez daha nasıl çürüdüğünü, çöktüğünü gördük. Adalet Bakanı "Bu ülkede hukuk, insan haklarına saygı, tarafsız, bağımsız yargı var." hikâyesine başlamadan önce, kendisinin sorumluluğunda, ona bağlı cezaevlerinde her gün 2 kişinin nasıl öldüğünü hatırlasın. Bu cümleyi kurmadan önce, bu cezaevlerinde adaletsizliğe, hukuksuzluğa karşı, ailesine yakın bir cezaevine nakledilmek için bile açlık grevlerinde eriyen bedenleri hatırlasın ama Bakan Bey o tarafa hiç bakmıyor; insan onuruna uygun bir ceza infaz rejimi sisteminin tesisi yerine durmadan yeni cezaevleri müjdeliyor.

Bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Türkiye, ulusal ve uluslararası raporlarda ise adil olmayan siyasi kumpas davaları, uzun tutuklamalar, cezaevindeki işkence iddiaları, çete ve yolsuzluk ağları, cezaevlerinde hasta mapusların ölüme terk, işkence, ırkçı nefret söylemi, Kürt dili üzerindeki engeller, linç girişimleri, kadın cinayetleri, çocuk koruma sistemindeki yetersizlikler, sosyal medya yasaklamaları ve mültecilere yönelik ayrımcılık gibi insan hakları ihalleriyle birçok ülkenin önünde. Hapishaneler tüm bu adaletsizliklerin, tüm bu ihlal politikalarının bir devamı niteliğinde ve hepsinin toplam mekânı, toplam yeridir. Hapishanede

kimlerin, nerede, nasıl ve hangi koşullarda yattıkları o ülkenin demokrasi ve insan hakları karnesinin fotoğrafının göstergesidir. Hapsetme hâli, siyasi iktidarların tarihten bu yana vazgeçemedikleri bir cezalandırma yöntemidir. Hapsetme hâli, kişinin toplumdan tecrit edilmesidir; düşüncesi, fikirleri, hak mücadelesi iktidar tarafından tehlikeli olarak addedilen toplumun yüreğinin, kulağının, vicdanının kapatılması hâlidir. O nedenle, hapishane politikaları sadece insan hakları ve hukukun hiçe sayıldığı bir yer değil iktidarların kendi otoritelerini yeniden inşa ettikleri, araçsallaştırdığı ideolojik birer aygıt, birer mekanizmadır. O nedenle, bu hapsetme hâli geçmişten günümüze kadar, kalabalık koğuşlardan, yüksek güvenlikli F tipi cezaevlerinden, 3 kişilik odalardan şimdi de Y ve S tipleriyle, hücre tipi cezaevleriyle yıllarca yalnız tutulmaya, yalnızlaştırmaya kadar indirgendi. Bu hâliyle, mapuslar insanlardan kopartılarak insansızlaştırılmak isteniyor. Bunu bir mapusun kendi tespitiyle açıklamaya çalışırsam "Böylece kişinin insani tüm duyguları topyekûn olarak kendisine, kendi bedenine yönlendirilerek kişi kendi kendini tahribe, yok etmeye zorlanmaktadır." demektedir. İşte, tam da bu cezaevleri topluma modern cezaevleri olarak yutturulmaya, modern cezaevleri olarak, ulusal ve uluslararası olarak ikna edilmeye çalışılıyor. Ancak bu cezaevlerinden her gün onlarca cenaze çıkıyor, cezaevleri toplu ölüm merkezlerine dönüşmüş ama siz hâlâ Adalet Bakanı olarak cezaevi inşa etmekten söz ediyorsunuz.

Sadece Bakanlığın verilerine göre 2018'den 2023'ün 7'nci ayına kadar Türkiye'deki cezaevlerinde, hapishanelerde 2.258 mapus yaşamını yitirmiş. En son verilen önergelerde, 28 Kasım 2024'te kadar yani on bir ayda 709 mapus cezaevlerinde can verdi. Yanlış duymadınız, on bir ayda 709 kişi. Bu veriler Bakanlığın verileri; sadece bu 709 kişi tam bir katliamın rakamı, tam bir katliamın göstergesi. Bu kadar insan nasıl on bir ayda bu "modern" diye addettiğiniz, "insan haklarına saygılı" diye göklere kadar çıkardığınız bu cezaevlerinde yaşamını yitirdi Sayın Bakan? Siz bu insanların yaşamlarından, yaşam haklarından sorumlu değil misiniz? Bu kişilerin yaşam hakları hangi koşullar ve hangi rejimlere tabi tutularak korunmadı? Bizler bizzat DEM PARTİ milletvekilleri olarak -buradaki birçok milletvekili- yaşamını yitirenlerle ilgili onlarca başvuru yaptık. Göz göre göre bu insanların ölümü izlendi. Bir örnek, Abdulkadir Kудay; 40 kiloya kadar düşmüştü, son nefesini ailesinin yanında verebilsin diye, vedalaşabilsin diye önerge verdik, üzerine konuştuk. Sayın Bakan, hatırlarsınız, kendisinin eşi bizzat sizin makamınıza, Bakanlığınıza geldi. Ancak ne oldu? Sayın Kудay cezaevinde yaşamını yitirdi ve AK PARTİ'li Cezaevi Alt Komisyonu Başkanı utanmadan, 40 kiloya düşmüş Kудay için canlı bomba olabilir şüphesi üzerine tahliye edilmediği iddiasında bulundu. Son nefesini tıpkı bu 709 kişi gibi cezaevinde verdi. Bazılarını ölümün kıyısında tahliye ettiniz, tıpkı 22 yaşındaki Serhat Temizer gibi. "Beni öldürecekler." deyip ailesinden yardım isteyen mapusların sesini hiç duymadınız, bedenlerinde işkence ve darp izleriyle tabut içinde cezaevlerinden çıktı bu mapuslar. İğdir S Tipinde son üç yılda 5 mapus, Van T Tipinde son bir yılda 3 mapus yaşamını yitirdi. En son 29 Ekim 2024'te Adnan Karayığıt şüpheli bir biçimde cezaevinde yaşamını yitirdi. Bunları "intihar" ya da "hastalığa bağlı ölüm" diye kayıtlara geçtiniz. Ne kadın cinayetlerini ne de cezaevindeki şüpheli ölümleri kabul etmiyoruz. İmralı'dan tüm cezaevlerine yaydığınız tecrit sisteminden, uyguladığınız baskı ve süngerli oda uygulamasına maruz kalan Garibe Gezer gibi yüzlerce mapusun ölümünden siz değilse kim sorumlu Sayın Bakan?

Sayın Bakan, bu kadar önemli, ciddi bir meseleyi konuşurken arkanızı bana dönerek bu şekilde bir sohbet etmenizi tam da bu uygulamaların bir devamı olarak görüyorum ve sizi buradan kınıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Cezaevlerindeki hak ihlalleriyle ilgili önerge veriyoruz, cevap veriyorsunuz "Her şey yasaya uygun, her şey hukuka uygun." diye. Peki, sadece 28'inci Yasama Döneminde İnsan Haklarını İnceleme Komisyonuna yapılan 5.709 başvurunun 4.202'si cezaevlerinden gelmiş. Her şey yasaya uygunsa, her şey hukuka uygunsa 709 kişi neden öldü? 4.202 başvuru neden cezaevlerinden geliyor? Bu başvurularda en çok şikâyet edilen konu ise 2021 yılında uygulamaya konulan idari gözlem kurulları. Bir infaz uzatma şekli ve hukuk dışı bir biçimde infaz yakma kararları... Alınan bu kararlar o kadar yaygın ve keyfi bir biçimde ki tam bir işkence aracına dönüşmüş durumda. İnfaz yakma gerekçelerini burada çokça söyledik: Az kitap okuma, çok kitap okuma, tasarruf tedbirlerine uymama, diğer tutsakların görüşçüleriyle selamlaşma, hal hatır sorma, kurum personeline kayıtsızlık gibi onca absürt ve keyfi gerekçeler sayıldı. Mapusların politik ve etnik kimlikleri, suç türü esas alınarak iyi hâl değerlendirmesi yapan bu kurullar hukuk eksenli değil ideolojik ve siyasi saiklerle hareket ediyor. Bakınız, Bolu F Tipi, Sincan, Antalya S Tipi ve Kırşehir Cezaevlerinde sadece tek bir siyasi mapus bile zamanında tahliye kararı alamamış. Nedime Yaklav 5'inci kez, Nedim Yılmaz 6'ncı kez eşik puanının üstünde olmasına rağmen tahliye edilmedi. Kanundaki iyi hâl kriterlerinin hukuki güvenlik ve belirlilikten yoksun, son derece subjektif olduğunu, keyfi yorumlara yol açtığını birçok kere belirttik. Tam da bu gerekçelerle birçok cezaevindeki farklı kurulların farklı kriterleri farklı yorumlayarak birbiriyle çelişkili karar verdiğini görüyoruz. Savunma makamının içinde yer almadığı, savcı dışında hukukçu kimsenin bulunmadığı ancak paralel bir mahkeme gibi hareket eden bu kurulların yapısı ve kararları meşru ve hukuki değildir. Pişmanlık dayatılan bu kurullarda tutsaklara samimiyet tasdik belgesi imzalatılıyor. Komisyonunda sorduk, cevap vermediniz, tekrar soruyorum: Nedir bu samimiyet tasdik belgesi? Hukuki dayanağı nedir? Neden bu dayatmadan vazgeçilmiyor? Kendini yargı makamı yerine koyup siyasi tutsakları düşüncelerini belirtmeye zorlayan bu kurullarda "Abdullah Öcalan hakkında ne düşünüyorsunuz?" diye soru soruluyor Sayın Bakan. Demokratik çözüm, onurlu barış ve birlikte özgür yaşamı savunan Sayın Öcalan'ın fikirlerini beğenmek, savunmak ya da savunmamak nasıl bir infaz uzatma gerekçesi yapılabilir? Anayasa'nın 25'inci maddesi "Her ne sebep ve amaçla olursa olsun kimse, düşünce ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz; düşünce ve kanaatleri sebebiyle kınanamaz ve suçlanamaz." amir hükmünden mapuslar muaf mıdır? Mapuslar düşünemez, yazamaz, konuşamaz mıdır? Mapusları yargılamak kurulun yetkisi ve kanaatinde midir? İyileştirme çalışmaları yerine idari mi yoksa yargı makamı mı olduğu hâlâ belli olmayan, özgürlük gaspçısı olan bu kurullar kaldırılmalıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Uysal Aslan.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Devamla) - Derhâl eşit, ayrımcı olmayan bir infaz rejimine geçilecek yasal değişiklikler yapılmalıdır. Tutsaklardan her gün yüzlerce mektup alıyoruz. Cezaevleri ziyaretlerinde hasta mapusların tekerlekli sandalyede getirildiğini duyuyoruz. Bu konuda duymamaya, dinlememeye, adım atmamaya, bu hususta hareketsiz kalmaya devam mı edeceksiniz yoksa bu ölümleri, bu hukuksuzlukları durduracak mısınız?

Cezaevlerinden topluma yayılan insanlık dışı uygulamaların ve hukukun beslendiği, Türkiye'deki hukukun kara deliği olan bir yer de İmralı Ada Hapishanesi. İnsanlık dışı tecrit sistemi hâlâ en ağır biçimiyle devam ediyor, tecrit sürüyor. Ne uğruna, kimin faydasına? Toplumsal barışın önünde bir engel olan AİHM ve BM kararlarına rağmen tecrit hâlâ neden kaldırılmıyor, hukukun gereği yerine getirilmiyor? Hiçbir şart ve koşulda, yasal hakkı olan Sayın Öcalan'ın avukat, aile ve görüşme hakları siyasi pazarlık konusu yapılmamalıdır. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Diyarbakır Milletvekili Berdan Öztürk'e aittir.

Buyurun Sayın Öztürk. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA BERDAN ÖZTÜRK (Diyarbakır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; uluslararası alanda gerçekten sıcak gelişmelerin yaşandığı, dakika dakika yeni gelişmelerin ortaya çıktığı bir süreçten geçiyoruz. Tabii, bu süreçleri anlayabilmek için genel olarak bir tablo çizmek gerekiyor, ben de bunu çizip sizinle paylaşmaya çalışacağım.

Şimdi, bildiğiniz gibi, küresel çapta biçim değiştiren iki kutuplu dünya sistemi soğuk savaş döneminin kodlarından ne yazık ki kurtulamamıştır. Günümüz uluslararası sistemin özünde ve amacında emperyalizmin farklı boyutlarının yeniden üretilmesi vardır. Dünya enerji kaynaklarının paylaşımından -ki bu paylaşımları zamanımız yeterli olmadığı için, detaylı olarak daha önce paylaştığımız için burada tekrar etmeyeceğim- ayrıca, küresel ölçekte ticaret savaşlarının giderek kızışmasına kadar sermaye odaklı krizlerin ve çelişkilerin sonucunda yaşanan bölgesel savaşların, darbe girişimlerinin ve benzeri müdahalelerin sebep olduğu tahribatlar, kapitalist modernitenin ölümcül yan etkileri karşımızda durmaktadır. Özellikle çok kimlikli ülkelere dayatılan ulus devlet sistemi bir nevi deli gömleği gibi toplumsal ve sosyal travmaları sürekli diri tutmaktadır. Tekçi ulus devlet modelinin dayatıldığı Orta Doğu coğrafyasının genelinde Birinci Dünya Savaşı sonrasında çizilen yapay sınırlar başta Kürtler olmak üzere birçok farklı kimliğin meşru öz yönetim hakkını gasbetmiş ve burada üretilen çelişkiler bölgesel ve küresel güçler arasındaki rekabetin asıl zeminini oluşturmuştur. Soğuk savaş sonrası başta Orta Doğu olmak üzere Latin Amerika'dan Uzak Doğu Asya'ya, Afrika'dan Balkanlara ve Doğu Avrupa'ya kadar dünyanın her köşesinde yaşanan krizlerin telafisi zor bir çözümsüzlük hâline dönüşmesinde emperyalist müdahalelerin büyük payı bulunmaktadır. Soğuk savaştan bu yana Yugoslavya, Irak, Suriye, Libya, Afganistan gibi bölgelerde halklar, dinler ve mezhepler arasında derin çelişkiler oluşurken ulus devlet sisteminin yan etkilerinin ne tür tahribatlara sebep olduğu da açıkça tecrübe edildi. Söz konusu ülkelerde devlet idaresi ile egemen ulus ilişkisinin bölgesel ve küresel güçlerin müdahaleleriyle büyük bir dönüşüme tabi tutulduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Burada esas mesele, dış etkenlerin müdahalesine fırsat vermeden ülkelerin iç dinamikleriyle krizleri en hafif zararlarla atlatabilme kabiliyetine ve toplumsal bir olgunluğa erişebilmesini mümkün kılabilme. Bu bağlamda, mevcut krizlerin kapsamlı çözümü adına askerî güç ya da zor kullanmaktan ziyade siyaset kurumuna ve müzakere kültürüne ihtiyaç duyulduğu tartışmasız bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Ne yazık ki başta Türkiye olmak üzere Suriye'de, Irak'ta, İran'da, Filistin, İsrail ve Kafkasya'da diplomatik ve siyasi kanallar alabildiğine kısıtlanmış, güvenlikçi ve militarist yaklaşımlar bağlamında askerî yöntemler ve kirli savaş metotlarına sıklıkla başvurulmuştur. Bu tarzda ısrar edilmesinin bedelini de tüm bölge halkları ödemek zorunda kaldı, kalıyor.

Değerli arkadaşlar, bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Bildiğiniz gibi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, 1948 Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin kabul edilmesi vesilesiyle böyle bir gün ilan edildi. Tabii, bu beyannamenin iki maddesi var. Zamanım yeterli olmadığı için maddeyi sizlerle paylaşmayacağım ama temelinde herkesin ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal ya da başka inançlarına bakılmaksızın eşit olduğu, eşit haklara sahip olduğu vurgulanmıştır. Türkiye de bu sözleşmenin bir tarafı birçok ülke gibi. Tabii, sözleşmenin devamında toplumsal barışın olmazsa olmazları sıralanıyor; özgürlüklerin korunmasından hukukun üstünlüğüne, adil yargılanma hakkından halk iradesinin yerelden merkeze kadar yansıtılmasına ve saygı duyulmasına kadar demokrasinin asgari ölçüleri bu sözleşmede detaylandırılmaktadır. Bunları neden paylaşıyoruz? Çünkü bu hakları dikkate almayan ülkelerde toplumsal barış zedeleniyor, çok kimlikli toplumlarda egemen ulus-ezilen ulus ilişkisi bir hastalık gibi yayılıyor ve Türkiye'de tecrübe ettiğimiz üzere, zamanla ırkçılığa, ayrışmalara ve çatışmalara yol açıyor.

Değerli arkadaşlar, bildiğiniz gibi, bölgemizde 2010 yılından bu yana Arap Baharı'yla başlayan bir süreç... Halkların demokrasi, özgürlük, eşitlik talebiyle eyleme geçtiği, bu talepleri dillendirdiği bir dönemde çoğu ülkede -Tunus, Suriye, Mısır gibi ülkeler- bildiğiniz gibi, bazıları -Suriye örneğinde Esad rejimi- halka saldırarak, tutuklamalar yaparak, halkı katlederek cevap verdi ve 2011 yılından, on üç yıldan beri de 500 bin insan yaşamını yitirmek zorunda kaldı. Talep edilen haklar belli, belirttiğimiz gibi; eşitlik, özgürlük talepleri vardı, onurlu bir yaşam talepleri vardı. Şu anda Esad devrildi, bildiğiniz üzere, Mısır'da da yine Tunus'ta da

o dönemki liderler -diktatörler daha doğrusu- otoriter rejimler, otoriter rejimleri yöneten diktatörler bırakmak zorunda kaldılar, bazı yerlerde de katledildiler. Sonuç itibarıyla Esad'ın 8'inde ayrıldı, ülkeyi terk etti. Peki, burada, Suriye'de bir rejim ya da bir devrim oldu havası görebiliyor muyuz, değişen, değişecek bir şeyler görebiliyor muyuz? Bunu cevaplayabilmemiz için Suriye'deki kimliklerin eşit temsiliyet hakkına sahip olup olmayacağına bakarak biz ancak böyle bir karara varabiliriz. Suriye'ye demokrasi ve toplumsal barışı ÖSO ve onunla hareket eden cihatçı çetelerin getireceğini beklemek de amiyane tabirle saflık olur.

Bakınız, söz konusu Suriye, söz konusu kuzeydoğu Suriye olunca şunu açık, net bir şekilde görüyoruz: Şu anda Münbiç'e ÖSO çeteleri, AKP destekli ÖSO çeteleri saldırıyor, Kobani'yi bombalıyorlar tekrar ve Kobani'de de saldırılar söz konusu.

Şimdi, Kobani'den başlayalım. Bütün değerli milletvekilleri, sayın milletvekilleri Kobani sürecini çok iyi bilirler. Kobani'de insanlar -burada daha önce de belirtmiştim, tekrar etmekte fayda var olayın sıcaklığından kaynaklı olarak- bir, Kürtleri, sadece Kürt halkını savunmadı; oradaki halkların geleceğini savundu, insanlık onurunu IŞİD gibi barbar çetelere karşı savundu. Dönemin Cumhurbaşkanı, şu andaki Cumhurbaşkanı o dönem diyordu: "Kobani ha düştü, ha düşecek." Bakınız, burada bir daha belirtelim, Kobani o dönemde düşmedi. Sayın Cumhurbaşkanı bugün de kuzeydoğu Suriye'yle ilgili tehditler savuruyor. Çözüm tehditlerde değil; çözüm tehditlerde hiçbir zaman olmadı, olmayacak. Siz güneyinizde ÖSO gibi, şu anda Afganistan'daki Taliban zihniyetinde bir komşu istiyorsunuz. Bu komşunun Türkiye halklarına ve bölge halklarına bir faydası olmaz. Bakınız, daha bugün Salih Müslim bir röportajında açık, net bir şekilde ifade ediyor, geçmiş yıllarda söylediği gibi: "Biz, Türkiye'yle oturmaya, diyalog kurmaya hazırız." Peki, neden ısrarla tehditler, neden ÖSO Münbiç'e saldırtılıyor ve destek veriliyor? Neden bugün Mıstınur Tepesi, tabii, yaptığı eylemden sonra "Arin Mirkan tepesi" olarak anılan yer bombalanıyor? Bakınız, Arin Mirkan, çetelere karşı kendisini feda ederek oradaki insanları, oradaki toprağı yani Suriye'nin toprağını, kuzeydoğu Suriye'nin toprağını savundu. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Oranın bombalanması gelecek açısından kimseye ama hiç kimseye bir fayda sağlamaz. Dünden beri dinlediğim hatipler konuşmalarında Suriye'nin bütünlüğü... Tamam, sonuna kadar biz bunu da söylüyoruz. "Suriye halkları kendi gelecekleriyle ilgili bir karar versinler." diyorlar. Bu söylemlerin altına sonuna kadar imzamızı atarız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BERDAN ÖZTÜRK (Devamla) - Başkanım, tamamlıyorum.

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

BERDAN ÖZTÜRK (Devamla) - Fakat oradaki Kürtler, on üç yıldır ağır bedeller ödeyerek şu anda kendilerince Araplarla birlikte, Türkmenlerle birlikte, Süryanilerle birlikte özgür, eşit bir yaşam sürdürüyorlar. Buraya yapılan müdahale, bu yaşama müdahale bu yaşam tarzına, bu sisteme, bu yöneme müdahaledir. Burada, Genel Kurulda bunun altını çizerek belirtelim.

En son şunu söyleyelim: Özetle, toplumsal barışı sağlamayan ve ortak değerlerini oluşturmayan çok kimlikli toplumlar ülkeyi en nihayetinde bir arada tutamamıştır. Ulus devlet anlayışına dayanmayan, demokratik ulus, demokratik değerler etrafında şekillenen, tüm toplumların eşitlik, özgürlük ve adalet temelinde bir arada yaşayabildiği bir düzen hedeflenmelidir diyorum, Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Hadi biz ulaşamıyoruz Bakanlara da AKP'li vekiller de mi ulaşamıyor?

İBRAHİM ETHEM TAŞ (Antalya) - Selam verdim sadece.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Yo, ulaşamıyorlar, onlar hiç ulaşamaz(!)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Şırnak Milletvekili Ayşegül Doğan'a aittir.

Buyurun Sayın Doğan. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

DEM PARTİ GRUBU ADINA AYŞEGÜL DOĞAN (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sayın milletvekilleri, tabii, ekranları başında bizleri izleyen değerli Türkiye halkları; tecritte, hapiste, sürgünde ayrıca bizi izleyenlere de buradan özel olarak selamlarımı iletmek isterim. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

Şimdi, Avrupa Birliği Başkanlığı bütçesine dair konuşmak üzere söz aldım aslında ama malumunuz, bir zamanlar Bakanlığı da olan Avrupa Birliği artık bir başkanlık düzeyinde; görkemli bir binada, Avrupa Birliğini oluşturan değerlerle arasına son derece büyük mesafeler koyarak... Ki bugün 10 Aralık İnsan Hakları Haftası'nın ilk günü. Pek çok hatip burada çokça veri paylaştı zaten. Açıktır Türkiye'nin insan hakları karnesi. Dolayısıyla ben buna girmeyeceğim. Hâlimiz, pürmelalimiz ortada zaten, üzerine söylenecek ekstra bir şey yok.

Niye girmeyeceğim? Şu sebeple girmeyeceğim: Şimdi, Avrupa Birliğinin de gözü biraz daha Türkiye'de, dünya Türkiye'ye yeniden bakıyor. Niye bakıyor? Son yaşananları, son gelişmeleri Türkiye nasıl yorumlayacak, Türkiye nasıl değerlendirecek, Türkiye nasıl bir rol, nasıl bir sorumluluk, nasıl bir misyon üstlenecek? Nerede? Elbette Suriye'de, yanı başımızda.

Şimdi, sayın milletvekilleri, hepimizin konsensüse vardıgı, hemfikir olduğu bir konu var, iki gündür bunu duyuyoruz; hem yetkililer, yöneticiler düzeyinde duyuyoruz hem de milletvekilleri burada tek tek buna ilişkin sabahtan beri görüşlerini açıklıyorlar. Hangi konuda konsensüse varıyoruz? Tarihin hızlandırılmış bir anından geçtiğimize ilişkin hepimiz, özellikle Suriye'de yaşananlara bakınca hemfikiriz; burada bir problem yok. Peki, şunu söylememe lütfen müsaade ediniz: Bizim sizden bir farkımız var DEM PARTİ olarak, bu Parlamento çatısı altında bu farkı taşıyan muhtemelen tek siyasi partiyiz; siyasi nezaket gereği muhtemelen diyorum, aslında tek siyasi partiyiz. Nedir o? Suriye'yi en başından beri yakından takip eden, bu konuda en tutarlı politikaya sahip olan, bu konuda yol haritası olan, uyarıcı, çözüm önerileri yapan, Türkiye'nin ne yapması gerektiğini dostlukla söyleyen bir partiyiz biz DEM PARTİ olarak. Dolayısıyla en tutarlı parti olarak bugün bu tarihsel anda ve eşikte Suriye meselesinde Türkiye'nin yapması gerekenleri tekrar hatırlatmak hem bir yurttaşlık sorumluluğu hem de aynı zamanda gerçekten "Türkiye partisi nasıl olunur?"un tezahürüdür sevgili arkadaşlar. Kim daha Türkiyeli bakalım, buyurun.

Şimdi, yeni bir Orta Doğu kuruluyor. Ne oluyor? Demokratik değişim ve dönüşüme direnenler, gördüğünüz gibi, bir şekilde aşıyorlar, öyle ya da böyle aşıyorlar ve tarihte bambaşka bir şekilde yer alıyorlar; Orta Doğu'da üstleneceği misyonla Türkiye'nin önünde de tam böyle bir tercih var. Türkiye nasıl bir yaklaşım tercih edecek? Türkiye, Suriye'de halkların özgürlüğünü sağlayacak, demokratik bir geleceği kendilerinin karar verecekleri yani kendilerinin tayin edecekleri şekilde sağlamalarına zemin oluşturacak bir aktör mü olacak yoksa başka bir yaklaşım mı belirleyecek? Türkiye nasıl bir öncülük yapacak? Yüz binlerce insanın ölümüne, milyonlarca insanın yer değiştirmesine neden olan bir savaştan bahsediyoruz. Suriye savaşında bölgesel ve küresel aktörler ne yazık ki insani sonuçlarından çok, güç tahkim etmeye çalıştılar ve bu savaşta güç tahkim etmeye çalışanlar bugün ortaya çıkan tablonun siyaseten de vicdanen de ahlaken de sorumlusu hissetmediler ve bunu onarmak, geçiş döneminde kolaylaştırıcı bir etki yaratmak için sorumluluk üstlenmediler.

Sayın milletvekilleri, şimdi, sabahtan beri yani öğle saatlerinden beri burada Suriye'deki Kürtler konuşuluyor, Suriyeli Kürtler konuşuluyor; yıllardır konuşuluyor bu, hiç bitmeyen bir terminolojiyle konuşuluyor. Bunun bir kalıbı var, bir şablonu var; o şablonun içerisine Suriyeli Kürtler de konuyor hatta daha da ileri gidilen bazı tespitler var. Neymiş efendim? Suriyeli Kürtler... Ki "Suriyeli Kürtler" olarak ifade ettiğimiz Kürtler, bugün Suriye'de en örgütlü, en güçlü temsiliyetlerden biri; orallılar, onlar oralı, Suriyeli, Suriyeli Kürtler onlar. Onların oralı olmadığını iddia etmek gerçek dışı, bir hakikati yok saymak demek, inkâr etmek demek. Yok sayma, inkâr etme, hakikati olduğundan farklı gösterme bugüne kadar Türkiye'ye hiçbir şey kazandırmadı, bugünden sonra da kazandırmayacak; o yüzden, hakikati olduğu gibi kabul etmek, onu öyle görmek, öyle tanımlamak gerekir.

Bugün Kürtler, bulundukları tüm coğrafyalarda toprak bütünlüğü içinde birlikten ve beraberlikten yana; bu, tarihsel bir şans, tarihsel bir fırsat. Bu tarihsel şansı ve fırsatı geleneksel politikalarla heba mı edecek Türkiye yoksa bu tarihsel şansa ve fırsata bir zemin mi oluşturacak? Şartlar, koşullar... Hem bölgesel koşullar hem siyasetin koşulları hem tarihsel ve stratejik bazı olaylar hem de sosyolojik olarak yapılması gereken bu tarihsel şansa ve fırsata bir zemin oluşturmak, bir olanak sağlamak; bunun yolu mümkün. Yani ne kırmızı kitap ne kırmızı çizgi, kırmızı çizgilerle yeni bir sayfayı konuşamayız, kırmızı çizgilerle aydınlık yarınlardan bahsedemeyiz. Hem kırmızı çizginiz olacak hem yeni bir sayfa açmak isteyeceksiniz. İşte, artık karar vakti geldi. Bu, iktidarından muhalefetine, toplumsal ve siyasal olarak herkesin ama herkesin karar vermesi gereken bir an.

Şimdi, Sayın Cumhurbaşkanı diyor ki -olduğu gibi alıntılanmak için aradım, kusura bakmayınız- dünkü paylaşımından alıntılıyorum: "Kalbimizin bir yarısı Antep, Hatay, Urfa ise diğer yarısı Afrin, Halep, Hama, Humus ve Şam'dır." Buna olduğu gibi katılıyoruz DEM PARTİ olarak ancak eksik buluyoruz ve bir katkıda bulunmak istiyoruz. Eksik nokta... Bakın, Kürtlerin kalbinin yarısı Diyarbakır ise diğer yarısı Kobani'dir. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar) Kürtlerin kalbinin bir yanı Mardin ise diğer yanı birkaç yüz metre uzakta olan Kamışlı'dır. Biz bu gerçeği başka türlü tanımlayamayız, bunu kabul etmek durumundayız. Eğer, bugün Serekaniye'deki bir Kürt, Urfalı Şivan Perwer'i dinlediğinde duygulanıyorsa Mardin'deki bir Kürt de Kamışlılı Mihemed Şexo'yu, Cıwan Haco'yu dinlediğinde aynı duyguları yaşıyor. Bu duygudaşlığı, bu dostluğu, bu akrabalığı, bu kardeşliği görmeden bu fırsatı değerlendiremeyiz ve çok yazık olur, hakikaten çok yazık olur. Böyle bir tarihsel anı ve fırsatı kaçırmış oluruz ve hep birlikte kaçırmış oluruz; kazananı olmaz, kaybedeni hepimiz oluruz. Biz "Hep birlikte kazanalım." diyoruz DEM PARTİ olarak; hep birlikte kazanmanın yolu da Suriye'de kimseyi karşı karşıya getirirmeden, bölmeden, parçalamadan, maksadınız yayılmacılık değilse bunun aksini gösteren siyasi çözümden yana bir seçeneği önceleyen bir politikası olmalı Türkiye'nin.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Son, toparlamak için Sayın Başkan.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Doğan.

AYŞEGÜL DOĞAN (Devamla) - Teşekkürler.

Çok acı çekildi -çok ölüm, çok kayıp- ve Kürtler o dönemin en büyük mağdurlarından ama bu teklifi mağduriyet üzerinden yapmıyoruz DEM PARTİ olarak, hakikat bunu söylediği için yapıyoruz. Bugün Orta Doğu'daki kaotik durumun aşılmasında en gerçekçi modelin özgür birliktelik olduğuna inandığımız için bu teklifi yapıyoruz. Bu özgür birlikteliği her yerde o ülkelerin özgün koşullarına göre kurmamız mümkün ancak böyle sağlayabiliriz tarihsel Kürt-Türk ittifakını; başka türlü, yarım kalmış, eksik kalmış bir hikâye olur bizimki. Öyle olmasın, gelin, birlikte bu tarihi fırsatı değerlendirelim. Buraya uzanan el Suriyeli Kürtlere de uzanmalıdır, Rojava hakikatini görmeli ve tanımalıdır.

Genel Kurulu selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Diyarbakır Milletvekili Osman Cengiz Çandar'a aittir.

Buyurun Sayın Çandar.

DEM PARTİ GRUBU ADINA OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesini tarihî bir dönüm noktasında görüşmekteyiz. İsrail'in 7 Ekim 2023'te başlattığı saldırılar sonucunda geline nokta Suriye'de atılmış bir yıldır süren rejim ve elli üç yıldır süren Esad ailesinin hanedanı sona erdi ve Suriye, şimdiden, kestirilemez, her türlü gelişmeye açık bir hâle geldi. Şunun şurasında daha bir ay geçmeden, 21 Kasım'da Plan ve Bütçe Komisyonunda Sayın Bakanın, Hakan Fidan'ın gözlerinin içine bakarak demiştim ki: Beşşar Esad'la ilişkileri yeniden tesis etmek için beyhude ve nafil bir mesai harcadınız, Beşşar Esad ülkesinin büyük bölümü üzerinde kontrolünü kaybetti; böyle demiştim. 11 Aralık günündeyiz bugün ve aradan üç hafta bile geçmeden işte geldiğimiz nokta ortada. Onca zamandır görüşebilmek için peşinde koşulan Beşşar Esad rejiminin yerinde yeller esiyor. Onun yok oluşuyla birlikte başlıca dayanakları olan Türkiye'nin Astana ortakları, Rusya ve İran da büyük güç yitirmiş durumdadır ve epey bir süredir sözü edilen Orta Doğu'nun yeniden dizaynı Birinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hiç olmadığı kadar gündeme geldi ve son kırk sekiz saatte yeniden dizayn edilmekte olan Orta Doğu'da güç odağı olarak beliren İsrail'in yanı sıra ülkemiz Türkiye de bir bakıma ister istemez sahnede bir güç odağı olarak. Özellikle son iki haftadır İdlib ilinden yola çıkıp Halep'i düşürdükten sonra Şam'a yürüyen Heyet Tahrir el-Şam ile Amerika arasında dolaylı bağlantıyı Türkiye'nin sağladığı dünyanın önde gelen bütün basın-yayın organlarında yayınlanmış bir bilgi artık. Astana'nın bir bakıma kadük olmasından gayri adı konmadan Avrupa Birliği'ne alternatif arayışlarını ifade eden BRICS'in kapısında yığılmanın pek doğru bir yönelim olmadığı da şimdi artık görülüyor. Artık Astana yerine Suriye'nin geleceği için 2015 tarihli Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı Kararı referans alınıyor ve Türkiye bir NATO ülkesi olarak, Batı merkezli uluslararası sistemin Orta Doğu'daki önemli bir unsuru olarak dış politikasını yeniden tanımlamak zorunluluğuyla karşı karşıya. Türkiye'nin Orta Doğu'da kendiliğinden yükselen profili Suriye'ye ilişkin önemli yükümlülükleri de ister istemez beraberinde getiriyor. Dün bu kürsüde bir sayın konuşmacı "Geçmiş ortak olanın geleceği de ortaktır." dedi, doğru söyledi. Bugünkü Suriye'yle geçmişimiz ortaktır, tam dört yüz yıl, 1516'dan 1918'e kadar aynı sınırlar içinde aynı ülkeydik. Dün isabetle Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan "Kalbimizin bir yarısı Antep'te ise diğer yarısı Hatay'da." dedi ve birtakım isimler saydı. Türkiye ile Suriye'yi ayırmış olan Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkması ve Orta Doğu topraklarının Sykes-Picot esprisine uygun bir biçimde İngiltere ile Fransa arasında paylaşılmasıdır. Toplamı Hatay'la birlikte 911 kilometreye ulaşan Türkiye-Suriye sınırının 381 kilometresi dümdüz bir alan üzerinde bir demir yolu hattıdır, 1 metre genişliğindeki bir demir yolu hattı. Bir demir yolu sınır çizerek farklı siyasi egemenlik alanları oluşturabilir, öyle de oldu zaten ama insanları, aidiyetleri, kimlikleri, gönülleri bölemez; mümkün değil.

Cumhurbaşkanının sözlerine ben de şunu ekleyeyim: Nusaybin Kamışlı'dır; Ceylânınar Serekaniye'dir, Resulayn'dır. Zaten Türkçesi, Kürtçesi, Arapçası aynı anlamda, tıpkı Akçakale'nin Tel Abyad olması gibi. Mürşitpınar Kobani'dir, Karkamış Cerablus'tur. Samandağ Alevisinin kardeşi az ötesindeki Lazkiye Alevisidir. Türkiye Türkmenleri ile Suriye Türkmenleri, Türkiye'deki Çerkezler ile Münbiç'teki Çerkez Adigeler kardeşler. Urfa'da yaşayan Araplar ile Mardin'de yaşayan Araplar ile sınırın öte tarafındaki Araplar kardeşler. Midyat'ta, Mardinde, İdil'de yaşayan Süryaniler ile Kamışlı'da, Haseke'de, Tel Tamer'de yaşayan Süryaniler kardeşler, sınırın iki yanında yaşayan Kürtler de kardeşler. Zaten orada yaşayan Kürtler "Türkiye" ve "Suriye" sözcüklerini kullanmazlar. Suriye tarafında yaşayanlar, demir yolunun üst tarafı için "Serhat" üst tarafında yaşayanlar alt tarafı için "Binhat" derler yani hattın üstü, hattın altı. Hat, demir yolu hattı. Onların gözünde hattın üstü, altı Türkiye ve Suriye'dir ve aynı ülkedir.

DEM PARTİ Eş Genel Başkanı Tuncer Bakırhan dün burada gerçekten tarihî bir konuşma yaptı. O konuşmayı satır satır, tekrar tekrar okumakta ülkemizin ve bölgemizin barışçıl gelecek ufkunu görebilmek için yarar var. Şöyle dedi: "Bölgede Türk-Kürt ittifakını demokratik bir zemine çekerek barış ve kardeşlik projesini başlatmamız gerekir." "Türk-Kürt ittifakının test alanı Rojava'dır." diye devam etti. "Rojava'daki Kürt'ün kazanımlarını kendisine düşman gören anlayış bu ittifaka en büyük zararı verir. Gelin, Kamışlı'dan, Kobani'den Ankara'ya tarihî birlikteliği eşit ve adil bir temelde yeniden kuralım." dedi. Tuncer Bakırhan'ın dünkü konuşması Devlet Bahçeli'nin 20 Ekim konuşmasının -ki Cumhurbaşkanının onu arkaladığını birkaç kez söyledi- o konuşmasının ruhu ve hedefiyle aynı ölçülerdedir.

Şimdi, Cumhurbaşkanı yine dün "Suriye tüm etnik, dinî, mezhebî kimlikleriyle Suriyelilerindir; Arap, Türkmen, Kürt, Sünni, Alevi, Nusayri, Hristiyan fark etmeksizin. Suriyelilerin sulh içinde yaşadığı bir Suriye Türkiye'nin en büyük özlemi, hayali ve hedefidir." dedi. Çok güzel. İşte, tam da bunun için Türk-Kürt kardeşliğini sözde değil, yalnız Türkiye'de değil Suriye'de de yerleştirmek gerekiyor.

HALUK İPEK (Amasya) - Silahı bırakacak, silahı.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - Bakan Hakan Fidan Doha'da pazar günü basın toplantısında -kelime kelime sözlerini aktarayım- "Aslında son derece meşru Kürt taraflar var Suriye'de çalışan, Suriye'nin kuzeyinde bulunan." dedi ama bunların kim olduğunu söylemedi. Bir de Suriye topraklarının yaklaşık yüzde 30'unu kontrol eden Suriye Demokratik Güçleri için söyledikleri var, "Suriyeli olmayanlar Suriye Demokratik Güçlerini yönetiyor ve herkes bunu biliyor." dedi. Eğer PYD'yi kastettiyse onun Başkanı Salih Müslim İstanbul Teknik Üniversitesi mezunudur, Kobanilidir, Suriyelidir; tanımadığınız birisi de değil, 2013-2015 yılları arasında defalarca Türkiye'ye Dışişleri Bakanlığının konuğu olarak geldi. Yok, YPG'yi yani Suriye Demokratik Güçlerinin silahlı gücü olan YPG'yi kastediyorsa onun lideri Mazlum Abdi de Suriyeli, Kobanili. Mazlum Abdi, bu arada Amerika Birleşik Devletleri'nin yeni seçilmiş Başkanı Donald Trump tarafından Washington'a 20 Ocaktaki törenlere davet edildi. Kuzey ve Kuzeydoğu Suriye'deki özerk yönetimin Eş Başkanı İlham Ahmed ise defalarca Elysee Sarayı'nda Emmanuel Macron tarafından ağırlandı, o da Afrinli bir Suriyelidir.

Şimdi, hatırlatmakta yarar var, ne PYD ne de YPG dünyanın hiçbir ülkesi tarafından -şu sırada Şam'a hükmeden Heyet Tahrir el-Şam'ın aksine- "terör örgütü" ya da "terörist" olarak ilan edilmiş değiller. Daha bugün Amerikan Dışişleri Sözcüsü Miller üzerine basa basa "Suriye Demokratik Güçlerine desteğimiz devam edecektir, IŞİD'e karşı savaşta hayati bir ortağımız olmaya devam ediyor ve öyle kalacaktır." dedi. Şimdi, o Salih Müslim ki HTŞ "El Nusra" adını taşıdığı sırada, 2013 yılında El Nusra çetelerine karşı savaşta evladını kaybetti ama o Salih Müslim daha dört gün önce Suudi Arabistan'ın Al Arabiya televizyonuna demeç verdi, "HTŞ hakkında iyimserim, Suriye Millî Ordusundan daha disiplinli ve uzlaşmacılar. Onlar da Suriyeli, Suriye'nin çeşitliliğini desteklemeliler. Suriye'de bir arada yaşamayı inşa etmek için Heyet Tahrir el-Şam'la diyaloga hazırız." dedi. Türkiye bu Salih Müslim'le diyalog kuramaz mı?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - Tamamlıyorum Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Çandar.

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - Niye kuramasın? Esad yıkıldıktan sonra Suriye Demokratik Güçleri yayımladığı bildiride "Suriye'nin tüm ulusal, siyasi, kültürel ve sosyal güçleriyle; diyalog ve sorumluluk ruhuyla, kimseyi dışlamadan; ulusal, dinî ve mezhepsel tüm farklılıklarıyla, tüm halkı kucaklayan yeni bir Suriye'nin inşası için çalışacağız." dedi. Bunu diyen Suriye Demokratik Güçleriyle Türkiye diyalog kuramaz mı? Suriyeli Kürtleri niçin Amerika'nın, Fransa'nın hatta İsrail'in alanına terk ediyoruz? Onlar bizim insanlarımız. Eğer Türkiye Suriyeli Kürtlerle gerçek kardeşlik ilişkileri kuramaz ve geliştiremezse ne Türkiye'de Türk-Kürt barışını oturtabilir ne de geleceği çok belirsiz, her türlü olumsuz sonuca açık Suriye'de barışa, toplumsal uzlaşmaya ve toprak bütünlüğüne katkıda bulunabilir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

OSMAN CENGİZ ÇANDAR (Devamla) - Dış politikamızı gözden geçirmemiz ve Orta Doğu'nun yeniden dizayn edilmekte olduğu şu dönemin gerçeklerine uygun bir şekilde yeniden düzenlemek gerekiyor.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Halkların Eşitlik ve Demokrasi Partisi Grubu adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Antalya Milletvekili Cavit Arı'ya aittir.

Buyurun Sayın Arı. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA CAVİT ARI (Antalya) - Sayın Başkan, değerli milletvekili arkadaşlarım; öncelikle hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Isparta'da dün kaybettiğimiz şehitlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve Türk Silahlı Kuvvetlerimize başsağlığı diliyorum. Ayrıca, 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü'nü de kutluyorum.

Değerli milletvekilleri, bütçeyi konuşuyoruz; bütçeyi konuştuğumuza göre de öncelikle bütçe rakamlarından bahsetmek gerekir. 2025 yılı bütçe gideri olarak 14 trilyon 731 milyar 4 milyon TL'lik bir gider bütçesi öngörüldü iktidar tarafından, bütçe geliri olarak 2025 yılı için 12 trilyon 800 milyar. 2020 yılında 1 trilyon 203 milyar 737 milyondan, 2018'de de 830 milyar 809 milyondan bütçe bu rakamlara yükseldi. Bütçede önemli bir kalemi bütçe açığı teşkil etmekte. 2025 yılı bütçe açığı olarak 1 trilyon 931 milyar TL'lik bütçe açığıyla başlayan bir bütçeden bahsediyoruz. Oysaki daha dört yıl önce, 2020 yılında bütçe açığı dendiğinde 175

milyarlık bir açık vardı; 2018'de 72 milyar 813 milyonluk açıktan bugün 1 trilyon 931 milyara yükselmiş bir bütçe açığı var yani 2018'e göre bakarsak tam 27 kat, 2020 yılına göre bakarsak 11 katlık bütçe açığı veriyorsunuz. Ve bu bütçe içerisinde yine en önemli kalemlerden bir tanesi faiz ödemesi. Bu bütçenin 1 trilyon 950 milyarı faize gitmekte, oysaki daha 2020 yılında 134 milyar, 2018 yılında 74 milyarlık bir faiz ödemesi vardı. 2018 yılına göre bakarsak 26 kat, 2020 yılına bakarsak 14,5 katlık bir faiz ödemesi var. Yani bir taraftan bütçe açığınızı katlanmış, bir taraftan da faiz ödemesi katlanmış durumda. İşte, böyle bir bütçeyi yapıyorsunuz. Ve bu bütçe içerisinde, şunu ifade edeyim, kaynakları heba ediyorsunuz, kaynaklarımız boşa gidiyor ve bu kaynaklarımız belli yerlere harcanmakta. İşte, bunlar arasında, ilk düzenleme getirildiğinde "30-35 milyarlık bir maliyeti olur." denilen kur korumalı mevduat sisteminin bugün ülkemize maliyeti 1 trilyon 200 milyarlaraya yaklaştı. Ve yine kamu-özel iş birliği kara delik olmaya devam ediyor. Bugüne kadar kamu-özel iş birliklerine 350 milyar gitti, 2025 yılı bütçesinde yine 202 milyar kamu-özel iş birliği projelerine yani garantili ödemelere gidecek arkadaşlar; köprülere, hastanelere, yollara yani geçilmeyen, kullanılmayan yerlere gidecek. Ve önümüzdeki süreçte, 2026 ve 2027 yılı için de 476 milyar TL kamu-özel iş birliğine ödeme yapmayı bütçede garanti etmekteyiz. İşte, böyle bir bütçeden bahsediyoruz. Kamu-özel iş birliğine bu kadar para ayırırken Antalya için hayati bir proje olan Antalya-Alanya Çevre Yolu'nu maalesef devlet imkânlarıyla değil, yine kamu-özel iş birliği projesiyle yapıyorsunuz, Antalya'ya en büyük haksızlığı yapmaktasınız.

İktidara sesleniyorum: Bakın, iktidarın göreve geldiği günden bu tarafa topladığı vergi neredeyse 3 trilyon dolar. Cumhuriyetin ilanından bugüne kadar, 2002'ye kadar toplanan vergi ise 760 milyar dolar seviyelerinde. Değerli arkadaşlar, sizin sata sata bitiremediğiniz o fabrikalar, limanlar, barajlar, ne varsa hepsi o 760 milyar dolar içerisinden yapılan tesisler ancak siz hemen hemen hepsini sattınız. İşte, 3 milyar dolara yaklaşan vergi geliri yanında, 65 milyara yakın satılan bu tesisler ve bir taraftan da göreve geldiğinizde 130 milyar dolar olan dış borcu 512 milyar dolara çıkardınız. Size soruyorum: Bu paraları nereye harcadınız? "Yol yaptık." diyorsunuz, "Köprü yaptık." diyorsunuz, hepsini kamu-özel iş birliğiyle yapıyorsunuz. Peki, bu paraları nereye harcadınız, soruyorum size. (CHP sıralarından alkışlar) İşte, bu rakamlar ülkemizin ekonomisinin sağlıklı olmadığını açık göstergesidir. Çiftçinin, işçinin, işsiz, emeklinin, esnafın sorunlar içerisinde günü kurtarmaya çalıştığını söyleyebilirim. Bu ülkede vatandaşımıza sorulduğunda en büyük sorunun ekonomi olduğunu yüzde 54 oranıyla söylediğini sizlere ifade etmek isterim. Ve yine büyük bir oranla enflasyon, hayat pahalılığı, zamlar arasında vatandaşın boğuştuğunu ifade ettiklerini size söyleyebilirim. Ve yine, en büyük sorunun adalet ve hukuk sistemi olduğunu size söylemek istiyorum.

"Ekonomiyi düzeltiyoruz, düzelterek." diyenlere şunu da söyleyeyim: Bakın, son seçimde yani milletvekili seçiminde -on sekiz ay oldu- mazot 19 TL'ydi, bugün 43 TL; benzin 21 TL'ydi, bugün 43 TL. Enflasyon o tarihlerde daha düşüktü, bugün yüzde 48 seviyelerinde. Bugün çiftçi borç içerisinde bankalara ipotekli, vatandaşın bankalara her geçen gün borcu katlanarak artmakta, esnaf krediyle ayakta kalabilmeye çalışmakta. Ve şunu söyleyeyim: Bakın, 2024 yılı Ocak-Ekim arasında 225.264 esnaf iş yeri açmış, bunun 91.981'i kapatmış yani neredeyse yarı yarıya açan kapatıyor; diğeri de zar zor ayakta kalmaya çalışıyor. (CHP sıralarından alkışlar) Bakın, son beş yıl içerisinde ise 1 milyon 492 bin iş yeri açılmış, 540 bin iş yeri kapanmış yani yüzde 36'sı kapatılıyor. Yani, esnaf perişan, çiftçi perişan. Ama siz esnafı son seçimde neyle kandırdınız? "Emeklilikte 7200 günü kabul edeceğiz." dediniz, esnafı kandırdınız ama maalesef aradan on sekiz ay geçti, ortada hiçbir şey yok. İşte, ekonomi bu kadar kötü ve bu kötü ekonominin yanında adalet kötü, ülkenin içinde bulunduğu koşullar kötü. İşte, gençlerimiz de bu kötü gidişat içerisinde umudunu kaybetti, maalesef mutsuz ve gençlerimizin çoğunluğu sizin yarattığınız bu ortamda liyakatli gençlerin iş bulamadığını biliyor, torpili olmayanın işe giremediğini biliyor ve başta yargının tutumundan dolayı da özgürce düşüncesini ifade etmekten çekinir vaziyette. İşte, arkadaşlar, sizin yarattığınız Türkiye bu vaziyette. (CHP sıralarından alkışlar) Yargıya güven kalmamış. Böyle bir ortamda gelecekte umut olabilir mi? Şimdi "Kocaman adliye binaları yaptık." diyorsunuz. Evet, yapılacak. "UYAP sistemini getirdik." diyorsunuz. Gelecek, teknoloji kullanılacak ama o devasa adliye binalarının içine de yargı lazım, yargı! (CHP sıralarından alkışlar) Adil yargı lazım. Siz adil yargıyı sağlamadığınız müddetçe... Devletin temeli olan adaletin gereği gibi dağıtılabilmesi için aranan ilk şart mahkemelerin tarafsız ve bağımsızlığıdır. Hâkimlerin kendi hukuk bilgisi, kanun anlayışı, deliller ve nihayetinde vicdanıyla bu kararı vermesi gerekir ki mahkemenin bağımsızlığından ve tarafsızlığından bahsedebilelim. Peki, öyle mi? Sayın Adalet Bakanına soruyorum? (CHP sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Devamla) - Bitiriyorum Başkanım.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Ari.

CAVİT ARI (Devamla) - Birçok kritik davada hâkim vicdanıyla değil maalesef, Adalet Bakanına ya da iktidara bakarak karar vermek zorunda hissediyor kendisini; işte, böyle bir Türkiye'deyiz. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, bizim adalet ihtiyacımız var, tarafsız ve bağımsız yargıya ihtiyacımız var; bunlar sağlanabilmeli ki ülkede ekonomi düzgün olsun, ülkede geleceğe dair umutlar yeşersin.

Böyle bir bütçeyi Cumhuriyet Halk Partisi iktidarında hep birlikte yapacağız diyorum, hepinize saygı ve sevgiler sunuyorum.

Çok teşekkür ederim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İzmir Milletvekili Sayın Deniz Yücel'e aittir.

Buyurun Sayın Yücel.

CHP GRUBU ADINA DENİZ YÜCEL (İzmir) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Kamu Denetçiliği Kurumu bütçeleri üzerine Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına söz almış bulunmaktayım. Hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Kamu Denetçiliği Kurumu Anayasa'mızın 74'üncü maddesinde düzenlenen anayasal bir kurumdur. Bu kurum, idarenin her türlü eylem ve işlemlerini hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlendirilmiştir. Bir teşkilat şeması var; 288 çalışanı, 340 milyon lira bütçesi var. Bugüne kadar farklı konularda onlarca rapor hazırlamış, bunları ilgili kamu kurum ve kuruluşlarına göndermiş. Peki, bu raporların hangi biri dikkate alındı? Bu çalışmalar dikkate alınmayacaksa bu kurum neden kuruldu? Neden bir bütçe ayrıldı? Bu, işin bir tarafı; bir diğer tarafı da dünyadaki örnekleriyle karşılaştırıldığında Türkiye'deki Kamu Denetçiliği Kurumu siyasi iktidardan bağımsız mı? Bakın, Kamu Başdenetçisi Mehmet Akarca Cumhurbaşkanı tarafından önce Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına, sonrasında da Yargıtay Başkanlığına seçildi. Görev süresinin bitmesinden sonra hepinizin bildiği o meşhur eli bir günlük Yargıtay Başkanlığı seçimini 37'nci turda kaybetti. Yargıtay Başkanlığı seçiminden altı ay sonra Cumhurbaşkanı tarafından Kamu Başdenetçisi olarak atandı. Şimdi, böyle bir ismi objektif kararlar alması gereken bir makama oturtmak doğru mu? Muhalef bir vatandaş devletin bir kurumunda yaşadığı haksızlık nedeniyle değerlendirme ve inceleme yapması için Mehmet Akarca'ya güvenebilir mi? Devletin kurumları iktidara yakın kişilere makam ve mevki yaratılacak kurumlar değildir. (CHP sıralarından alkışlar) Devletin kurumları iktidara yakın kişilere teselli ikramiyesi gibi sunulacak kurumlar hiç değildir.

Değerli milletvekilleri, bir ülkede ekonomi, sağlık, eğitim, adalet, temel hak ve özgürlükler yani aklınıza gelen her alanda yaşanan sorunların temel sebebi, o ülkedeki yönetim şekli ve onu uygulayan yöneticilerdir. Ekonomik kriz, hayat pahalılığı, toplumsal şiddet, para için bebeklerin katledilmesi bu milletin genetik mirası değildir. Bugün altında bulunduğumuz bu çatı, parlamenter sistemde yasama erkinin sahibi, millet iradesinin tecelli ettiği son derece önemli bir kurumken 2018 yılında yürürlüğe giren Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemiyle maalesef işlevini büyük ölçüde yitirmiştir. Halk adına bütçe yapmakla sorumlu olan bu Meclis, Cumhurbaşkanlığınca Parlamentoya sunulan ve yine Cumhurbaşkanlığınca onaylanan bütçe teklifi sürecinde prosedürü tamamlayan bir kurum hâline gelmiştir. Kuvvetler ayrılığını zayıflatmayacağı, karar alma süreçlerini hızlandıracağı gerekçeleriyle pazarlanan bu sistem altı yılda iflas etmiş, Türkiye'yi de her alanda iflasın eşiğine getirmiştir. Bugün bu ülkede adaletle hiç güven duyulmuyorsa, gelir dağılımındaki adaletsizlik derinleşip milyonlar yoksullukta eşitleniyorsa, toplumsal şiddet her geçen gün daha da artıyorsa, emekli maaşı yetmeyen emekliler çalışmak zorunda kalıyorsa, asgari ücret açlık sınırının altındaysa; esnafından çiftçisine, işçisinden öğrencisine, emeklisinden çalışanına herkes geleceğinden kaygılı ve umutsuz ise bunun sebebi AKP'nin dayattığı, bu yüce Meclisi işlevsizleştiren Cumhurbaşkanlığı hükümet sistemidir. Bu sistemle şeffaflık, hesap verilebilirlik, katılımcılık, denge ve denetim gibi demokrasinin olmazsa olmazı olan tüm unsurlar yok edilmiştir; idari, hukuki ve siyasi yetkiler tek bir kişinin elinde toplanmıştır. Bu yetkileri kullanırken Cumhurbaşkanı Erdoğan herhangi bir denetime tabi mi? Hayır. Sakın "Anayasa Mahkemesi" demeyin, Anayasa Mahkemesinin iptal ettiği Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini ya da yasaları bir kelimesini değiştirip yeniden çıkardığınızı ya da Meclisten geçirdiğinizi cümle âlem biliyor. Bunları yaparken tek bir amacınız var, o da iktidarınızı devam ettirebilmek.

Değerli milletvekilleri, kuralsızlığın kural hâline geldiği bu çarpık sistemle, AKP yüz yıllık cumhuriyet kazanımlarını âdeta bir dozer gibi yıkıp yok etmektedir. İşte, bu tek adama dayanan yönetim anlayışıyla Türkiye insanı hayrete düşüren, dehşete düşüren açıklamaların yapıldığı bir ülkeye dönmüş durumdadır. Yangına müdahale etmek için, deprem sonrasında arama kurtarma çalışmasını başlatmak için, 8 yaşında bir evladımızın cenazesine gitmek için Cumhurbaşkanından talimat bekleyen Bakanları gördük çünkü bu sistemde Bakanlar Meclise hesap vermiyorlar; tek sorumluluk duydukları kişi kendilerini atayan Cumhurbaşkanı. Tam da bu nedenle Bakanların asıl hedefi millete hizmet etmek değil efendilerine hizmet etmektir. Yirmi iki yıllık AKP iktidarında kendi şirketinden başında bulunduğu Bakanlığa dezenfektan satan Bakanı da gördük, Afgan çobanlara güzellemler yapan Bakanı da; işine gelince yargı bağımsızlığından bahseden, işine gelmeyince hâkimlere istikamet gösteren Adalet Bakanını da gördük, gözlerinden ışık saçan bakanı da gördük, "Milletvekilleri belediyeye sokmayın." diye talimat verirken bu yüce Mecliste milletvekiline kafa atmaya çalışan Bakanı da gördük.

Değerli milletvekilleri, gerçek sorunun yıllardır uygulanan yanlış ekonomi politikaları olduğunu kabul etmeyen AKP her zaman küresel krizleri bahane etti ama diğer ülkelerde biten küresel krizler her ne hikmetse Türkiye'de bir türlü bitmek bilmedi çünkü Türkiye'de krizin ta kendisi AKP iktidarındır. Son altı yılda bu yüce Meclis nitelikli yasamanın yapılmadığı, mevcut yasaların yamalı bohçaya çevrildiği, ihtisas komisyonlarının gereği gibi çalışmadığı, bakanların milletvekillerine yani aslında millete kafa tuttuğu bir kurum hâline getirilmiştir. Cumhuriyet Halk Partisi başta olmak üzere, muhalefet partilerinin toplumun tüm kesimlerini ilgilendiren ekonomi, hayat pahalılığı, sağlık ve eğitim sistemindeki sorunlar, gelir adaletsizliği, toplumsal şiddet, iş cinayetleri ve emeklilerin sorunları gibi birçok konunun araştırılması için verdikleri araştırma önergeleri AKP ve MHP'nin oylarıyla bu Mecliste reddedilmiştir.

Bu Meclisi halkın gündeminden uzak tutmak konusunda özel bir çabası olan Cumhur İttifakı, Mecliste çalışanların sorunlarına bile yıllardır gözünü, kulağını kapatmaktadır. Değerli arkadaşlar, hepimizin danışmanları var; bu Meclis yasama faaliyetlerinde bizlerle birlikte mesai yapan, emek veren ama iş hukukuna aykırı bir şekilde iş güvencesinden, iş sonu tazminatından yoksun olan danışmanlarımızın sorununu bile çözmekten âciz bir hâle getirilmiştir. Aklınız alıyor mu arkadaşlar? Yasamanın kalbi olan, bu ülkedeki kanunları yapan Türkiye Büyük Millet Meclisinde büyük bir haksızlık var. Danışmanların iş sonu tazminatı yok, işten çıktıklarında, işten çıkarıldıklarında işsizlik maaşı alamıyorlar, iş güvenceleri yok; üstelik de bunun yapıldığı yer Meclis, Meclis. Danışmanlarımızın özlük haklarıyla ilgili düzenlemeyi yapmak bu Meclisin boynunun borcudur.

Değerli arkadaşlar, halkın bu kadar sorunu varken, Meclisin halkın gündemine hâkim olacak şekilde çalışması beklenirken bu Meclisin Başkanı ne yaptı? Başka hiçbir dert, tasa yokmuş gibi Meclisteki bütün partileri ziyaret etti ve Anayasa değişikliğinin ne kadar gerekli olduğunu anlattı. Bu ülkede Recep Tayyip Erdoğan'ın bir kez daha Cumhurbaşkanı seçilmesinden çok daha önemli ve çok daha büyük sorunlar var arkadaşlar. Mesela, bu sistemde, bazıları için seçim sonuçlarının hiçbir değeri yok çünkü Cumhurbaşkanlığı hükûmet sisteminde tek adam anlayışı halk iradesini düpedüz yok sayıyor. Çok uzağa gitmeye gerek yok, yürütmenin emir ve talimatlarıyla karar veren yargının hukuken yok hükmünde olan bir yazısıyla Hatay halkının iradesi gasbedilmiş, Hatay Milletvekili Can Atalay'ın bugün burada bizlerle birlikte olması engellenmiştir. Başka bir halk iradesi gasbı da kayyum atamalarıdır; Meclis bütçesinin Plan ve Bütçe Komisyonundaki görüşmelerinin olduğu gün, Esenyurt Belediye Başkanımızın tutuklanmasına, devamında da belediyeye kayyum atanmasına karşı mücadelemizi başlattığımız gündür. Bir belediyeye kayyum atamak vatandaşa had bildirmek demektir, halka "Sen kendini yönetecek kişiyi seçemezsin, seçersen görevden alırım." demektir, sandıkta alamadığını hukuku siyasete alet ederek almaya çalışmaktır. Şunu sakın unutmayın: 21'inci yüzyılda kayyum uygulaması bir demokrasi ayıbıdır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Yücel.

DENİZ YÜCEL (Devamla) - Kayyum atamak demokrasiden nasibini almamış acizlerin işidir. Millî iradeye tahammülün olmayanların uyduruk delillerle başlattıkları soruşturmalara ve devamındaki antidemokratik uygulamalara asla boyun eğmeyeceğiz.

Tabii, hukuksuzluklar sadece kayyumla sınırlı değil. Yetkiler tek adamda ya "Çıkarınız bir kararname, Cumhuriyet Halk Partili belediyeleri çalışamaz hâle getiririz." diye düşündünüz. Belediyelerin, yetmedi, belediye şirketlerinin gelirlerini kaynağında kesmek için Cumhurbaşkanlığı karnamesi çıkardınız; yetmedi, "Belediyelerin açtığı kreşleri de kapatalım." dediniz. Küçük çocukların uygun fiyatla bakılmasından, huzurlu ve güvenli bir ortamda büyümesinden, annelerin ise çalışarak aile bütçesine katkıda bulunmasından rahatsız oldunuz. İstedığınız kadar rahatsız olun, istediğiniz kadar engellemeye çalışın, Cumhuriyet Halk Partisi olarak halka hizmet etmemizi ve halkın sorunlarına çözüm ve çare üretmemizi engelleyemeyecekler.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İzmir Milletvekili Gökçe Gökçen Göl'e aittir.

Buyurun Sayın Gökçen Göl. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA GÖKÇE GÖKÇEN GÖL (İzmir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; sizleri saygıyla selamlıyorum. Cumhuriyet Halk Partisi Grubu adına Adalet Bakanlığı, Anayasa Mahkemesi, Hâkimler ve Savcılar Kurulu bütçeleri üzerine söz alıyorum.

Öncelikle, Isparta'da askerî helikopterin düşmesi nedeniyle şehit olan askerlerimize Allah'tan rahmet, ailelerine ve tüm ulusumuza başsağlığı ve sabır diliyorum.

Sayın milletvekilleri, adalet, bugün bize anlatılan hikâyelerden, her şeyin zaten çok güzel olduğuna dair ifadelerden hatta kurumlardan bile ibaret değildir. Adalet, çok zengin olmayan, çok güçlüyü tanımayan, yalnızca haksızlığa uğradığı için bu adaletsizliğin giderilmesini isteyen bir insanın bunu başarabildiği bir sistemi kurmakla ilgilidir. Yirmi iki yıl bahane üretmek yerine bu sistemi kurmak için fazla bile uzundur. Adaletsizliğe uğrayanın kim olduğu, kiminle yakın olduğu, ne kadar yoksul olduğu önemli olmamalıdır. Adaletsizliğe uğrayan Hatay Milletvekili Can Atalay gibi milletvekili; Esenyurt Belediye Başkanı Ahmet Özer gibi bir belediye başkanı; Osman Kavala gibi, Çiğdem Mater gibi, Tayfun Kahraman gibi, Mine Özerden gibi ülkesinin geleceğini düşünen birileri olabilir. Haksızlığa uğrayan, bir gecede fişlenmiş, ismini Resmî Gazete'de görmüş, hayatı boyunca sivil ölüme mahkûm edilecek olan bir KHK'li olabilir. Haksızlığa uğrayan, "İsrail'le ticareti durdurun." dediği için çıplak aramaya maruz kalan başörtülü gençler olabilir. Haksızlığa uğrayan, dün üniversiteye girememiş bir başörtülü genç, bugün ise yaşam tarzından dolayı hedef gösterilenler, kız veya kadın olup olmadığı sorgulanan, hatta Cumhurbaşkanı tarafından "sürtük" denilenler de olabilir. Haksızlığa uğrayan, bir gün şiir okuduğu için cezaevine giren, bir başka gün hâkimi Samsun'a sürülen ve ahmakça bir davayla taciz edilen siyasetçiler olabilir. Adaletsizliğe uğrayan, istismara uğramış bir çocuk, tehdit edilen bir kadın çok ama çok nefret ettiğiniz muhalifleriniz olabilir. Adaletsizliğe uğrayan, hükümlü veya tutuklular ya da onların yakınları da olabilir. Adaletsizliğe uğrayan, bütün

yargı ve ceza sistemine emanet ettiğiniz Adalet Bakanlığı personeliniz, infaz koruma memurları da olabilir. Adaletsizliğe uğrayan, garip bir şekilde sabahtan bu yana övünerek anlattığınız bir yol olan, bireysel başvuru kararları uygulanmayan hâkimler de olabilir. Fark etmez ama iktidar ile bizim aramızda büyük bir fark var; siz adaleti beton binalarla ifade ettiğinizi düşünürsünüz, bizler o binalara baktığında içinde adalet görmek isteyen vatandaşımızın duygusunu önemseriz. Siz vatandaşımızın işsizliğini, yoksulluğunu, emeklinin durumunu, bir gencin bu ülkede kuramadığı hayalleri, bir anne için kreşin ne ifade ettiğini, bir çocuğun okula aç gitmesinin bir toplum için ne kadar onur kırıcı olduğunu kabul etmek yerine, bunların üstüne bir Anayasa tartışmasıyla sis perdesi örtmek istersiniz; bizlerse güçlü, tarafsız ve bağımsız bir yargı sistemi, temel hak ve özgürlükleri koruyan bir sistem, vatandaşın sorunlarını dile getirebildiği, Polonez işçilerine yapılanların aksine sendikal örgütlenme haklarını kullanabildiği, emeklilerin sesini çıkarabildiği, asgari ücretlinin hakkını koruyabilen sendikaların var olduğu, taleplerinin dikkate alındığı öz güvenli bir sistem için, yurttaşlarımızın onurlu bir yaşam sürebilmesi için, Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının uygulandığı bir düzen için çalışırız. (CHP sıralarından alkışlar) Yani bizim için adalet, ancak herkes için varsa vardır.

Size sizin verilerinizle yani Adalet Bakanlığı verileriyle konuşacağım. Cumhuriyet başsavcılıklarında bir dosyanın görülme süresi 2015 ve 2023 yılları arasında kasten öldürmede 136 günden 223 güne çıktı, devreden dosyalarda bu sayı 489; kasten yaralamada 80 günden 143 güne çıktı, devreden dosyalarda bu sayı 228 gün. Cinsel saldırıda 100 gün olan süre 141 güne çıktı, devreden dosyalarda bu süre 298 güne yükseldi. Çocukların cinsel istismarında 92 gün olan süre 121 güne çıktı, devreden dosyalarda bu süre 214 güne yükseldi. Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticaretinde 97 gün olan süre 151 güne çıktı, devreden dosyalarda bu 243 güne kadar yükseldi.

Cumhuriyet başsavcılıklarında yıl içinde açılan dosya endeksine göre çocukların cinsel istismarında yüzde 94 artış yaşandı. Ceza mahkemelerinde bir dosyanın görülme süresi kasten öldürmede 326 günden 412 güne çıktı, cinsel saldırıda 265 günden 339 güne çıktı, çocukların cinsel istismarında 246 günden 303 güne yükseldi, uyuşturucu suçlarında 205 günden 278 güne yükseldi.

Adalet Bakanlığı 2025 bütçe teklifinizin gerekçesinde ceza davalarının görülme süresi 2023'te 267 gün, bu yıl için planlanan 242 gün, bu yıl sonu gerçekleşme tahmini 267 gün, 2025 hedefi 263 gün, 2026 tahmini 259 gün, 2027 yılı tahmini 257 gün olarak belirtilmiş durumda. Yani arkadaşlar, bu verilerin özeti şudur: Bir çocuk istismara uğradığında, bir insan öldürüldüğünde, uyuşturucu ticareti yapıldığında, bir kadın tecavüze uğradığında yargı çok uzun süreler bu dosyalara bakmamaktadır. Yargı bu dosyalara bakmadığından caydırıcılık da sağlanmamaktadır, bu suçlar yeniden işlenmektedir ve sizin verileriniz de suçların nasıl arttığını kanıtlamaktadır. Fakat daha da kötüsü, vatandaşın cebinden, ekmeğinden, çocuğuna verdiği harçlığından keserek aldığınız vergileri bizlerden isterken siz bu sorunu çözmeyi bile vadetmemişsiniz. Bugüne dek tek bir ilerleme kaydetmemişsiniz, var olan hedefleriniz bile gerçekleşmemiş, "2027 yılına kadar da bir ilerleme düşüncemiz yok." diyorsunuz. Vatandaşın vergisinin hesabını vermeyen, hukuk devletini tanımayan, yürütmenin elini yargıdan çekmeyen, ortaya çözüm planı bile koymayan bir bütçeye biz "hayır" diyoruz. Yirmi iki yıldır iktidarda olanların sorunları çözmek yerine hâlâ saatlerce hikâye ve masallar anlatmasını, kusura bakmayı, yemiyoruz. Bir seçim yenilgisinden ders çıkarmak yerine bize oy veren vatandaş cezalandıranlara karşı çıkıyoruz, Anayasa'yı uygulamayan bir anlayışla değişmez maddelerin bile tartışıldığı yeni Anayasa aldatmacasına girmeyi reddediyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Kurmaya çalıştığınız tuzaklı masaya oturmadığımız için intikam duygusuyla hareket etmenize doğrusu acıyarak bakıyoruz. Dönüp kendi geçmişinize hiç bakmadan "Benden olmayan teröristtir." sözlerinize, muhâlefet ağızıyla konuşturmaya çalıştığınız trollerinize, Avrupa ve Amerika'dan ithal akımları kullanarak bu ülkede insan canını savunanları hedef göstermelerinize boyun eğmiyoruz. (CHP sıralarından alkışlar) Hâkimler ve Savcılar Kurulundan yapılan tuhaf atamalarla gelen hukuk cellatlarının yargı tacizlerine, gerçeği büken dezenformasyon kampanyalarınıza boyun eğmiyoruz. Türkiye'nin en büyük belediyelerine gönderdiğiniz o işgalcilere, FETÖ vari itibar suikastlerinize boyun eğmiyoruz. (CHP sıralarından alkışlar)

İktidarımızda, Meclisin bir oyalama aracı olduğu değil gerçekten yasama ve denetim işlevini yerine getirebildiği, güçlendiği bir parlamenter sistem hedefliyoruz. Hâkimler ve Savcılar kurulunun Venedik Komisyonu standartlarında bir yapıya kavuştuğu, yürütmenin etkisinden arındırıldığı, coğrafi teminatın kabul edildiği bir sistem hedefliyoruz. Vatandaşımızın yargıya erişebildiği, şiddetin yalnızca caydırıcı yaptırımlarla cezalandırıldığı değil hukukun egemen olduğu, düşüncenin suç olmadığı ve gerçek suçları önleyici politikaların hayata geçirildiği bir sistem hedefliyoruz. İnsan hakları içinde ve hak özneleri arasında bir hiyerarşinin olmadığı, sosyal ve ekonomik hakların güçlendiği yepyeni bir düzen hayal ediyoruz. Hukuk güvenliğinin olduğu, insanımızın düşüncelerinden dolayı yargı taciziyle karşılaşmadığı, vatandaşın sorunlarını çözmek için çalışan siyasetçilerin özgürce siyaset yapabildiği, kayyum rejiminin sonlandığı demokratik bir sistem mümkündür. Yalnızca Anayasa Mahkemesi kararlarının değil doğayı katledenleri, zeytinliklere ve ormanlara göz dikenleri durduran tüm mahkeme kararlarının, vatandaşımızın iktidarın o günkü politikasına göre sözünü, fikrini, davranışını uydurmak zorunda kalmadığı; özgürce herkesin yeteneklerini sergileyebildiği, herkesin iyi eğitim alabildiği, insanımızın karnının tok olduğu, sağlıklı olduğu, haklarına erişirken zengin olması gerekmediği; sağlığa, iyi eğitime, gerçek adaletle, parasız eğitime erişim mümkündür. Sözde önemli yerlerde tanındık sormayan, bebeklerin para için öldürülmediği adil bir sistem mümkündür. (CHP sıralarından alkışlar) Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak böyle bir adalet anlayışını hayata geçireceğiz.

Hepinize saygılar sunuyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Özgür Karabat'a aittir.

Buyurun Sayın Karabat. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA ÖZGÜR KARABAT (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisi saygıyla selamlıyorum.

Sayıştay bütçesi üzerine söz almış bulunuyorum. Devletler vardır, yurttaşlarına korku yayar, biat ve itaat alır. Devletler vardır, yurttaşlarına güven verir, sevgi ve katkı alır. Güçlü devlet, milletine güven veren, sevgi ve sadakat yaratan, böylelikle inanç ve katkı alan devlettir. Bu tür devletlerin yurttaşları vergilerini, yalnızca mecbur oldukları için değil, devletlerine inandıkları için öderler. Zira, ödedikleri verginin ne için harcadığını, harcanırken denetlendiğini bilirler. Bu bağlamda denetim, yalnızca devleti devlet yapmaz, aynı zamanda yurttaşı gönüllü yurttaş yapar. Bu açıdan denetim, yurttaş-devlet ilişkilerinin gönüllü işleyişinin ve ülkenin bekasının temelidir. (CHP sıralarından alkışlar) Ülkenin bekasını ağızlarından düşürmeyen, milliyetçilikte mangalda kül bırakmayan sevgili arkadaşlarımıza seslenmek istiyorum: Devletin bekasını sağlayan önemli kurumlardan biri devletin denetimini yapan Sayıştaydır. Denetlenmeyen devlet elbette devlet değildir, doğru denetlenmeyen devlet milletin vergilerini israf eder, tüyü bitmemiş yetimin hakkını yer, yedirir. Bugün burada devlet olmanın önemli şartı millet adına denetimi konuşacağız. Bugün burada Türkiye Cumhuriyeti'nin devletin kurumlarını Türk milleti adına denetlemesi vazifesine sahip Sayıştayın durumunu konuşacağız. Bugün burada büyük bir ayıbı, büyük bir kaybı, gerçek bir beka meselesini konuşacağız. (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, bugün milletimizin alın teriyle ödediği vergilerin nasıl heba edildiğini, Sayıştayın nasıl etkisiz hâle getirildiğini, bütçe şeffaflığının nasıl yok edildiğini konuşmak istiyorum. Açıkça ifade etmek isterim: Denetleme görevini yapan Sayıştay görevini yapmazsa o ülkede gerçek bir beka sorunu var demektir. Sayıştayın tarihçesine bakarsak 1862 yılında Sayıştayın bugünkü temeli olan Divan-ı Muhasebat kuruldu. Peki, Divan-ı Muhasebat denetim görevini yerine getirebildi mi? Hayır. Osmanlı saray eşrafının ve yandaşlarının sömürüsüne göz yumdu mu? Evet. Halk yoksulluğa mahkûm edildi mi? Evet. Şimdi maalesef benzer bir tabloyla karşı karşıyayız, Divan-ı Muhasebat Osmanlı'yı nasıl çöküşe götürmüşse bugün Sayıştay da Türkiye Cumhuriyeti'nin sonunu hazırlamakla meşgul değerli arkadaşlar. Sayıştay çalıştırılmıyor, görevi yerine getirtilmiyor, trilyonlarca liralık kaynağın yerinde kullanılıp kullanılmadığı denetlenmiyor. Ey siyasi karar vericiler, ey Sayıştay yöneticileri; Sayıştayı sayıştak yaptınız, Sayıştayın itibarını yerle bir ettiniz; Sayıştayı sayıştak yaptınız, sayıştak! Elinizdeki devletin mührünü milletin varlıklarına siper etmediniz; elinizdeki devletin mührünü varsıllara, zenginlere siper ettiniz. Ve söylemek isterim ki Sayın Sayıştay Başkanı, siz bir rapor bükücüsünüz, siz bir rapor kırıcısı. Onca yolsuzluk konuşulurken, onca konu konuşulurken Sayıştay denetiminde bulgu sayısı sıfır olan kurumların sayısı hızla artıyor. Niye, biliyor musunuz? Çünkü uzun süren iktidarlar kirleniyor. Yalnızca kirlenmiyor; aynı zamanda, kirletiyor, yozlaşıyor ve yozlaştırıyor. Denetimden azade olan konular ve kurumlar suistimale açık oluyor.

Şimdi size Cumhurbaşkanlığı bütçesinden bahsetmek isterim. Değerli arkadaşlar, 2011 yılından bugüne kadar Cumhurbaşkanlığı Sayıştay denetimlerinde bulgu sayısı sıfır. Ben şimdi sadece bu konuya hazırlanırken iki dakika göz ucuyla baktım; bakın, değerli arkadaşlar, Cumhurbaşkanlığının bütçesi 7 milyar 857 milyon, geçen yılki ödenmiş ödenek. Peki, planlanan ödenek ne? 6 milyar 600 milyon civarında. Arada 1 milyar 200 milyon fark var ve Sayıştay bunu bulgu konusu, eleştiri konusu, sorgulama konusu yapmıyor değerli arkadaşlar. Ve şunu söylemek isterim: Sadece bu mu? Hemen "taşitlar" hesabına bakarsak 2022 yılında 1 milyar 200 milyon civarında olan taşitlar 2023'te 5 milyar 215 milyon oluyor ve bu, Sayıştay yöneticilerinin dikkatini çekmiyor. O dikkatini çekmeyince bu araçların yakıtı, o dikkatini çekmeyince bu araçların sigorta masrafları da çekmiyor değerli arkadaşlar.

Ben buradan Sayıştay Başkanına bir şey söylemek istiyorum: Bana sadece 2 denetçi ver, üç günde ben sana kaç tane bulgu buluyorum, bak gör o zaman, bak gör. (CHP sıralarından alkışlar) Bulgu sayısı sıfır olan sadece Cumhurbaşkanlığı mı? Elbette değil, saymak isterim: Dışişleri Bakanlığı, bulgu sayısı sıfır; Adalet Bakanlığı, bulgu sayısı sıfır; Millî Savunma Bakanlığı, bulgu sayısı sıfır; Diyanet İşleri Başkanlığı, bulgu sıfır; İletişim Başkanlığı, bulgu sıfır. "Sıkıysa denetleyin." demişler, siz de denetlememişsiniz ve şimdi ben de size notunuzu açıklıyorum: Sizin de denetim notunuz sıfır, sizin de denetim notunuz sıfır değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, Sayın Başkan, rapor bükücü derken boşuna söylemiyorum. Elinizde bir kırmızı kalem, Sayıştayın kıymetli denetçilerinin bulduğu bulguları ne yazık ki çiziyorsunuz. O yüzden rapor kırıcısı. Tek faydanız kısa süren raporlardan kaynaklı kırtasiye tasarrufunuz, başka faydanız yok ve siz son rapor bükücüsünüz. Bir şey daha sormak isterim: Hadi bulgular yok, sizde yeni tür denetime ilişkin bir vizyon var mı, bununla ilgili bir çalışmanız var mı?

Şimdi, şunu görüyorum değerli arkadaşlar; Sayıştayda vahim bir tablo var, meraklısıyla bir notu paylaşmak isterim: Sayıştayın Başkanı ile YSK'nin Başkanı kardeş değerli arkadaşlar ve YSK tonla oy pusulası ihalesine çıkıyor taneyle çıkması gerekirken, herkes "Kaç oy pusulası var?" diye soruyor ve o Sayıştay onu denetlemek zorunda. Şöyle bir şey var: Bütün kurumlarda, Sayıştayda da Yargıtayda da İstanbul Başsavcılığında da görev alabilmeniz için AKP'de politika yapmış olmanız gerekiyor. Bu reva midir? Bu hak mıdır değerli arkadaşlar, bu hak mıdır? (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, bu vahim tabloyu anlattıktan sonra sizin... Değerli arkadaşlar, bir tabloyu daha anlatmak isterim. Tam 439 kamu kuruluşunu denetlemek durumundasınız. Durum ne biliyor musunuz? 278 tanesi ödeneklerdeki sapmayla ilgili bilgi vermemiş.

Sayıştayı o kadar itibarsız hâle getirmişler ki Sayıştay denetçilerini muhatap almamışlar, tam 439 kuruluştan 278 tanesi sapmalarla ilgili bilgi vermemiş. Peki, siz şimdi bu şirketlerin, bu kuruluşların geleceğe nasıl taşınacağı konusunda bir vizyon sahibi misiniz? Siz bu şirketlerin bilançolarını inceleyip yeni dönemde dünyaya hazırlayabilecek bir denetim vizyonuna sahip misiniz? Siz böyle bir stratejik planlama eleştirisi yapabiliyor musunuz? Hayır. Ve bunun yanı sıra, bu konular denetim dışı kalırken, aynı zamanda değerli arkadaşlar, "Türkiye Varlık Fonu" diye bir kurum var. Kim var burada? Ziraat Bankası. Kim var? Halk Bankası. Kim var? Vakıfbank. Kim var? Borsa İstanbul. Kim? Türk Hava Yolları, PTT, BOTAŞ, Türkiye Petrolleri; bunlar denetim dışında değerli arkadaşlar, bunlar denetim dışında. Peki, bunu söylediğimizde ne diyorsunuz? "Hayır, denetim var çünkü bağımsız denetçiler var." diyorsunuz. Peki, bağımsız denetçiler ne görüş bildiriyor? Teknik deyimiyle söylüyorum, anlayanlar bilir; sınırlı sorumlu görüş bildiriyor. Bu ne demek? "Bana yeteri kadar belge, bana yeteri kadar bilgi verilmedi, ben görüş bildirmekten aslında kaçınıyorum, aslında denetleyemiyorum." diyor, "Denetleyemiyorum." diyor değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Peki, siz, ey iktidar, bununla ilgili herhangi bir harekette bulundunuz mu; herhangi bir savunma aldınız mı, herhangi bir disiplin süreci yürüttünüz mü? Hani teğmenleri denetliyorsunuz ya, bu kuruluşları disiplin soruşturmasına sevk ettiniz mi değerli arkadaşlar? (CHP sıralarından alkışlar) Böyle bir şey yok! Sayıştay esasen neyi denetliyor? Bir elle toplanan vergilerin diğer elle nasıl harcandığını denetliyorsunuz. Dolayısıyla tüyü bitmemiş yetimin mamasından, emeklinin ekmeğinden, işçinin sofrasına koyduğu zeytinden alınan vergilerin nereye aktarıldığını denetliyorsunuz. Kutsal bir iş yapıyorsunuz. Dolayısıyla pazar tezgâhında, daha bu pazar, gördüğü meyveyi canı çekmesin diye annesi gözünü kapatarak geçen kızın vebali sizin üstünüzde değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Pazar alışverişine çıkmak için akşam saatlerini bekleyen dar gelirlinin, "Kırık yumurta var mı?" diye soran emeklinin vebali boynunuzda değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Biz bunların hesabını elbette soracağız, elbette sorgulayacağız; siftah yapmadan akşam eve giden esnafın hakkını soracağız, denetim yaparken onlar adına denetim yaptığınızı her defasında hatırlatacağız, yüzünüze vuracağız değerli arkadaşlar.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Karabat.

ÖZGÜR KARABAT (Devamla) - Toparlıyorum Sayın Başkanım.

Bunları yaparken ne yapmanız gerektiğini de kısaca hatırlatmak isterim: Bu karanlık tablodan çıkmanız için Sayıştay bağımsız hâle getireceksiniz, denetim süreçlerine siyasi müdahaleler yaptırmayacaksınız, Türkiye Varlık Fonu ve diğer denetim dışı bırakılan yapıları tekrar Sayıştay denetimine alacaksınız, modern denetim yöntemlerini Sayıştayla buluşturacaksınız, liyakat esasına dayalı bir görev yapacaksınız. Bu halk, parasının nereye harcandığını bilmek istiyor; bu halk, şeffaflık ve hesap verilebilirlik istiyor. Milletimiz şeffaf, adil ve hesap verebilir bir yönetimi hak ediyor. O da çok yakında, o da pek yakında geliyor değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Aydın Milletvekili Süleyman Bülbül'e aittir.

Buyurun Sayın Bülbül.

CHP GRUBU ADINA SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; Adalet Bakanlığının 2025 bütçesi üzerine söz almış bulunuyorum.

Bugün, adalet sistemi, iktidarın çıkarlarını koruyan, toplumsal ve siyasal muhalefeti bastırma aracına dönüşen bir sisteme evrilmiş durumda. Ne yazık ki bu bütçe; hakkı, hukuku, adaleti değil iktidarın çıkarlarını koruyan bağımlı yargının finansmanıdır. Sözlerime kendi adliyesini HSK'ye şikâyet eden Başsavcı İsmail Uçar'ın mektubundan bir kesitle başlamak istiyorum. "Kimi yargı mensupları her türlü kirli işi yapmaya kendinde hak görmeye başladı, girdikleri kirli ilişkilerle FETÖ'cü hâkim ve savcılara rahmet okutur duruma geldi. Yargı içinde oluşmaya başlayan çete ve çetecikleri toptan yok etmemiz gerekiyor. Adalet mülkün temelidir. Adalet olmazsa devletler tarih sahnesinden silinmeye mahkûm olur." demişti İstanbul Anadolu Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar. Geldiğimiz noktada Başsavcı Uçar'ın sözünü ettiği ve hepimizin çok iyi bildiği bu çeteler devletin adalet sistemini bir hastalık gibi ele geçirmiş, vatandaşın adalete olan inancını yerle bir etmiştir. Vicdanı ile cüzdanı arasında bir tercih yapmaya zorlanan, adaletle hükmetmek ile siyasi baskıya boyun eğmek arasında bırakılan bir avuç onurlu yargıç ve savcı bugün bu çürümüş adalet sisteminin aynı zamanda bir mağdurdur. Hakyolcularla, Menzilcilerle yargıda yeni FETÖ'yü yoktan var ediyorsunuz Sayın Bakan. Sizden olana başka, sizden olmayana başka hukuk uyguluyorsunuz; sonra çıkıp "Aldatıldık." diyorsunuz. Sayın Bakan, 14'üncü yüzyılda "Devletler kılıçla alınır, adaletle korunur." demiş Timurlenk. Rüşvete, iltimasa geçit vermeyen yargı mensuplarını bu çürümüş düzenimize uymadığı için oradan oraya sürmekle; disiplinle, soruşturma, iftirayla, terfi tenzille tehdit ediyorsunuz. Bu ülkede yolsuzluk, hırsızlık, usulsüzlük, ihaleye fesat karıştırma... Yargı çeteleri, mafyalarla kol kola birlikte gezen hâkimler, savcılar var. Bütün bunlarla kim mücadele edecek? Yargı mücadele edecek, değil mi? Sayın Bakan, soruyorum: Hangi yargı mücadele edecek? Siyasallaşan yargı mı? Anayasa'ya ve hukuka değil kendilerini bu koltuğa oturtan muktedirlere sadakat yemini edenler mi mücadele edecek? (CHP sıralarından alkışlar)

Sizin yarattığınız, bu, adamına göre adalet sistemi bize ne getirdi? Bir örnek vereyim: Hollanda merkezli uluslararası organize uyuşturucu çetesi Leijdekkers'in elebaşları haziran ayında ülkemizde yakalandı. İçlerinde örgüt elemanlarının da olduğu seksen iki yıla yargılanan 15 sanık, savcının tutuklama talebine rağmen mahkemece gece yarısı saat 02.30'da tahliye edildi. Sonra, tahmin ettiğiniz üzere, bütün sanıklar Türkiye'den firar etti. İddia ne? İddia şu: Müfettiş raporuna göre, heyetin 750 bin dolar rüşvet karşılığında bu zehir tacirlerini serbest bıraktığı. Sayın Adalet Bakanına sordum, dedim ki: Bunun aslı var mıdır? Verdiği cevapta, tahliye kararı veren mahkeme başkanı ve 2 üyenin üç ay görevden uzaklaştırıldığını ve sürecin sürdüğünü söyledi.

Sayın Bakan, inkâr etmiyorsunuz hatta kabul de ediyorsunuz. Peki, soruyorum: Yargının üzerinde olan bu kara lekeyi temizlemek için ne yapacaksınız, ne yapıyorsunuz? (CHP sıralarından alkışlar)

Değerli arkadaşlar, endeksleri verdiğimiz zaman "Bunlar doğru değil." deniyor. Bakınız, Türkiye, uluslararası suç örgütlerinin geçiş noktası değil operasyon üssü hâline geldi.

Türkiye, 2023 Küresel Organize Suç Endeksi'nde Avrupa'da 1'inci sırada, 193 ülke arasında 14'üncü sırada. Rapora göre Türkiye'nin en kötü olduğu alan hangi alan? Devlet bağlantılı suç aktörleri. Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü OECD'nin raporuna göre yargıya güvende 38 ülke arasında 36'ncı sıradayız ve diyorsunuz ki: "Bunlar kabul edilemez." Türkiye Cumhuriyeti OECD'ye üye ülke değil mi? Nasıl kabul edilemez Sayın Bakan? (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

Geldiğimiz noktada, Tayfun Kahraman, Can Atalay, Osman Kavala, Selçuk Kozağaçalı, Selahattin Demirtaş ve daha nice siyasi tutsakken paraya bastıran çeteler, mafyalar, silah kaçakçıları, zehir tacirleri bir gece yarısı sessizce tahliye olup firar ettiler. Adaleti failine göre tartıp muhalife yasak olanı yandaşınıza meşru kılan, adamına göre adalet dağıtan bu yargıyı sizler yirmi iki yılda, iktidarınızda yarattınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Bülbul.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Devamla) - Değerli arkadaşlar, önceki bütçe konuşmamda anlatmıştım. Führer'in hukuk danışmanı Hans Frank var, Führer'e bir mektup göndermiş ve mektubunda "Sayın Führer'im, hiç endişe etmeyin, savcı ve hâkimlere şöyle dedim: 'Karar verirken Anayasa'ya, hukuka, kanuna ve yönetmeliklere takılmayın. Führer benim yerimde olsaydı diye düşünün ve kararı öyle verin.'" diyor. Geline nokta bu Türkiye'de, gelinen nokta bu arkadaşlar. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar) Bu bütçeye "evet" diyen herkes çürütülen ve siyasi tahakküme mahkûm edilen yargı sisteminin açıkça müşterek failidir.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, sıradaki söz talebi Diyarbakır Milletvekili Mustafa Sezgin Tanrıku'na aittir.

Buyurun Sayın Tanrıku. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Diyarbakır) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; ben de hepinizi saygıyla, sevgiyle selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, insan hakları ile demokrasi ve hukuk devleti arasında çok sıkı bir bağ var. Eğer hukuk devleti ilkelerinden uzaklaşırsanız, demokrasiden uzaklaşırsanız insan haklarını giderek daha ağır bir biçimde ihlal etmeye başlarsınız. Bu açıdan baktığımızda, iktidarınız bir siyasal seçenek olarak sonuçta demokrasiden, parlamenter rejimden, hukuk devletinden, bağımsız yargıdan uzaklaştıkça çok ağır bir insan hakları ihlali tablosu ortaya çıkıyor. Sadece iki başlıkta örnek vereceğim; yaşam hakkı, işkence yasağı. Yaşam hakkı bakımından geçen yıl 2.319 yaşam hakkı ihlali olmuş, bunun 118'i çocuk. 2.873 kişi işkence görmüş, 37'si çocuk ve bunların içerisinde mesela 11 kişi "dur" ihtarına uymadığı için öldürülmüş. On bir ayda 359 kadın cinayeti gerçekleşmiş, 1.708 kişi iş cinayetlerinde yaşamını yitirmiş. Yine, gözaltında 3 kişi ölmüş ve Adalet Bakanlığı verilerine göre de eğer yanlış değilse 709 tutuklu ve hükümlü yaşamını yitirmiş ve bunların içerisinde şüpheli ölenler de var. Böyle bir tablo var.

İşkence vakasını söyledim. İşkence bana göre hâlen gözaltı merkezlerinde bir idari pratiktir, gözaltı merkezlerinin dışında da gözaltına alınan yerlerde de bir idari pratiktir ve cezaevlerinde de işkence maalesef devam ediyor. Mesela "Çökertip öksürttüler." Bir tutanaktan okuyorum, bunları özellikle AK PARTİ'li milletvekilleri için okuyorum, özellikle. "Silivri'de tekrar arama yaptılar, Emniyetekinden daha rezalet bir aramayı. Aldılar bizi odaya tek tek, 2 görevlinin karşısındayız, dediler ki: 'İç çamaşırlarınıza kadar soyunacaksınız, tümüyle çıplaksınız.' Aynen dedik ki: 'Utaniyoruz.' Önlük gibi bir şey vardı kısa kollu, dize kadar gelen 'Bunu giyin, çok meraklı değiliz.' dediler. Önlük biraz transparandı, içi gösteriyordu. 'Eğilin ve öksürün.' dediler." Başka bir beyan "'Şalını bu şekilde sokamazsın.' dediler -başlarını örtüyorlar- 'Ne yapmamız gerekiyor?' dedim, 'Kesmeniz lazım.'" Değerli arkadaşlar, bunlar başörtülü yurttaşlarımız, türbanlı yurttaşlarımız. Türbanlı yurttaşlarımızın gözaltında ve cezaevinde sizin iktidarınız döneminde karşılaştıkları muameleler. Birisi daha var, okuyayım, bakın, bunu da okuyayım: "Ufak bir odaya aldılar hepimizi, teker teker arama yaptılar. Bir polis dedi ki: 'Ben de geleyim mi?' Diğeri 'Gel, izlersin.' dedi. 'Gel, izlersin.' dedi. İç çamaşırına kadar detaylı bir

aramaydı." Değerli arkadaşlar, -başörtülü kardeşlerimize, başörtülü kadınlarımıza- sizin iktidarınızda sadece Erdoğan'a karşı ifade özgürlüklerini kullandıkları için gözaltında dört gün, beş gün kalan ve sorgusuz sualsiz tutuklanan ve gelen kamuoyu baskısı nedeniyle tahliye olan 9 yurttaşımızla ilgili beyanlar bunlar. "Diz çöküp öksürttüler." Bakın, daha ağırları oluyor ama siz daha iyi anlayasınız diye, daha iyi anlayasınız diye bu örneği verdim. Ya, vallahi yani sizin yerinizde olsam kimsenin yüzüne bakamazdım, yüzünüze bakamazdım gerçekten ve bu ortamda, ağır insan hakları ihlalleri ortamında şimdi buradasınız.

Peki, Sayın Bakan, endeksleri okuyayım mı? Endeksleri okusam diyeceksiniz ki "Onlar zaten Türkiye'yi karalıyorlar." falan filan... Peki, ben size sorayım: Aynı endeksler ekonomik veriler bakımından verildiğinde uymuyor musunuz? B+'dan B'-den falan filan söz edildiği zaman dünyaları kopartıyorsunuz, sevinçten uçuyorsunuz ama aynı dünya bunlara da bakıyor; hukukun üstünlüğüne bakıyor, Sınır Tanımayan Gazeteciler örgütünün basın özgürlüğü verilerine bakıyor, hukukun üstünlüğü verilerine bakıyor, bunlara bakıyor. Hepsinde dipteyiz değerli arkadaşlar, tümünde dipteyiz. Hukukun üstünlüğünde 173 ülke arasında 148'inci sıradayız, basın özgürlüğünde 180 ülke arasında 158'inci sıradayız ve Freedom House'un Özgür Olmayan Ülkeler sıralamasında 31 puanla özgür olmayan ülkeler arasındayız; böyle bir ülkedeyiz ve siyasal tercihiniz bu değerli arkadaşlar. (CHP sıralarından alkışlar) Siz bu hâle getirdiniz maalesef, siz Türkiye'yi bu hâle getirdiniz, yirmi iki yılda geldiğiniz nokta bu.

Son olarak şunu söyleyeyim: Dışişleri Bakanlığı bütçesi de görüşülüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - Sayın Bakan da buraya geldi -beni merak etmiştir belki- dinlemek için, o yüzden teşekkür ediyorum kendisine.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Tanrıkulu.

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - Şöyle: Değerli arkadaşlar, bakın, yanı başımızda savaş var, on üç yıldır, on dört yıldır devam eden savaş var ve binlerce yıkım var. Bizdeki tepki şu: Çimento fiyatları ve demir fiyatları, o endeks arttı sadece; başka bir tepki yok yani halkta bir tepki... Yani sadece borsada buna bakıyoruz. Binlerce, on binlerce insan öldü, binlerce, on binlerce; savaş suçları işlendi, savaş suçları, soykırım suçları işlendi ve orada bir halk var, Kürt halkı var, bunu görmezden geliyorsunuz. Bu sadece bir terör meselesi değil değerli arkadaşlar, sadece "terör" başlığıyla bakamazsınız, orada bir halk var; o coğrafya orada olduğu sürece orada yaşayan halk var, "binhat-serhat" dediğimiz halk var. Yani bölünmüş ama duyguda bölünmemişiz, duyguda bölünmemişiz o halkla, Kürtlerle bölünmemişiz. Orada o halkın kimliğine, onuruna, namusuna, canına, varoluşuna sahip çıkma meselesi var; bunu görelim.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MUSTAFA SEZGİN TANRIKULU (Devamla) - Dolayısıyla bu tarihî eşiği bir tarihî fırsata dönüştürelim ve onlarla ilişki kurarak iç barışımıza hizmet edelim diyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum. (CHP ve DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi Eskişehir Milletvekili Utku Çakırözer'e aittir.

Buyurun Sayın Çakırözer. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA UTKU ÇAKIRÖZER (Eskişehir) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımız bütçesi üzerine değerlendirmelerime geçmeden, bugüne kadar görevi başında şehit verdiğimiz merhum diplomatlarımızı saygı ve minnetle anıyorum.

Isparta'da yaşanan kazada şehit düşen kahraman askerlerimize de rahmet diliyor, ulusumuza başsağlığı diliyorum.

Dışişleri camiamızdan emekli Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu'nun hepimizi gururlandıran AGİT Genel Sekreterliği görevine seçilmesi dolayısıyla hem kendisini hem de süreçte emeği geçenleri tebrik ederim.

Sayın milletvekilleri, ülkesinin bütünlüğünü, halkının huzurunu sağlayamayan her otoriter rejimde olduğu gibi Esad da sonunda devrildi. Bugünkü tablo ve yarına ilişkin değerlendirmeler yaparken on üç yıllık süreçte neler yaşadığımızı gözden geçirmeliyiz. Emperyal güçlerin doldurduğu ve İhvanı hayallerle "Esad bir haftada gidecek." diyerek taraf olduğumuz bu iç savaşta en büyük bedeli paramparça olan Suriye ödedi ama ikinci büyük hasarı ise maalesef ülkemiz, halkımız yaşadı. 911 kilometre sınırimız olan Suriye'deki kaos ortamından en çok terör örgütleri yararlandı. Bir taraftan radikal cihatçı gruplar, diğer taraftan bölücü terör örgütü Suriye'yi âdetâ terör üssüne dönüştürdü. Bu örgütlerin Reyhanlı, Suruç, Ankara Garı, Diyarbakır, Gaziantep, Atatürk Havalimanı, Sultanahmet, İstiklal Caddesi, Santa Maria Kilisesi, İçişleri Bakanlığı ve son olarak TUSAŞ'a yaptıkları kanlı saldırılarda

yüzlerce vatandaşımız katledildi. Bir de İdlib'de bombalanan ve hesabı hâlâ sorulmayan 34 şehidimiz var. Hepsini rahmetle anıyorum. Bu süreçte ulusça yaşadığımız bu büyük acıların unutulması asla mümkün değildir.

Ayrıca, birkaç bin kişi gelir diye açtığımız sınırdan 5 milyondan fazla Suriyeli geldi. Misafir gelenler kalıcı oldu, yüz binlercesi vatandaşlık aldı. Sadece bunlar da değil; on üç yılda milletimizin birçok temel ihtiyacından kesilerek bütçemizden en az 50 milyar dolar bu meseleye harlandı. Bu süreçte şaibeli pazarlıklar, anlaşmalar dahi yapıldı. İşte, Almanya eski Başbakanı Angela Merkel anılarında açıkladı, diyor ki: "Göçü durdurmak için Suriyelilerin Türkiye'de kalması gerekiyordu. Sığınmacıları çalıştırsın, sağlık eğitim hizmeti versin, onlara Türkiye içinde gelecek sınırsız diye Türkiye'yi ikna ettik." 3 milyar euro karşılığında milyonlarca Suriyeliye burada gelecek planlamışlar. Kiminle? İşte, Erdoğan'la. Peki, Türk halkına nasıl yutturuldu bu vicdansız plan? AB yolu açılacak, vizesiz seyahat başlayacak diye. AKP Suriyelileri tuttu, Merkel'i rahatlattı. Peki, hani vizesiz Avrupa? Yok. Dolayısıyla o dönem "Bir haftada, bir ayda bu iş biter." diyerek rejim değişikliğine soyunanların on üç yılda ulusal çıkarlarımıza verilen zararlardan ders çıkararak daha sağduyulu, sorumlu hareket etmesinde yarar görüyoruz. Biz, Cumhuriyet Halk Partisi olarak Atatürk'ün "Yurtta sulh, cihanda sulh." ilkesi doğrultusunda emperyalist güçlerin peşine takılmanın doğru olmadığını Irak tezkeresinde söyledik, Mısır'da, Suriye'de rejim değiştirme maceralarınızda söyledik. (CHP sıralarından alkışlar) Trollerinizin iddia ettiğinin tersine Cumhuriyet Halk Partisi hiçbir zaman Esad'cı olmadı. Suriye'nin toprak bütünlüğünün ve Türkiye'nin ulusal güvenliğinin korunabilmesi için Suriye'deki yönetimle diyalog çağrısında bulunduk. İşte, Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın kendisi de son bir yıldır aynı amaçla Esad'la görüşme çağrısında bulunmadı mı? Bu çağrılar nasıl sizi Esad'cı yapmıyor ise bizi de yapmamıştır ve yapmaz. O gün olduğu gibi bugün de iktidara doğru bildiğimiz tavsiyeleri yapmakla yükümlüyüz. Genel Başkanımız Sayın Özgür Özel'in de ifade ettiği gibi, Türkiye'nin birinci önceliği Suriye'de iç savaşın bitmesi; ülkemize, vatandaşımıza, askerlerimize yönelik terör tehdidinin son bulmasıdır.

İki; Suriye'de Arap'ıyla, Kürt'üyle, Türk'üyle, Ermeni'siyle, Dürzi'siyle, Hristiyan'ıyla, Müslüman'ıyla, Sünni'siyle, Nusayri'siyle herkesin bir arada yaşayacağı bir ülke görmek istiyoruz. Burada Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 2254 sayılı Karar'ını hayata geçirmek en doğru yol olacaktır.

Üç; ülkemizde sığınmacı konumundaki milyonlarca Suriyelinin ülkelerine dönüşü için süratle yol haritası oluşturulmalı ve kararlılıkla uygulamaya sokulmalıdır.

Temel beklentilerimiz bunlar ancak sahadaki gerçekliğe bakınca Esad devrildi ama istikrarlı, bölgesine güvenlik sunan bir Suriye'den hâlâ uzağız. Suriye bölünmenin eşiğinde, çok parçalı yapı nasıl bütünlük sağlayacak gerçekçi gözükmemekte. Hâlâ terör örgütleri listesinde olan HTŞ ve altındaki cihatçı gruplar ülkedeki farklı etnik ve dinsel grupları nasıl demokratik ve insan haklarına uygun yönetecek kaygılarımız var. Sınırımızın dibinde bir diktatör giderken yerini yeni bir cihatçı Taliban benzeri yönetimin almasını eminim hiçbirimiz istemeyiz. (CHP sıralarından alkışlar) Bu belirsizlik ve riskler nedeniyle sığınmacılar da ülkelerine dönmek için acele etmeyebilirler. Bu süreçte, Türkiye'nin, atacağı adımları saydığımız temel beklentilerin hayata geçmesi koşuluna paralel olarak belirlemesi gerekir. Geçmiş hatalardan hiç ders almadan Suriye'nin cihatçıların yeni Afganistan'ına dönüşmesinin taşları döşenirse bunun ulusal güvenliğimize vereceği zarar ve yeni göç dalgaları olarak yaratacağı büyük bedeli yine ülkemiz, yine milletimiz ödemek zorunda kalacaktır.

Sayın milletvekilleri, Türkiye eğer bugün bölgemizde bir rol modeli olacak ise bu, hiç şüphesiz kökleri yüzyıl öncesine dayanan Büyük Önder'imiz Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde kurulan cumhuriyetimizin değerleriyle olmalıdır; yüzünü Atatürk'ün gösterdiği muasır medeniyet hedefine, evrensel değerlere, akıl, bilim yoluna, kadın-erkek eşitliğine çeviren laik ve demokratik yapısıyla olmalıdır; o zaman, bize düşen en önemli sorumluluk demokrasimizi güçlendirmek olmalıdır. Sayın Bakan her fırsatta "AB temel hedefimiz." diyor ama işte, tüm raporlar, göstergeler ortada. Son altı yıldır demokratik standartlar, hukukun üstünlüğü ile temel haklar konusunda hiçbir ilerleme yok, aksine geri gidiş var.

Bugün 10 Aralık İnsan Hakları Günü. Sayın Bakana soruyorum: Yedi yıldır zindanda tutulan Osman Kavala hakkında verilen AİHM kararlarının uygulanmıyor olmasını; seçilmiş Milletvekili Can Atalay'ın, seçilmiş belediye başkanlarımızın hukuksuzca cezaevinde tutulmasını, halk iradesine kayyum atanmasını muhataplarınıza nasıl izah ediyorsunuz? (CHP sıralarından alkışlar)

Yine soruyorum: Kadın cinayetlerine her gün yenileri eklenirken kadınların güvencesi İstanbul Sözleşmesi'nden çıkmış olmamız hiç mi vicdanınızı sızlatmıyor? Sayın Bakan, Türkiye'de düşüncesi, ifadesi, paylaşımı yüzünden soruşturma, gözaltı, tutukluluk yaşayan binlerce yurttaşımızın durumu sadece Adalet Bakanının değil, sizin de derdiniz olmalıdır.

Sayın milletvekilleri, AKP iktidarlarında Türkiye kendi yurttaşlarımız için Kapıkule'nin ötesine çıkamadığımız bir ülkeye döndü. Yurt dışı fuarlara ürününü gönderip kendi gidemeyen iş insanı, ödülünü almaya gidemeyen yönetmen, konserine gidemeyen sanatçı, okuluna gidemeyen öğrenci, kampına gidemeyen futbol takımı, yüz binlerce yurttaşımıza değil vize, randevu dahi verilmiyor, konsolosluk kapılarında çile çektiriliyor. Batı'yı eleştirelim tabii ama bu iktidarın sorumluluğunu da görmezden gelemeyiz. Demokrasimizdeki geri gidiş yurt dışına iltica başvurularını da vize retlerini de patlatmış durumda. Avrupa Birliği'ne en fazla iltica başvurusu yapan 3 ülkeden biriyiz. Vize retleri ise 2014'ten bu yana 3 katına çıkmış durumda. AB'ye aday bile olmayan 61 ülkeye

tanınan vizesiz seyahat imkânı üstlendiğimiz onca külfete rağmen yurttaşlarımıza verilmiyor. Bu kabul edilemez durum için fiyasko demeyelim de ne diyelim? (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın Bakan, iktidarınızda sadece burada yaşayanlar değil yurt dışında yaşayan kendi insanımız için dahi Türkiye bir çekim merkezi olamamıştır. Biliyorsunuz, yıllarca peşinden koştuk, sonunda Almanya'da çifte vatandaşlık kanunu çıktı; Türkiye kökenli ama Alman vatandaşlığını seçen 600 bin kardeşimizin koşmasını bekliyorduk değil mi? Sonuç, bir başka büyük fiyasko, altı ayda sadece 15 bin başvuru var; 600 bin nerede, 15 bin nerede. Evet, kendi insanımız, kendi evlatlarımız onur duyduğumuz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığına, pasaportumuza kavuşmak istemiyor. (CHP sıralarından alkışlar) Bu, çok vahimdir, geçirilebilecek bir durum değildir; üzerinde başta iktidarın olmak üzere hepimizin kafa yorması gereken ciddi bir sorun var ortada.

Sözlerime son verirken, birkaç gündür iktidar kanadında çok duyuyoruz...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Çakırözer.

UTKU ÇAKIRÖZER (Devamla) - ...Suriye bağlamında devlet aklından, stratejik akıldan bahsediyorsunuz. Bu akıl ancak eleştirel olursa geçmişten ders alırsa bizi doğru kararlara taşıyabilir. Dolayısıyla Suriye'deki, Mısır'daki, Libya'daki hatalarımızdan, maceralarımızdan dersler çıkaran bir devlet aklıyla hareket edilmesini temenni ederiz. Sadece Suriye'de değil bakın, ABD'de Trump yönetimiyle nasıl bir dünya olacak, büyük belirsizlik var. Trump'ın ilk döneminde AKP'de bayram havası vardı ama "dostum" dediğiniz Trump'la tarihin en kötü sürecini yaşadık, yaptırımlarla ekonomimize darbe vurdu. Trump değişir mi bilinmez ama ille bir akıl kullanacaksanız, yine geçmişten ders alıp bundan sonra hiç kimseye Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı "aptallık etme" mektubu yazma cüreti verecek yolu açmamanızı temenni eder yüce Meclisimizi saygıyla selamlarım. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sıradaki söz talebi İstanbul Milletvekili Yunus Emre'ye aittir.

Buyurun Sayın Emre. (CHP sıralarından alkışlar)

CHP GRUBU ADINA YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri, sayın bakanlar, değerli bürokratlar; sizleri saygıyla selamlıyorum.

Tabii, Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine konuşurken son siyasal gelişmeleri ve Suriye'deki olayları ele almak durumundayız. Türkiye'de bir yalancı bahar havası estiriliyor. Türkiye'deki gazetelerden birkaç manşet size sunmak istiyorum: Yeni Şafak gazetesi "Sabır ve Zafer", Akşam gazetesi tabii geri kalmıyor, bayram ilan ediyor "Yeni Suriye Bayramı", Takvim gazetesinde dört bir yanda bayram havası "Altmış Bir Yıllık Rejim On İki Günde Bitti" başlığıyla çıkıyor. Yine, Takvim gazetesinde "Türkiye Kazandı" manşeti atılıyor. Aynı ortamda Sayın Bakanın Yardımcısı Sayın Nuh Yılmaz çıkıyor, sosyal medyada bir video paylaşıyor. Video baktığınızda güzel bir video, ay yıldızlı bayrağımız görülüyor. Aman Allah'ım! Sesini açıyorsunuz, Kurtlar Vadisi dizisinin müziği çalıyor. Dışişleri Bakanlığının hâline bakın. Dünya birbirine girmiş, Suriye'deki olaylara karşı Bakanlığımızın değerlendirmesi Kurtlar Vadisi müziği. Ya, siz Orta Doğu'yu film seti mi zannediyorsunuz? (CHP sıralarından alkışlar) Kendinizi artist mi sanıyorsunuz? Soralım o zaman bu filmin yönetmeni kim? Bu filmin senaristi kim?

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - "Konuşun." dedikten on iki saat sonra Esad düştü.

YUNUS EMRE (Devamla) - Bu Orta Doğu'daki filmin yapımcısı kim?

ALİ ÖZTUNÇ (Kahramanmaraş) - İsrail.

YUNUS EMRE (Devamla) - Anlaşılan bu beyefendi, Bakan Yardımcısı, yardımcı oyuncu rolünde. Kurtlar Vadisi'nde Memati vardı ya, Memati; Memati rolünde Bakan Yardımcısı. Yazıklar olsun! (CHP sıralarından alkışlar) Değerli arkadaşlarım, bu bahar havasını, bu zafer havasını biz niye gündeme getirdiğinizi biliyoruz. Türkiye'nin sorunları çözülemediği için, enflasyon dizginlenemediği için, Türkiye'de bir huzur iklimi kurulamadığı için Türkiye'nin dışında bir bahar havası, bir yalancı bahar havası estiriliyor, kandırma amaçlı bir balon şişiriliyor; bu balonu patlatacağız değerli arkadaşlarım, bu balonu patlatacağız.

Sayın milletvekilleri, neyin pahasına bu zafer manşetleri atılıyor, hatırlatmak istiyorum size: Son dönemin en uzun süren iç savaşında dünyanın gördüğü en büyük mülteci krizi pahasına bu bayram havası estiriliyor; yerinden edilen 14 milyon insan, hayatını kaybeden 500 bin can için aslında bu bayram havası estiriliyor. Nüfusunun yüzde 90'ı yoksul, yüzde 70'i insani yardıma muhtaç bir ülke hâline gelmiş bir Suriye; günde sadece bir iki saat elektrik verilebilen, insanların 15-20 dolar gelirle geçinmek durumunda kaldığı bir Suriye işte, Suriye'nin vaziyeti bu. Siz bu hâle getirdiniz, bir de bayram havası estiriyorsunuz, bu manşetleri atıyorsunuz! (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri...

ŞENGÜL KARSLI (İstanbul) - Meclisinde konuşuyorsun, söylediğin şeyin ne kadar ciddi olduğunun farkında mısın? Haddini bil!

(CHP sıralarından "Dinle!" sesleri)

YUNUS EMRE (Devamla) - Şimdi anlatacağım, anlatacağım, anlatacağım, hiç merak etmeyin.

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Esad'la görüşmek lazım (!)

YUNUS EMRE (Devamla) - Ben bu telaşınızın sebebini biliyorum, telaşınızın sebebini biliyorum, onu da anlatacağım. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Sizin telaşınızın sebebi ne?

YUNUS EMRE (Devamla) - Değerli arkadaşlarım, Türkiye'nin komşusu bir cihatçı örgüt oluverdi. Bu cihatçı örgütün yaşadığı hiçbir değişim yok. Cihatçılığı küresel planda yapan bir örgüt, dedi ki: "Ben hedefimi küçülttüm. Cihatçılığı Suriye'de yapıyorum." Değişen tek söylemi, politikası bu. Ve yine hatırlatmak istiyorum ki -şunu unutmayınız- Esad'ı indirirken bu cihatçıların size ihtiyacı vardı ama artık oraya geldiklerinden sonra, emin olun, size ihtiyaçları kalmadı; kendi anlayışları, kendi programları neyse onu uygulayacaklardır aşama aşama. Şuna acaba hazır mıyız, bir cihatçı komşumuz olmasına hazır mıyız? Batılı ülkelere de buradan seslenmek istiyorum: Acaba onlar da bu kadar yakın bir cihatçı komşuya hazırlar mı?

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sen Türkiye'nin nereden nereye geldiğini bilemiyorsun.

YUNUS EMRE (Devamla) - Tabii, değerli arkadaşlar, bu bayram havasına niye gerek yok diyorum biliyor musunuz? Suriye'de bütün sorunlar zaten devam ediyor. Suriye'yi bir başarısız devlet hâline getiren, bir çöküntüye getiren sorunlar aynı şekilde devam ediyor. Kurtlar Vadisi müziği çalacağınıza Türkiye bu sorunları nasıl aşar, bölge sorunları nasıl aşar; bize bunları anlatın. Şimdi, sorular orta yerde duruyor. Parçalanmış bir Suriye var, eli silahlı insanlar var. O eli silahlı insanların elinden silahlar nasıl alınacak? Bir Suriye ordusu, bir Suriye ulusu nasıl kurulacak? Suriye'de bu silahlı unsurları destekleyen türlü ülkeler var, bunlar bu yaklaşımlarını nasıl devam ettirecekler? Bu silahlı insanların farklı ideolojileri var, farklı hedefleri var; bunlar nasıl çözümlenecek?

Değerli arkadaşlar, sormak istiyorum: Geri dönüş en önemli meselemiz, doğru ama o Türkiye'ye gelen insanların da yerlerine yerleşen başka insanlar var, döndüklerinde ne olacak? Bu geri dönüşün finansmanı nasıl sağlanacak? Suriye'de geçmişten beri önemli demografik mühendislik hamleleri gerçekleşti, Esad döneminde de iç savaş döneminde de; bunlara karşı da ne yapılacak? Türkiye geçmişte Suriye'de kimi sorunlar yaşadığında kimi zaman Rusya'yı, kimi zaman İran'ı müttefiklerimize karşı dengeleyici adımlar atabiliyordu, şimdi öyle ya da böyle İsrail'le ve ABD'yle beraber kaldık Suriye sahasında; buna ilişkin acaba hazırlığınız var mı? Aramızdaki çıkar çatışmalarının bir silahlı çatışmaya dönmemesi için acaba hangi hazırlıklarınız var?

Değerli arkadaşlarım, şunun da bilinmesini istiyorum: Suriye'ye bu cihatçı yönetim geldi, öyle görünüyor ama Suriye'nin gerçekten bir çeşitliliği var, çoğulculuğu var, Suriye'nin bir tarihi var. Sayın milletvekilleri, Suriye'de Sünni Araplar var, Arap Aleviler var, Kürtler var, Hristiyanlar var, Dürziler var.

YUSUF AHLATCI (Çorum) - Türkler var.

YUNUS EMRE (Devamla) - Türkler de var, tabii ki Türkler de var.

ŞAHİN TİN (Denizli) - Türkmenleri unutma.

YUNUS EMRE (Devamla) - Ve tabii şunu da unutmayın: O bölgede yaşayan, Suriye'de yaşayan insanların Türkiye'de de akrabaları var, onlar da büyük bir tedirginlik içerisinde. Türkiye'nin vatandaşları olarak bu tedirginliği yaşıyor olmalarını hiç utançla karşılamıyor musunuz?

Sayın milletvekilleri...

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Öneri getirin, bir öneri söyleyin; ne yapmak lazım?

YUNUS EMRE (Devamla) - Ne yapacağımızı da anlatacağım. İlk iş, tabii, sizden kurtulmak lazım, onu söyleyeyim. (CHP sıralarından alkışlar)

Şimdi, sayın milletvekilleri, deniyor ki: "Suriye'de kazandık." Ya, kardeşim, bize bir anlatın bakalım; birazdan Sayın Bakan çıkacak, bir dinleyelim bakalım, ne kazanmışız? Yani biz diktatörlerin devrilmesini kazanç hanesine yazıyorsak -e, dünyanın her tarafında diktatörler var- acaba Suriye'de bundan sonra gelenler demokrat mı olacak? Yani bugün İran'da demokrasi mi var Allah aşkına? Ne diyeceğiz yani İran'da demokrasi yok diye onlardaki yönetimin devrilmesinin mi peşine gideceğiz? Aklınızı başınıza alın!

Sayın milletvekilleri, ne kazandık, soralım yani. Türkiye'de terörle mücadele bakımından acaba HTŞ'den bir beklentiniz mi var? Doğu Akdeniz'de Türkiye'nin çıkarları bakımından bir şey mi kazandık acaba HTŞ'yle beraber? Yeni Suriye yönetimi acaba gelip bizimle bir münhasır ekonomik bölge anlaşması yapacak mı? Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni tanıyacak mı? Bunların hiçbirini gerçekleştirmeyecek, bunların yanıtlarını biliyoruz. Vatandaşları kandırmaktan vazgeçin.

Ne oluyor biliyor musunuz? İsrail basınında haberler yapılıyor. Bir televizyona çıkan Ehud Yaari isminde bir yorumcu diyor ki: "Yahya Sinvar Orta Doğu haritasını değiştirmeyi hayal ediyordu, bunu başardı ama bölgenin haritası şimdi gözlerimizin önünde, onun umduğunun tam tersine değişiyor." Ne demek istiyor? Diyor ki: "Biz, işte bu gelişmeler sayesinde..." Sizin başarı zannettiğiniz, Türkiye'nin zaferi zannettiğiniz gelişmeler karşısında İsrail neler yapıyor? Hemen sınırlarımızda, Kamışlı'da havalimanını bombalıyor, efendim, Lazkiye Limanı'nı bombalıyor; Suriye'nin ne kadar gemisi, uçağı, havalimanı, cephanesi varsa bunların hepsini ortadan kaldırıyor; Golan Tepeleri'nden çıkmış, sınırlarını genişletme azminde ve birtakım hesaplar yapılıyor. Yani İsrail'den başlayarak geçmişte kendilerinin desteklediği cihatçıların da aslında iş birliğiyle Dara'da, Kuneytra'da, sonra Amerikan Üssü var -şu haritadan göstereyim- El-Tanf'ta, efendim, burada El-Kaim'de kapı var ve oradan kuzeye doğru bir koridordan bahsediliyor. Bunu İsrail basını anlatıyor arkadaşlar, İsrail basını anlatıyor. Yani İsraililer...

Ve hatırlayın, Netanyahu çıktı ne dedi? "Esad'ı biz devirdik." dedi. Niye bunu söyleme cesaretini kendisinde buldu? Netice itibarıyla, Esad içeriye doğru çökmüş bir yönetimdi, halkının desteğine sahip değildi, kurumları da kalmamıştı; onu orada tutan İran'ın desteği, Hizbullah'ın desteği, Rusya'nın desteği idi. İsrail saldırılarıyla İran'ı ve Hizbullah'ı etkisiz hâle getirince aslında Esad da düşmüş oldu. Yani sizin kendi başarı hanenize falan yazacak bir şey yok. Netanyahu Esad'ı düşürmüştür, bunun adını koyalım; ortaklığını kabul ediyorsanız hayırlı olsun (!) Benim size diyecek başka neyim olsun! (CHP sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, nereden geldiğimizi, nereye gittiğimizi bilelim. Biz AK PARTİ iktidarları döneminde neler yapıldığını, Türkiye'nin itibarının nasıl ayaklar altına alındığını çok iyi biliyoruz, bunun çok örnekleri var; şimdi birkaç örneğini size hatırlatmak istiyorum ama aramızdaki farkı bilelim, bunun altını da çiziyorum. Siz çünkü işinize geldiğinde Amerikancı olursunuz, işinize geldiğinde Rusçu olursunuz, işinize geldiğinde İngilizci olursunuz, işinize geldiğinde İrancı olursunuz. Neyse menfaatiniz, Erdoğan'ı o koltukta tutmak için ne gerekiyorsa ocu olursunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Siz, Türkiye harici her şeyi savunursunuz!

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Emre.

YUNUS EMRE (Devamla) - Tekrar söylüyorum: Gidersiniz, Moskova'da Kremlin kapılarında beklersiniz, Rıza Sarraf'ı A Haber televizyonuna çıkarıp "Efendim, ben Türkiye'nin cari açığını kapattım." diye yayın yaptırırsınız. Efendim, gidersiniz, BOP Eş Başkanlığıyla övünürsünüz, Yahudi Üstün Cesaret Madalyası alırsınız. Tekrar söylüyorum: Siz, işinize geldiğinde Rusçu da olursunuz, İngilizci de olursunuz, Amerikancı da olursunuz, İrancı da olursunuz. (CHP sıralarından alkışlar) Ama bizimle kendinizi karıştırmayın, bizimle kendinizi karıştırmayın.

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Sizden hiçbir şey olmaz!

YUNUS EMRE (Devamla) - Sizin "Erdoğan kazansın." diye girmeyeceğiniz kılık yoktur, yapmayacağınız iş yoktur!

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ya, sen git kendi partinin işlerine bak!

YUNUS EMRE (Devamla) - O yüzden bizimle kendinizi karıştırmayın; siz onların tarafısınız, biz Türkiye'nin tarafıyız. Siz, Millî Mücadele kahramanlarına idam cezası çıkaranların tarafındasınız, sonra da İngiliz zırhlısına atlayıp memleketten kaçanların tarafındasınız. (CHP sıralarından alkışlar)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - Ne alakası var ya!

YUNUS EMRE (Devamla) - Biz, bayrak için, namus için, ezan için Millî Mücadele'yi örgütleyenlerin tarafındayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

YUNUS EMRE (Devamla) - Kendimizi bilelim, nereden geldiğimizi bilelim, nereye gittiğimizi bilelim. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, affedersiniz...

KEMAL ÇELİK (Antalya) - Daha dün Esed'le görüşmek istiyorlardı...

(Uğultular)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Grup Başkan Vekilimize söz verdim, eğer susarsanız Sayın Grup Başkan Vekili cevap verecek.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

21.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde CHP Grubu adına konuşma yapan milletvekillerinin bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, çok değerli milletvekilleri; gruplara ait uzun görüşmelerimizin sonuna geldik. CHP Grubunun bu son ifadelerinden sonra zaruri olarak birkaç şeye cevap verme ihtiyacını duyuyorum.

Şimdi, tabii, Suriye meselesiyle ilgili olarak, eminim, biraz sonra Sayın Dışişleri Bakanımız -daha evvel yaptığı MİT Başkanlığı ve şimdi de yaptığı Dışişleri Bakanlığına binaen Türkiye'de bu konuya en vâkıf insanlardan birisi- sadece Türkiye cephesinden değil dünyada bu süreç devam ederken farklı cepheleriyle olayı çok yakından takip ettiği için burada herkesi tatmin eden cevaplar verecektir. Fakat ben grubumuz adına şunu ifade etmek istiyorum: Suriye'yle ilgili mesele bizim için diğer ülkelerle kıyaslanamayacak kadar önemli bir mesele. Bizim en uzun sınırimız Suriye sınırı. Kaldı ki Suriye'nin hemen bizim ülkemizin güneyinde olan gelişmeler...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Arkadaşların hiçbir şeye tahammülü yok ama bölgede olan pek çok gelişmeye bugüne kadar tahammülleri oldu. Ülkemizin güneyinde PKK bir devlet kurma girişimi içerisinde, bugüne kadar pek çok hazırlığı var. Biz bunlarla mücadele ederken -arkadaşlarım hatırlayacaktır- Cumhuriyet Halk Partisi "hayır" oyu kullandı. O bölgeye asker göndermeyle alakalı, Türkiye'nin tezlerini savunmakla alakalı reyiniz hep "hayır" olarak bugüne kadar geldi.

Suriye'yle ilgili şu an var olan şeyde de sevinilecek taraflar var, tedbirle yaklaşılacak taraflar var. Şuna sevinmeyecek miyiz? Yani Esad bugüne kadar, ailesiyle beraber, elli yılı aşkın süredir binlerce insanı canından etti, milyonlarca insanı yurdundan etti. Sadece Türkiye'ye değil dünyanın pek çok ülkesine insanlar sığınmak zorunda kaldılar.

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Saraylarda tatil yaparken bunlar yok muydu?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bağırmasanız daha iyi duyacaksınız.

Bugün görüyorsunuz hapishanelerde yaşananları. Yani orada yaşanan açlığın, ölümün...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan, aşağı yukarı yetmiş dakikadır arkadaşların ithamlarını dinliyoruz; o yüzden, müsaade ederseniz birkaç dakika konuşmak istiyorum.

Tüm bu yaşananlarla ilgili olarak aynen İsrail-Filistin meselesinde olduğu gibi, hiç bu ülkelerin adını anmadan Türkiye'yi, Sayın Cumhurbaşkanımızı suçlu ilan ediyorsunuz; bu, meseleleri anlayamamaktır ve Türkiye'yi asli mesele olarak görememektir. Sizin Tayyip Erdoğan korkunuz, Tayyip Erdoğan nefretiniz neredeyse Türkiye nefretine artık özdeş hâle geldi, bunu görmeniz lazım. O sebeple, bu konulara yaklaşırken, bakarken Türkiye'nin birinci önceliğinin ne olduğunu görmeniz lazım. Bizim için, AK PARTİ için her şeyden evvel Türkiye'nin çıkarları birinci meseledir. Bu konuda bütün ülkelerle, Amerika'yla da Rusya'yla da sair ülkelerle de önce Türkiye'nin çıkarı neyse onlar üzerinden bizler müzakere yaparız. Bizim tuttuğumuz tek bir taraf yok; eğer bir taraf tutacaksak o da sadece Türkiye'nin tarafıdır, başka bir tarafımız olamaz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin, tamamlayın lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Bu konuları değerlendirirken ezbere bir yaklaşımla değerlendirmiyoruz ve sizler bunu görmesiniz de ben sokakta insanımızın, vatandaşımızın bu konuyu böyle çok sakın bir şekilde ve -gördüğüm kadarıyla- normal, olması gerektiği hâliyle değerlendirdiğini görüyorum. Evet, bir oyun kuruluyor ama bu oyunu başından sonuna... Bütün ülkelerin oyun kurma hakkı varsa Türkiye'nin de bir oyun kurma hakkı var. Bize düşen, bizim yapmamız gereken bölge üzerinde oyunlar kurmaya çalışanlar karşısında Türkiye'nin de Türkiye'nin çıkarları doğrultusunda oyunlar kurmasıdır; bunların her birinde tek bir hamleyle değil adım adım bu süreç tamamlanacaktır ve Türkiye'nin geleceği için Suriye'de olanlar, bölgede olanlar, Filistin'de olanlar, İran'da olanlar, bunların hepsi fevkalade önemlidir; önce bunu belirtmek istiyorum.

Şimdi, biraz evvel Sayıştayla alakalı da pek çok şey söylendi, Sayıştay çok göz bebeği bir kurumumuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin, tamamlayın lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Tamamlıyorum.

Sayın Başkanımız da burada; daha evvel Plan ve Bütçede yaptığı konuşmalara baktığımda, kendilerinin binlerce hazırladığı rapor var; buradaki rakamlara baktığım zaman, 8.755 tane problemlili konuda rapor hazırladığını görüyoruz; pek çok konuya dair Türkiye Büyük Millet Meclisine raporlar sunduğunu, devamında da ilgili kurumlara, Türkiye'deki pek çok kamu kurumuyla alakalı olarak, başta belediyeler olmak üzere kamuya ait, tamamı kamudan karşılanan bütçeli idareler de olmak üzere hepsine dair yaptığı çok önemli çalışmalar var. Bu konularla ilgili tek bir olumlu cümle söylemeden, anlatılan şeyleri, Sayıştayı değersizleştirmeyi de fevkalade yanlış görüyorum; kaldı ki Genel Kurulda zaman zaman atfı yaptığınız pek çok konuşmada da Sayıştayı referans olarak verdiğinizin altını çizmek istiyorum.

CAVİT ARI (Antalya) - Eskidendi o Başkanım, eskiden.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Eskiden değildi, her zaman yapıyorsunuz. Sayıştay, Türkiye'nin göz bebeği bir kurumu.

CAVİT ARI (Antalya) - O raporlar eskiden iyiydi, eskiden doğruydı.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Eskisi yenisi değil, her zaman arkadaşlarımız buradalar ve görevlerini fevkalade iyi bir şekilde yerine getiriyorlar.

Sonuç olarak, ben, tüm bunlardan sonra...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

CAVİT ARI (Antalya) - Yazmaya cesaretlerini bırakmadınız sadece.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Son bir cümle...

BAŞKAN - Buyurun, mikrofonu son kez açıyorum Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Evet, konuşmaların özünde dediler ki: "Biz bu işi patlatacağız." İlginç bir ifade olarak görüyorum.

Tabii, Cumhuriyet Halk Partisi başta olmak üzere siyasetlerini negatif gündem üzerine şekillendiren bir siyasi partinin, Türkiye'de yapacaklarından ziyade yaptırmayacakları üzerine siyaset yapma ekolünü ısrarla devam ettirdiğini görmekten de hayretler içerisinde şaşkınlığımı ifade ediyorum ama bunun her daim bizim lehimize olacağını da bilmelerini isterim. Biz olumlu gündemle, yaptıklarımızla ve bundan sonra da yapacaklarımızla milletimizin karşındayız.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

22.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; elbette tarih bir andan ibaret değildir, tarih bir süreçten ibarettir. Dolayısıyla biz eğer Irak meselesini, Suriye meselesini anlamak istiyor isek 1 Mart 2003 tezkeresini hatırlamalıyız. O tezkerede, burada 100 bin Amerikan askerinin sınırlarımızdan Irak'a girerek milyonlarca Müslüman'ın öldürülmesine kimler gayret etti, kimler ona "hayır" diyerek engelledi, tarih bunları yazdı. O grupta çalışan Cumhuriyet Halk Partisi milletvekillerini saygıyla anıyorum. (CHP sıralarından alkışlar) Yalnızca onları değil bizimle beraber çalışan, gayret eden, kendi gruplarının kararının aleyhine oy kullanan yurtsever AKP'li milletvekillerini de saygıyla anıyorum. Onlara bir daha siyaset imkânı verilmedi.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Hepsi burada, hepsi burada.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ama biz hep beraber elimizin kana bulaşmasını, Müslüman kanına bulaşmasını engelledik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Başka bir husus: Suriye sınırında Esad'la o kadar kardeş olmuşlardı ki Suriye sınırındaki mayınları temizleyeceklerdi, mayınları da kırk dokuz yıllığına temizleyen o alanı İsraili firmalara vereceklerdi. Kim engelledi? Anayasa Mahkemesine götürdü, Cumhuriyet Halk Partisi engelledi. (CHP sıralarından alkışlar) Milliyetçilik, yurtseverlik nidaları atarken tarihsel olayları çarpıtamazsınız. Arap Baharı'na bakmak zorundayız; emperyalizmin, kapitalizmin bu coğrafyalarda ne işler yaptığını görmek zorundayız. An itibarıyla Golan Tepeleri'ni aştı, 20 kilometre Şam'a yaklaştı İsrail. Kimin kazandığını hep beraber maalesef bütün dünya izliyor. Dolayısıyla sakın olmak, Kurtlar Vadisi kafasından uzak olmak ve akılla, yürekle, o bölgeyi bir demokratik anlayışla yeniden organize etmek zorundayız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Günaydın.

Buyurun.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Türkiye "Şam'da Emevi Camisi'nde üç saatte cuma namazı kılarız." nidalarıyla 5 milyon Suriyeliyi bu memlekette misafir etmek zorunda kaldı. Şimdi "Misafir ettik." diyorlar. Hadi bakalım, şimdi gönderin de görelim; acaba kaç gidecek! Bütün bunları çok iyi hesap etmemiz lazım. Biz Cumhuriyet Halk Partisi olarak her zaman akıldan, her zaman memleketin üstün yararından yanayız. Bunu da açıkça ifade etmek isterim. (CHP sıralarından alkışlar)

Sevgili Başkanım, daha fazla sözlerimi uzatmayacağım. Bizim Tokat Milletvekilimiz Kadim Durmaz'ın kendi iliyle ilgili iletmek istediği bir önemli husus var. Eğer müsaade ederseniz kısaca onu sunmasını istiyorum.

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Nasıl olacak ya? Böyle bir şey olabilir mi?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Arkadaşımıza söz vermediniz az önce.

OSMAN GÖKÇEK (Ankara) - Ya, bize söz vermediniz.

BAŞKAN - Sayın Durmaz, buyurun.

23.- Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın, Niksar Halk Eğitimi Merkezi Müdürü Şakir Bolat'ın sosyal medyadan yaptığı paylaşıma ilişkin açıklaması

KADİM DURMAZ (Tokat) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Niksar İlçe Halk Eğitim Müdürü Şakir Bolat sosyal medyadan bir paylaşım yaptı; "Halep'ten gelenler geri dönüyor, Selanik'ten gelenler de artık dönsün." diyor. Geçmişini bilmeyen bre cahil, Millî Mücadele'nin ve Türk İstiklal Savaşı'nın Başkomutanının ve birçok değerinin Balkan Türkleri olduğunu ve Balkanlardan geldiğini, Anadolu'nun evlatları olduğunu inkâr eden nankör!

MUSTAFA VARANK (Bursa) - İliyle ne alakası var Başkan?

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bre densiz! Eğer o "Selanik göçmeni" dediğin kahraman olmasaydı 17'nci Türk devleti yoktu. Balkanlardan ve Selanik'ten gelenler bu devletin kuruluşuna katkı sunan değerlerimizdir, Anadolu onların ata ocağıdır.

Selanik'te doğan Atatürk 34 yaşında Çanakkale'de "Dur yolcu! Bilmeden bastığın bu toprak, bir devrin battığı yerdir. Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın bir vatan kalbinin attığı yerdir..."

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Ali Çavuşlarla, Kınalı Alilerle, Seyit Onbaşılarda "Ben size ölmeyi emrediyorum." deyip Çanakkale geçilmez...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Sayın Durmaz, teşekkür ediyorum.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Duyurabilmek için kendimi duymam lazım, kendimi duyamıyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Düşman işgalindeki İstanbul...

BAŞKAN - Sayın Durmaz, teşekkür ediyoruz.

KADİM DURMAZ (Tokat) - 42 yaşında Cumhurbaşkanı olmuş...

(AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Durmaz, Sayın Grup Başkan Vekiline söz verdim. Teşekkür ediyorum.

KADİM DURMAZ (Tokat) - Bir sürü ülkeye...

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Başkanım, susturacak mısınız bu arkadaşı?

BAŞKAN - Sayın Durmaz, lütfen... Sayın Grup Başkan Vekiline söz verdim, lütfen...

KADİM DURMAZ (Tokat) - Türkiye ilelebet payidar kalacaktır. Kahraman subaylar... (CHP sıralarından alkışlar, AK PARTİ sıralarından gürültüler)

BAŞKAN - Sayın Durmaz, lütfen...

Sayın Zengin, buyurun lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Kendimi duyamıyorum Sayın Başkan, gerçekten müthiş bir uğultu var. (CHP sıralarından gürültüler)

Kadim Bey... Kadim Bey...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Grup Başkan Vekiline söz verdim. Lütfen... Eğer uğultu kesilirse biz de ilerleme kaydedebileceğiz. Lütfen...

24.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, Tokat Milletvekili Kadim Durmaz'ın yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Meclis TV'nin 30'uncu yaş gününe ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Değerli arkadaşlarım, Kadim Bey, kimseyi duymuyorsunuz ama beni duyacağınızı ümit ediyorum eski hukukumuzda binaen. Şimdi, bir dakika içerisinde ifade edecek kadar birikime sahipsiniz. Söylediğiniz şeye aslında hak veriyoruz özü itibarıyla ama şunu belirtmem lazım...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - İçerisinde partinizin de olduğu pek çok siyasi parti Türkiye'de o kadar göçmen aleyhtarlığı yapıyor ki, artık insanların kafası öylesine karışıyor ki geriye dönüp, değil bugün, yüzyıl evvel bu ülkeye gelen insanları bile göndermek üzerine "tweet"ler atıyorlar.

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Halkımıza laf söyleme.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - O yüzden, bakın, bunları konuşurken, bu tavsiyeleri konuşurken biraz insaflı konuşmak lazım. Sürekli olarak göçmenlik üzerinden bir kampanya yaptığınızda bunun lehinize olacağını zannediyorsunuz ama olan bitenler gösteriyor ki o insanlar bir an evvel kendi memleketlerine dönmek istiyorlar. Çok zor zamanlardan geçtiler ve Türkiye büyük bir ev sahipliği gösterdi. O yüzden, işin finalini de hak ettiği şekilde tamamlamak lazım diye düşünüyorum.

Bu arada, Sayın Başkanım, şimdi, Kadim Bey'e söz verdiniz ama bir haksızlık oluyor. Bakın, biraz evvel Sayın Osman Gökçek geldi, kendisiyle alakalı konuda sadece ve sadece bir cümleyle bu konuya dair kanaatini ifade etmek istedi ama siz söz vermediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yani burada söz vermeyeceksek hiç kimseye vermeyelim ama eğer vereceksek burada adaletli olalım.

Son bir cümle, ben...

İLHAMİ ÖZCAN AYGUN (Tekirdağ) - Balkanlar...

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Lütfen, bağırmayalım, rica ediyorum arkadaşım, duyamıyorum, rica ediyorum. Yani sürekli nezaketten bahsedip hiçbir kurala uymayan bir grup hâline geldiniz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sonuç olarak ben günü olumlu bir şeyle kapatmak istiyorum. Bugün Meclis TV'nin 30'uncu yaş günü, bunu çok önemsiyorum bir yayıncı olarak. Burada her birimiz, işte, tartışıyoruz, konuşuyoruz; bunlarla ilgili olarak çok yoğun mesai harcayan insanlardan bir grup da Mecliste çalışan, Meclis TV'de çalışan arkadaşlarımız, 100 arkadaşımız çalışıyor. Biraz evvel ben gittim, ziyaret ettim, insan biraz da tuhaf oluyor; aynı anda 8 kamera, aslında her birimiz görünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Her birimiz, yaptığımız her hareket, konuşurken, dinlerken, arkada birbirimize kafa yaparken, bunların hepsi şu anda aslında görünüyor ve kayda alınıyor. O yüzden, burada yaptığımız işin ciddiyetini görmek açısından belki de bu kameralardan kendimizi izlemenin faydası olduğunu düşünüyorum. Ben, Meclis TV'de çalışan bütün arkadaşlara, başta kameraman arkadaşlarımız olmak üzere, rejideki arkadaşlara, muhabir arkadaşlarımıza, sunanlara, bizlerle röportaj yapanlara, bu konuda emek harcayan tüm yönetici arkadaşlarıma, hepsine teşekkür ediyorum. Onların da bu özel günlerini tebrik ediyorum. Dünyanın en tematik eski kanallarından bir tanesi olduğunun altını çiziyorum ve Türkiye'de de ratingi en yüksek kanallardan bir tanesi Meclis TV, çok izlendiğimizin de altını çizmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Temelli.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın Bakan, DEM PARTİ'li milletvekilleri konuşurken -özellikle uluslararası ve bölge siyasetine dair tam otuz dakika konuştuk- siz nasıl bir tesadüfse o sırada salonda değildiniz.

Biraz sonra Bakanlığınızla ilgili konuşma yapacaksınız. Size tavsiyem, en azından tutanaklara bakarsanız iyi olur çünkü özellikle bölge siyaseti ve şu anda Suriye'de yaşanan gelişmelere dair önemli tespitlerimiz, tahlillerimiz ve yorumlarımız vardı. Bugün Türkiye'de Suriye'deki son gelişmelerden sonra riskler daha da yükselmiştir. Bu risklere karşı ne yapılması gerektiği konusunda tartışmak gerekirken Esad gitti ve buna dair işte neredeyse bir kutlama havası söz konusu fakat siz Esad'ın gideceğini tahmin etmiyordunuz ki; hatta Esad'la görüşüp çözüm üretme peşindeydiniz. Dolayısıyla, öngörüsüz bir dış politika...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

EYYÜP KADİR İNAN (İzmir) - CHP'ye söyle.

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - O, CHP.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sen Bakanına sor, o sana söyleyecek. Görüşme randevularını sor, o sana anlatır. Oradan laf atmayın.

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Biz bir şeyi bilmeden konuşmuyoruz; o, sizin aranızda ama Bakana sorarsanız randevu trafiğini anlatır size, Astana için Doha görüşmelerini anlatır size. Dolayısıyla öngörüsüz bir dış politikayla yol almak mümkün değil.

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Astana görüşmelerinde Esad mı vardı?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Türkiye siyasetinin Kürtlere rağmen üreteceği bir politika söz konusu olamaz. Bugün Rojava'ya yönelik saldırıların bir an önce durdurulması gerekiyor; bu saldırılar durdurulmadığı sürece Suriye'de bir barışın, demokratik bir çözümün söz konusu olması mümkün değil. Artık kafanızı bu kumdan çıkarın, bu Kürt düşmanlığı siyasetiyle yol almaya bir son verin. Bakın, bugün 1 Ekimden beri Türkiye'de konuşulan siyasetin yönü neresi, sizin gittiğiniz yön neresi? Artık buna bir karar verin ve Türkiye halklarını oyalamaktan vazgeçin. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

- 1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

- 1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)

- 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)

- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)

- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)

- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)

- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Cumhuriyet Halk Partisi Grubunun söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi, birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 21.47

DÖRDÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 22.02

BAŞKAN: Başkan Vekili Gülizar BİÇER KARACA

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 30'uncu Birleşiminin Dördüncü Oturumunu açıyorum.

2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Şahsı adına ilk söz talebi İstanbul Milletvekili Zeynel Emre'ye aittir.

Buyurun Sayın Emre. (CHP sıralarından alkışlar)

ZEYNEL EMRE (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Değerli arkadaşlar, bu şahit olduğum 10'uncu bütçe görüşmeleri. Şunu çok rahatlıkla söyleyebilirim ki -şahitliğini yapabilirim- her bir dönem yargıyla ilgili biz burada konuştuk, her seferinde bir önceki yıldan daha kötü bir tabloyla karşılaştık.

Bakın, bugün Türkiye'de "cumhuriyet" dediğimizde iki kavramı göz önüne almamız lazım; birincisi millî irade, ikincisi adalet. Bu iki kavramın da çok ciddi şekilde yozlaştığını ve yok sayıldığını görüyoruz. Özellikle 2010 ve 2017 referandumları sonrasında yargı tamamen tek bir kişinin eline bağlanmış durumda, bu da ülkemizdeki yargı alanındaki çöküşü getirdi.

Değerli arkadaşlar, bakın, size farklı alanlardaki adaletsizliklerden başlıklar anlatacağım. Bakın, bugün 10 Aralık İnsan Hakları Günü; 1948'de Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilmiş, altı ay sonra Türkiye olarak biz kabul etmişiz, Resmî Gazete'de yayımlanmış. Ne var orada? Birincisi, yaşam hakkı; ikincisi, düşünceyi açıklama hakkı; üçüncüsü, örgütlenme hakkı; dördüncüsü, protesto hakkı; beşincisi, masumiyet karinesi.

Değerli arkadaşlar, bu hakları saydığımızda biz bunlara uyuyor muyuz? Yaşam hakkı... Ya, bu ülkede insanlar güvenli bir şekilde sokaklarda yürüyebiliyor mu? Çocuklar öldürülüyor, bebekler öldürülüyor, kadınlar öldürülüyor. "Bunda bizim sorumluluğumuz yok." diyemezsiniz. Masumiyet karinesi... Ya, bizim Belediye Başkanımızı hapse atıyorsunuz, değil mi? Yine, orada yazar, der ki: "Bir kimsenin suçluluğu kesin hükümle kanıtlanıncaya kadar masumdur." Elde sopalı abiler, sizi de destekleyen kimseler televizyonlarda çıkıyor, gizlilik olan dosyalarda nasıl sorumluluğu olduğunu, nasıl suçlu olduğunu anlatıyor.

Değerli arkadaşlar, basın özgürlüğü... Ülkede basın özgür mü? Bakın, Anayasa'da yazıyor, değil mi? İnsanlar protesto edebilir, izin almak zorunda değildir bunun için. Sadece geçtiğimiz yıl 197 gösteriye müdahale edildi, çok sayıda kişi gözaltına alındı, 43 etkinlik de iptal edildi. Bakın, bugün Türkiye'deki cezaevlerinde toplam kapasite kaç? Ben size söyleyeyim: 299.042. Yatan kaç? 378.403. Sadece son bir yılda neredeyse 100 bine yakın kişi tutuklu ve hükümlü hâle geldi.

Şimdi, Maliye Bakanının ikinci dönemi yani ikinci Mehmet dönemi; birinci Mehmet Şimşek döneminde de ikinci Mehmet Şimşek döneminde de biz gördük ki işçiyi, emekçiyi, yoksulu, ev kadını, bu ülkenin dışlanmış kesimlerini önceleyen bir Maliye Bakanı yok. Onun yerine "kamu-özel iş birliği" adı altında hortum düzenini koruyan, destekleyen, faiz lobilerini destekleyen bir Maliye Bakanı var. (CHP sıralarından alkışlar) Şimdi, ben size soruyorum: Bakın, göreve geldiğinden beri heyetler hâlinde yurt dışına gidiyor, kalabalık heyetler, niye? Türkiye'ye para getirecek. Tek bir kuruş getirebildi mi arkadaşlar? Bari söyleyin, gezmesin ya, milletin vergisiyle geziyor. Tek bir kuruş getirebildi mi?

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Konuyla alakası ne bunun?

ZEYNEL EMRE (Devamla) - Şu anda bütçeyi konuşuyoruz, konuyla alakası çok açık; bütçeyi, bütçeden harcanan kalemleri konuşuyoruz. Mesela, konuyla alakası olanı söyleyeyim. İzlediğiniz politikalar yüzünden Türkiye'den son beş yılda 60 milyar dolarlık yatırım yurt dışına gitti, yaklaşık 200 bin kişi orada çalışıyor, burada çalışabilirdi, yaklaşık 3 bin tane firma orada kuruldu, niye? Konu, işte tam da bu konuştuğumuz adaletsizlik, hukuksuzluk, eşitsizlik.

Değerli arkadaşlar, bakın, öyle bir düzen oluştu ki ülkede, insanlar geleceğini başka ülkelerde arıyor. Gençlere bugün sorun, tükenmişlik sendromu yaşıyorlar. Bundan bilfiil sorumlusunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Emre.

ZEYNEL EMRE (Devamla) - Ben son söz şunu söylemek istiyorum: İnşallah, bu bütçe, sizin çeyrek yüzyıllık iktidarınızdaki önceki bütçeler gibi yoksulluğun, yolsuzluğun, yasakların öncelendiği bir dönem olmaz diyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum. (CHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, şimdi yürütme adına söz taleplerini karşılayacağım.

İlk söz talebi Adalet Bakanı Sayın Yılmaz Tunç'a aittir.

Buyurun Sayın Tunç. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

ADALET BAKANİ YILMAZ TUNÇ - Teşekkür ediyoruz.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; Bakanlığımızın 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin görüşmeleri münasebetiyle huzurlarınızdayım. Genel Kurulu saygılarımla selamlıyorum.

Öncelikle, görüş ve düşüncelerini, eleştirilerini burada ifade eden milletvekillerimize çok teşekkür ediyoruz. Bunlardan ziyadesiyle faydalanacağımızı içtenlikle belirtmek istiyorum.

Bugün 10 Aralık Dünya İnsan Hakları Günü. Bu özel günde başta Filistin olmak üzere hangi ırka, dine, dile, renge sahip olursa olsun insanların haklarının ihlal edilmediği, insan onuruna saygılı, daha adil bir dünya inşa etme çağrımızı Gazi Meclisimizden bir kez daha haykırıyoruz.

Aynı zamanda, bugün, Türkiye Büyük Millet Meclisi faaliyetlerini ekranlarında milletimize sunan Türkiye Büyük Millet Meclisi TV'nin, TBMM TV'nin de 30'uncu yaş günü; kutluyorum, çalışanlarına da kolaylıklar ve başarılar diliyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; adalet her şeyin temeli ve insanın erdemidir. Adaletin olmadığı yerde barış olmaz, huzur olmaz. Herkesin onurlu yaşamasının teminatı adalettir. Adalet ise haklıya hakkını vermektir. Adaletin hakkıyla tecellisi hukuk devletiyle mümkündür. Yasama, yürütme ve yargıdan oluşan demokratik hukuk devletinin adaleti hakkıyla tecelli edebilmesi için tarafsız ve bağımsız, etkin işleyen bir yargı sistemine sahip olması elzemdir. Son yirmi iki yılda ülkemiz, demokratik hukuk devletinin tahkimi ve güvenilir adalet sisteminin tesisi yolunda önemli mesafeler almıştır. Bu süreçte Meclisimizin yoğun çalışmaları sayesinde temel kanunlarımızın tamamını yeniledik ve toplumun ve çağımızın ihtiyaçlarına uygun hâle getirdik. Darbe anayasasının vesayetçi ruhunu azaltan önemli reformları milletimizin desteğiyle gerçekleştirdik. Millî Güvenlik Kurulunu, Yüksek Askerî Şûrayı, Hâkimler ve Savcılar Kurulunu ve Anayasa Mahkemesini yeniden yapılandırarak ülkemizin demokratik hukuk devleti niteliğini güçlendirdik. Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi, devlet güvenlik mahkemeleri ve özel yetkili mahkemelere son vererek ülkemizde yargı birliğini sağladık. Sıkıyönetim ilanına izin veren Anayasa hükmünü kaldırdık. Darbecilerin yargılanamayacağına dair Anayasa maddesini yürürlükten kaldırarak yıllar sonra da olsa millete hesap vermelerini sağladık. Cumhurbaşkanlığı hükûmet sistemine geçerek parlamenter sistemin neden olduğu istikrarsızlıklara, kısa süren koalisyon hükûmetlerine ve bunların yol açtığı siyasi krizlere son verdik, cumhuriyetimizi ve demokrasimizi güçlendirdik. Yeni hak arama yolları ihdas ederek hak arama yollarını genişlettik. Bu kapsamda, Kamu Denetçiliği Kurumunu kurarak vatandaşlarımızın idarenin işleyişiyle ilgili şikâyetlerini inceleyecek etkin bir mekanizma oluşturduk. Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru imkânı getirerek vatandaşlarımıza, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine gitmeden önce kendi ülkesinde hakkını arayabilme imkânını sağladık. Bilgi edinme hakkını anayasal güvenceye kavuşturarak kamu kurumlarının şeffaflığını artırdık. Kişisel verilerin korunmasını isteme hakkını güvence altına alarak özel hayatın gizliliği, vatandaşların mahremiyeti ve veri güvenliğini sağladık. Kadınlara, çocuklara, engellilere, yaşlılara, şehit ailelerine ve gazilerimize pozitif ayrımcılık sağladık.

Yirmi iki yıl boyunca Anayasa'mızda gerçekleştirilen bu reformların ve temel kanunlarımızın yenilenmesinin yanı sıra dörder yıl aralıklarla 3 kez açıklanan Yargı Reformu Stratejisi Belgeleri kapsamında toplumun değişen ve gelişen ihtiyaçları karşısında yeni uygulamaları devreye aldık, çok sayıda yargı paketini yasalaştırarak güvenilir adalet sisteminin asrın tesisinde çok önemli mesafeler aldık.

Ayrıca, bu yasama döneminde de siz değerli, kıymetli milletvekillerimizin çalışmaları sayesinde sekizinci ve dokuzuncu yargı paketleriyle yargı hizmetlerinin etkinliğinin artırılarak hızlandırılması, hak arama hürriyetinin genişletilmesi, suçla etkin mücadelenin sağlanması, kişisel verilerin etkili bir şekilde korunması, adil yargılanma hakkı kapsamında mahkemeye erişim hakkının güçlendirilmesi, ara buluculuk sisteminin etkinliğinin artırılması, makul sürede yargılanma hakkının tahkimi, savunma hakkının güçlendirilmesi, çocukların üstün yararının gözetilmesi, adli yardım hizmetlerine ayrılan mali kaynağın artırılması, mülkiyet hakkının korunması başta olmak üzere birçok alanı düzenleyen kanun teklifleri desteklerinizle yasalaştı. Ayrıca, hukuki işlem güvenliğinin sağlanması ve noterlerimizin etkinliğinin artırılmasını amaçlayan Noterlik Kanunu değişikliği de gerçekleştirildi. Yine, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda yapılan düzenlemeyle hızlı bir yargılama usulü ihdas ederek 6 Şubat depremlerinde asrın felaketini yaşayan şehirlerimizin inşa sürecinin aksamadan devamını da sağlamış olduk. Geçmiş yasama dönemlerinde olduğu gibi bu dönemde de yoğun bir şekilde çalışarak yargı ve adalet alanındaki mevzuatın yenilenmesi sürecine katkı sağlayan siz değerli milletvekillerimize tüm Adalet teşkilatı ve yargı camiamız adına çok çok teşekkür ediyorum. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yargı teşkilatımızın adaleti hakkıyla tecelli ettirebilmesi için ihtiyaca cevap veren bir mevzuatın olması önemlidir, fiziki ve teknolojik kapasitenin güçlü olması da önemlidir ancak en önemlisi ise insan unsurudur. Bu

amaçla, 2002 yılında 9.349 olan hâkim, savcı sayımızı 24.682'ye yükselterek yüzde 164 oranında artış sağladık. 2024 yılı içerisinde de 1.195 yeni hâkim ve savcımız mesleğe başladı. Ayrıca, 2002 yılında 51.681 olan personel sayısını 181.067'ye yükselterek yüzde 250 artış sağladık. 2023 yılından bu yana 23.389 yeni personelimizi de göreve başlattık.

Özgürlük ve güvenlik hakkı gibi, mülkiyet hakkı gibi önemli kararlara imza atacak olan hâkim ve savcılarımızın, savunmayı temsil eden avukatlarımızın hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle niteliğinin artırılması büyük önem arz etmektedir. Bu amaçla, yargının insan kaynağını yetiştiren hukuk fakültesine girişte başarı sıralamasını 190 binden 125 bine yükseltmiştik, önümüzdeki süreçte bunu kademeli olarak daha da yükselterek ülkemizin en başarılı öğrencilerinin hukuk fakültelerinde okumasını hedefliyoruz. Ayrıca, geçen yıldan itibaren hukuk fakültelerinin ikinci öğretimleri de kaldırıldı, meslek yüksekokullarından dikey geçişler de sonlandırıldı. Hukuk fakültelerindeki derslerin çağın gerekleri ve kanunlarımızdaki değişime uygun bir şekilde yenilenmesi, akademik kadroların güçlendirilmesi ve öğrencilerin hukuk klinikleri gibi pratik çalışmalara ağırlık vererek geleceğe hazırlanmalarını da önemsiyoruz.

Hâkim ve savcılar ile savunma hakkını temsil eden avukatların daha nitelikli ve kaliteli bir eğitim sürecinden geçmesini amaçlayan bir diğer uygulamamız, bu yıl başlattığımız Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavıdır. Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavının ilki 29 Eylül 2024 tarihinde ÖSYM tarafından gerçekleştirildi, bundan sonra da her yıl nisan ve eylül aylarında olmak üzere yılda 2 kez bu sınavları yapmaya devam edeceğiz. 2025 yılı sınavları 27 Nisan ve 28 Eylül tarihleri olarak ÖSYM'nin takviminde belirlendi.

Yine bu yıl başlattığımız bir diğer uygulama da hâkim ve savcı yardımcılığı sistemi. İki yıl süren hâkim ve savcı yardımcılığı sisteminden vazgeçerek bir yılı Adalet Akademisinde, iki yılı tecrübeli hâkim ve savcılarının yanında usta-çırak ilişkisi içerisinde üç yıl boyunca geçirilecek bir mesleğe hazırlık dönemi uygulamasını da başlatmış bulunuyoruz. Bu uygulamanın, mesleğin kalitesini artıracığına inanıyoruz. 23 Aralık 2023 tarihinde gerçekleşen sınavı kazanan 1.075 hâkim ve savcı yardımcısı görevlerine başladılar. Hâlihazırda, önceki sistemden devam eden 2.632 hâkim ve savcı adayımız da stajlarına devam ediyorlar. Bu yıl sonunda 1.000 hâkim ve savcı yardımcısı alımı için 21-22 Aralık tarihlerinde de sınavı gerçekleştireceğiz.

Bir yandan insan kaynağımızın nitelik ve niceliğini artırırken aynı zamanda mahkemeler teşkilatımızı da güçlendiriyoruz. 2002 yılında adli yargıda 3.581 mahkeme varken bugün, mahkeme sayısını 8.383'e yükselttik. 2023 yılından bu yana da yargıdaki gecikmenin önüne geçmek için, ihtiyaç duyulan yerlerde 2.814 yeni mahkemenin kurulmasını sağladık. İdari yargıda da mahkeme sayısını 146'dan 233'e yükselttik. 2016 yılında, tek dereceli yargılama sisteminden iki dereceli yargılama sistemine geçerek vatandaşlarımızın hukuki güvenliğini güçlendirdik. 15 bölgede bulunan istinaf mahkemelerinin sayısını, bu yıl içinde Tekirdağ ve Denizli Bölge Adliye Mahkemelerini de faaliyete geçirerek 17'ye yükselttik. Şimdi sıra Malatya'da. Malatya'da da kurulması sağlanan ama faaliyete geçmeyen bölge adliye mahkemesinin faaliyete geçirilmesini sağlayacağız.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Sayın Bakanım, Urfa'da elektrikler kesilince yargı görev yapamıyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - İdari yargıda da 7 olan idare mahkemesi sayısını 9'a yükselttik. Hâlen bölge adliye mahkemelerinde 236 ceza ve 267 hukuk dairesinde toplam 3.015 hâkim ve savcımız, bölge idare mahkemelerinde ise 70 idari dava ve 27 vergi dava dairesinde toplam 540 hâkim görev yapmaktadır. Son bir yıl içinde istinaftaki gecikmeyi çözmek için 18'i ceza, 29'u hukuk olmak üzere 47 yeni daireyi faaliyete geçirdik. İş yoğunluğunun fazla olduğu yerlerde aynı dairenin birden fazla heyetle çalışabilmesi için de 307 hâkim ve savcı ataması gerçekleştirdik.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bugün itibarıyla yargının önünde toplam 11 milyon 795 bin derdest dosya bulunmaktadır, bunun 6,5 milyonu ceza soruşturmalarıyla ilgili. Bu ağır iş yüküne rağmen yıl içerisinde yargı teşkilatımız ilk derece, istinaf ve temyiz aşamalarında toplam 12 milyon 230 bin dosyada karar vermiştir. Bu yılın ilk on bir ayında derdest dosya sayısından daha fazla karar verildiğini görüyoruz. Bu neticenin alınmasında ülkemiz genelinde hâkim, savcı ve mahkeme sayılarını artırmamız ve yargı teşkilatımızın gayretli çalışması etkili olmuştur. Hâkim ve savcılarımızın teftişi, hedef süreye uyum, üzerinde hassasiyetle durduğumuz konulardır.

Sayın Başkanım, değerli milletvekillerimiz; adaletin tecelli ettiği mahkemeler, mekânlar adliyelerdir. Bu nedenle adliyenin mehabetine uygun hizmet binaları inşa etmek durumundayız. 2002 yılında 78 olan müstakil adalet sarayını 379'a yükselttik. 2024 Yılı Yatırım Programı'nda 38'i adliye, 1'i çocuk adalet merkezi, 30'u ceza infaz kurumu, 6'sı adli tıp ve 1'i personel eğitim merkezi olmak üzere toplam 76 inşaat projesi yer almaktadır. Yapım ihalesi süreci devam eden, tamamlanan ve inşaatı devam eden 34 adliye, 4 adli tıp kurumu ve 11 ceza infaz kurumu olmak üzere 49 proje bulunmaktadır. Diğer yandan, hâlihazırda, 32'si adliye, 21'i ceza infaz kurumu olmak üzere 53 projenin etüt proje çalışmaları da devam etmektedir. 2025 Yılı Yatırım Programı'na 68 adliye, 2 adli tıp binası, 20 ceza infaz kurumu, 3 personeli eğitim merkezi ve 30 mahalde toplam 896 dairelik kamu konutu yapılması için teklifte bulunduk. 2002 yılında sadece 25 ilde 6 grup başkanlığı ve 18 şube müdürlüğünde verilen adli tıp hizmetini bugün itibarıyla 81 ilimizin tamamında 16 grup başkanlığı ve 134 şube müdürlüğüyle ilçelere kadar uzanan bir hizmet ağı olarak genişlettik. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Son bir yılda da Konya, Denizli, Samsun ve Kayseri'de 4 grup başkanlığı ile nüfusu yoğun olan 8 ilçemizde şube müdürlüğünü faaliyete geçirdik.

Dijital çağın gerekleri neyse, teknolojinin hangi imkânları varsa adaletin hizmetine kazandırmak için çalışıyoruz. UYAP entegrasyon çalışmaları kapsamında 57 kurumla 185 farklı entegrasyonu tamamladık. Vatandaş Portal 22 milyon kullanıcı sayısına ulaştı. Dünya çapında bir projemiz ve Avrupa'nın birçok ülkesi gelip UYAP sistemimizi nasıl başardığımızı ve o projelerimizi bizlerden öğrenmek istiyorlar ve tecrübe paylaşımında bulunmak istiyorlar. Gerçekten gün geçtikçe de teknolojinin imkânlarıyla genişletmeye çalışıyoruz. Ayrıca, UYAP Avukat, Uzlaştırmacı, Arabulucu, Bilirkişi, Kurum ve e-satış portallarında hizmet vermeye devam ediyoruz. SEGBİS, e-duruşma, e-tebligat, icrada e-satış uygulamalarıyla yargı hizmetlerinde hem zaman tasarrufu hem de daha az masrafla daha etkin bir hizmet alınmasını sağladık. Yargıda yapay zekâya yönelik çalışmalarımızı da sürdürüyoruz.

Değerli milletvekillerimiz, çocuklarımızın yargı süreçlerinde örselenmemesi konusunda çok hassasız. Gerek suç mağduru çocuklarımızın gerekse suça sürüklenen çocuklarımızın yetişkinlerden ayrı ortamlarda yargı hizmeti alması onların üstün yararını korumak açısından önemli. Bu nedenle adliyelerimizde adli görüşme odalarını yaygınlaştırdık, bütün ülke geneline yaydık. Çocuk adaleti sisteminin onarıcı adalet yaklaşımıyla yeniden yapılandırılması için çocuk adalet merkezlerini uygulamaya geçiriyoruz; Erzurum'da başladık, ikincisini Bursa'da açtık, en son Eskişehir'de açılışını gerçekleştirdik. İş yüküne göre çocuk adalet merkezlerimizi öncelikle büyük şehirlerde olmak üzere yaygınlaştırmaya devam edeceğiz. Çocuklarımız yargı süreçlerinde örselenmesin, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı hassas bir şekilde korumaya devam edelim diyoruz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Çocuk teslimine dair mahkeme kararlarının icra daireleri tarafından yapıldığı günleri hatırlıyoruz. Hepimizin içini sızlatan, bir eşya gibi anne ya da babadan alınıp verilen o görüntülere son verdik, artık bu hepimizi üzen manzaralar, çirkin görüntüler ortada yok. Artık bu işlemler 802 adet çocuk görüşme merkezinde tüm ülke genelinde uzmanlar tarafından ücretsiz olarak veriliyor, Aile Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığının rehber öğretmenlerinden de istifade ediyoruz; bu merkezlerin oluşturulmasında belediyelerimizin de büyük katkısı var.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; soruşturma, kovuşturma ve infaz aşamalarından oluşan ceza adaleti sisteminin tüm aşamalarıyla etkin ve iyi işlemesi için önemli adımlar attık, atmaya da devam ediyoruz. Bir yandan hak ve özgürlüklerin daha iyi korunmasını sağlarken, diğer yandan ceza sisteminin caydırıcılığının güçlendirilmesi amacıyla başta Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu olmak üzere önemli değişiklikleri hayata geçirdik. Ceza adaleti sisteminin etkinliğine yönelik tutuklama tedbiri, denetimli serbestlik, toplumsal huzura yönelik suçlarda caydırıcılığın artırılmasını da içine alan bilim komisyonlarımızın yürüttüğü taslak çalışmaları da kısa bir süre içerisinde gündeme getirerek siz değerli milletvekillerimizin takdirlerine arz edeceğiz.

Tüm bunların yanında, uluslararası standartlara uygun bir ceza infaz sisteminin oluşturulması adına önemli çalışmalar yaptık. Bugüne kadar fiziki şartları yetersiz olan 396 ceza infaz kurumunu kapattık, hâlihazırda 305'i yeni olmak üzere 406 ceza infaz kurumumuz çağdaş infaz rejimine uygun ve uluslararası standartlarda faaliyetlerine devam ediyor. Tabii, cezaevleri demişken burada birtakım eleştiriler oldu özellikle uygulamalarla ilgili. Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumundaki iddialara ilişkin olarak da sizleri bilgilendirmek istiyorum. İstanbul'da gözaltına alındıktan sonra tutuklanarak Marmara Kadın Kapalı Ceza İnfaz Kurumuna sevk edilen söz konusu kişilerin Ceza İnfaz Kurumuna alınmaları esnasında kötü muameleye maruz bırakıldığı iddiaları doğru değildir. Kuruma girişte Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in ilgili maddeleri kapsamında uygulama gerçekleştirilmiş olup çıplak arama yapılması kesinlikle söz konusu değildir.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Ya, bayan orada, bayan...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Başkanım, biraz vicdan, vicdan!

Biraz vicdan, biraz vicdan!

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Şahitler var...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Ceza ve tevkifevlerimizde yapılan bütün uygulamalar mahremiyete ve insan haysiyetine saygı esas alınarak gerçekleştirilmektedir. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Binlerce insan yalan mı söylüyor?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Es geçseniz daha iyi; pas geçin, konuşmayın.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Söz konusu olayda da fiziki ve detaylı aramalar insan onurunu zedelemeyecek şekilde uluslararası kriterler çerçevesinde yapılmıştır.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Yazık, yazık!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Ceza ve tevkifevlerinde kemer, ayakkabı bağcığı ve ebatları nedeniyle, başta intihar olmak üzere kişi güvenliğine zarar verici amaçla kullanılabilecek eşyalar güvenlik gerekçesiyle denetime tabi tutulmaktadır. Burada başörtüsüne yönelik kesinlikle bir kısıtlama söz konusu değildir.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Hiçbir değeri yok bunun ya! Ayakkabı bağcığından mı korkuyorsunuz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Nitekim tutukluların da açıkça "Başörtüsüne yönelik böyle bir ifade söz konusu değil." şeklinde beyanları söz konusu.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Suç duyurusu var bende Sayın Başkanım, bende de suç duyuruları var. Birazdan verebilirim size.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Tabii, sosyal medyada ya da basın-yayında birtakım dezenformasyona yönelik bilgilere değil de o kişilerin burada gerçek beyanlarına bakmanız lazım. Burada, Türkiye'nin... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bende kişilerin kendi suç duyuruları var, kendi suç duyuruları! Biraz vicdanlı olun Sayın Bakan, biraz vicdanlı olun! Hiç konuşmayın daha iyi! Suç duyuruları var burada!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Biz başörtüsü mücadelesi yaparak buralara geldik, biz "Başörtüsüne özgürlük!" diye imza attığımız için Devlet Güvenlik Mahkemesinde yargılandık. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Evet ama bugün başörtülülere ihanet ediyorsunuz!

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Senden ders alacak değiliz Sayın Kaya!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bize başörtüsü dersi verecek değilsiniz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar; DEM PARTİ ve Saadet Partisi sıralarından gürültüler)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Bu konuyu konuşmak zorunda değilsiniz; hiç olmazsa susun, hiç olmazsa susun! Ayıptır, günahdır ya! Hiç olmazsa susun!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Çıplak arama herkes için işkencedir...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Değerli milletvekilleri, ceza infaz kurumlarında 12/11/2021 tarihinde değiştirilen Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 34/2-b bendinde "çıplak arama" ifadesi geçiyordu, o değişiklik çoktan yapıldı, detaylı arama ve özellikle şüphe üzerine yapılan arama söz konusu. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar, DEM PARTİ ve Saadet Partisi sıralarından gürültüler)

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Uygulama aynı, uygulama; boş ver ismini, uygulamayı söyleyin! İsmi boş ver, bak burada suç duyurusu var!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Dolayısıyla burada konuları çarpıtmanın hiç gereği yok.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Başkanım, vicdan, lütfen vicdan ya! "Çarpıtma" derken vicdan ya!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Ceza adaleti sisteminin en önemli amacı toplumu suçtan korumaktır değerli milletvekilleri.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Dayak atmak, işkence yapmak suç değil mi? Dayak işkence değil mi, suç değil mi?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bu da suçlunun hak ettiği yaptırıma tabi tutulmasının yanı sıra, cezaevinden tahliye olduktan sonra topluma zarar vermemesi yani ıslah olmasıdır. Bu nedenle, cezaevlerinde iş yurdu ve eğitim faaliyetlerini giderek artırıyoruz. Cezaevlerinde 372 iş yurdu müdürlüğümüzde 200'den fazla iş kolunda 1.700 atölye ve tesisimizde -bunların birçoğu fabrika büyüklüğünde- yıllık 60 bin hükümlü çalışıyor, hem kendi ekonomilerine hem de ülke ekonomisine kazanç sağlıyorlar hem de vakitlerini değerlendirmiş oluyorlar hem de ıslah olmuş oluyorlar.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Kaç lira verdiğinizi de söyleyin! Mahkûmlara kaç lira ücret verdiğinizi de söyleyin! Sigara parası bile vermiyorsunuz!

MUSTAFA VARANK (Bursa) - Dinle! Dinle!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Şu anda cezaevlerimizde ilkökul, ortaokul, lise ve üniversite eğitimi gören 77.014 hükümlü var; cezaevlerimiz aynı zamanda bir eğitim yuvası, bir okul gibi vazife görüyor. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar; DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; önem verdiğimiz başka bir konu da toplumsal barışa hizmet eden, yargının iş yükünün azalmasına katkı sağlayan, dostane çözüm yöntemi olan alternatif uyuşmazlık çözüm yöntemlerinin geliştirilmesidir. Ceza soruşturmalarında hâlihazırda 32.329 uzlaştırmacımız görev yapıyor. 2017'den itibaren 1 milyon 793 bin 412 dosyada uzlaşma sağlandı. Hukuk uyuşmazlıklarında da 45.154 ara bulucumuz var. Son yargı paketinde de yirmi yıl tecrübeye sahip hukukçuların eğitim almak şartıyla doğrudan ara bulucu olmalarının yolunu da açtınız, bunun da ara buluculuk sisteminin daha da gelişmesine fayda sağlayacağına yürekten inanıyoruz. Bugüne kadar -2013'te uygulama başladı ihtiyari olarak, sonra zaman içerisinde dava şartını ara buluculuk olarak geliştirdik- 6 milyon 838 bin 408 uyuşmazlık ara buluculuk önüne geldi. 4 milyon 260 bin dosyada anlaşma sağlandı. Yüzde 65 oranında bir anlaşma, bu önemli; yılda 800 mahkemenin de iş yüküne tekabül eden bir çalışma, bir gelişme.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; yargının üç sacayağından biri olan savunmayı temsil eden avukatlarımızın ve avukatlık mesleğinin güçlendirilmesi amacıyla birçok yenilik ve düzenlemeyi hayata geçirdik. Hedefimiz, üzerinde çalışmalarına devam ettiğimiz yeni Avukatlık Kanunu taslağını da Meclisimizin takdirlerine arz etmek. Avukatlarımız yargının kurucu unsurlarından. Burada avukat meslektaşlarımız var. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Özellikle adliyelere gittiğimiz zaman, şehirlere gittiğimiz zaman mutlaka onların mekânlarına, barolara da uğrayarak onları dinliyoruz. Sizler de meslektaşlarınızdan aldığınız fikirlerde...

Hafta sonu Türkiye Barolar Birliğinin Genel Kurulu vardı. Kurul Başkanı, Barolar Birliği Başkanı faaliyet raporunu sunarken son bir iki yılda ve özellikle son yıllarda avukatlarımızla ilgili yapılan icraatları da sıraladı; bunları inkâr etmek mümkün değil. Daha fazlasını yapmamız lazım, savunmayı güçlendirmemiz lazım.

Adalet hizmetlerinin bir diğer önemli parçası da hukuki güvenliği sağlayan noterliklerdir. 2002 yılında 1.231 olan noterlik sayısını 2.385'e yükselttik, 2024 yılında da 40 yeni noterlik ihdas ettik. Bazı işlemlerin yargıya gitmeden noterliklerde yapılabilmesi, hafta sonu nöbetçi noterlik uygulaması, yurt içinde bir noterde yapılan işlemin başka bir yerdeki noterden anında alınabilmesi, yurt dışı konsolosluklarımızda düzenlenen noterlik işlemlerinin örneklerinin ülkemizdeki noterliklerden anında alınması, Güvenli Ödeme Sistemi gibi uygulamalarla noterlik hizmetlerinin de etkinliğini artırdık.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; milletimizin yeni ihtiyaçlarına cevap verecek, güvenilir ve erişilebilir adalet sisteminin tesisi için yargı alanında reform irademiz planlı ve kesintisiz bir şekilde sürmektedir. Temel hak ve özgürlükleri daha da kuvvetlendirecek, toplumda adalet duygusunu daha da güçlendirecek, hukukun üstünlüğünü esas alan, öngörülebilir ve gecikmeyen bir adalet sistemi vizyonuyla, ilgili tüm kesimlerin görüşlerini alarak hazırladığımız Türkiye Yüzyılı Yargı Reformu Strateji Belgesi'nin de kısa süre içerisinde Sayın Cumhurbaşkanımız tarafından kamuoyuyla paylaşılacağını belirtmek isterim. Tabii, oradaki hedefler doğrultusunda 2025 ve 2028 yılları arasını kapsayan birçok hedef olacak; kamuoyunun, yargı dünyasının beklediği gerek yasal düzenleme gerektiren gerek idari uygulama gerektiren birçok hususu o belgede hedef olarak önümüze koyacağız.

Türkiye Yüzyılı vizyonu, ülkemizin her alanda yaşadığı gelişmeleri ortaya koyan nihai bir perspektiftir. Bu perspektifin tam anlamıyla hayata geçirilmesi yeni ve sivil bir anayasayla kolaylaşacaktır. Yeni anayasayı hak ve özgürlüklerimizi koruyacak, birlikte yaşamaya dair ortak sözümüzü ve bu topraklar üzerindeki barış ve huzur arzumuzu tesis edecek bir toplum sözleşmesi olarak görüyoruz. Bu anlayışla, millet iradesinin tecellîgâhı olan Gazi Meclisimizde yapılacak çalışmalara Bakanlık olarak katkı vermeyi bir görev addediyoruz.(AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; görüşmeler esnasında yargıya intikal etmiş soruşturma ve kovuşturmalara ilgili birçok soru ve eleştiri gündeme geldi. Tabii, vaktin darlığı ve soruşturma ve kovuşturması devam eden hususlarla ilgili bu kürsüden ayrıntılı bir açıklama yapamayacağımı da sizler gayet iyi biliyorsunuz İç Tüzük ve Anayasa 138 gereği.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Basına demeç veriyorsunuz ama.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamlı) - Tabii, bu soruşturma ve kovuşturmaların etkin bir şekilde yürütülebilmesiyle ilgili olarak, adaletin tam hakkıyla tecellisiyle ilgili olarak, Hâkimler ve Savcılar Kurulumuzun -özellikle uygulamadan kaynaklanan hususları tespit ederek- birçok hususta teftiş kurulunun gündemine gelen ve -özellikle yargısal süreçlere elbette ki idarenin müdahale edebilmesi mümkün değil, Anayasa ve kanunlarımız gereğince de bu böyle ancak- gerek idari işleyişle ilgili gerekse uygulamalarda özellikle toplumu rahatsız eden hususlarla ilgili müdahalelerini de görüyoruz. Tabii, yine ülkemizin Hukukun Üstünlüğü Endeksi'nde geri sıralarda olduğu yine konuşmalarda ifade edildi. Özellikle Dünya Adalet Projesi hep gündeme getiriliyor. Hukuka güven endeksinde dünyada 117'nci sırada olduğumuzu söyleyenler var ve Türkiye'nin üzerinde gösterilen o ülkeler...

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Bakan, Dünya Bankası da yapıyor, 143'üncü sıradayız, Dünya Bankası da yapıyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamlı) - Yunus Bey, bir bakın o listeye, o liste burada.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Dünya Bankası yapıyor Sayın Bakan, onu söylemiyoruz; Dünya Bankası ayrıca bir endeks daha yapıyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Burada, Türkiye'nin üstünde gösterilen ülkelerde ve onlarca ülkede demokrasi bile yok ya, serbest seçimler yok orada! (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar; CHP ve DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

YUNUS EMRE (İstanbul) - Dünya Bankası da yapıyor Sayın Bakan.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bu proje kimin projesi? Bu proje eski Amerika Birleşik Devletleri Barolar Birliği Başkanının kurduğu bir dernek ve bunu fonlayanlar var.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Efendim, Dünya Bankasının ayrı endeksi var, 143'üncü sıradayız.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Türkiye 1'inci olsa kaç yazar! Kayyım üstüne kayyım atıyorsunuz. İşinize gelen raporları görüp işinize gelmeyenleri niye görmüyorsunuz?

CAVİT ARI (Antalya) - Gelmeyeni de beğenmiyorlar.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bunu fonlayanlar bir kısım ülkelerin dışişleri bakanlıkları, kalkınma ajansları, bazı sivil toplum kuruluşları, düşünce kuruluşları ve bazı özel kişiler; liste burada. Bağış yapanlarla listede ilk sırada olanlar... (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YUNUS EMRE (İstanbul) - Efendim, Dünya Bankası da yapıyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Liste aynı. Yani ne kadar bağış yaparsan o kadar yukarı çıkıyorsun ama bizim bütçemizde bu bağışa ilişkin... Geçen yılki bütçede de bir rakam konulmadı, 2025'te de böyle bir rakam söz konusu değil.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Efendim, Dünya Bankası da yapıyor.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, OECD'nin raporları, OECD'nin endeksleri de burada gündeme getirildi. 2023 OECD raporunda Türkiye'nin lehinde olan birçok husus var. Niye bunları buradan gündeme getirmiyorsunuz? Yargıyla ilgili diyor ki: "Erişilebilir, yanıt veren ve kaliteli adalet konusunda en çok gelişme gösteren ülkeler arasındadır Türkiye." (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar; CHP ve DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Evet, hepsi ret, hepsi ret, hepsi ret!

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sıralamayı söyler misiniz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - E, bunu niye görmezden geliyorsunuz?

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Kararı veriyor olmak içeriğinin doğruluğunu teyit etmez.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sıralamayı söyler misiniz, sıralamayı?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Yine aynı raporda "Yargıda kadın-erkek eşitliği konusunda on yılda 13 puan arttı." diyor.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Efendim, sıralamayı da söyler misiniz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Ve kürsüde görev yapan kadın hâkim, savcılarımızın sayısı şu anda yüzde 40'a ulaştı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - OECD sıralaması kaç Sayın Bakan, OECD sıralaması kaç?

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Adliyelerdeki dosyalar ne âlemde?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Avrupa Konseyi Adaletin Etkinliği Komisyonu; o Komisyonun olumlu değerlendirdiği raporlar da var, niye bunları hiç gündeme getirmiyorsunuz?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, OECD sıralamasını söyleyin de hepsini beraber görelim. Sıralama kaç?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Gidiyorsunuz, masabaşında hazırlanan, objektif kriterlere dayanmayan ve Türkiye'yi, gerçek Türkiye'yi yansıtmayan raporları burada dile getiriyorsunuz. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - OECD sıralaması kaç?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Diğer yandan, yargıya güvenin zedelenmesine yol açan söylem ve davranışlardan kaçınmak gerekiyor.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Yargıya Güven Endeksi 38,6.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Elbette ki yargı kararları eleştirilebilir; eleştirdikçe de daha iyisine, daha doğruya ulaşılabilir.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Ya, sıralamayı söylemeden yorum yapıyor! İnsaf ya! Sıralamayı söylesene ya, Sayın Bakan!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Yargı kararları eleştirilemez demiyoruz biz burada. Burada 2024 yılında 12 milyon 230 bin dosyada karar verilmiş.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Atıf yaptığın raporun sıralamasını söyle ya, Sayın Bakan!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, bakınız...

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Atıf yaptığın raporun sıralaması kaç?

(Gürültüler)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen hatibi dinleyelim. İtirazlar varsa Grup Başkan Vekilleri dile getirirler zaten.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bakın, bugün derdest 11 milyon küsur dosya var. 2024 yılında 12 milyon 230 bin dosyada karar verilmiş istinafi, ilk derecesi, temyiziyle.

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Ondan mı bireysel başvuru var, ondan mı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine başvurular var Sayın Bakan?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Burada gündeme getirilen kaç dosya var? Eğer siz istisnai, kendi içerisinde, kendi mekanizması içerisinde, düzeltilme imkânı olan bir sistem içerisinde birkaç dosyayı gündeme getirerek...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Çıplak aramada tacizi reddediyorsunuz, nasıl düzelecek?

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Onlar istisna değil, turnusol kâğıdı, turnusol kâğıdı.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - 12 milyon 230 bin dosyada karar veren hâkim ve savcılarımızın emeğine yazık değil mi? Böyle bir genelleme yapabilir misiniz? (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yargı teşkilatımız gece gündüz çalışarak bu kararları veriyor.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Neden bu kadar dosya var? Toplumu suça itiyorsunuz, suça. O rakamları doğru okuyun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Şimdi, Başkanım, tabii, seslerden biraz vakit...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Yanıt verin diye söylüyoruz.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz, yargının karar vermesini değil siyasi kararlar vermesini eleştiriyoruz!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bu kadar dosya niye var?

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bırakın da anlatsın Bakan Bey! Öğrenin, faydalanın, öğrenmenin yaşı yok!

BAŞKAN - Siz devam edin Sayın Bakan, ilave süre vereceğim.

YUNUS EMRE (İstanbul) - Yargıtayın, Anayasa Mahkemesi üyeleriyle ilgili suç duyurusuna ne diyorsunuz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Değerli arkadaşlar, Türkiye'de yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığıyla ilgili olarak eleştiri sınırlarını aşanlara şunu ifade etmek istiyorum: Bugün eleştirdiğiniz bu yargı sistemi eğer 1961'de, 27 Mayıs'ta işbaşında olsaydı Adnan Menderes ve arkadaşları asılmazdı, darağacına gitmezdi. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ölümü gösterip sıtmaya razı ediyorsunuz; sıtmanıza razı olmuyoruz, sıtmanıza!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Niye bize söylüyorsunuz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Beğenmediğiniz bugünkü yargı sistemi 12 Eylül 1980'de işbaşında olsaydı "bir sağdan, bir soldan" diye gençlerin yaşı büyütülerek darağacına gönderilmezdi ve hesap sorulması bugünlere kalmazdı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

YUNUS EMRE (İstanbul) - Sayın Bakan, kendini darbe zamanlarıyla kıyaslıyorsun, kendini darbecilerle kıyaslıyorsun!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bağımsız ve tarafsız olmamakla suçladığınız bugünkü yargı sistemi 28 Şubat'ta işbaşında olsaydı o üniversite 1'inci olan başörtülü kızlarımızı o kürsülerden ağızları kapatılarak yaka paça atmaya kimse cesaret edemezdi, kimse cesaret edemezdi, kimse cesaret edemezdi! (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Onları affettin, affettin! Onları siz affettiniz! Darbecilerin hepsini affettiniz!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Cumhurbaşkanı kimleri affetti?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Vesayetçilerin, darbecilerin koruyucu ve kollayıcısı olan...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bak, burası hayatı boyunca darbelere karşı oldu, siz affettiniz onları!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - ...27 Mayıs'ta merhum Menderes'e "Seni buraya tıkan kuvvet böyle istiyor." diyen...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Bakan, buyurun.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Teşekkür ediyorum Başkanım.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Kalkmış gelmiş, bize 28 Şubat anlatıyor.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - 28 Şubat'ta Kürt'e karşıydınız, şimdi de karşıınız!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - 28 Şubat'ta âdeta cübbelerini darbeci vesayetçilerin önüne seren yargı anlayışı eğer 15 Temmuz'da işbaşında olsaydı bugün hiçbirimiz burada olmazdık, hiçbirimiz burada olmazdık.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Kaç bin hâkim, savcıyı çıkardınız, bir söyler misiniz?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - İyi ki, iyi ki bugünkü yargı sistemi var, iyi ki 15 Temmuz'da işbaşındalarmış. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Kaç bin hâkim, savcı ihraç edildi?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Darbeler olurken pıllını pırtısını toplayıp kaçanlarsınız! Burada darbelere karşı direnenler var!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - İyi ki darbecilere karşı milletiyle beraber dik durdular, âdeta savaştılar.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bak, hâlâ Hakkâri'de direniyoruz! Siz kaçtınız, biz direndik!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Demokratik hukuk devletinin yanında oldular, millî iradenin yanında oldular. İşte, hazmedilemeyen de bu. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç hâkim, savcı görevden alındı? O hâkim, savcıyı oraya zamanında atayan kim? Siz atadınız onları. Görevden alınan kaç hâkim, savcı var?

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Her darbeye kaçtınız!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Bundan böyle yargı hiç kimsenin arkabahçesi olmayacak; yargı, milletin yargısı olmaya devam edecek. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Sayın Başkanım, son cümlem, teşekkür edeceğim.

BAŞKAN - Sayın Bakan, tamamlayın lütfen.

CAVİT ARI (Antalya) - Teslim ettiniz yargıyı!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Madem yargıdakiler çok iyiydi de yarısından fazlasını niye ihraç ettiniz?

CAVİT ARI (Antalya) - Yargıyı teslim ettiniz zamanında!

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) - Devam, devam!

CAVİT ARI (Antalya) - Kaç hâkim, savcı görevden alındı? Onları kim atadı?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ (Devamla) - Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri, 2025 yılı teklifinde Bakanlığımıza tahsisi öngörülen bütçe miktarı 280 milyar 275 milyon 802 bin liradır. Geçen yıla göre yüzde 41 oranında bir artış söz konusu, geçen yıl 198 milyardı. Ayrıca, Sayıştay tarafından tespit edilen hususlarla ilgili olarak da kurumlarla iletişim hâlinde çalışmalarımızı sürdürüyoruz. Sayıştay raporunda kamu zararına sebebiyet veren bir tespit bulunmadığını da belirtmek istiyorum.

Sayın Başkanım, değerli milletvekilleri; bütçe görüşmelerine katkılarınız için çok teşekkür ediyorum. Adalet politikalarımızın başarılı bir şekilde hayata geçirilmesinde desteklerini esirgemeyen Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'a şükranlarımı arz ediyorum. 2025 yılı bütçesinin milletvekillerimize, milletimize hayırlı uğurlu olmasını diliyorum. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, yürütme adına ikinci söz talebi Dışişleri Bakanı Sayın Hakan Fidan'a aittir.

Buyurun Sayın Fidan. (AK PARTİ sıralarından "Maşallah" sesleri, alkışlar; MHP sıralarından alkışlar)

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; yüce Meclisimizi şahsım ve Bakanlığım adına saygıyla selamlıyorum.

Dışişleri Bakanlığımızın 2025 mali yılı bütçesinin görüşülmesi vesilesiyle huzurunuzda bulunmaktan mutluluk duyuyorum.

Benden önce 49 milletvekilimiz gün boyunca söz aldılar, uzun bir gün oldu, gün hâlâ devam ediyor. Ben ve arkadaşlarım, özellikle sahici ve rasyonel yapılan bütün eleştirileri not aldık, sahici ve rasyonel eleştiri yapan bütün vekil arkadaşlarımıza da buradan çok teşekkür ediyorum.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - "Terörist" de de istersen.

SEZÂİ TEMELLİ (Muş) - Kime göre sahici, neye göre rasyonel?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, dünya kapsamlı ve baş döndürücü bir değişim ve dönüşüm döneminden geçmektedir, teknolojideki atılımlar bu değişimi daha da hızlandırmaktadır. Devletlerin her alandaki politikalarında bu dönüşüm çağına ayak uydurma çabalarının izlerini görmekteyiz. Bugün uluslararası ilişkiler esasen yeni bir denge arayışındadır. Çevremizde ve farklı coğrafyalarda eş zamanlı yaşanan çatışmalar ve savaşlar 2024 yılında hız kesmeden devam etmiştir. Hasım ülke ve gruplar arasındaki siyasi, askerî ve ekonomik gerilim had safhadadır. 2025 yılında da Orta Doğu'daki, Rusya'daki, Ukrayna'daki ve Afrika'daki istikrarı bozucu sinamaların devam edeceğini söylemek mümkün. Ülkeler bu durum karşısında savunma sanayisindeki yatırımlarını ve savunma iş birliklerini güçlendirmektedirler. Son on yıldır artmakta olan küresel savunma harcamaları 2023 sonu itibarıyla 2,4 trilyon doları aşarak rekor seviyeye yükselmiştir, bu artış eğiliminin sürmesi beklenmektedir.

Amerika'da 20 Ocak itibarıyla Trump yönetimi iktidarı devralacak. Yeni yönetimin politikalarının birçok bölgede iz dönüşümünün olmasını bekliyoruz. Asya coğrafyasında Amerika-Çin rekabetinin ve iki ülkeyi karşı karşıya getirebilecek durumların artabileceğini öngörmekteyiz. Çin'in küresel nüfuzunu artırma girişimleri Batılı ülkeler tarafından malumunuz endişeyle karşılanmakta ve aralarındaki ilişki rekabet ilişkisinden giderek tehdit ilişkisine doğru evrilmekte.

Öte yandan, uluslararası ticaret, jeopolitik gerilimlerin tedarik zincirleri üzerindeki etkileri nedeniyle kritik bir dönemden geçmektedir. Yüksek gümrük tarifelerinin ve korumacı politikaların benimsenmesi ticaret savaşlarına ve daha fazla bloklaşmaya yol açacaktır. Diğer taraftan, dünyadaki rekabet son yıllarda maalesef dünya yetmiyormuş gibi uzaya da taşınmış durumda. Çok taraflı platformlarda uzay çalışmalarında uzlaş ve iş birliği zemini oluşturulmasında ciddi zorluklar yaşanmakta değerli vekiller. Aynı zamanda, siber ortamdaki rekabet ve tehditler de ülkeler için ciddi sinamalar hâline gelmiştir. Günümüzde tüm bu uluslararası sinamalar iç içe geçmiş durumda, aynı zamanda birbirlerini tetiklemektedirler. Bu durum söz konusu sinamaların bertaraf edilmesini

daha da güçleştirmektedir. Bu sınamalara mukabele, güçlü bir uluslararası yapılanma ve dayanışmayı gerektirmektedir. Ancak maalesef uluslararası sistem bu sınamalara cevap vermekten uzaktır. Uluslararası normlar sürekli bir aşınma hâlinindedir. Bu nedenle 2025 yılı uluslararası alanda belirsizliklerle dolu bir dönem olacaktır.

Değerli milletvekilleri, kırılğan bir coğrafyanın merkezinde olan ülkemizin müreffeh bir geleceğe sahip olması ancak ve ancak bu risklerin önceden doğru bir şekilde tahlil edilmesi ve bunlarla etkin şekilde mücadelesiyle mümkündür. Bu nedenle Türkiye bir yandan küresel dönüşümleri yakından takip ederken bir yandan da millî çıkarları ve hedefleri doğrultusunda etkin, yönlendirici ve belirleyici bir dış politika izlemektedir. Dışişleri Bakanlığımız millî güvenlik sistemimizin temel bir unsurudur. Dolayısıyla Bakanlığımız köklü diplomasi geleneğinden aldığı güçle ülkemize yönelik tehditleri bertaraf etmek için yılmadan çalışmaktadır.

Türkiye, 261 dış temsilciliğiyle en geniş diplomatik ağına sahip 3'üncü ülke durumundadır. Geniş diplomatik ağı bize ön alıcı politikalar izleme ve muhataplarımız nezdinde güçlü girişimler yapma imkânı sağlamaktadır.

Ülkemiz sahadaki güçlü mevcudiyetinin yanı sıra çok taraflı platformlarda da etkin politikalar yürütmektedir. Ülkemizin yoğun girişimleri neticesinde Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı Genel Sekreterliğine Büyükelçi Feridun Sinirlioğlu seçilmiştir. Büyükelçi Sinirlioğlu'nun değişik coğrafyalardan farklı stratejik çıkarları temsil eden 57 ülkenin oydaşmasıyla seçilmiş olması ülkemizin saygınlığına ve yürüttüğü dış politikaya güvenin önemli bir yansımasıdır. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Sayın milletvekilleri, Suriye halkı ve Suriye 8 Aralık itibarıyla yeni bir döneme girmiştir. Suriye krizinin başladığı ilk günden itibaren on üç yıldır devletimiz bütün kurumlarıyla bu krizi çok yakından takip etmektedir. Malumunuz, Suriye sadece Türkiye'nin komşusu olmakla kalmıyor, diğer ülkelerin de komşusu ve aynı zamanda küresel ve bölgesel hegemonların menfaat arayışında olduğu, düzen kurduğu, oyun kurduğu bir bölge hâline gelmiştir. Âdeta bir matruşka gibi oyun içinde oyunun düzenlendiği, herkesin farklı stratejik hesaplarının yapıldığı, bu stratejik çıkarların kimin, ne zaman, nerede işine yarayacağını belirlenmediği, belirsizliklerle dolu farklı oyunların oynandığı bir coğrafyada Türkiye'nin on üç yıldır yürüttüğü stratejik sabırla, hikmetle, büyük bir azimle, dikkatle, rikkatle ördüğü politika bugün itibarıyla başka bir noktaya evrilmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Serencamı siz de biliyorsunuz ama küçük bir hatırlatmayla ifade edeyim. 2016'dan itibaren Türkiye, Astana süreciyle çatışmaların durdurulmasını sağlamıştır. Malumunuz, hem önceki görevimde hem şimdiki görevimde on üç yıldır krizin bütün aşamalarında, bütün boyutlarında bütün muhataplarıyla beraber içerisinde oldum fakat rejim yaratılan zamandan ülkenin çok yönlü sorunlarının çözümü için istifade etmemiştir. Bakın, 2016'da savaş durduruldu. Muazzam bir zaman vardı, bu zaman içerisinde rejim ve müttefikleri kendi halkına demokratik, kuşatıcı bir anayasa, bir umut, iyi bir altyapı verebilirdi. En azından bunun için çalışma yapabilirdi; o da olmadı. "Ben bunu nasıl yapabilirim?" diye bizimle konuşma masalarında bunu konuşabilirdi. Defalarca bir araya geldiğimiz anlar oldu, hiçbirinde kendi halkını tehdit görme dışında başka bir yaklaşım görmedik. Bizim tek bir artımız vardı ülke olarak, her zaman için niyetimiz net, samimi, metotumuz da şeffaftı. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Gün geçtikçe devlet, siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan maalesef çöküşe doğru gitmişti. Özellikle son iki yılda, olayı yakından takip eden arkadaşlar bilirler, devlet bütün yapılarıyla iflas etmiş durumdaydı, sadece ufak bir dokunuş bekliyordu. Cumhurbaşkanımız bunu gördüğü için geçen yıldan itibaren aradaki bütün mekanizmaları, Astana'dan itibaren bürokratik düzeyde, siyasi düzeyde kurulmuş ne kadar mekanizma varsa bunların hepsini bir kenara iterek kendisi direkt olaya müdahil oldu çünkü okuduğu raporlardan, yaptığı gözlemlerden olayın nereye gittiğini görüyordu ve kendisi en yüksek ağızdan en yüksek teklifi yaptı, buna da karşılık alamadı ama bu, onların karşı karşıya kaldığı sonu önlemedi maalesef. Halktan yükselen memnuniyetsizlik dalgası rejimin saldırıları nedeniyle yaşanan sivil kayıplarla birleşince Suriye rejimi tarihe karışmıştır. Sayın Cumhurbaşkanımız Suriye'de yaklaşan süreci öngörerek ülkemizle diyalogun başlatılması ve muhalefetle ulusal uzlaşının sağlanması çağrısında bulunmuştur ancak maalesef rejim, Suriye halkı yerine kendi dar çıkarlarını düşünerek bu fırsatı değerlendirmemiştir. Suriye halkına her zaman her hâl ve şartta elini uzatan, Sayın Cumhurbaşkanımızın iradesiyle Türkiye olmuştur. Uluslararası toplumun Suriye halkını kaderiyle baş başa bıraktığı bir ortamda Türkiye tek başına Suriye halkının yanında durmaya devam etmiştir. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) Bundan sonraki süreçte de tüm desteğimizle yanında durmaya devam edeceğiz. Huzurun ve barışın hâkim olduğu, farklı dinî ve etnik grupların yan yana sulh içinde yaşadığı bir yeni Suriye'nin hayata geçmesini bekliyoruz. Komşuları için istikrarsızlık üretmeyen bir Suriye'yi görmeyi arzu ediyoruz. Suriye'de yeni yönetim düzenli bir şekilde kurulmalıdır. Suriyeli muhaliflerin birlik içinde olması ve kapsayıcı bir hükûmet tesis etmeleri önemlidir.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - HTŞ terör örgütü listesinde.

RADIYE SEZER KATIRCIOĞLU (Kocaeli) - Kürsüye gel de konuş, kürsüye davet ediyoruz.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Artık ülkeyi birleştirme ve yeniden inşa etme zamanıdır. Savaş yüzünden evlerini terk etmek zorunda kalan Suriyeliler artık kendi topraklarına dönebilecektir. Türkiye Suriye'nin ulusal birliğine, istikrarına, egemenliğine, toprak bütünlüğüne ve refahına büyük önem vermektedir. Bu amaca yönelik olarak bölge ülkeleriyle ve uluslararası aktörlerle çalışmalarımızı devam ettireceğiz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - "Mağduruz." da dersiniz... Biraz önce "üzerimizde oyun kuranlar"dı, şimdi...

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Ya, sizin için Suriye Kürtlerden, Kürtler de PKK'dan ibaret ya. Suriye'nin tamamına bir bakın. (AK PARTİ sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Ne PKK'sı, nereden çıktı bu şimdi? Sayın Bakan, nasıl bir yorum bu böyle?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Suriye'de Araplar var, Dürziler var, Kürtler var, Aleviler var, Sünniler var; birçok unsur var.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Biz bütün Suriye halkları diyoruz, siz terör örgütleri...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - O yüzden SDG var.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - SDG'nin ne anlama geldiğini biliyor musun?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Ya, sadece bir yer yok.

ADALET KAYA (Diyarbakır) - Suriye Demokratik Güçleri var.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Kürtleri niye saymıyorsunuz? SDG diye bir şey var, farkında mısınız?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen, hatibin kürsü hakkına saygı duyalım; itirazlarınız varsa hatibin, Sayın Bakanın konuşmasından sonra dile getirirsiniz.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Hatip sataşmasın!

RESUL KURT (Adıyaman) - Ayıp ya, ayıp!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - "Suriye Demokratik Güçleri" onların adı.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Geçen hafta gerçekleştirilen Doha Forumu'nda Rusya, İran ve Arap ülkeleriyle gerçekleştirdiğimiz çok sayıda temasın yanı sıra, şimdi de pek çok ülkeyle yoğun bir diplomasi trafiği yürütmekteyiz. Bu görüşmelerin de ışığında uluslararası alanı yönlendirmeye; ülkede kurulacak dengelerin sağlıklı, sürdürülebilir ve ülkemizin çıkarlarını gözeterek şekilde olması yönünde çalışmaktayız. Suriye'deki gelişmelerin izleyebileceği seyir, ülkemize yönelik olası yansımalarıyla birlikte etraflıca değerlendirilmekte ve bu bağlamda gerekli tedbirler alınmaktadır. Suriye'den tahliye süreçleri ve sınırımızdaki hareketlilik bağlamında kriz merkezini aktivite ettik.

Değerli milletvekilleri, İsrail'in uluslararası hukuku yine yok sayarak bu kez Suriye'deki gelişmelerden çıkar sağlama çabalarına hız verdiğini de maalesef görmekteyiz. Suriye topraklarına giren İsrail, işgalci zihniyetiyle Suriye'nin egemenliğini ve toprak bütünlüğünü hedef almaktadır, Suriye halkının barışa ve huzura yaklaştığı süreci tehlikeye sokmaktadır. Gazze'yi yerle bir eden İsrail, şimdi de Suriyeli kardeşlerimizin geleceğini tehdit etmektedir. Netanyahu açıkça Golan Tepeleri'nin İsrail toprağı olduğunu açıklamakta beis görmemektedir. Zihniyet değişmiyor; İsrail'in saldırganlığı, mezalimi ve hukuksuzluğu devam ediyor. Türkiye olarak her zaman olduğu gibi Suriyeli kardeşlerimizin yanında durmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Öte yandan herkes şunu da iyi bilmeli ki Suriye'nin terörizmin yuvası olmasına izin vermeyeceğiz. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar) DEAŞ ve PKK'nın mevcut durumdan faydalanmaması için ne gerekiyorsa yapacağız. Terörizmle mücadelemizi çok boyutlu ve dinamik stratejiler geliştirerek sürdüreceğiz. Dost ve müttefiklerimize bu mücadelemizde iş birliği beklediğimizi her fırsatta dile getirmekten geri durmayacağız.

Kıymetli milletvekilleri, malumunuz olduğu üzere, ülkemiz iki savaşın ortasında yer almakta. Gazze'de yaşananlar, İsrail'in durmak bilmeyen saldırıları, bu saldırıların bölgede sebep olduğu tırmanma ve istikrarsızlık karşısında kelimeler kifayetsiz kalıyor. Ukrayna'da ise son dönemde savaşta yaşanan tırmanma ve diplomasinin arka plana itilmesi, bölgeyi ateş çemberine doğru sürüklemektedir. Ülkemiz, kuzeyindeki ve güneyindeki amansız savaşların ortasında barış ve istikrardan yana ilkeli politikalarıyla fark yaratmaktadır. Türkiye, savaşın ilk gününden bu yana İsrail'in yaptıklarını dünya çapında gözler önüne sererek Filistinlilerin yaşadığı mezalime son vermeyi hedeflemiştir. Gazze'de yaşanan soykırımın ve İsrail'in tüm bölge güvenliğini tehdit eden saldırılarının durdurulması gündemimizdeki öncelikli konulardandır.

İsrail en az 16 bini çocuk olmak üzere 44 bin Filistinliyi katletmiştir. Netanyahu hükümeti açlığı bir silah olarak kullanmaktadır, Filistinlileri açlık ve bulaşıcı hastalıklarla mücadeleye mahkûm etmektedir. Gazze tamamen tahrip edilmiştir. İnsani yardımların girişine izin verilmemiştir. İsraili bakanların ve siyasilerin Batı Şeria'nın ilhakı çağrıları ve Mescid-i Aksa'yı hedef alan provokasyonları riskleri daha da artırmıştır. Gazze'de ve Filistin'de yaşananlar, insanlık adına utanç vericidir. Türkiye, başından beri bu yaşananlara sessiz kalmamıştır. Bir taraftan uluslararası toplumu harekete geçirmeye çalışırken diğer taraftan tüm imkânlarımızı seferber ettik. Gazze'ye en fazla yardım gönderen ülkemiz, bugüne kadar 88 bin ton yardım gönderdik. İsrail'in Lübnan'a saldırıları

sırasında da bu ÷lkeye en fazla yardım gönderen ÷lkelerden biri olduk. Filistin'e verdiğimiz desteği kötü niyetle karalamak isteyen çevrelerin iddialarının aksine 2 Mayıs'tan itibaren İsrail'le ticaretimizi tamamıyla durdurduk.

Filistin konusunda siyasi, ekonomik ve diplomatik hamlelerimizin yanı sıra hukuki alanı da ihmal etmedik. İsrail'in uluslararası hukuk önünde sorumlu tutulması için uluslararası mekanizmaların işletilmesine gayret etmekteyiz. Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından Uluslararası Adalet Divanında açılan davaya müdahillik başvurusunda bulunduk. Uluslararası Adalet Divanının aldığı istişari kararı ve ceza mahkemesinin çıkardığı yakalama kararı adaletin tecellisi ve soykırım sorumlularının cezalandırılması için önemli bir adımdır. Uluslararası platformlarda çok sayıda girişimlerde bulunmaya devam ediyoruz.

Son olarak, İsrail'e silah satışının durdurulması için Birleşmiş Milletlerde ortak mektup girişimine öncülük ettik, 52 devlet ve 2 uluslararası kuruluş mektuba ortak imzacı olmuştur.

İsrail bölgedeki saldırganlığını bazı ÷lkelerin diplomatik, ekonomik ve askerî yardımıyla sürdürmektedir. Bu nedenle İsrail'i uluslararası toplum içinde tecrit etmek için de çaba gösteriyoruz. ÷lkemizin de üyesi olduğu İslam İşbirliği Teşkilatı Arap Ligi Temas Grubu Gazze'de ateşkesin sağlanması, insani yardımların ulaştırılması, Filistin'in devlet olarak tanınması için 18 ÷lke ve uluslararası kuruluşu ziyaret etmiştir. Bu süreçte 9 ÷lke daha Filistin'i tanımıştır. Her hâlükârda Orta Doğu'da kalıcı barış, İsrail-Filistin meselesinin iki devletli çözümünden geçmektedir. Öte yandan, Lübnan'da sağlanan ateşkesi de memnuniyetle karşıladık ancak Lübnan'da sağlanan ateşkes bölgemizdeki yangını söndürmeye yeterli değildir. Filistin'de akan kan durmadıkça bölgede barış ve huzur olmayacaktır. O nedenle Gazze'de kalıcı ateşkes sağlanması için çabalarımızı diğer ortaklarımızla beraber devam ettiriyoruz.

Değerli milletvekilleri, Rusya-Ukrayna savaşı da son dönemde yeni bir aşamaya geçmiştir. Ukrayna'nın egemenliğini ve toprak bütünlüğünü her daim destekliyoruz. Batı ÷lkelerinin Ukrayna'ya sağladığı askerî destekle Ukrayna'nın Rusya topraklarını hedef alması, Rusya'nın ise Kuzey Kore ve Çin'den destek sağlaması, bölgedeki gerilimin tırmanmasını yeni bir aşamaya getirmiştir. Savaşın hem coğrafi olarak genişlemesi hem de nükleer silah kullanımı gibi çok daha tehlikeli bir boyuta evrilmesi ihtimalini yadsımlıyoruz; hatırlayacaksınız, daha önce burada yaptığım sunumlarda da bu tehlikeye dikkat çekmişim, maalesef, azar azar bu iki tehlikenin giderek ilerlediğini görüyoruz. Savaşın küresel gıda krizine yol açtığı anda da tarafları anlaşmaya yönelten, biliyorsunuz, ÷lkemiz olmuştu. Bugün de Karadeniz'de ticari seyrüsefer emniyeti sağlanmasına dönük çalışmalarımız sürmektedir. Kırım Tatarları başta olmak üzere siyasi tutukluların, savaş esirlerinin ve sivillerin ailelerine kavuşması için girişimlerimizi sürdürdük ve sürdüreceğiz. 4'üncü yılına girmekte olan Ukrayna'daki savaşın bir an önce müzakereler yoluyla sona erdirilmesi yolundaki çalışmalarımıza 2025 yılında da devam edeceğiz.

Değerli milletvekilleri, bu çatışma bölgelerindeki süreçleri yönetirken komşularımız ve diğer coğrafyalardaki gelişmelerde sorumluluk bilinciyle istikrar ve refah üretmeye de gayret etmekteyiz. Irak'la son dönemdeki yakın iş birliğimizi sürdürürken ÷lkenin bölgesel şiddet sarmalının dışında tutulması ve istikrarının muhafazası için elimizden gelen çabayı göstermekteyiz.

PKK terör örgütü, Türkiye ve Irak'ın ulusal güvenliği için ciddi bir tehdit teşkil etmektedir. Bu müşterek tehditle ortak bir mücadele gayesiyle 2024 yılında Irak'la ortak güvenlik ve terörle mücadele odaklı temaslarımızı yoğunlaştırdık. Irak 2024 yılında PKK'yı yasaklı örgüt ilan etti. Terör örgütünün Irak topraklarından tamamen tasfiye edilmesine yönelik çabalarımızı sürdürmekteyiz. Ayrıca, Suriye'de yaşanan son gelişmelerden sonra Irak'la olan iş birliğimiz, biliyorsunuz, daha bir önem kazanmış durumda. Irak'ın da uzun bir sınırı var, bizim de uzun bir sınırimız var, özellikle terörle mücadele ve sınır güvenliği başta olmak üzere ortak bir iş birliğine geçmek için her türlü adımı atıyoruz.

İran'la da ilişkilerimiz ve yakın iş birliğimiz, bölgemizin içinde bulunduğu mevcut durum ve Orta Doğu'daki güç dengeleri düşünüldüğünde önem arz etmektedir. İran'a bölgede istikrarın sağlanması yönünde gerekli telkinlerde bulunmaya devam ediyoruz, bu yönde de birlikte çalışıyoruz. İlişkilerimizi daha da kurumsallaştırma ve ekonomik iş birliğimizi kuvvetlendirme çalışmalarımız kesintisiz devam ediyor.

÷lkemiz açısından kritik önemdeki Güney Kafkasya bölgesinde barış için bir umut ışığı bulunmaktadır. Azerbaycan-Ermenistan barışının tesis edilmesinde de yakın bir noktaya geldik. Barışın sağlanması, bölgeyi kalkındıracak ve yeni fırsatları beraberinde getirecektir. Türkiye bu süreçteki tüm çabalara destek vermektedir. ÷lkemiz, taraflar arasında ara bulucular olmadan ikili temelde yürütölen müzakereleri desteklemektedir. Diğer taraftan, Gürcistan'daki Parlamento seçimi sonrasında yaşanan gelişmeler, maalesef bölgedeki hassas dengelerin mevcudiyetini bir kez daha gözler önüne sermiş durumda. İktidar ile Cumhurbaşkanı ve muhalefet arasındaki siyasi kutuplaşmanın giderek derinleşmekte olduğunu görmekteyiz. Üçüncü tarafların müdahil olması Gürcistan'da da gelişmeleri daha da karmaşık hâle getirebilecektir. Bölgesel sahiplenme anlayışımızın bir tezahürü olan 3+3 Bölgesel İş Birliği Platformu'nu somut projeler yoluyla geliştirme ve kurumsallaştırma yönünde bu sene önemli mesafeler katettik. Afganistan'ın istikrarı, bölgenin güvenliği açısından da önem taşımaktadır. Afganistan'da kapsayıcı bir yönetimin olması tüm kesimler arasında uyum ve istikrar demektir. Türkiye bu yöndeki çabalara destek vermektedir; aynı zamanda, Afganistan'a sınırı olan ve ilgisi olan diğer ÷lkelerle bu yönde de yoğun bir koordineli çalışma içerisindeyiz. Kardeş ÷lke Pakistan'la ilişkilerimiz özel önem taşımaktadır. Pakistan'la ikili ilişkilerimizi ekonomiden güvenliğe, kültürden eğitime her alanda ilerletme gayreti içerisindeyiz.

Değerli milletvekilleri, Sayın Cumhurbaşkanımızın iradesiyle Avrupa Birliğine tam üyelik sürecimizin canlandırmasına yönelik de adımlar attık, atmaya devam ediyoruz fakat Avrupa Birliğinden beklediğimiz de aynı yönde tutumun sergilenmesidir. Bu hususu temaslarımızda defaatle muhataplarımızın dikkatine getirmekteyiz. Mevcut konjonktürün tehdit ve sınamalarını bertaraf etmek, ayrıca fırsatlardan yararlanmak için Avrupa ülkeleriyle olan yakın ilişkilerimizi 2025 yılında da çok boyutlu olarak güçlendirmeyi hedefliyoruz. Biliyorsunuz, Avrupa Birliği ülkeleriyle çok dengeli, iyi işleyen bir ticaret dengemiz var. Güney Kıbrıs Rum Yönetiminin silahlandırılması, adada yeni bir silahlanma yarışını da tetikleyebilecektir. Millî davamız Kıbrıs meselesinde, Kıbrıs Türk halkının egemen eşitliğinden ve eşit uluslararası statüsünden vazgeçmemiz söz konusu olamaz. Birleşmiş Milletler başta olmak üzere, tüm platformlarda bu hususu vurgulamaktayız. Yunanistan'la pozitif gündem doğrultusunda çalışmayı sürdürüyoruz. Batı Trakya'daki Türk azınlığının ve On İki Adalarda yaşayan soydaşlarımızın haklarının korunması yönündeki girişimlerimize devam ediyoruz. Diğer yandan, Ege ve Doğu Akdeniz'deki hak ve çıkarlarımızı hem sahada hem masada kararlılıkla koruyoruz. Balkanlarda ülkemiz, tüm bölge ülkeleriyle yakın ilişkilere sahip, etkin bir aktör olmaya devam edecektir. Soydaş ve akraba topluluklarımızın hak ve menfaatlerinin korunması için yoğun çaba harcamaktayız. Bölgedeki tüm kesimlerle açık ve samimi bir diyalog tesis ederek bölgede istikrar ve refahın başlıca güvencesi olduğumuzu ortaya koymaktayız.

Sayın milletvekilleri, ciddi gelişim kaydettiğimiz savunma sanayimiz dış politikamızın önemli bir aracı hâline gelmiştir. Millî ve yerli ürünlerimiz sadece ülkemizin güvenliğine değil, dost ve müttefik ülkelerin güvenliğine de katkı sağlamaktadır. Muhtemel tehditler karşısında savunma yeteneklerimizi geliştirmeye ve savunma iş birliklerimizi ilerletmeye önem vermekteyiz. Ülkemiz, ittifaka sunduğu kabiliyetleri ve kapasitesiyle müttefiklik ruhu doğrultusunda NATO'ya güçlü desteğini sürdürmektedir. Temmuz ayında Washington'da düzenlenen NATO zirvesinde, terörizmle mücadelede NATO'nun rolünün güçlendirilmesi ve müttefikler arasında savunma sanayisi ticaretindeki kısıtlamaların kaldırılmasında mutabık kalınması ülkemizin yoğun girişimleri neticesinde olmuştur. 2025'te NATO Dışışleri Bakanları Gayriresmî Toplantısı'na ve 2025'ten sonraki NATO Zirvesi'ne ev sahipliği yapacak olmamız ittifaka verdiğimiz önemin göstergesidir. Amerika'yla stratejik mekanizma temelinde terörle mücadeleden enerjiye, ticaretten savunma sanayisine birçok konuda istişarelerde bulunmaya devam ediyoruz. Yetmiş iki yıllık müttefiklik ilişkimiz çerçevesinde bazı görüş ayrılıklarımıza rağmen bölgesel ve küresel meselelerde temaslarımızı sürdürmekten kaçınmıyoruz. Yeni Amerikan yönetimiyle bu çerçevede yapıcı ve açık diyalogu sürdürmeye kararlıyız.

Değerli milletvekilleri, Körfez ülkeleriyle hem ikili hem de bölgesel planda ilişkilerimizi ortak çıkarlar temelinde güçlendirmekteyiz. Son dönemde Filistin ve Suriye meselelerinde yakın temas içerisinde ve istişareyle hareket etmekteyiz. Sekiz yıl aradan sonra Türkiye-Körfez İş Birliği Konseyi Dışışleri Bakanları Toplantısı'nın gerçekleştirilmesi ikili ilişkilerimize ayrı bir ivme kazandırmıştır. İmzalanan çok sayıda iş birliği belgesiyle ve yüksek düzeyli mekanizmalarla iş birliğimizi daha da kurumsallaştırmakta ve derinleştirmekteyiz. Yemen'deki ihtilafın kalıcı çözüme ulaştırılması, bölgesel istikrar açısından önem taşımaktadır; Türkiye bu yöndeki çabalarını da sürdürmektedir.

İslam âlemini ilgilendiren konuları istişare etme imkânı bulduğumuz İslam İşbirliği Teşkilatı bünyesindeki faaliyetlere aktif katılım göstermekteyiz. İslam İşbirliği Teşkilatı 51'inci Dışışleri Bakanlar Konseyi Toplantısı'na 20-21 Haziran 2025 tarihlerinde İstanbul'da ev sahipliği yapacağız. 2025 yılında Dönem Başkanlığımızda Filistin meselesini İİT'nin gündeminde ön sırada tutarak Filistinli kardeşlerimize desteğimizi sürdüreceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Ayrıca, dönem başkanlığımız kapsamında İslam karışıklığıyla mücadelemizi aktif şekilde sürdüreceğiz. Afrika Kıtası'yla ilişkilerimizin ve iş birliğimizin geliştirilmesi için çalışmalarımıza ikili düzeyde ve bölgesel kuruluşlar bünyesinde devam ediyoruz. 2024 yılında imzalanan anlaşmalarla Afrika ülkeleriyle ilişkilerimizin ahdî zeminini güçlendirdik. Bu sayede Türk firmalarının birçok Afrika ülkesinde önemli altyapı projelerinde rol üstlenmesinin önünü açtık. Türkiye, Kuzey Afrika'nın güvenilir bir ortağı ve dostudur. Attığımız adımlar hem bölge ülkelerinin kalkınmasına hem de ülkemizin ekonomik, stratejik çıkarlarına hizmet etmektedir. Mısır'la ilişkilerimizdeki normalleşme, kıtadaki iş birliğimiz açısından son derece önemli olmuştur. On üç yıl aradan sonra Arap Ligi Dışışleri Bakanları Konseyi toplantısına katılmamız ve Arap Ligi Genel Sekreterinin ülkemizi ziyareti bu kuruluşla ilişkilerimizin geliştirilmesi açısından da önemli adımlar teşkil etmektedir.

İlkelere dayanan ve ülkeye bir bütün olarak yaklaşan Libya siyasetimizi 2024 yılında da başarıyla yürüttük. Tüm kesimlerle irtibatımızı kesintisiz gerçekleştirdik. Önümüzdeki süreçte Libya'da sükûnetin korunması ve siyasi sürecin ilerletilmesi önceliklerimiz arasındadır. Ülkemiz açısından Afrika Boynuzu bölgesinde barış, güvenlik ve istikrarın sağlanması da önem teşkil etmektedir. Somali ile Etiyopya'nın ülkemize duyduğu güvenden hareketle tarafları bir araya getirmek ve soruna diplomatik çözüm bulmak için Ankara sürecini başlattık. Ankara süreci devam ediyor ve taraflar sürece bağlılıklarını koruyor. İnşallah, yarın da iki ülkenin Devlet Başkanı ve Başbakanı Ankara'ya Sayın Cumhurbaşkanımızın misafiri olarak gelecekler ve ara buluculuk çalışmamız en üst düzeyde devam edecek. İnsani ve çok boyutlu dış politikamızın bir sonucu olarak Sudan'da çatışmaların yarattığı insani krizi hafifletmek için ilgili kurumlarımız ve sivil toplum kuruluşlarımıza yardımlarımızı sürdüreceğiz.

Değerli milletvekilleri, ülkemizin 5 kıtada gerçekleştirdiği insani ve kalkınma yardımları ülkemizin önemli yumuşak güç araçlarındandır. Nitekim, ülkemizin insani yardımları da içeren resmî kalkınma yardımları 2023 yılında 6,7 milyar doları aşmıştır. Ülkemiz bu alanda küresel çapta önde gelen ülkelerden biri olmaya devam etmiştir. Orta Asya'dan Afrika'ya, Balkanlardan Latin Amerika'ya kadar yayılan bir coğrafyaya kalkınma ve insani yardım götürülen Türk kuruluşlarının faaliyetlerinde Bakanlığımız üzerine düşeni yerine getirmektedir.

Öte yandan, göç sorununun sadece ev sahibi ülkelerin meselesi olmadığını, adil yük ve sorumluluk paylaşımı çerçevesinde uluslararası toplumun bu konuda daha fazla sorumluluk alması gerektiğini anlatmaya devam ediyoruz.

Değerli milletvekilleri, Orta Asya, enerji kaynakları ve bağlantısallık açısından pek çok ülkenin ilgi alanıdır. Biz ise tarih ve kültürel bağlarımızın da katkısıyla bu ülkelerle ilişkilerimizi her alanda, her geçen gün giderek daha da derinleştirmekteyiz.

Türk Devletleri Teşkilatı, Türk dünyasıyla bütünleşme çabalarımızın ana kurumudur. Bu sene teşkilatın kurumsal temelini güçlendirilmesi, iş birliği alanlarımızın çeşitlendirilmesi ve ortak vizyonumuzun uyumlaştırılması yolunda büyük mesafe katettik.

Mevcut 18 büyükelçilik ve 1 başkonsoloslukla varlık gösterdiğimiz Latin Amerika ve Karayipler bölgesinde görünürlüğümüzü ve iş birliğimizi daha da artırmayı hedefliyoruz. Nikaragua'daki büyükelçiliğimizin de faaliyete geçmesiyle bölgedeki büyükelçilik sayımızı 19'a çıkacaktır.

Saygıdeğer milletvekilleri, enerji güvenliği, günümüzde ulusal güvenliğin ayrılmaz bir parçası hâline gelmiştir. İkili ve çok taraflı düzeyde iş birliği ve eş güdüm gerek enerji gerek ulaştırma koridorları bağlamında önem kazanmıştır. Küresel plandaki jeopolitik ve jeostratejik rekabet, Ukrayna ve Orta Doğu'daki durum, enerji ve ulaştırma koridorlarına yönelik projelerde bağlantısallık ihtiyacını giderek daha da öne çıkarmaktadır. Ülkemiz birçok kritik projenin tam da merkezinde yer almaktadır. Ülkemizin enerji alanındaki başlıca hedefleri; enerji arz güvenliğini sağlamak, enerji tedariklerimizi çeşitlendirmek, yerli ve millî kaynakların verimli bir şekilde kullanılmasıdır. Bakanlığımız bu alanda da çalışmalarını sürdürmektedir. Ülkemiz, Sayın Cumhurbaşkanımızın ilan ettiği yeşil dönüşüm ve 2053 net sıfır emisyon hedefi doğrultusunda çevrenin korunması ve iklim değişikliğiyle mücadele alanında da uluslararası alanda önemli adımlar atmaktadır.

Değerli milletvekilleri, Türkiye çok taraflı sistemin kalbinde yer alan Birleşmiş Milletlerle yakın iş birliğini sürdürmektedir. İstanbul'un bir BM merkezine dönüştürülmesi ve çok taraflı diplomasinin başkentlerinden biri hâline getirilmesi vizyonunu korumaktayız. Hâlihazırda toplam 13 BM kuruluşuna ev sahipliği yapmaktayız. Türkiye, ara buluculuk alanında artan etki, ağırlık ve görünürlüğüyle uluslararası düzlemde desteği aranan, itibar gören ve çalışmaları yakından takip edilen bir aktör hâline gelmiştir. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

Değerli milletvekilleri, İslam karşıtlığı, ırkçılık ve yabancı düşmanlığı, başta Avrupa olmak üzere, tüm dünyada endişe verici boyutlara ulaşmıştır. Ocak 2023'ten bu yana Avrupa'daki bazı ülkelerde Kur'an-ı Kerim yakılarak 600'den fazla nefret suçu işlenmiştir. Filistin meselesinin Avrupa'da, aşırı sağ başta olmak üzere, siyasi çevrelerce istismar edilmesi... Bu olaylar önümüzdeki dönemde daha da şiddetlenme potansiyeline sahip olmuştur. Sorun ulusal ve uluslararası düzeyde acil tedbir alınmasını gerekli kılmaktadır. Uluslararası platformlarda İslam karşıtlığıyla mücadeleye dair girişimleri desteklemeye devam edeceğiz.

Yurt dışındaki vatandaşlarımızın ve soydaşlarımızın ülkemizle bağlarını ve çıkarlarını korumak, konsolosluk hizmetlerinin standartlarını en üst seviyeye çıkarmak temel önceliklerimiz arasındadır. Vatandaş odaklı yaklaşımımızın doğal bir sonucu olarak yurt dışındaki vatandaşlarımıza sunulan konsolosluk hizmetlerinde önemli bir artış ve çeşitlenme sağlanmıştır. Yurt dışındaki temsilciliklerimizde vatandaşlarımıza sunulan 70'in üzerinde farklı konuda konsolosluk hizmetiyle vatandaşlarına en fazla sayı ve çeşitlilikte konsolosluk hizmeti sunan ülkelerin başındayız. Aralık 2024 itibarıyla yaklaşık 2,7 milyon konsolosluk işlemi gerçekleştirilmiştir. Vatandaşlarımızın çevrim içi ortamda sunulabilecek hizmetlere erişimine ve bu hizmetlerin teknik altyapılarının oluşturulmasına öncelik verilmektedir. Konsolosluk çağrı merkezinin hizmetlerimiz arasında özel bir yeri bulunmaktadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Merkez, Aralık 2024 itibarıyla yaklaşık 720 bin çağrı yanıtlamıştır. Çağrı merkezimizin standartlarını daha da yükseltmek ve teknolojik imkânlardan en yüksek oranda faydalanmak için çalışmalarımızı sürdürmekteyiz. Dış temsilciliklerimizin her birinin devletimizin itibarını temsil ettiğini göz ardı etmiyoruz. Temsilciliklerimizin yurt dışındaki vatandaşlarımızın beklenti ve ihtiyaçlarına cevap verecek fiziki şartlara kavuşturulması için altyapılarını güçlendiriyoruz.

Sayın milletvekilleri, 2024 yılında Sayın Cumhurbaşkanımıza refakaten 11'i çok taraflı toplantı olmak üzere toplam 16 yurt dışı ziyaret, 31'i çok taraflı toplantıya iştirak olmak üzere toplam 62 yurt dışı ziyaret gerçekleştirdik; yurt içinde ise 145 görüşme ve kabul düzenledik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Tamamlıyorum.

Çeşitli kurum ve kuruluşlarda 309 eş güdüm faaliyeti düzenledik. Ayrıca, bu hafta düzenlemekte olduğumuz Büyükelçiler Konferansı'yla tüm büyükelçiliklerimizde gerek kurumsal gerekse konusal bazlı istişareler gerçekleştirmekteyiz. Çeşitli coğrafyalardan ülkelerin katılımıyla düzenlenen Antalya Diplomasi Forumu'nda ise pek çok konuyu farklılıklarıyla, özgürce bu sene de tartışma imkânı bulduk.

Değerli milletvekilleri, Bakanlığımız 2023 kesin hesabına göre yıl sonu harcamamız 17,3 milyar TL olarak gerçekleşti. Kesin hesabımızı mali mevzuatta belirlenen esaslara uygun şekilde hazırladık ve zamanında Hazine ve Maliye Bakanlığına ilettik. 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi'yle Bakanlığımıza 39 milyar ödenek tahsis edilmesi öngörüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Bitiriyorum Sayın Başkan.

Buna ilaveten, 6,1 milyar TL'si ulusal ajans ve AB programlarına katılım olmak üzere AB Başkanlığı için toplam 6,8 milyar TL'lik, Türk Akreditasyon Kurumu için ise 394 milyon TL'lik bütçe teklifi de onayınıza sunulmuş durumda. Dış politika vizyonumuz çerçevesinde hazırladığımız 2024-2028 Stratejik Planı'mızda bu harcamaları hangi amaç ve hedeflere ulaşmak için kullanacağımızı açıkladık.

Mali iş ve işlemlerini mali disiplin ve saydamlık anlayışına uygun şekilde, keza muhasebe ilkeleriyle uyumlu çerçevede sürdürmekte olan Bakanlığımız Sayıştay denetim raporlarında işaret edilen hususlarda gerekli tedbirleri hızla hayata geçirmekte ve Sayıştay Başkanlığımızla yakın iş birliğini sürdürmektedir.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; küresel plandaki jeopolitik ve jeostratejik rekabetin arttığı bir dönemde bölgesinde güçlü bir devlet olarak Türkiye'nin uluslararası sistemin dönüşümüne katkıda bulunması için önü açıktır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın Sayın Bakan.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Dış politikamızı önümüzdeki dönemde bütüncül bir anlayışla yürüteceğiz. Yüce Meclisimizin rehberliği de bu konuda önemli bir rol oynamaktadır. Meclisimizin parlamenter diplomasi alanında yürüttüğü çalışmalara müteşekkirimiz. Meclislerin siyasi sistemde etkin bir yere sahip olduğu ülkelerdeki temaslarınız dış politika alanındaki hedeflerimize ulaşmak açısından önem taşımaktadır. 2025 yılında dış ilişkilerimizde bir yandan kazanımlarımızı koruyup pekiştirmeye çalışacak, bir yandan da hizmetlerimizi vatandaşlarımıza en uygun koşullarda sunabilmek amacıyla vizyoner ve yenilikçi adımlar atmaya devam edeceğiz. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın Sayın Bakan.

Buyurun.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN (Devamla) - Ülkemizin ve vatandaşlarımızın hak ve menfaatlerini en iyi şekilde korumaya yönelik millî dış politikamız doğrultusunda azimle çalışmayı sürdürecektir. Bakanlığımızın 2025 yılı bütçesinin tasarruf tedbirlerine titizlikle uyularak, etkili ve verimli bir şekilde kullanılacağını belirterek hayırlara vesile olmasını diliyorum.

Dikkatiniz için teşekkür ediyorum, sağ olun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, yürütme adına söz talepleri karşılanmıştır.

Şimdi şahsı adına söz talebi İstanbul Milletvekili Doğan Bekin'e aittir.

Buyurun Sayın Bekin. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

DOĞAN BEKİN (İstanbul) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Dışişleri Bakanlığı bütçesi üzerine söz almış bulunuyoruz.

Sayın Dışişleri Bakanımız Hakan Fidan devlet ricali olarak sürdürmekte olduğu Dışişleri Bakanlığı görevinde gerçekten mümtaz hizmetleriyle ön plana çıkmaktadır.

Sayın milletvekilleri, ABD'nin 11 Eylül saldırılarından sonra küresel aktör olarak uygulamaya koyduğu güç siyaseti, özellikle Afganistan ve Irak'ın işgaliyle ortaya çıkan bölgesel sorunların çözümünde Türkiye'yi "model ülke Türkiye" anlayışıyla Orta Doğu girdabında zor bir kaostan içine sürüklemeye çalıştığını hepimiz gözlemledik. Nitekim, AK PARTİ Hükümeti tarafından 25 Şubat 2003'te Türkiye Büyük Millet Meclisine sunulan Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunması için Hükümete yetki verilmesine ilişkin Başbakanlık tezkeresinin reddedilmesi Türkiye açısından tarihî bir dönüm noktası oluşturmuştur. Dönemin Başbakanı Sayın Erdoğan konuyla ilgili 2016 yılında yaptığı açıklamada "Irak'ta düşülen hataya Suriye'de düşmek istemiyoruz. Ben 1 Mart tezkeresinin yanındaydım, karşı olanlar bunu açıkça söylemediler. 1 Mart tezkeresi ilk anda kabul edilip Türkiye Irak'ta olsaydı Irak'ın durumu böyle olmazdı, 1 Mart 2003 tezkeresi ilk anda geçseydi Türkiye masada olacaktı." değerlendirmesinde bulundu. Demin bir vekilimiz de bu konuya değindi. Ve maalesef, yabancı güçlerin topraklarımızın üzerinde yer almaması için ret oyu veren, o dönemin millî görüş çizgisinde olan bütün AK PARTİ'li milletvekilleri bir daha Türkiye Büyük Millet Meclisi yüzü göremediler. (CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar) Şunu da ifade edelim ki daha sonra yaşanan çuval olayının da tezkerenin reddedilmesiyle ilişkili olduğunu hatırlatmakta fayda vardır. Ne yazık ki George Bush döneminde ABD bu sefer "İlimli İslam Modeli" adı altında Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi kapsamında ülkemizi bölgenin merkezine yerleştirmeye çalıştı. ABD'de düzenlenen G8 zirvesinden sonra Genişletilmiş Büyük Orta Doğu ve Kuzey Afrika Bölgesi ile Ortak Bir Gelecek ve İlerleme İçin Ortaklık Toplantısı'na Sayın Erdoğan da o dönemin Dışişleri Bakanı Sayın Abdullah Gül'le birlikte demokratik ortak olarak katılım sağladılar. Yemen ve İtalya'yla birlikte Demokrasi Yardım Diyaloğu eş başkanlığını Sayın Cumhurbaşkanımız o dönem üslendi. Daha sonra Sayın Erdoğan yaptığı konuşmada Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi'ni şu cümlelerle ifade ediyordu: "Nüfusun büyük çoğunluğu Müslüman olan Türkiye bu bölgede evrensel değerlerin yayılması ve genişlemesi için katkıda bulunmaya devam edecektir. Türkiye, demokratik yapısı, zengin tarihsel mirası ve kimliği, ekonomik potansiyeli ve Batılı kurumlarda üyeliğinin bir sonucu olarak bu sorumluluğu hissetmektedir." Fakat çeşitli platformlarda şu anda Cumhurbaşkanımız ne yazık ki Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi eş başkanı olduğunu kabul etmemektedir ama oradaki tutanaklar tam tersini ifade etmektedir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Değerli milletvekilleri, Yeniden Refah Partisi olarak bizler Sayın Cumhurbaşkanından Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi'nin eş başkanı olarak ABD'nin güdümündeki plan ve politikalara değil Erbakan Hocamızın kurduğu D8 teşkilatına önem vermesini beklerdik. Ne yazık ki Türkiye olarak D8 Genel Sekreterliğine ev sahipliği yapmamıza rağmen D8 teşkilatının şu anda İstanbul Sarıyer'de bir iş merkezinde küçük daire içerisinde faaliyet göstermesi neyle açıklanabilir? Bu son derece düşündürücüdür. Sayın Dışişleri Bakanımızın D8 konusunda hiçbir açıklama yapmaması da düşündürücüdür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Değerli milletvekilleri Suriye'de yaşanan son gelişmelerden büyük dersler çıkararak kısa, orta ve uzun vadeli politikalar geliştirmemiz artık kaçınılmazdır. Şöyle ki Suriye'de Hafız Esad'ın ölümünden sonra başa geçen Beşar Esad, babasının ardıllarının oluşturduğu BAAS, ordu ve Muhaberat üçgenini yöneten kemik kadroyu aşamayınca babasının izinden gitmeye başladı.

Zaten az kişiyle temsil ediliyoruz, yılda bir sefer konuşuyoruz, lütfen... (CHP, İYİ Parti ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bekin.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Amerika Birleşik Devletleri'nin Suriye üzerinde hükümrانlık kurma isteği ta o zaman başlamıştı ve Hariri suikastından sonra, Amerikan vatandaşı olan önemli bir iş adamı Ferid Gadri'yi devreye sokarak her zamanki klişeleşmiş demokrasi, özgürlük, barış, laiklik ve inanç özgürlüğü, komşu ülkelerle barış içinde bir arada yaşama düşüncesiyle Suriye Reform Partisini kurdurdu ve bu parti Suriye içinde vücut bulamayınca maalesef, şubeleri Avrupa ülkelerinde ve Lübnan'da kuruldu fakat bu proje akamete uğrayınca bu sefer Türkiye aracılığıyla Suriye'de değişik şekilde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Efendim, Urfa'da elektriklerin kesildiği gibi burada da sayın hatibin sözleri kesiliyor. Efendim, demokrasi adına bir iki dakika daha verelim Başkanım. Bakana beş dakika verdiniz.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Sayın Başkan, değerli milletvekilleri...

(Uğultular)

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Bakınız, kırk yıllık dış politika uzmanıyım ve Erbakan Hoca'nın dış politika konusundaki danışmanıydım kendim.

NECMETTİN ÇALIŞKAN (Hatay) - Doğan Bey, bize gel, biz konuşturalım seni.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Fakat burada görüyorum ki Türkiye'de her gün televizyonlarda birçok yorumcu çıkıp Suriye konusunda ahkam kesiyor; ellerinde cep telefonu, dışarıdan öğrendikleri birkaç cümleyle insanların dimağlarını farklı yönlerle götürmeye çalışıyorlar fakat bunların hiç biri de Suriye'ye ayak basmamıştır. (CHP ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Değerli kardeşlerim, bakınız, Sultan Abdülhamit döneminde ilk tren hattı yapıldığı zaman Hicaz Demiryolu'nun Halep İstasyonu açılışında tren Türk Bayrağı'yla karşılanmıştı ve Kuvayimilliye de Halep'te kurulmuş olmasına rağmen aslında dış güçlerin etkisiyle orada etkisiz bir politika hâline dönüştürüldü ve maalesef oradaki hâkimiyetimizi de kaybettik.

BAŞKAN - Sayın Bekin, teşekkür ediyorum.

MAHMUT TANAL (Şanlıurfa) - Başkanım, bizim öğrenme hakkımızı kısıtlıyorsunuz.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Şu anda da Suriye'de ne yazık ki erken bir şekilde aynı zafer ilanı yoluna gitmeye çalışıyoruz, bunun da sakıncaları uzun vadede görülecektir.

BAŞKAN - Sayın Bekin, teşekkür ediyoruz.

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Bugünkü Pakistan örneği şu anda önümüzdedir. Şu anda Pakistan'da Peşaver'de birçok...

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Teşekkür ediyoruz(!)

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Şu anda, bakınız, farklı gündemle konuşacak olursak...

BAŞKAN - Sayın Bekin, çok teşekkür ediyoruz.

EJDER AÇIKKAPI (Elazığ) - Kürsü işgali var, kürsü!

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Lütfen.. Millî konularda bütün siyasi partilerin iş birliği içerisinde hareket etmesi gerekmektedir, özellikle Suriye politikasında.

BAŞKAN - Sayın Bekin, teşekkür ediyoruz. Lütfen...

DOĞAN BEKİN (Devamla) - Rahmetli Erbakan ve Ecevit döneminde Kıbrıs zaferi öyle kazanıldı ve 1974'ten günümüze kadar hiç birinin burnu dahi kanamamıştır. Burada muhalefet partileriyle birlikte hareket ettikçe Suriye'de ve diğer bölge ülkelerinde...

Bitti, tamam.

ABDULLAH GÜLER (Sivas) - Teşekkür ederiz Doğan Bey(!)

BAŞKAN - Sayın Bekin, teşekkür ediyoruz.

Sayın milletvekilleri, birinci turdaki konuşmalar tamamlanmıştır.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan... Sayın Başkan...

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Başkan...

BAŞKAN - Şimdi soru-cevap işlemine geçiyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Söz talebimiz vardı Sayın Başkanım.

BAŞKAN - Soru-cevaptan sonra değerlendirme olarak alacağım ama eğer uygunsa. Grup Başkan Vekillerinin tamamını soru-cevap sonrasında...

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Peki, tamam, uygundur.

BAŞKAN - Soru-cevap işlemi başlatıyorum.

Sayın Mustafa Oğuz...

MUSTAFA OĞUZ (Burdur) - Teşekkürler.

Öncelikle sorum Dışışleri Bakanımız Sayın Hakan Fidan'a olacak. Suriye'de Esad rejimi devrilmiş ve yeni bir döneme geçilmiştir. Bundan sonra ülkemizin Suriye politikasının ana eksenini ne olacaktır?

İkinci sorum: 6 Kasım 2024 tarihinde Bişkek'te düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı 11'inci Zirvesi ve bu bağlamda Türk devletleri arasındaki çok taraflı iş birliğinin geldiği aşamaya ilişkin bilgi verebilir misiniz?

Yine, Adalet Bakanımız Sayın Yılmaz Tunç'a sorum: Ceza infaz kurumlarında işkence ve kötü muamele iddiaları zaman zaman ileri sürülmektedir. Bu konuda yapılan denetimler hakkında bilgi verebilir misiniz?

Yine, ceza infaz kurumlarında annesinin yanında kalan çocukların ihtiyaçlarının giderilmesi noktasında yapılan çalışmalar hakkında bilgi verebilir misiniz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Altaca Kayışoğlu...

NURHAYAT ALTACA KAYIŞOĞLU (Bursa) - Sorum Adalet Bakanına.

Bir: İstanbul Büyük Şehir Belediye Başkanı Ekrem İmamoğlu hakkında açılan "ahmak" davasında mahkemenin ilk hâkimi Hüseyin Zengin dava devam ederken kendi talebi ve isteği olmaksızın hangi amaçla ve gerekçeyle Samsun'a nakledilmiştir?

İki: Yerine gelen mahkeme hâkimi Mehdi Komşul hakkında 2013 yılında yapılan (2013/5757) sayılı soruşturma dosyası olduğu tarafımızca bilinmektedir. Bu soruşturmanın kapsamı nedir? Yapılan soruşturma sonucu çıkan soruşturma raporunun içeriği nedir? Bu soruşturma sonunda Hâkim Mehdi Komşul hakkında herhangi bir disiplin işlemi yapılmış mıdır?

Üç: Hâkim Mehdi Komşul'un birinci derece akrabalarından FETÖ irtibatı ve iltisakı nedeniyle soruşturma geçiren kimse var mıdır?

BAŞKAN - Sayın Hasan Öztürk...

HASAN ÖZTÜRK (Bursa) - Sorum Adalet Bakanına.

Bir: Hakimler ve Savcılar Kurulu 1. Daire Başkanı ve üyelerinin beyanlarına başvurularak Hâkim Hüseyin Zengin'in Samsun'a nakledilmesine dair bir talimat verilir verilmeyişi, talimat verilmesine şahit olup olmadığı soruşturulmuş mudur?

İki: Hâkim Hüseyin Zengin'e "ahmak davası"nda ceza vermesi yönünde baskı ve telkinde bulunulduğu iddialarıyla ilgili HSK tarafından inceleme başlatılmış mıdır? Başlatılmadıysa nedeni nedir?

Üç: Bu baskı ve telkinlerin dönemin İstanbul Anadolu Adliyesi Cumhuriyet Başsavcısı İsmail Uçar tarafından da yapıldığı iddia edilmiştir. Bu konuda Başsavcı Uçar'ın beyanı alınmış mıdır?

Sayın Dışışleri Bakanına da sorum şu: Dışışleri Bakanlığımızın bütün faaliyetlerini anlatan kitapta Bulgaristan ve Gürcistan konusunda bir bilgi olmadığını, adlarının bile geçmediğini ifade ettim. Kendisi de özel ve gizli bilgi olduğunu, randevu alınması gerektiğini...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Nevroz Uysal Aslan...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Hapishanelerde bulunan mahpusların hesabına para yatırılması suç değildir. 2022 yılında başlatılan ve yoğunlaşan, şu an yüzlerce kişiye Terörün Finansmanı Yasası kapsamında soruşturma açıldı, tutuklandı. Bunlardan biri 75 yaşında, hapishaneye 300 TL para gönderdiği için evinden sedyyle çıkarılan Hatice Yıldız ve 23 Marttan beri tutuklu. Yine, İnsan Hakları Derneği yöneticisi ve hak savunucusu Hatice Onaran ekimden beri tutuklu. Oysaki, mahpuslara para yatırma işlemi ilgili yönetmeliğin 5'inci maddesine göre bizzat Bakanlığınızın denetim ve kontrolündeki prosedürle gerçekleşmekte midir? Evet. PTT ya da bankalar oransal kesinti yapmakta mıdır? Evet. Paranın kullanım tasarrufu tamamen idarenin, cezaevinin yetkisinde midir? Evet. Peki, suç tanımı ne, suçlu kim? Yoksullaştırdığınız halkın evlatlarının her şeyin parayla alındığı hapishane koşullarında yoksullukla boğuştuğunuz tutsaklarla dayanışması suç değildir.

BAŞKAN - Sayın Çiçek Otlı...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Sorum Adalet Bakanına: Çıplak arama olmadığını iddia etti. Çok defa hapishaneye girmiş biri olarak bu çıplak aramanın ne kadar insanlık onuruna aykırı olduğunu bilen birisiyim. Üstümüzü arayabileceklerini ama elbiselerimizin çıkarılmasına izin vermeyeceğimizi söylediğimiz zaman da cezaevi personelinin ne kadar darbederek ve işkence yaparak üstümüzü çıkardığını biliyoruz. Hakkâri Belediyesi önceki Eş Başkanımız Dilek Hatipoğlu 15 Şubat 2021'de Van hapishanesinde üstü aranmaya kalktığında işkence ve kötü muameleye kalmıştı. Cezaevi personelinin verdiği ifadeyi okuyorum: "Biz de zor kullanma yetkimizi kullanarak Dilek Hatipoğlu'nu etkisiz hâle getirdik. Önce bedeninin üst kısmındaki giysileri çıkarttık, daha sonra bedeninin üst kısmındaki giysileri giydirdikten sonra alt kısmındaki giysileri çıkarttık." Bunu cezaevi personeli diyor. Ben, cezaevi, bu konudaki işkenceyi Adalet Bakanına sormak istiyorum: Her hapishaneye girildiğinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Gülcan Kaçmaz Sayyigüt...

GÜLCAN KAÇMAZ SAYYİĞİT (Van) - Bugün sabah saatlerinde Van-Erciş yolunda maalesef büyük bir kaza yaşandı. Yaşamını yitiren yurttaşımıza Allah'tan rahmet, yaralılara acil şifalar diliyorum.

İlk sorularım Adalet Bakanlığına: İnsan Hakları Haftası'ndayız Sayın Bakan ama ülkenin adalet ve insan hakları karnesi kötü durumda. 2024'ün on bir ayında İHD ve Türkiye İnsan Hakları Vakfına işkence ve kötü muameleye maruz kaldığı için başvuran kişi sayısı 692, 81'i çocuk, en az 2.805 kişinin işkence ve kötü muameleyle gözüaltına alındığı belirtiliyor. Yine, cezaevlerinde ağır hasta siyasi mahpuslara karşı inatla adım atılmıyor. Bu tablodan haberdar mısınız? Buna karşı ne zaman adım atacaksınız?

Diğer sorum Sayın Dışişleri Bakanına: Kürtlerin varlığını ve haklarını tanıyan bir dış politika perspektifinin zamanı gelmedi mi? Bu anlamda, mevcut Kürdofobik dış politikada neden ısrar edilmektedir?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Yılmaz Hun...

YILMAZ HUN (İğdır) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sorum Adalet Bakanına: Sayın Başkan, kanun hükmünde kararnamelerle görevlerinden ihraç edilen on binlerce kişi herhangi bir somut delil veya mahkeme kararı olmaksızın mağdur edilmiş, âdeta sivil ölüme mahkûm edilmişlerdir. OHAL İşlemleri İnceleme Komisyonu mağdurların adalet talebini karşılamaktan uzak kalmış, verdiği ret kararlarının büyük bir kısmı yargıdan dönmesine rağmen bu kararlar uygulanmamıştır. KHK uygulamalarıyla insanların çalışma hakkı, sosyal güvenlik hakları ve temel yaşam güvenceleri ellerinden alınmış, Anayasa ve uluslararası sözleşmeler açıkça ihlal edilmiştir. Türkiye'nin bu uygulamaları nedeniyle uluslararası alanda itibar kaybına uğradığı açıkken Adalet Bakanlığı olarak bu mağduriyetlerin giderilmesi için bir planınız var mıdır?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Mehmet Zeki İrmez...

MEHMET ZEKİ İRMEZ (Şırnak) - Teşekkürler Sayın Başkan.

Sorularım Sayın Adalet Bakanına: Dava harç ücretlerindeki fahiş artışlar yurttaşın hak arama özgürlüğünü yok etmekte ve adli yardım talepleri karşılanmamaktadır. Örneğin, iş kazası geçiren bir emekçi harç ücretinin yüksekliğinden dolayı dava dahi açamamaktadır. Adalet Bakanlığı bu konuda hangi adımı atacaktır? Bütçeden konuya dair ayrılan pay artırılacak mıdır?

İki: Bugün cezaevinde bulunan binlerce siyasi mahpusun bilinçli bir politikayla infazı yapılmakta, özgürlüğü engellenmektedir. İdari gözlem kurullarına verilen bu geniş yetki kaldırılacak mıdır? Siyasi mahpuslara yönelik uygulanan ikili hukuka son verilecek midir?

Üç: CMK görevlendirmelerinde avukatlara verilen ücretler hakkaniyet ölçüsünün altında yer almaktadır. CMK ücretleri yükseltilecek midir?

Teşekkürler.

BAŞKAN - Sayın Kezban Konukcu.

KEZBAN KONUKÇU (İstanbul) - Sendikalı olduğu için yüz kırk beş gündür direnen Polonez işçileri dört gündür de Çatalca Adalet Sarayı önünde açlık grevindeler, adalet istiyorlar. Hakları için Ankara'ya yürümek isteyen işçilerin önü polis barikatlarıyla kapatıldı. Anayasal bir hak olan sendikalı olma hakkının ve seyahat özgürlüğünün sermayedarlar lehine kısıtlanması asla kabul edilemez. Sendikalı olduğu için atıldıkları hâlde kod 46'yla tazminatsız olarak iş akitleri sonlandırılan 146 işçi derhâl işe alınmalı ve sendikal hakları tanınmalıdır. Bu konuda Adalet Bakanlığının bir girişi var mıdır?

BAŞKAN - Sayın Kamuran Tanhan...

KAMURAN TANHAN (Mardin) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Adalet Bakanına soruyorum: Keyfi ve hukuksuz bir biçimde mahpusların infazlarını uzatan, yakan, paralel yargılama gibi hareket eden bir makama dönüşen idare gözlem kurullarının yapısı ve işleyişi hakkında bir çalışma var mı? Bu kurulları kaldıracak mısınız?

Yine, tam teşekküllü üniversite hastanelerinde "Cezaevinde kalmaz." raporu verildiği ancak ATK'nin "Cezaevinde kalabilir." raporu verdiği mahpusların sayısı kaç?

Yine, hapisanelerde çıplak aramanın dayatılması hukuka uygun mudur? Çıplak arama insan onuruna aykırı bir durum değil midir? Çıplak arama dayatılırken kötü muamelede bulunan kamu görevlileri hakkında açılan cezai ve idari soruşturma sayısı kaçtır? Öyle bir soruşturma izni gelirse verecek misiniz? Çıplak aramayı dillendirdiği için yargılanan mahpus sayısı kaçtır? Hapishanede 3 hücre cezası...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Celal Fırat... Yok.

Sayın Ömer Faruk Hülakü... Yok.

Sayın Ayhan Barut...

AYHAN BARUT (Adana) - Sayın Başkan, Dışişleri Bakanına sormak istiyorum: "İtibardan tasarruf olmaz." diyenler halkımızın yaşadığı vize çilesinin, ülkemize uygulanan doğrudan ve dolaylı vize ambargosu nedeniyle sarsılan itibarımızın farkında mı? Eğitim, ticaret, turistik, aile birleşimi, akraba ziyareti veya sağlık için yurt dışına çıkması gereken insanlarımızın vize sorunu büyürken niye seyrediversunuz, çözüm bulmak için daha neyi bekliyorsunuz? Türk vatandaşlarının Avrupa seyahatleri için Schengen vizesi başvurularında 2019'da yüzde 9,7 olan ret oranı bugün neredeyse 3 katı artmış; özetle, kimse vize alamıyor, bundan haberinizi yok mu? Konsolosluk ve büyükelçilerden, vize işlemi yapan şirketlerden randevu alınamıyor, başvuru bile yapılamıyor; internet başvuruları da sorunlu, özellikle üniversite eğitimi için vize almak isteyen gençlerimiz çok mağdur durumda. Bu çileyi bitirmeyi düşünüyor musunuz?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Mustafa Hakan Özer...

MUSTAFA HAKAN ÖZER (Konya) - Sorularım Sayın Adalet Bakanımıza. İnfaz aşamasında da suçlunun ıslahının toplumu suçtan koruma adına önemini biliyoruz. Bu konuda yapmış olduğunuz çalışmalar nelerdir?

İki: Alternatif uyuşmazlık yöntemleri hükümetlerimiz döneminde sistemimize dâhil olmuştur. Bu kapsamda ara buluculuk ve uzlaştırma uygulamalarına ilişkin bizleri bilgilendirebilir misiniz?

Üç: Geride bıraktığımız süreçte hâkim ve savcı adaylığı sistemi revize edilerek hâkim ve savcı yardımcılığı sistemini kurduk. Ayrıca, yakın zamanda Hukuk Mesleklerine Giriş Sınavı gerçekleştirildi. Her iki uygulama hakkında da bizleri bilgilendirebilir misiniz?

Dört: 2002 yılından bu yana fiziki ve teknik altyapının önemli bir gelişim gösterdiğini biliyoruz, bu konuda yapılan çalışmalar nelerdir?

Beş: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icrası noktasında Türkiye ne durumdadır?

Ve son olarak: Ceza adalet sistemini güçlendirebilmek adına yaptığınız çalışmalar nelerdir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Sayın Harun Mertoğlu...

HARUN MERTOĞLU (Rize) - Teşekkür ediyorum.

Öncelikle Adalet Bakanımıza soruyorum. Sayın Bakanım, özellikle avukatlık mesleğine bakışınızdan ötürü eski bir baro başkanı olarak tüm meslektaşlarım adına teşekkür ediyorum. Bu kapsamda savunmanın ve avukatlık mesleğinin güçlendirilmesi amacıyla neler yapılmaktadır?

İkinci sorum: Türkiye'de çocukların yargı süreçlerinde haklarının korunmasına yönelik özel mekanizmalar mevcut mudur?

Üçüncüsü de Vatandaşların hukuki güvenliği için büyük önem taşıyan noterlik işlemlerini kolaylaştıran birçok düzenlemeyi hayata geçirdik, bu konuda yapılan çalışmalar nelerdir?

Sayın Dışişleri Bakanımıza da: Avrupa Birliğiyle süreç tıkanmış gibi görünüyor Sayın Bakanım, bu tıkanıklığın kısa vadede nasıl aşılabileceğini düşünüyorsunuz? Türkiye, AB üyeliğinden vaz mı geçti?

İkinci soru da Kalkınma Yolu Projesi hakkında bilgi verebilir misiniz? Bu projeye diğer ülkelerin destek durumları nelerdir?

Bir de Azerbaycan ve Ermenistan arasındaki barış anlaşmasında Türkiye'nin...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Hasan Öztürkmen...

HASAN ÖZTÜRKMEN (Gaziantep) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

İlk sorum Adalet Bakanına. Sayın Bakan, Hâkim Hüseyin Zengin'in beyanlarına başvurularak Başsavcı İsmail Uçar'ın kendisine Ekrem İmamoğlu hakkında baskı ve telkininin olup olmadığı sorulmuş mudur?

İki: Dönemin İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi Başkanı Murat Boylu'nun beyanlarına başvurularak İsmail Uçar'la ahmak davası hakkında bir görüşmesi olup olmadığı sorulmuş mudur?

Üç: CHP adına tüm bu iddialarla ilgili yapılan başvurular hangi aşamada?

Dört: Ekrem İmamoğlu'nun ihaleye fesat karıştırmak iddiasıyla Büyükçekmece 10. Asliye Ceza Mahkemesinde görülen 2023/18 esas sayılı davada mahkeme tarafından dört yüz dokuz gün süre konulmuştur. Hâlâ devam eden yargılama bugün itibarıyla hangi aşamada?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN - Sayın Naci Şanlıtürk...

NACİ ŞANLITÜRK (Ordu) - Sayın Bakanım, Türkiye çapında uygulamaya başlanan çocuk adalet merkezleri uygulaması olumlu olmuştur. Ordu ilimize de 2025 yılı programınızda bir çocuk adalet merkezi kazandırılması söz konusu mudur?

Ayrıca, ihtiyacı karşılamayan adliye binamızın olduğu yere bir ek bina yapımı 2025 yılı yatırım programı içerisinde yer alacak mıdır?

Türkiye'de Adalet Bakanlığımızın lojmanının olmadığı belki de son il Ordu kaldı. 2025 yılı içerisinde Ordu'ya bir adliye lojmanı kazandırmayı düşünüyor musunuz?

Efirli Cezaevimizde doluluk oranı çok yüksektir. Açık cezaevinde kalan hükümlülerimizin meslek edinmesi anlamında tarım ve seracılık faaliyetlerinin yapılabilmesi için yere ihtiyaç vardır. Ordu ilinde böyle bir çalışmanız var mıdır?

Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

BAŞKAN - Sayın Mustafa Alkayış...

MUSTAFA ALKAYIŞ (Adıyaman) - Sayın Bakanım, deprem bölgesinde adalet hizmetlerinin devam etmesi için Adalet Bakanlığımızın yoğun çabalarını biliyoruz. Adıyaman'ımız da depremde yoğun olarak bu anlamda yara aldı. Sorum şu: Adıyaman ek adliye binasının inşaatı, Besni ilçemizin adliye binasının inşaatı hangi aşamada?

Ayrıca, Elâzığ depreminde Adıyaman Kapalı Cezaevi kapatılmıştı. Kapalı cezaevinin son durumu nedir? Hem hükümlü ve tutuklular açısından hem avukatlarımız açısından hem de adliye personeli açısından kapalı cezaevinin son durumu nedir?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Komisyona cevaplar için söz veriyorum.

Buyurun.

PLAN VE BÜTÇE KOMİSYONU BAŞKANI MEHMET MUŞ (Samsun) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

Sorulara Bakanlarımız cevap vereceklerdir.

Bütçemiz hayırlı olsun.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Gerçekten çok sayıda soru var, hepsi de birbirinden değerli. Bu kısıtlı zaman içerisinde belki cevap veremeyebilirim. Yazılı şekilde kesinlikle soru sahiplerine cevaplarını iletacağız. Birkaçını zaman elverdiği ölçüde cevaplamaya çalışacağım.

Şimdi, nasıl bir Suriye politikası bundan sonra izleyeceğiz, onunla ilgili kısaca şunu söyleyeyim: Sayın milletvekilleri, bugüne kadar olduğu gibi, konuşmamda da ifade ettim, Suriye halkının yanında olmaya devam edeceğiz. Şunu yapmaya çalışıyoruz: Uluslararası toplum... Avrupa Birliği Yüksek Temsilcisi Kaja Kallas aradı, onunla da konuştuk, Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri aradı, Avrupa'dan bakanları arıyor, Orta Doğu'dan bakanlar arıyor, Amerika'dan arıyorlar. Bizim görüşümüz şu: Herkesi ortak bir hedef etrafında bir araya getirmek. Terörün olmadığı, komşularına tehdit üretmeyen, dışlayıcı bir idari yapının oluşmadığı, azınlıklara eşit davranan; herkesin kendi canından, malından emin olduğu, bulunduğu toprağından, vatanından edilmediği; mültecilerin geri döndüğü, ülkenin acil ekonomik, finansal ve altyapı sorunlarına bir an önce cevap bulan bir politika... Bu görüşlerimizi biz formüle ettik, değerli milletvekilleri ve şu ana kadar konuştuğumuz herkes bu görüşleri hayata geçirmekte ve desteklemekte hemfikir. Yani Şam'da oluşan yönetim bu prensipler dâhilinde hareket ettiği sürece uluslararası toplum Türkiye'nin ortaya koyduğu vizyonu desteklemeye devam edecek.

Diğer taraftan, bir vekil arkadaşımız izlediğimiz dış politikanın Kürdofobik olduğunu ve bundan ne zaman vazgeçeceğimizi ifade ediyor. Bunu tamamıyla tabii ki reddediyorum. Yani, şimdi, şöyle düşünün: Biz, bir tane terör örgütüne karşıyız; PKK, bulunduğu bütün yerlerdeki partilere karşı yani girip de yok etmediği, kapatmadığı başka bir Kürt partisi var mı? Kimin Kürdofobik olduğu, kimin başka Kürt entitelerinden alerji duyduğu tarihsel olarak da veri olarak da matematik olarak da ortada. (AK PARTİ ve MHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DEM PARTİ sıralarından gürültüler) Şimdi, bu gerçeklik ortadayken, bizim Erbil'le olan ilişkilerimiz ortadayken, bizim Suriye'nin meşru Kürt siyasi temsilcileriyle olan ilişkilerimiz ortadayken...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Kim o meşru Kürt siyasetçi?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - ...bize silah çekene düşmanlık yapmamızı Kürdofobik olarak nitelendirmeniz hiçbir gerçeklikle bağdaşmıyor.

Size şunu tavsiye ederim: Artık geldiğimiz noktada, 2024 yılındayız, 2025'e giriyoruz...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Tavsiye verecek durumda değilsiniz, tavsiye verecek durumunuz yok.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Bakın, arkadaşlar, 2025'e giriyoruz; biraz rasyonelliğe, biraz sınıf atlamaya, biraz "update"e ihtiyacımız var. (AK PARTİ ve MHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DEM PARTİ sıralarından gürültüler) Ya, bakın, dünya artık...

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Sınıfımız belli bizim.

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Ya, üçüncü dünyacı demagojiyle bir yere gitme şansımız yok. Yani kendi siyasi çizginize de hizmet etmek için biraz daha "update" edin kendinizi ya. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler) Gidin ya, gidin ya! (AK PARTİ ve MHP sıralarından "Bravo" sesleri, alkışlar; DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

Şimdi, değerli arkadaşlar, diğer bir konu vizeyle ilgili. Vizeyle ilgili sorular çok geliyor, vizeyle ilgili şikâyetler gerçekten bize de geliyor

fakat bu konuyla ilgili sizlere bazı bilgiler vermek istiyorum. Bu bilgileri Komisyonda da sayın milletvekilleriyle paylaşmıştım. Vizeyle ilgili size yakınlarınızdan, eşinizden, dostunuzdan birtakım şikâyetlerin geldiğinin farkındayım ve bana da

bunlar iletiliyor fakat burada birtakım sorunlar var, o da şu: Bazı rakamlar vereceğim. Buradaki rakamları gördüğünüz zaman şunu anlayacaksınız; bu sadece Türkiye'ye has, özel geliştirilmiş, bizden kaynaklı sorunlarla ilgili bir konu değil. Rakamlar şöyle: 2018 yılı itibarıyla dünya genelinde yapılan Schengen başvurularının ret oranı 9,6; Türkiye'den yapılan ret oranı 8,7; 2019'da dünya genelinde ret 9,9; Türkiye'den 9,7; 2020'de 13,6; Türkiye'den 12,7; 2021'de -bir değişiklik var, hafif- 13,4; Türkiye'den 16,9; 2022'de dünyadan 17,9; Türkiye'den 15,7; 2023 yılında dünyadan yüzde 16, Türkiye'den 16,1.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Hangi ülkeler?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Şunu ifade etmek istiyorum: Dünyayla ortalamamız hemen hemen aynı. Avrupa Birliği özellikle pandemiden sonra kaybettiği birtakım altyapı kabiliyetlerini tekrar toparlayamadı, onları toparlamak için gayret gösteriyor. Ve diğer taraftan, özellikle Avrupa'daki seçimler ve aşırı sağın yükselmesi, vize konusunda AB dışındaki ülkelere yönelik çok ciddi kısıtlamalar getirmeye başladılar. Aynı zamanda, Schengen sisteminin tek bir yazılıma dayanıyor olması herhangi bir ülke bizimle özel bir ilişki geliştirmek istese de bunların bu politikalarını ve niyetlerini vize pratiğine yansıtmasına izin vermiyor; bir de böyle bir problemimiz var, bu konuda çalışmalarımız devam ediyor.

Şu rakamları ben vermiyorum, daha çok rakam var, onları size yazılı olarak iletirim. Türkiye'deki refahın ve zenginliğin artması için yurt dışına çıkma arayışında olan insan sayısı her sene giderek daha çok artıyor.

ÇİÇEK OTLU (İstanbul) - Neden acaba?

DIŞİŞLERİ BAKANI HAKAN FİDAN - Daha çok yurt dışında okumak isteyen, daha çok çalışmak isteyen, daha çok turistik faaliyette bulunmak isteyen insan sayısı artıyor. Bu da tabii ki oranların farklı şekilde yansımaya sebep oluyor.

Ben şimdi Adalet Bakanımıza söz vereyim. Geri kalan diğer soruları cevaplayamıyorum, kusura bakmayın, onları yazılı olarak size ayrıca göndereceğim.

Sağ olun. (AK PARTİ ve MHP sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Tunç.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Teşekkür ediyorum.

Sayın Başkanım, kıymetli milletvekillerimiz; tekrar saygıyla selamlıyorum.

Tabii, çok sayıda soru geldi, hepsini not almaya çalıştım. Bu kısa süre içerisinde cevaplayabildiğim kadar cevaplayacağım ama geriye kalanını da mutlaka yazılı olarak sizlere ulaştıracağız. Özellikle Alkayış, Fendoğlu, Tüfenkci, Şanlıtürk, illeriyle ilgili, yatırımlarla ilgili soru sordular. İsterseniz toplu olarak bir bilgi vereyim: Yapım ihalesi süreci devam eden, yapım ihalesi tamamlanan ve inşaatı devam eden 34 adliye, 4 adli tıp kurumu ve 11 ceza infaz kurumu olmak üzere 49 proje bulunuyor; bunlar, başta Ankara Adliyesi, Giresun, Hakkâri, Kütahya, Malatya, Mardin, Sakarya, Şanlıurfa, Adana-Karataş, Adıyaman-Besni, Antalya-Kemer, Balıkesir-Burhaniye, Çanakkale-Ayvacı, Erzurum-Hınıs, Gaziantep-Nizip, Hatay-Erzin, Hatay-Samandağ, İzmir-Aliağa, İzmir-Kemalpaşa, Konya-Akşehir, Konya-Kulu, Mardin-Midyat, Muğla-Yatağan, Osmaniye-Düzici, Şanlıurfa-Suruç, Tokat-Artova, Trabzon-Akçaabat-Araklı-Of, Ankara Bölge Adliye, Malatya Bölge Adliye, Samsun Bölge Adliye ve Samsun Bölge İdare Mahkemesi binaları. Ayrıca, bu kapsamda ceza infaz kurumları var: Konya, Siirt, Tunceli, Bartın, Aydın Çine, Giresun-Şebinkarahisar, Kütahya-Domaniç, Malatya-Doğanşehir, Van-Erciş, Tokat-Turhal ve Zonguldak-Ereğli. Bunlara ilaveten Ankara, Adana, Gaziantep ve Samsun adli tıp hizmet binalarının inşaatları, İzmir Adliyesi deprem güçlendirme ve tarihî Yargıtay binasının onarımı da devam ediyor. Diğer yandan, hâlihazırda 32 adliye, 21'i ceza infaz kurumu olmak üzere 53 projenin etüt projeleri de devam ediyor. Konuşmamda 2025 yılı yatırım programına teklif ettiğimiz projeleri de arz etmiştim.

Sayın İrmez'in, Ceza Muhakemesi Kanunu gereğince görevlendirilen müdafî ve vekil ücretleriyle ilgili ve birkaç sorusu daha vardı. Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 150'nci ve Ceza Muhakemesi Kanununun Yürürlük ve Uygulama Şekli Hakkında Kanun'un Müdafî ve Vekillerin Görevlendirilmeleri ile Yapılacak Ödemelerin Usul ve Esaslarına İlişkin Yönetmeliğin 9'uncu maddesi uyarınca Türkiye Barolar Birliğinin görüşü de alınmak suretiyle Adalet ve Maliye Bakanlıklarınca her yıl 1 Ocak tarihinden geçerli olmak üzere CMK ücretleri belirleniyor. Son üç yıla baktığımız zaman, 2022'de yüzde 30, 2023'te yüzde 122, 2024'te yüzde 58,4 oranında enflasyon oranının üstünde artış sağlanmıştır. Genç meslektaşlarımız genelde CMK'de görev alıyorlar. Emeklerinin karşılığı olmadığını da biliyoruz. İnşallah, yeni dönemde bu ücretlerin daha hakkaniyetli bir şekilde, onların emeklerinin karşılığı olacak şekilde artırmanın gayreti içerisinde olacağız.

Yine, çıplak arama gündeme getirildi. Bir kere, öncelikle şunu ifade edelim: Cezaevlerimizde "çıplak arama" diye bir husus söz konusu değil.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Gardiyanın itirafı var ya!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Bunu konuşmamda da anlatmıştım. Kişi ve kurum güvenliği için ceza infaz kurumlarında detaylı arama yapılabilir, detaylı arama sırasında da yine kişinin mahremiyeti korunmaktadır.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - "Detaylı arama" diyerek...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Cezaevlerinde, özellikle bazı milletvekillerimiz işkence iddialarına falan değindiler. İşkenceye sıfır tolerans politikasını biz yirmi iki yıldan bu yana uyguluyoruz ve bu konuda da hassasız.

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - İddia değil gerçek Sayın Bakan. Yirmi iki yıldan bu yana...

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Özellikle cezaevlerimizin uluslararası kuruluşlar tarafından da denetlendiğini hepiniz biliyorsunuz ve bu anlamda Uluslararası Cezaevi Birliğinin de bu konuda olumlu değerlendirmeleri ve hatta...

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Gardiyanın itirafı var!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Sayın İrmez, iyi hâl değerlendirmeleriyle ilgili... İyi Hâl Değerlendirme Sistemi objektif bir şekilde yapılıyor. 1/1/2021 tarihinden 1/11/2024 tarihine kadar toplam 1 milyon 143 bin 290 değerlendirme yapılmış. Bu değerlendirmelerin yüzde 93,84'ü yani yüzde 94'ü olumlu sonuçlanmış. Olumsuz sonuçta ne ediyorsunuz... Yüzde 94'ü olumlu.

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Biz, suç türlerine göre ayrımcılık var diyoruz Sayın Bakan!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Adli hükümlülerin 320.674'ü açık ceza infaz kurumuna ayrılma değerlendirmesini...

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Konuyu çarpıtmayın, manipülasyon yapmayın!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Sayın Başkanım...

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, lütfen...

RESUL KURT (Adıyaman) - Dinleyin, ayıp ya!

NEVROZ UYSAL ASLAN (Şırnak) - Senden mi öğreneceğim ayıbı?

RESUL KURT (Adıyaman) - Öğrenin, dinleyin!

SABAHAT ERDOĞAN SARITAŞ (Siirt) - Doğru bilgi verin ki biz de tepki vermeyelim.

BAŞKAN - Devam edin Sayın Bakanım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - "Etkin işleyen bir ceza adalet sistemi için neler yapılıyor?" diye sordu bir milletvekilimiz. Soruşturma, kovuşturma ve infazdan oluşuyor ceza adalet sistemi; her biri birbirinden önemli. Soruşturmanın etkin olması lazım, kovuşturmanın gecikmeden ve etkili bir şekilde sonuçlanması lazım. Tabii ki infaz aşaması da önemli. İnfazda hem yaptırımın uygulanması hem de bir daha o kişinin suç işlemeyecek şekilde topluma kazandırılması lazım. Bu konuda özellikle hem Türk Ceza Kanunu'muzda hem Ceza Muhakemesi Kanunu'muzda yaptığımız önemli değişiklikler oldu. Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence, cinsel saldırı, çocuk istismarı, uyuşturucu ve hırsızlık başta olmak üzere bazı suçların cezalarını artırarak toplumsal huzurun korunmasını amaçladık. "Kadına yönelik şiddet insanlığa ihanettir." anlayışıyla bu suçla mücadele için de önemli adımlar attık. Kadına yönelik işlenen şiddet suçlarının cezalarını artırdığımız gibi, kadına karşı işlenen kasten yaralama suçunu tutuklama nedeni var sayılan katalog suçlar arasında düzenledik. Israrlı takip fiilini de suç hâline getirerek kadınların özgürlüğünü korumayı amaçladık.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Ya, şahitli, delilli tecavüzcüleri bırakıyorsunuz, gidip kadınları öldürüyorlar!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Şimdi, değerli milletvekilimiz, bakın, bir dinleyin; dinlemiyorsunuz ki! Hep kendiniz bağıriyorsunuz, hep kendiniz konuşuyorsunuz; sorduğunuz sorulara cevap vereceğiz. (DEM PARTİ sıralarından gürültüler)

RESUL KURT (Adıyaman) - Dinle, dinle; öğren! Ayıp!

BAŞKAN - Sayın Bakan, devam edin lütfen.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Ceza adaleti sisteminin etkinliğine yönelik bilim komisyonlarımızın yürüttüğü çalışmalar var, bu çalışmalarını da yakın zamanda milletvekillerimizin takdirlerine arz edeceğiz.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - Bakan bizi duymuyor mu, bize cevap veremiyor mu? Bakanın cevap verecek niteliği yok mu?

RESUL KURT (Adıyaman) - Ya, dinle kardeşim, dinle; dinle ki öğrenesin!

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Özellikle, bunlar içerisinde tutuklama tedbiriyle ilgili kamuoyunda da dile getirilen bazı eleştiriler var. Özellikle suçun işleniş şekli, kişinin suç işleme eğilimi ve kamu düzeni için tehlike oluşturması hususları dikkate alınarak yeniden bir düzenleme ihtiyacı söz konusu, tabii ki burada kişi özgürlüğü ve güvenliği... Tutuklama bir tedbirdir, bu anlamda elbette ki somut delil kriterine dayanır.

BURCUGÜL ÇUBUK (İzmir) - O tedbir sadece bize; kadın tacizcilerine, tecavüzcülerine yok!

MEHMET TAHTASIZ (Çorum) - Ahmak davası ne oldu Sayın Bakan?

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Özellikle denetimli serbestlik uygulamaları...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Bakanım.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Denetimli serbestlik uygulamaları ve toplumsal huzuru bozan suçların cezalarının yeniden değerlendirilmesine ilişkin çalışmalar var.

Bir de özellikle İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı hakkında Yüksek Seçim Kurulu üyelerine hakaret iddiasıyla devam eden yargılamada yargılamayı yapan hâkimin Samsun'a sürüldüğü yönünde burada bazı milletvekillerimiz görüş beyan etti.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Sadece o değil Sayın Bakan, Mehdi Komşul'u da sorduk; ona da cevap verin.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - O bahsettiğiniz hâkim İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanının avukatı tarafından "Tarafsızlığınızdan şüphe ediyoruz, sizi reddediyoruz." dediğiniz hâkim.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - O başka, o başka Sayın Bakan; kaçak cevap vermeyin, kaçak cevap veriyorsunuz! İkisi farklı şey Sayın Bakan.

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Kendi reddettiğiniz, reddihâkim yaptığınız talebin, reddihâkim yaptığınız hâkimin Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından ataması yapıldığında bunu sürgün olarak değerlendirmeniz doğru değil.

TURAN TAŞKIN ÖZER (İstanbul) - Siz hukuk adamısınız, kaçak cevap veriyorsunuz. Sayın Bakan, Mehdi Komşul'u anlatın, sorulara kaçak cevap veriyorsunuz.

MEHMET BAYKAN (Konya) - Bakalım bundan sonra ne diyeceksiniz?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri...

Sayın Kaya, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

26.- İstanbul Milletvekili Bülent Kaya'nın, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç'un 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptığı konuşmasındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Teşekkür ederim Sayın Başkanım.

Sayın Başkanım, Sayın Adalet Bakanının kürsüdeki o talihsiz sözleri olmamış olsa bu konuya tekrar girmeyecektim ama Sayın Adalet Bakanım, emin olun ki sözlerinizin egemen, retçi ve devletin soğuk ve inkârcı yüzünü gösteren eski sözlerden hiçbir farkı yok, sizden öncekiler de böyle diyordu. (Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

Gözlerinizi kapatmakla yaşananları yok sayamazsınız. Bakın, burada İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına verilmiş 9 sayfalık bir suç duyurusu var.

NAZIM ELMAS (Giresun) - Burada beyanı var, beyanı.

(Gürültüler)

ÜMMÜGÜLŞEN ÖZTÜRK (İstanbul) - Sen demlensene biraz, sen arkaya gidip demlensene biraz. Demlen biraz, demlen, iyi gelir sana.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Sayın Bakanım, size tek bir şey teklif ediyorum -ben de hazır bulunabilirim- o 9 arkadaşımızı çağırın ve gözlerinin içine bakarak o kürsüde söylediğiniz inkârcı sözleri onlara tekrar edebiliyorsanız ben bütün iddialarımdan vazgeçeceğim.

Dolayısıyla sizden öncekilerin retçi devlet politikalarını mazlumlara karşı uygulamaktan vazgeçin. Devlet görevinizin bir gereği olarak mazlumların şikâyetlerine lütfen dikkat edin diyorum.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Lütfen tamamlayın Sayın Kaya.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Susabilirdiniz, cevap vermeyebilirdiniz, es geçebilirdiniz; bunu kabullenmiyorum ama anlayışla karşılayabilir, sizi anlayabilirdim; binalardan, çiçeklerden, böceklerden, yaptığınız inşaatlardan bahsederek sürenizi doldurabilirdiniz ama keşke o talihsiz sözleri söyleyerek "Böyle bir şey asla olmamıştır." diyerek o gençleri bir kez daha yaralamamış olsaydınız.

Bir diğer tavsiyem, bu gece yastığa başınızı koyarken bu gençlerin sözlerini, iddialarını ve bu 9 sayfalık şikâyet dilekçelerini alın okuyun, sonra kafanızı sakince yastığa koyun; uyuyabiliyorsanız, vicdanınız rahatsa yine bütün sözlerimi geri alıyorum.

Bir diğer husus: Haklı olarak 1961 darbesinden, 1980 darbesinden bahsettiniz ama unuttuğunuz bir şey var; 28 Şubat süreçlerinde dahi temel hak ve hürriyetler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenmemiştir. 28 Şubat sürecinde...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kaya, tamamlayın lütfen.

Son kez açıyorum.

BÜLENT KAYA (İstanbul) - Temmuz 2000 yılında ANASOL-M Hükûmeti adı "memur kararnamesi" olarak bilinen cumhuriyetin temel niteliklerine karşı suç işleyen memurların idari bir kararla ihracını düzenleyen bir düzenleme yaptı. Beğenmediğiniz Necdet Sezer geri gönderdi "Temel hak ve hürriyetler kanun hükmünde kararnamelerle düzenlenemez." dedi. Siz ne yaptınız? 15 Temmuzdan sonra binlerce insanı kanun hükmünde kararnamelerle suçlu addedip işlerine son verdiniz. 28 Şubatçıların bile yapmadığı sizin iktidarınıza nasip oldu. Çıkın, kanun hükmünde kararnamelerle ihraç ettiğiniz insanların hesabını bu yüce Mecliste verin.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, buyurun.

27.- İstanbul Milletvekili Mehmet Satuk Buğra Kavuncu'nun, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışişleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Sayın Başkan, teşekkür ediyorum.

İYİ Parti Grubu olarak tabii, çok polemiklere kurban giden bir bütçe görüşmesine şahit olduk. Bizim önem verdiğimiz ama her iki Bakandan da duyamadığımız kıymetli mevzular var. Ben her iki Bakana da teşekkür ediyorum verdikleri bilgiler için.

Şimdi, hukukla alakalı, Sayın Bakan, yurt dışındaki indekslerin yanıltıcı olduğunu, algı yarattığını vesaire söyledi ama tek bir şey soracağım, elinizi vicdanınıza koyun, bugün sokağa çıktığınızda insanlarımızı soru sorun; adalete karşı güven var mı yok mu bunun cevabını alın. Bırakın yurt dışı indeksleri, Türkiye'de yapılan birçok araştırmada adalete olan güvenin kalmadığı çok net ortada, hiç yurt dışına bakmaya gerek yok. Neden? Bakın, bu ülke çok darbeler gördü ama hiçbir zaman bu dönemde olduğu kadar suçun şahsiliği ilkesinin çiğnendiğini biz görmedik.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Kavuncu.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - KHK ihraçlarından tutun, yakınları belli bir suçtan dolayı tutuklanan insanların kendilerine eziyet ediliyor; bunlar hep bu dönemde görüldü.

Bakın, onun haricinde çeteler... Ben İstanbul ikinci bölge milletvekiliyim, esnaf haraca bağlanmış, haraca bağlanan esnaf savcıya gidiyor, savcı diyor ki: "Biz uğraşamayız, ne istiyorlarsa verin." Ne İçişlerinde ne de Adalette bir güven kalmamış. (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

VEYSAL TİPİOĞLU (Kocaeli) - İftira.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Dinleyin arkadaşlar, dinleyin.

Şimdi, Dışişleriyle ilgili, gene aynı konuyla bağlantılı her iki bakanı da ilgilendiriyor. Gürcistan -hem Dışişlerinin hem Adalet Bakanlığının da ilgi alanına giren bir konu- çetelerin, suç örgütlerinin mesken edindiği bir ülke hâline gelmiş.

Yine, Dışişleriyle alakalı bizim merak ettiğimiz ve Bakandan duyamadığımız, hem Suriye'deki Türkmen varlığı çok önemli hem de Çin'in dünyada evet, Batı tarafından genişlemesi, büyümesi bir sıkıntı olarak görülüyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Kavuncu, tamamlayın lütfen.

MEHMET SATUK BUĞRA KAVUNCU (İstanbul) - Oradaki Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin varlığıyla ilgili nasıl bir yol izlenecek, ne yapılacak; kamuoyuna, dünya kamuoyuna daha fazla taşınacak adım atılıyor mu? Bunu duyamadık.

Bir diğer konu, çok önemli, tabii, Suriye'deki istikrar. Suriye'deki gidişat Türkiye'deki geçici koruma kapsamındaki göçmenlerin geri dönüşünü çok yakından ilgilendiriyor. Bununla alakalı planlama nedir? Bunu da duyamadık.

Evet, Doğu'daki komşularımızdan bahsedildi. İşte, Yunanistan'ın oradaki soydaşlarımıza yaptığı sıkıntılar ortadayken buradaki ruhban okulu meselesi var; bunlar açıkta kalan konular oldu. Bunları biz söyleyince canınız sıkılmasın; siz iktidarsınız, dinleyeceksiniz, sabırla da cevap vereceksiniz.

Teşekkür ediyorum, sağ olun.

BAŞKAN - Sayın Akçay, buyurun.

28.- Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın, bugün bütçesi görüşülen kurumlara, yeni anayasa ve iç tüzük çalışmalarına, cezasızlık algısına, Türkiye'nin dış politikasına ve Suriye'deki gelişmelere ilişkin açıklaması

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sayın milletvekili arkadaşlarım, Sayın Bakanlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığımızın, Adalet Bakanlığımızın ve Dışişleri Bakanlığımızın bütçelerinin hayırlı uğurlu olmasını diliyorum ve Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi çalışanlarını da tebrik ediyorum. Hepsisi de bilhassa Dışişleri Bakanlığı çalışanlarının pek çoğu dünyanın dört bir yanında büyük bir özveriyle ve fedakârlıkla görev yapıyorlar. Ülkemizi en iyi şekilde temsil edip hak ve çıkarlarımızı koruma gayreti içerisinde.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akçay, tamamlayın lütfen.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Hâkimlerimizin, savcılarımızın da hangi şartlarda görev yaptıklarını da biliyoruz.

Şimdi, Milliyetçi Hareket Partisi olarak, öncelikle Türkiye Büyük Millet Meclisi kapsamında yeni bir anayasa yapımı ve bir iç tüzük yapımı veya değişikliği çalışmasını da hep birlikte yürütmemiz, yapmamız gerektiğini düşünüyoruz. Biz Milliyetçi Hareket

Partisi olarak 4 Mayıs 2021'de "Cumhuriyetin 100'üncü yılında 100 maddelik anayasa" başlığıyla partimizin anayasa önerisini kamuoyuyla paylaşmıştık. Bu anayasa çalışmasının da Anayasa'nın ilk 4 maddesine ve cumhuriyetimizin kuruluş ilkelerine sadık kalarak; sivil, demokratik, insan hak ve hürriyetlerine dayanan, devletin ve milletin hukuksal omurgasını belirleyecek, katılımcı, geniş bir anayasa yapılması gerektiğini düşünüyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akçay, lütfen tamamlayın.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Yine, Sayın Başkan, Meclis İçtüzüğü bakımından da daha demokratik, hızlı, etkin, verimli, şeffaf, katılımcı, kaliteli bir yasama ve denetim faaliyetinin ortaya konulmasını sağlayacak yeni bir İç Tüzük hazırlanması konusunda katkı ve destek vermeye hazır olduğumuzu ifade etmek istiyorum.

Ayrıca, kamuoyunda cezasızlık veya cezaların caydırıcılığının yetersiz olduğuna yönelik bazı kanaatler vardır. Toplumsal huzuru bozmaya yönelik suçların cezalarının artırılması yönünde de kamuoyunda bir beklenti var. Bu cezasızlık algısının önlenmesi için yapılacak çalışmaların da önceliklerimiz arasında olduğunu ifade etmek istiyorum.

Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; Türkiye Avrupa'yı, Asya'yı, Afrika'yı birbirine bağlayan stratejik bir coğrafyadadır.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen Sayın Akçay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Bu stratejik ve jeopolitik konumda bulunduğumuzu zannediyorum hepimiz takdir edeceğiz. Uluslararası alanda ciddi kırılmaların yaşandığı, uluslararası sistemin temellerinin sarsıldığı ve yeniden şekillendiği bir dönemden geçiyoruz. Yalnız, şunu özellikle ifade etmek istiyorum: Türkiye, her bakımdan dünyada ve Türkiye'de güçlü bir istikrar adasıdır. Lider ülke Türkiye vizyonunun önemli unsurlarından biri de bağımsız, etkili, sonuç alıcı, Türkiye merkezli ve çok yönlü bir dış politikadır. Egemenlik haklarımıza yönelik saldırı girişimleri, diplomasi ve caydırıcı gücümüzle etkisiz hâle getirilmiştir ve getirilmektedir. Irak'ta, Suriye'de oldubittilere engel olunmuştur. Doğu Akdeniz'de, Adalar Denizi'nde, mavi vatanda meşru haklarımızı hedef alan planlar bertaraf edilmiştir.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen Sayın Akçay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Libya'yla imzalanan anlaşmalarla Türkiye'yi kara parçasına sıkıştırmak isteyenlere gereken cevap verilmiştir. Millî davamız Kıbrıs'ta eşit ve egemen iki devlet kararlılığımız tüm dünyaya ilan edilmiş, kırk altı yıldır kapalı olan Maraş açılmıştır. Yaklaşık otuz yıldır işgal altında kalan Azerbaycan'ın öz yurdu Karabağ Ermenistan işgalinden kurtarılmış, etrafımıza örülmeye çalışılan duvarlar yıkılmıştır. Türk Konseyi 12 Kasım 2021'de Türk Devletleri Teşkilatına dönüşmüştür. Türkiye "yurtta barış, dünyada barış" parolasıyla diplomasinin cazibe merkezi hâline gelmeye başlamıştır. Türkiye, Afrika'da, Orta Doğu'da, Güney Amerika'da ve Asya'da barışçıl ve iyi ilişkiler geliştirmiştir. Türkiye dış politikada sahada ve masada meselelere mahkûm değil hâkim, edilgen değil...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Akçay, son defa açıyorum, lütfen tamamlayın.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Sayın Başkan, istirham ediyorum, tam on üçüncü saattir ilk defa söz aldım, onun için biraz daha istirham ediyorum.

Tekrar ediyorum...

BAŞKAN - Benim için sorun yok, AKP milletvekilleri itiraz ediyor da o yüzden.

Buyurun, devam edin.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Ben arkadaşların itiraz edeceklerini zannetmiyorum Sayın Başkan.

RESUL KURT (Adıyaman) - Biz itiraz etmiyoruz efendim, bizde sıkıntı yok.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Tekrar ediyorum: Türkiye dış politikada sahada ve masada meselelere mahkûm değil hâkim, edilgen değil etkin bir konuma gelmiştir. Suriye'de on dört yıldır devam eden kaos neticesinde Baas rejimi devrilmiştir. Türkiye

Suriye'nin millî birliği, beraberliği, egemenliği, toprak bütünlüğü ve Suriye halkının güvenliği ve refahı için büyük çaba göstermiş ancak devrilen rejim ve bazı odaklar bu fırsatı değerlendirmemiştir.

Sayın Başkan, yıllarca...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Az kaldı Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akçay, tamamlayın lütfen.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Tamamlayacağım Sayın Başkan.

Yıllarca Baas rejiminin eli kanlı despotu Esad'a güzelleme yapanların şimdi Esad'ın devrilmesiyle yaşadıkları huzursuzluğu ve ruh hâlini anlamaya çalışıyoruz. Ellerinden oyuncağı alınan çocuklar gibi hırçınlık yaptıklarını da görüyoruz. Pergelinin sivri ucunu, merkezini Ankara'ya değil de yabancı başkentlere saplayanları da millet vicdanına ve Allah'a havale ediyoruz ve boş polemik ve demagojiyle de kaybedecek zamanımız yoktur diyoruz.

Huzurun ve barışın hâkim olduğu, hiçbir ayırım yapılmaksızın tüm Suriye vatandaşlarının temsil edildiği, hak ve özgürlüklerinin teminat altına alındığı, barış içinde yaşadığı, terörden arınmış, huzur içinde yaşayan, üniter bir Suriye en büyük temennimizdir. Tüm kesimler temsil edilerek kapsayıcı anayasanın hazırlanması...

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Tamamlıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akçay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - ...adil ve şeffaf seçimlerin yapılması, Suriye'deki terör yapılanmalarına son verilerek barış ve huzur ortamının sağlanması temennimizdir.

Türkiye, dün olduğu gibi bugün de yarın da Suriye halkıyla dayanışma içinde olacak; Suriye'nin birliği, dirliği, istikrarı, huzuru, siyasi ve ekonomik olarak yeniden yapılanması sürecinde de yanında yer alacaktır. Yıllardır vatanlarından uzak yaşayan Suriyeli kardeşlerimiz de onurlu, güvenli ve gönüllü bir şekilde vatanlarına mutlaka kavuşacaklardır.

Sayın Başkan, yine hoşgörünlüze müracaat ederek bir hayalimi milletvekili arkadaşlarımla paylaşmak istiyorum. Suriye'ye sulh ve sükün hâkim olduğunda, bir anayasal düzen kurulduğunda Türkiye Büyük Millet Meclisinde ve Suriye Millî Meclisinde birlikte Türkiye ve Suriye dostluk grubunu inşallah kuracağız. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Akçay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) - Ve bir gün Suriye Meclisinin daveti üzerine Şam'ı ve Halep'i hep birlikte ziyaret edeceğiz, bu hayali ve temenniği sizlerle paylaşmak istiyorum.

Teşekkür ediyorum. (MHP ve AK PARTİ sıralarından alkışlar)

BAŞKAN - Sayın Temelli, buyurun.

29.- Muş Milletvekili Sezai Temelli'nin, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışışleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

SEZAI TEMELLİ (Muş) - Sayın Başkan, sayın milletvekilleri; öncelikle Sayın Adalet Bakanına çok kısa bir görüşümü ileteceğim. Birçok rakam verdiniz, bu rakamlar bizim övünebileceğimiz rakamlar değil Sayın Bakan. Neden-sonuç ilişkileriyle adalet meselesine bakmak gerekiyor. "11 milyondan fazla dava" dediniz yani seçmen başına göre hesaplarsak 5 seçmenden 1'i aslında bir suç ilişkisinde ve bunların 6,5 milyonu ceza davası. Düşünebiliyor musunuz toplum nasıl bir suça sürükleniyor?

Hapishane sayısı, mahkeme sayısı, yargıç sayısı; bu sayıların artması o ülkede adalet olduğu anlamına gelmez, tam tersine ülkenin nasıl suça hızla sürüklendiği anlamına gelir. Bir ülkede adaletin olup olmadığının en önemli göstergesi, evet, sokağa çıktığınızda huzur içinde, barış içinde bir toplumun olup olmamasıyla ölçülür.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Temelli.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bu toplum, barışından yoksundur, dolayısıyla esas mesele bunu tesis etmektir.

Sayın Dışişleri Bakanı da konuşmasına başlarken rasyonellikten ve sahicilikten bahsetti; evet, çok önemli bir şey. Hele hele on üç yıldır bölgeye çok hâkimsiniz ve rasyonelite konusunda demek ki bayağı deneyim biriktirdiniz. Fakat sonra konuşmanızı dinleyince anladık ki vay hâlimize! Sizin rasyoneliteniz buysa gerçekten hem bölgenin hem ülkemizin vay hâline! Stratejik derinlikten başladınız değerli yalnızlıktan çıktınız, "Dostum Esad"dan başladınız "Esed"den çıktınız; şimdi kutlama yapıyorsunuz. Yok ÖSO'lar, yok SMO'lar, yok HTŞ'ler, El Nusra'lar, yok yok ama içlerinde bunların Suriyeli yok, bunlar ya Afganistan'dan gelmiş ya Çeçenistan'dan gelmiş yani avara kasnak gibi bir dış politika var, bize dış politikada rasyonaliteden bahsediyorsunuz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Temelli.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Dış politikada rasyonaliteden bahsedebilmek için bölgenin gerçekliğine hâkim olmak gerekiyor. Evet, "Bölgede sadece Kürtler var." demiyoruz; tam tersine, sizin saydığınız bütün halkları önemseyen bir yerden bölge gerçekliğine bakıyoruz ve biz saydıkça siz zaten bu halkları öğrendiniz, daha önce bunların hiçbirinin adını ağızınıza almıyordunuz.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Yok artık! Yok artık!

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Bunu da nasıl öğrendiniz özellikle Suriye'de? Suriye'deki demokratik meclisler sayesinde, orada var edilmiş demokratik sistem sayesinde öğrendiniz. Bakın, o bölgede, Rojava bölgesinde huzur var, orada bütün halkların birlikte oluşturduğu bir sistem var. Siz, sürekli orayı suçlayan, Kürtleri suçlayan, "Kürtler hariç bir Suriye tamamına bakalım." dediğinizde bu yanılı bizi yeniden kaosa sürükler, krize sürükler. Bunlara bütüncül bakmak gerekiyor. "Suriye'nin tamamına bakalım." derken "Kürtler hariç." diyemezsiniz, birlikte bakmak zorundasınız.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

VEYSAL TİPİOĞLU (Kocaeli) - PKK hariç.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Tamamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Temelli.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Birlikte, beraber, demokratik bir çözüm için Suriye'de çalışmak gerekiyor. Suçlayarak değil, itham ederek değil, hedef göstererek değil, saldırarak değil, çetelerin arkasına dizilerek değil; tam tersine, çetelerle savaşan kimse onun yanında yer alarak ancak Suriye'ye barış ve huzur gelir.

Filistin meselesinde ne güzel söylediniz: "Ateşkes..." Gelin, bütün bölge için topyekûn bir ateşkestten bahsedin. Filistin için İsrail'e karşı çıkarken ne güzel söylediniz "Tampon bölge olmaz." diye. Evet, olmaz; ne İsrail'in böyle bir hakkı var ne de bizim böyle bir hakkımız var. "Toprak bütünlüğü" diyorsanız herkes için toprak bütünlüğü; bize gelince başka, oraya gelince başka olmaz, böyle bir ikili anlayışla dış politika olmaz.

Dolayısıyla bir de bir kavram ürettiniz "Sınıf atlayın." diye, vallahi biz sınıfımızdan memnunuz. Biz işçi sınıfıyız, emekçilerin sınıfındayız. (DEM PARTİ sıralarından alkışlar)

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Sayın Temelli, lütfen tamamlayın.

SEZAİ TEMELLİ (Muş) - Sınıf atlamak istiyorsanız, sermaye partisindesiniz zaten, atlayın, sermayenin kayığında dolaşmaya devam edin.

BAŞKAN - Sayın Günaydın, buyurun.

30.- İstanbul Milletvekili Gökhan Günaydın'ın, Adalet Bakanı Yılmaz Tunç ile Dışışleri Bakanı Hakan Fidan'ın 162 sıra sayılı 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi ve 163 sıra sayılı 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi'nin birinci tur görüşmelerinde yaptıkları konuşmalarındaki bazı ifadelerine ilişkin açıklaması

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Teşekkür ederim, Sayın Başkan.

Değerli milletvekilleri, gecenin bu saatinde 2 Bakanın konuşmasını izledik, dinledik. Sayın Dışışleri Bakanının vize konusundaki açıklamasını hayretle dinledim. Sebebi ne, biliyor musunuz Sayın Fidan? Siz, dünya ile Türkiye'yi Schengen vizesi konusunda karşılaştırıyorsunuz, oysa dünya 220 civarında ülkeden oluşuyor; Türkiye Avrupa'nın bir parçası, topraklarının bir kısmı Avrupa Kıtası içerisinde; bizim sınırlarımızdan Avrupa Kıtası'na geçiliyor, Avrupa Birliğine geçiliyor. Ve siz 2004 yılında Avrupa Birliğine tam üye olduk diye gündüz gözü Ankara Kızılay'da havai fişek atarak kutlama yaptınız ve siz -Merkel'in raporundan, kitabından öğreniyoruz ki- Geri Kabul Anlaşması çerçevesinde 3 milyar avro karşılığında 5 milyon mülteciyi bu topraklarda tuttunuz ve bu halka "Karşılığında vize serbestisi var." dediniz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dolayısıyla bütün bu ilişkileri gördüğünüzde Afrika'daki ülkelerin de Avustralya'daki ülkelerin de birlikte olduğu dünya ile Avrupa'nın Schengen vizesini Türkiye'yle birlikte karşıtıramazsınız.

Bakın, ben size gerçeklerden bahsedeyim. Bu memleketin insanı Türkiye pasaportuyla 2014'te 38 ülkeye gidemiyorken 2024'te 52 ülkeye gidemiyor Sayın Fidan. Eğer bu memlekette dış politika başarısı olsaydı bu rakamın 38'den 18'e inmesi gerekiyordu. Neyi biliyor, biliyor musunuz pasaportun değeri olarak vatandaşlar? Gidip de o büyükelçiliklerin kapısında onurlarına aykırı bir şekilde bekletildiklerinde, uçaktan indiğinde üçüncü bir kapıya yönlendirildiklerinde pasaportlarının değerini üzülererek ve içleri acıyarak bu memleketin vatandaşları öğreniyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Dolayısıyla gerçeklerle yüzleşelim ki belki çözüme ihtimalimiz olabilir.

Gelelim bir başka açıklamaya. Ya, Sayın Adalet Bakanı, Sayın Bakan, gerçekten ahmak davasıyla ilgili yaptığınız açıklamayı -siz de ben de bir hukukçuyuz- ağızım açık kalarak izledim. Neymiş? Hüseyin Zengin'e karşı avukatlar reddihâkim talebinde bulunmuşlar. Ya, başka bir şey yok mu? Hüseyin Zengin diyor ki, coğrafi teminat ilkesine rağmen bir yıl sonra geldiği yere geri gönderdiğiniz, karısı hamileyken geri gönderdiğiniz, "Beni göndermeyin." diye dilekçe veren adam diyor ki gittiği yerde... Gülecek bir şey yok Sayın Bakan, ben çok acı bir şey anlatıyorum size! "Bana 'Ekrem İmamoğlu'na ceza verin.' diye baskı yaptılar, 'Eğer ceza verirken istinaf sürecini de halledeceğiz.' dediler, diyen adamın adı, soyadı budur." diyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - "'Eğer yapmazsan seni süreriz.' dediler." diyor. Bunu söyleyen adam sıradan bir adam değil, hâlen Samsun'da hâkimlik yapıyor ve sizin Hâkimler ve Savcılar Kurulunuz daha bu konuda Hüseyin Zengin'i dinleyecek bir soruşturma dahi açmıyor. Niye biliyor musunuz? Çünkü Adalet Bakanı burada "Reddihâkim yapmışsınız." diye kâğıt sallıyor.

ADALET BAKANİ YILMAZ TUNÇ - Öyle, öyle değil mi?

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Adalet Bakanı bu kafada olursa HSK buna olumlu izin verir mi? Bir trol, bir trol sizin yaptığınızı yapabilir ama siz de ben de hukukçuyuz, bir hukukçu bu meseleye böyle yaklaşamaz. Adalet Bakanısınız, bu iddialar ciddidir; yalnızca ilk dereceyi değil, aynı zamanda istinafı da sakatlamaktadır.

Bir başka soru daha var. Yerine atadığınız Mehdi Komşul; ya, 2013 yılında bir soruşturma geçirmiş, arkadaşlar soruyorlar, "Bu soruşturmanın içeriği ne?" diyorlar. Biz biliyoruz, siz bilmiyor musunuz?

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Değerlendirme yapın, soru-cevap bitti.

BAŞKAN - Tamamlayın Sayın Günaydın.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - "Onun akrabalarının arasında FETÖ'den tutuklanan var." diyoruz; biz biliyoruz, siz bilmiyor musunuz? Hangi sorudan kaçılıyorsunuz? Dolayısıyla bütün bu süreçler, maalesef, Adalet Bakanlığının nasıl yönetildiğini gösteriyor. Ben size söyleyeyim: Bu memlekette siyaset bugüne kadar mahkeme koridorlarından dizayn edilemediyse bundan sonra da edilemeyecektir, bunu biliniz. (CHP sıralarından alkışlar)

ADALET BAKANI YILMAZ TUNÇ - Sayın Başkan, sataşma var, kürsüden söz istiyorum.

GÖKHAN GÜNAYDIN (İstanbul) - Sataşma mı var?

BAŞKAN - Sayın Zengin, buyurun... (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Bir saattir bağırlıyorlar Başkan, oraya bak!

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin...

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Böyle bir ayrımcılık var mı ya!

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkan...

ADEM YILDIRIM (İstanbul) - Boş boş konuşuyorlar ya!

ALİ TAYLAN ÖZTAYLAN (Balıkesir) - Böyle bir ayrımcılık mı var?

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, siz Sayın Bakana ne söylediğimi zannediyorsunuz? Bilmeden ne konuşuyorsunuz oradan? Yeter artık! (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Ben Sayın Zengin'den sonra söz vereceğim diyorum, siz ne diyorsunuz oradan? (AK PARTİ sıralarından gürültüler)

Birleşime on dakika ara veriyorum.

Kapanma Saati: 00.35

BEŞİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 00.50

BAŞKAN: Başkan Vekili Gülizar BİÇER KARACA

KÂTİP ÜYELER: Sibel SUIÇMEZ (Trabzon), Mahmut Atilla KAYA (İzmir)

----- 0 -----

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisinin 30'uncu Birleşiminin Beşinci Oturumunu açıyorum.

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı

Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

- 1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

- 1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

- 1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

- 1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

E) YARGITAY (Devam)

- 1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

F) DANIŞTAY (Devam)

- 1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)

- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)

- 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)

- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)

- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)

- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)

- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)

- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)

- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanun Teklifi ile 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanun Teklifi'nin görüşmelerine devam ediyoruz.

Komisyon yerinde.

Sayın Zengin, buyurun.

IV.- AÇIKLAMALAR (Devam)

31.- İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in, birleşimi yöneten Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'ya ve bütçenin Genel Kurulda görüşülme usulüne, bugün bütçesi görüşülen kurumlara ve bütçe sürecinde emeği geçenlere ilişkin açıklaması

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Sayın Başkanım, tabii, biz konuşmalarımızı Genel Kurulda belli bir bütünlük içerisinde yapıyoruz fakat şu oluyor yani aynen, trafikte, biliyorsunuz, hedefe yaklaştığınız zaman kaza olur, biraz evvel de öyle bir kaza oldu. Şimdi, Genel Kurulda bence size çok önemli bir görev düşüyor Başkan olarak. Biraz evvelki tartışmada... Hiçbirimiz çocuk değiliz yani hepimiz yetişkin insanlarız, herkesin bildiği ve bilmediği şeyler var. Tüm bunlara rağmen, Genel Kuruldaki her tür düzen bence sizinle alakalı. O yüzden, bizim sizden ricamız Genel Kurulu yönetirken -uzun bir gün geçirdiniz, hepimiz yorgunuz- neticede de bir sükûneti, belli bir şeyi muhafaza etmemiz gerekiyor.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - O doz aşıldığı zaman gerçekten sorun oluyor. Biz Başkanlarımıza itimat etmek istiyoruz ve nihayetinde de bu Genel Kurulu sakın bir şekilde tamamlamak istiyoruz. Gün içerisinde arkadaşlarımız da tekrar ettiler, aynı tartışmaları tekrar tekrar konuştuk. Asıl mesele, Grup Başkan Vekilleri olarak bütçede böyle bir usul yok. (AK PARTİ sıralarından alkışlar) Yani Bakanlarımız konuşmalarını yaptıktan sonra, soru-cevap bölümünden sonra bizim bunu kapatmamız lazımdı. Eğer fark ediyorsanız, zaten Grup Başkan Vekili arkadaşlarımızın kendi arkadaşlarının yaptığı konuşmalara paralel, yapılan sorulara paralel verilen cevaplara tekrar bir kez daha soru soruluyor. Şu Genel Kurulda şunu öğrendik: Soru sorarak, cevap vererek maalesef birbirimizi ikna edemiyoruz, herkes durduğu yerde durmaya devam ediyor. Eğer günün sonunda birbirimizden bir şey öğreneceksek bir arpa boyu yol almamız lazım.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Tamamlıyorum.

BAŞKAN - Buyurun Sayın Zengin.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Herhangi bir cevaptan bir nebze ikna olmamız lazım. Büyük bir samimiyetle cevaplar veriliyor. Mesela, şimdi biraz evvel arkadaşlarımız takıldılar, Sayın Dışişleri Bakanımız "update" etmekten bahsetti. Yani ben şahsen kendisini dinlediğimde bunun bir fikrî olarak "update"... Türkiye'nin bölgeyle ilgili meselelere baktığın zaman anlatılanlarda bir gelişme, bir farklılaşma... Yoksa bir saldırı, bir sataşma olarak görmüyoruz, anlamıyoruz. Aynen bunda olduğu gibi, Bakanlarımız iyi niyetle kendi durdukları, bulundukları pozisyonlardan cevaplar verdiler. Bunlardan ikna olunmamış olmayı da anlıyorum ama artık günün bu saatinde bir şekilde kifayetimizakere yapmalıyız, gerekirse bu konularla ilgili olarak tekrar konuşmaya da devam ederiz diye düşünüyorum.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Bu arada hem Meclis Başkanlığımıza hayırlı olsun diyorum Sayın Başkanım. Hem Dışişleri Bakanlığımıza hem Adalet Bakanlığımıza kendilerinin Komisyon çalışmaları için teşekkür ediyoruz.

(Mikrofon otomatik cihaz tarafından kapatıldı)

BAŞKAN - Tamamlayın lütfen.

ÖZLEM ZENGİN (İstanbul) - Buradaki faaliyetlerde bütün gün bizimle birliktelerdi, onlara da teşekkür ediyoruz. Bakanlıktaki emeği geçen bütün arkadaşlarımıza, herkese teşekkür ediyoruz. Hakeza, Plan ve Bütçe Komisyonuna, Sayın Mehmet Muş'a ve arkadaşlarına, onlara da teşekkür ediyoruz.

Genel Kurulu saygıyla selamlıyorum.

Teşekkür ederim. (AK PARTİ sıralarından alkışlar)

V.- OTURUM BAŞKANLARININ KONUŞMALARI (Devam)

2.- Oturum Başkanı TBMM Başkan Vekili Gülizar Biçer Karaca'nın, İstanbul Milletvekili Özlem Zengin'in yaptığı açıklamasındaki bazı ifadelerine ve Genel Kuruldaki yönetim tarzına ilişkin konuşması

BAŞKAN - Sayın milletvekilleri, Sayın Grup Başkan Vekilleri; evet, yorucu bir gün, uzun bir çalışma günüydü ancak az önceki tepki sadece bugüne mahsus olan bir tepki değildi. Meclis Başkan Vekili olarak görev aldığım süre boyunca mümkün olduğunca Genel Kurulun, Türkiye Büyük Millet Meclisinin konuşulan, müzakere edilen, tartışılan bir konumda olduğunu ifade ettim ve bu konuda da söz taleplerini hiç geriye çevirmedim ve mümkün olduğunca da sözü olanların söz hakkını yasama organı olan Türkiye Büyük Millet Meclisinde yerine getirmesi için azami gayret gösterdim.

HALUK İPEK (Amasya) - Keyfi veremezsin, İç Tüzük'e göre vermek zorundasın! İç Tüzük'te maddeye göre vermek zorundasın, keyfi veremezsin!

SÜLEYMAN BÜLBÜL (Aydın) - Dinlesene, dinlesene ya!

CAVİT ARI (Antalya) - Bir dinleyin, saygısızlık yapmayın be oradan!

BAŞKAN - Ancak bir kadın Meclis Başkan Vekili olarak gerçekten sabrımın çok sınındığı dönemlerden geçtim, sükûnetimi ve Genel Kurulun düzenini azami hoşgörüyle yürütmeye çaba gösterdim ancak takdir edersiniz ki Meclis Başkanlık Divanının da bir saygınlığı vardır ve Meclis Başkanlık Divanına yönelik sözlerin, cümlelerin aynı hassasiyetle kurulması gerektiğini; eleştiri tabii ki olacaktır ama eleştirilerin her zaman saygı çerçevesinde, Genel Kurulun ve Başkanlık Divanının bulunduğu konum dikkate alınarak yapılması gerektiğini düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum. (CHP, DEM PARTİ ve Saadet Partisi sıralarından alkışlar)

III.- KANUN TEKLİFLERİ İLE KOMİSYONLARDAN GELEN DİĞER İŞLER (Devam)

A) Kanun Teklifleri (Devam)

1.- 2025 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu Teklifi (1/278) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı:162) (Devam)

2.- 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifi (1/277), Plan ve Bütçe Komisyonunca Kabul Edilen Metne Ekli Cetveller, 2023 Yılı Merkezi Yönetim Kesin Hesap Kanunu Teklifine İlişkin Genel Uygunluk Bildirimi ile 2023 Yılı Dış Denetim Genel Değerlendirme Raporu, 225 Adet Kamu İdaresine Ait Sayıştay Denetim Raporu, 2023 Yılı Faaliyet Genel Değerlendirme Raporu ve 2023 Yılı Mali İstatistikleri Değerlendirme Raporunun Sunulduğuna Dair Sayıştay Başkanlığı Tezkeresi (3/922) ile Plan ve Bütçe Komisyonu Raporu (S. Sayısı: 163) (Devam)

A) TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (Devam)

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

B) KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU (Devam)

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

C) ANAYASA MAHKEMESİ (Devam)

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

Ç) SAYIŞTAY (Devam)

- 1) Sayıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Sayıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- D) ADALET BAKANLIĞI (Devam)
- 1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- E) YARGITAY (Devam)
- 1) Yargıtay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Yargıtay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- F) DANIŞTAY (Devam)
- 1) Danıştay 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Danıştay 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- G) HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU (Devam)
- 1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- Ğ) CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU (Devam)
- 1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- H) TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU (Devam)
- 1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- I) TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ (Devam)
- 1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- İ) KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU (Devam)
- 1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- J) DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI (Devam)
- 1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Dışişleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- K) AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI (Devam)
- 1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı
- L) TÜRK AKREDİTASYON KURUMU (Devam)
- 1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi
- 2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

BAŞKAN - Şimdi, sırasıyla birinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ile kesin hesaplarına geçilmesi hususunu ve bütçeleri ile kesin hesaplarını ayrı ayrı okutup oylarınıza sunacağım.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

1) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 17.817.190.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Türkiye Büyük Millet Meclisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 5.723.865.000,00

Bütçe Gideri 5.702.359.671,54

Kullanılmayan Ödenek 21.505.328,46

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU

1) Kamu Denetçiliği Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 340.972.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 340.972.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamları okutuyorum:

2) Kamu Denetçiliği Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A)CETVELİ

Toplam Ödenek 160.225.160,00

Bütçe Gideri 157.702.917,65

Kullanılmayan Ödenek 2.522.242,35

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 115.371.000,00

Bütçe Geliri 153.205.361,32

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 352,42

Net Bütçe Geliri 153.205.008,90

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kamu Denetçiliği Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

ANAYASA MAHKEMESİ

1) Anayasa Mahkemesi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 789.466.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamları okutuyorum:

2) Anayasa Mahkemesi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A)CETVELİ

Toplam Ödenek 298.919.000,00

Bütçe Gideri 289.450.608,39

Kullanılmayan Ödenek 9.468.391,61

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Anayasa Mahkemesinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Sayıştay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

1) Sayıştay Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 3.259.505.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayıştay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Sayıştay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Sayıştay Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 1.358.044.000,00

Bütçe Gideri 1.349.928.351,17

Kullanılmayan Ödenek 8.115.648,83

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Sayıştay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

ADALET BAKANLIĞI

1) Adalet Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 280.275.802.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Adalet Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 104.187.271.709,00

Bütçe Gideri 103.465.688.639,79

Kullanılmayan Ödenek 721.583.069,21

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Adalet Bakanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

YARGITAY BAŞKANLIĞI

1) Yargıtay Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 4.010.716.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Yargıtay Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 1.583.921.000,00

Bütçe Gideri 1.581.349.346,17

Kullanılmayan Ödenek 2.571.653,83

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Yargıtay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Danıştay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

DANIŞTAY BAŞKANLIĞI

1) Danıştay Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 2.389.043.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Danıştay Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Danıştay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Danıştay Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 1.054.927.000,00

Bütçe Gideri 1.051.299.107,73

Kullanılmayan Ödenek 3.627.892,27

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Danıştay Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

HÂKİMLER VE SAVCILAR KURULU

1) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 1.187.203.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Hâkimler ve Savcılar Kurulu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 433.299.260,00

Bütçe Gideri 431.065.337,81

Kullanılmayan Ödenek 2.233.922,19

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

CEZA İNFAZ KURUMLARI İLE TUTUKEVLERİ İŞYURLARI KURUMU

1) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 19.277.796.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 19.237.796.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamları okutuyorum:

2) Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 16.547.134.700,00

Bütçe Gideri 13.517.732.119,51

Kullanılmayan Ödenek 3.029.402.580,49

BAŞKAN - Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 6.947.535.000,00

Bütçe Geliri 14.187.894.082,49

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 8.516.669,09

Net Bütçe Geliri 14.179.377.413,40

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Ceza İnfaz Kurumları ile Tutukevleri İşyurtları Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU

1) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 250.368.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 249.368.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamları okutuyorum:

2) Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 116.378.000,00

Bütçe Gideri 114.469.298,79

Kullanılmayan Ödenek 1.908.701,21

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 81.170.000,00

Bütçe Geliri 113.899.225,74

Net Bütçe Geliri 113.899.225,74

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TÜRKİYE ADALET AKADEMİSİ

1) Türkiye Adalet Akademisi 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 299.850.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 299.450.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisinin 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Türkiye Adalet Akademisi 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 132.533.400,00

Bütçe Gideri 126.551.721,24

Kullanılmayan Ödenek 5.981.678,76

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 80.802.000,00

Bütçe Geliri 112.766.759,51

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 3.015,00

Net Bütçe Geliri 112.763.744,51

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türkiye Adalet Akademisinin 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU

1) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 536.250.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 536.250.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Kişisel Verileri Koruma Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 155.070.000,00

Bütçe Gideri 141.894.193,29

Kullanılmayan Ödenek 13.175.806,71

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 148.665.000,00

Bütçe Geliri 149.912.548,27

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 1.079.000,00

Net Bütçe Geliri 148.833.548,27

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Kişisel Verileri Koruma Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Dışişleri Bakanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI

1) Dışişleri Bakanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 39.035.706.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dışışleri Bakanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Dışışleri Bakanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Dışışleri Bakanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 17.837.827.440,60

Bütçe Gideri 17.303.800.288,68

Kullanılmayan Ödenek 534.027.151,92

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Dışışleri Bakanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

AVRUPA BİRLİĞİ BAŞKANLIĞI

1) Avrupa Birliği Başkanlığı 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 6.797.254.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Başkanlığının 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Avrupa Birliği Başkanlığı 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 4.521.297.000,00

Bütçe Gideri 4.489.317.819,70

Kullanılmayan Ödenek 31.979.180,30

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Avrupa Birliği Başkanlığının 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Türk Akreditasyon Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

TÜRK AKREDİTASYON KURUMU

1) Türk Akreditasyon Kurumu 2025 Yılı Merkezî Yönetim Bütçesi

ÖDENEK CETVELİ

GENEL TOPLAM 394.441.000

BAŞKAN – Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Gelir cetvelinin toplamını okutuyorum:

GELİR CETVELİ

TOPLAM 458.269.000

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türk Akreditasyon Kurumunun 2025 yılı merkezî yönetim bütçesi kabul edilmiştir.

Türk Akreditasyon Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümlerine geçilmesini oylarınıza sunuyorum: Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Genel toplamı okutuyorum:

2) Türk Akreditasyon Kurumu 2023 Yılı Merkezî Yönetim Kesin Hesabı

(A) CETVELİ

Toplam Ödenek 181.402.000,00

Bütçe Gideri 177.460.310,70

Kullanılmayan Ödenek 3.941.689,30

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

(B) cetvelinin genel toplamlarını okutuyorum:

(B) CETVELİ

Bütçe Geliri Tahmini 120.917.000,00

Bütçe Geliri 169.841.072,10

Bütçe Gelirlerinden Ret ve İadeler 18.591,68

Net Bütçe Geliri 169.822.480,42

BAŞKAN - Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Türk Akreditasyon Kurumunun 2023 yılı merkezî yönetim kesin hesabının bölümleri kabul edilmiştir.

Sayın milletvekilleri, böylece birinci turda yer alan kamu idarelerinin bütçeleri ve kesin hesapları kabul edilmiştir. Hayırlı olmasını temenni ediyorum.

Sayın milletvekilleri, birinci tur görüşmeleri tamamlanmıştır.

Programa göre, kamu idarelerinin bütçe ve kesin hesaplarını sırasıyla görüşmek üzere 11 Aralık 2024 Çarşamba günü saat 11.00'de toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati: 01.17